

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

İKİ AYLIK ÖYKÜ DERGİSİ
YIL 19
NİSAN-MAYIS 2022

SAYI
110

HECE ÖYKÜ

ÖYKÜ

Handan Acar Yıldız, Mehmet Kahraman, Müzeyyen Çelik, Safiye Gölbaşı,
Ali Necip Erdoğan, Zeynep Sati Yalçın, Nagihan Şahin, Soner Oğuz,
Selim Erdoğan, Muhammet Erdevir, Kuddusi Demir, Meral Afacan Bayrak,
Birgül Yangın Aslanoğlu, Zübeyde Andıç, Esra Türedi, Ebubekir Yoldaş,
Ayşe Bağcivan, Hatice İbiş, Erva Kara, Fatma Nur Uysal Pınar

KÜÇÜREK ÖYKÜ

Arzu Özdemir, Mustafa Uçurum, Tacettin Şimşek

SÖYLEŞİ

Rüveyda Durmaz Kılıç, Hasibe Çerko ile *Günbatımına Övgü*,
Kâmil Karapınar, Segâh Gümüş ile *Dört Mevsim Gazozu*,
Şeyma Subaşı, Osman Cihangir ile öyküleri üzerine konuştu.

BENİM ÖYKÜM

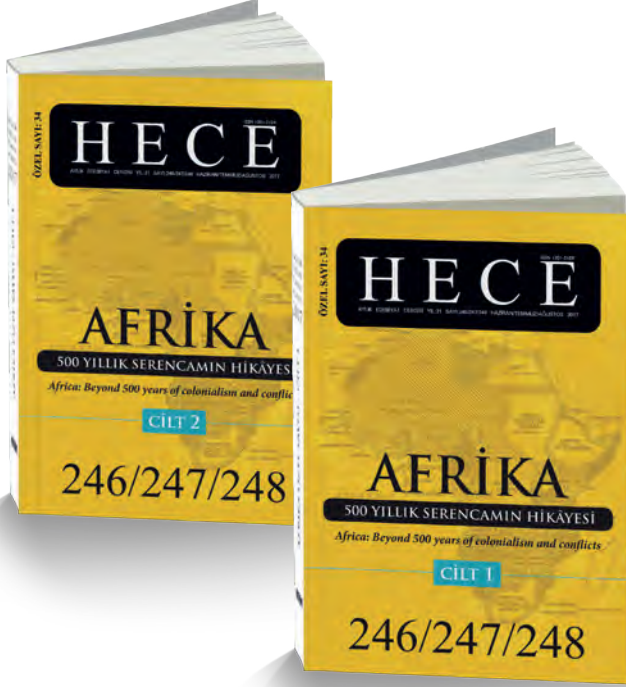
Mehmet Kahraman

YAŞADIĞIM GİBİ

Mehmet Ayıcı: Benim Kırk Adım Var

HECEÖYKÜ'DE İLKLER

Hayati Özgür, Birgül Temur

AFRİKA Ö Z E L S A Y I S I

500 YILLIK SERENCAMIN HİKÂYESİ

Africa: Beyond 500 years of colonialism and conflicts

Özel Sayı, 1. Baskı, Haziran 2017
1176 Sayfa

İKİ AYLIK ÖYKÜ DERGİSİ YIL:19 SAYI:110 NİSAN-MAYIS 2022 ISSN 1304-7604

HECEÖYKÜ

NİSAN

MAYIS

110

HECEÖYKÜ

İKİ AYLIK ÖYKÜ DERGİSİ

ISSN 1304-7604

YIL: 19 SAYI: 110

Nisan-Mayıs 2022

Yayın Türü: Yerel Süreli

Hece Yayıncılık Ltd. Şti. Adına

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü: Ömer Faruk Ergezen

Genel Yayın Yönetmeni: Rasim Özdenören

Yayın Kurulu: Ali Karaçalı, Ali Ulvi Temel, Emin Gürdamur,

İsmail Sert, Mehmet Kahraman, Safiye Gölbaşı

Yönetim Yeri: Konur Sk. No: 39/1 Kızılay/Ankara

İletişim Tel: (312) 419 69 13

Fax: (312) 419 69 14

İnternet Adresi: www.hece.com.tr

e-mail: hece@hece.com.tr

www.hece.com.tr

hece@hece.com.tr

heceyayinlari

Son Okuma: İbrahim Demirci

Teknik Hazırlık: Hece

Kapak: Hece www.hece.com.tr

Baskı: Emsal Matbaa Tanıtım www.emsalmatbaa.com.tr

2022 Yılı Abone Bedeli:

Yıllık: 270 TL.

Kurumlar İçin: 796 TL.

Hece ve Heceöykü Dergisi İçin: 770 TL.

Yurt Dışı: 150 Euro

Posta Çeki: 149582

Hece Basın Yayın Ltd. Şti.

Heceöykü'ye gelen yazılar yayın kurulunun onaylaması durumunda takip eden üç sayıda

yayınlanır. Gelen yazılar yayımlansa da yayımlanmasa da geri verilmez.

İlkelerimize uymayan ilanlar alınmaz.

Baskı Tarihi: 31.03.2022

İÇİNDEKİLER

FOTOĞRAF ÖYKÜ

Selçuk Azmanoğlu / 5

ÖYKÜ

Handan Acar Yıldız/Üzgün Balığı /	6
Müzeyyen Çelik/Yağmur Katili /	12
Safiye Gölbaşı/Babam Ne Zaman Öldü /	18
Ali Necip Erdoğan/Rıza'nın Değili /	22
Mehmet Kahraman/Unutulma Hakkı /	30
Zeynep Sati Yalçın/Güz Çiçeği /	37
Nagihan Şahin/Yerleşik /	44
Soner Oğuz/Şehzadenin Bisikleti /	48
Selim Erdoğan/Merdümgiriz /	56
Muhammet Erdevir/Altında Çizgi Üstünde Fosfor /	61
Kuddusi Demir/Emekli Öğretmenler Lokali /	66
Meral Afacan Bayrak/Muhabbeti Mayalar Gibi /	71
Birgül Yangın Aslanoğlu/Kerzik /	74
Zübeyde Andıç/Bağ Bozumu /	78
Esra Türedi/Pencereler /	82
Ebubekir Yoldaş/Vaziyet ya da Çok Sesli Evraka /	87
Ayşe Bağcivan/Çakı Çakmak Ustura Bıçak /	91
Hatice İbiş/Şiva Gelecek /	94
Erva Kara/Güneş Öpmüş Saçlarını /	97
Fatma Nur Uysal Pınar/Ekşi Mesele /	102

KÜÇÜREK ÖYKÜLER

Arzu Özdemir/Gece/Aşk Çemberi/Derin Uyurlar /	107
Mustafa Uçurum/Görüldü/Baharda açan Çiçek /	108
Tacettin Şimşek/Gar/ip/lik /	109

SÖYLEŞİ

Rüveyda Durmaz Kılıç/Hasibe Çerko ile <i>Günbatımına Övgü</i> Üzerine /	110
---	-----

Kâmil Karapınar/Segâh Gümüş'le *Dört Mevsim Gazozu* Üzerine / 118
Şeyma Subaşı/Osman Cihangir ile Öyküleri Üzerine / 122

BENİM ÖYKÜM

Mehmet Kahraman/Benim Öyküm / 127

YAŞADIĞIM GİBİ

Mehmet Aycı/Benim Kırk Adım Var / 130

BAŞKA DÜNYALARIN ÖYKÜLERİ

Mihail Andreyeviç Osorgin/Rusçadan Çeviren: Dr. Nuray Dönmez/Babamın Günlüğü / 132

Nergize Esed/Çeviren: Emine Bakar/Merdan'ın Yumruğu / 141

HECEÖYKÜ'DE İLKLER

Hayati Özgür/Kişilik / 146

Birgül Temur/Kutsanmış / 152

KİTAPLIK

Muhammet Erdevir/Kadınlığın Tüm Mevsimleri / 155

Rüveyda Durmaz/Günbatımına Övgüler / 159

FOTOĞRAF ÖYKÜ

Selçuk Azmanoglu

HANDAN ACAR YILDIZ

Üzgün Balığı

Amfinin arka sıralarından biri söz almak için elini kaldırdı. Dikkatini uzaktaki öğrencinin söylediklerini anlamak için toplamaya çalışsa da başarılı olamadı. Genç kızın kolu yavaşça oltaya eli oltanın ucuna, parmakları ise iğneye dönüştü. Akademisyen'in avuçlarının içi kaşınmaya başladı. Avucu kaşındığında bir yerden para gelmezdi. Avlanma krizi baş gösterirdi. Ne zaman nerede ortaya çıkacağı belli olmuyordu. Nefesi daralıyor, kalbi hızla çarpıyordu. Artık atakların arası kısalmıştı. Doktor Panik Avlanma teşhisi koymuştu. Avlanma güdüsünü mesleğinden uzak tutmaya çalışmıştı her zaman. Etik değerlere sahip olduğundan değil, yakayı ele vermek istemediğinden. Ama son dönemde güdülerini giderek onu zayıflatmaya, olmadık zaman ve mekânda etkisi altına almaya başlamıştı. Kravatını gevşetmedi. Zira takmazdı.

Soruya cevap vermek için bilgisayarına baktığında ekranın akvaryuma, bütün kelimelerdeki harflerin balığa dönüştüğünü gördü. Sözcükler parçalanmış, suyun içinde yüzüyorlardı. En büyük yapısalıcı dahi kelimeleri böyle söküme uğratmamıştı. Nuh'un bir kere maruz kaldığı majör tufana o minör şekilde defalarca maruz kalıyordu. Boğulmamak için mütemadiyen birilerini boğuyordu. Terledi. Saçmaladı. Ders sonuna kadar bayılmadan gelmeyi başardı. Kendini arabasına dar attı. Üniversitenin bahçesinden çıkarken derste soru soran kızı gördü. Kolu hâlâ olta biçimindeydi. Oltanın kalitesi üzerine tahminlerde bulunurken yakaladı kendini. Hayalin hayal olduğunu anladığı anda ona daha fazla kapılmaması için kendine ultimatoma verdi. En büyük korkusu, avlanma krizi sıklaştıkça kendi kollarının da günün birinde oltaya, bütün sözcüklerin balığa dönüşmesiydi. O günler çok uzakta değildi sanki.

Arabanın silecekleri çalıştı. Aniden bastıran sağanak yağmura yetişmek için çırpınıyorlardı. Silecekleri, kırılmış oltaya benzetirdi. Bu olta görseli yetip artmıştı artık. Soldan sağa gittiler... Yağmur damlaları camı kapladı. Sağdan sola... Yağmur damlaları camı kapladı. Yağmur damlası sonsuz küçüklükte

olabilirdi. Birleşince sonsuz büyüklükte... Çok seviyordu bunu. Silecekler çalıştıkça kendini akvaryumda hissediyordu. Suyun altında nefes alan bir canlı gibi. Avlanma krizi biraz hafifledi. Zihnindeki oltanın ucuna bir anı asıldı. Silecekler ne zaman hızla çalışsalar bu anıyı zihnine taşıyorlardı. Hep... Annesinin sobanın üzerine astığı bezlerden su damlıyor demir döküm sobanın üzerine. Cos... Kızgın demir anında yutuyor damlayı. Bir damla daha. Cos... Birkaç gecedir, çoktan sezdiği ama annesinin cesaret edemediği konuşmayı yapması için gözleri kapıda. Uyuyamıyor. Annesi sobanın üzerine ıslak bezler asıyor. Damlayan ve yok olan suyun sesini dinlerken uyuyakalıyor. Annesi ertesi gün daha büyük bir suçluluk ifadesi taşıyor yüzünde. Suçluluk duygusu mimiklerine bir kanun kaçağı gibi gizleniyor. Cos... Bu gece de gelmeyecek demek. Kapı açılıyor. Açılmasaydı keşke. Annesi yatağın ucuna oturuyor. Ellerini tutuyor. Çamaşır suyundan parçalanmış elleriyle sarıyor onun küçük ellerini. Öksürüyor. Artık çalışacak gücü kalmadığını ispatlayan öksürük bu. O adamla evleneceğini söylüyor. Su damlıyor sobanın üzerine. Demirin yuttuğu su damlacığının sesi odada yankılanıyor: cosss. Susuyor. Odadaki her şey onun yerine konuşuyor.

“Onun da iki kızı var. Ablanları kabul ediyor. Fakat... Fakat seni... Bir süre dayınlarda kalırsın sen.”

Su damlıyor sobanın üzerine. Kelimeler annesinin boğazında düğümle-niyor. Söyleyemediklerinden kaçmak için başını çeviriyor. O da yorganı başına çekiyor. Annesinin eli yorganın üzerinden başına dokunuyor. Büzülüyor. Omuzuyla itiyor eli. Sobaya düşen damlaların sesini duymuyor artık. Bir şey düşüyor yastığına: pıt pıt pıt... Yorganın altında gözlerini kapatıp açıyor. Sonra yine yaş doluyor gözlerine. Tekrar kapatıp açıyor hızla. O kapatıp açtıkça yaş doluyor gözlerine. Yetişemiyor. Tıpkı silecekler gibi. Yine doluveriyor gözleri. Sıcak bir odada uyuduğu son gece bu.

Soba o uyurken sönüyor. Ertesi gün buz gibi odada uyandığında etrafındaki nesneleri küçücük görüyor. Dışarı çıktığında ise insanları. Hassas bir dev oluyor. Annesinin boyu dizkapaklarına kadar geldiğinden artık yüzündeki suçluluk ifadesini okuyamıyor. Tavana çarpmasın diye başı eğik geziyor. Eli, kolu, bacağı nereye çarpsa tuz buz edeceğinden yaşından beklenmeyecek kadar kontrollü hareket eden bir çocuğa dönüşüyor. Dış gözlerin mütevacılık olarak yorumladığı bu baş eğiş aslında kendisinin dünyada kapladığı yere ilişkin bir yanılgı. Kalbi de büyüyor. Kocaman oluyor. Başkalarının kafasının boyutuna ulaşan kalbinin içi boşalıyor. Kalbinden söküp atıyor annesini. Eşyaları tozlanmış yazlık bir evin salonuna benziyor kalbi ya da balıkları ölmüş, yosun bağlamış boş bir akvaryuma. Hiçbir duygunun üzerinden örtüyü kaldırmıyor. Yeni örtüler seriyor üzerine. Dünyadaki yerini bulamıyor. Sönüyor

ve soğuyor kalbi. Kanının rengi kırmızıdan mora dönüşüyor. Son kez sıcaklığında uyuduğu soba gibi sönüyor kalbi. Külleri havaya savuruyor. Altında dans ediyor. Ağlanacak haline gülüyor gülünecek haline ise ağlıyor. Dışını ne kadar kontrolü altına alırsa iç dünyası o derece kontrolden çıkıp yıkıcı hale geliyor. Kalbindeki tozlanma örtülere rağmen devam ediyor. Başta zararı sadece kendineyken zamanla etrafını da yıkmaya başlıyor.

Korna sesiyle sıçradı. Silecekler hâlâ çalışıyordu. Bir kırmızı ışığa amma geçmiş sığmıştı.

“Hay Allah belanı...” Hemen ekledi: “Selamun kavlen” Annesinden ona kalan alışkanlıktı bu. Bela okumamasını söylemişti. Bunun üzeri açık kalmıştı demek. Kalbin de üzerini örtmeyi unutmuştu. Hiç kimseye bela okumuyordu. Yedi kat göğe çıkar, döner dolaşır seni bulur evladım, derdi. Dayısına gönderildiği gece, geçmişte kime beddua okudum da dönüp dolaşıp beni buldu diye uzun uzun düşünmüştü. Kaç kere “Selamun kavlen” dese de yalnızlıktan kurtulamamıştı.

Soyulmamak için inatlaşan, ellerini yapış yapış bırakan sarımsaklara bile beddua etmiyordu. Döner dolaşır onu bulurdu sonra. Soyduğu sarımsakları havana koydu. Kokusundan nefret ederdi. Avlanma tutkusu olmasa sarımsağın yanından geçmezdi. Plastik balık kullanmayı sevmezdi. İlle yemi kendi hazırlayacaktı. Elllerine biraz deterjan sıktı. Deterjan ellerindeki kokuyu alıyordu. Havanda dövdüğü sarımsakları küçük küçük kopardığı ekmek parçalarının içine yerleştirdi. Avuçlarında yuvarladığı ekmekleri kaynar suya attı. Su kaynayınca çıkan kabarcıkları saymaya başladı. Bir, iki, üç, dört, beş, altı... altı...

Altı... Altıncı kabarcık büyüdü büyüdü. Onu altıncı dolabın önüne götürdü. Altıncı kabarcık bunu hep yapardı... Yatakhane. Kapının yanından itibaren altıncı dolap arkadaşının. Karanlıkta herkes uyuduktan sonra el yordamıyla arkadaşının dolabını buluyor. Altı. Kalem kutusundan gizlice aldığı anahtarını sakladığı için arkadaşı dolabını kilitleyemeyince planını uygulamaya koyuyor. Arkadaşı, babası ölmeden önce son kez birlikte balık tuttukları oltanın iğnesini saklıyor. Arkadaşının babasıyla ilgili bir anısı olmasını kısıkanıyor. İğneyi her zaman durduğu yerden alıyor. Yatağına dönüp yastığının altına koyuyor. Sabah arkadaşının sesiyle bütün yatakhane ayaklanıyor. Eline ne verilse avutulamayacak küçük bir çocuk gibi ağlıyor en yakın arkadaşı. İğneyi aldığına pişman oluyor. Arkadaşının durumuna o kadar üzülüyor ki neredeyse hırsızın kendisi olduğunu unutuyor. Yastığının altından iğneyi alıyor. Dolabın yanında duran arkadaşını avutmaya çalışıyor. Sebep olduğu olayı yatıştırmaya çalışan her insan kadar samimi.

“Belki yere düşmüştür.”

“Defalarca baktım.”

“Hafta sonu izninde yenisini alırsınız.”

“Olmaz. Onu babamla son balık avında kullanmıştık.”

Eğiliyor. Kontrol ediyormuş gibi yaparak dolabın altına, iğneyi avucunda sakladığı elini uzatıyor.

“Bak buradaymış. Dikkatli bakmamışsın.”

Diğeri sevinçle boynuna sarılıyor. Bulduğu şey için ona minnettar kalıyor. Neredeyse can borcu varmış gibi hissettiriyor. İğneyi teslim edince damağına bir kancanın geçtiği hissine kapılıyor o da. O kancayı çıkarabilmek için önce yemlere sonra balıklara kafayı takıyor. Kalbindeki boş akvaryumu doldurmaya çalışıyor. Ama en çok iğneleri saplantıya dönüştürüyor. İade ettiği iğnenin yerine koyabilecek olta iğneleri arıyor.

Bulduğu ilk iğnenin ucu altıncı kabarcığı patlattı. Onu evinin mutfağına geri getirdi. Geçmişindeki iki kareden kurtulamazdı. Silecekler hızla çalıştığında gözlerini yorganın altında hızla açıp kapadığı geceden. Yemleri attığı tencere fokurdadığında arkadaşının dolabının altına elini uzattığı sabahtan. Yine ellerine deterjan sıkıp iyice ovarak yıkadı. Masanın üzerinde duran lavanta demetinden iki tomurcuk koparıp burun deliklerine tıkadı. Hamur toplarını bir kaba aldı. Soğumalarını bekledi. Kabin ağzını kapadı. Yemin çeşidi vardı. En iyisini tutturmayı öğrenmişti. Balığın onlarca çeşidi vardı, hepsini iyi tanımak gerekiyordu. Balık, genel kanının aksine çok karmaşık bir canlıydı. En önemlisi ise ava giderken doğru giysiyi seçmekti. İklimden bağımsız av şekli yoktu. Avcının üzerinde doğru giysi olmalıydı. Sıcak tutan ama hareket kabiliyetini kısıtlamayan giysilerini üzerine geçirdi.

Şimdi. Şimdi. Şimdi. Belki yüzlerce kez balık tutmak için su kenarına gelmişti ama hiçbirinde mükerrer duygular hissetmemişti. Ona dünyanın asla rutinleşmeyecek işini sorsalar balık tutmak derdi. Deniz hiçbir zaman önceki deniz, olta önceki olta, balık önceki balık olmazdı. Her defasında ilk kez görmüş ve ondan henüz yaratılmış gibi suyu düşünürdü. Hem her şekle giren hem hiçbir şekli almayan suyu. Dalgalanışını. Altından ne çok balık geçiyordu bu suyun. Sürü halinde. Kıvrıla kıvrıla. Hangisinin damağı takılacaktı oltanın kancasına. Hangi balık sakatlanacaktı. Bir daha hiç konuşamayacaktı. Damağı kanayacaktı hangi balığın. Balıkların kanı var mıydı? Koyu muydu? Oltaya gelecek balığın geçmişini hayal etmeye çalışırdı. Kısacık ömrünü? Onun oltasına gelmeyip yaşamını kaybetmese ne kadar anlamı olup olmadığını. Düşündükçe içi gıcıklanır, tatlı bir heyecan yeli eser, o yel her nedense ihtiras kasırgasına dönüştüğünde savururdu oltayı suya. Olta suya daldığında yüksek bir yerden iki ayağının üzerine düştüğünü hissedirdi. O, profesyonel bir avcıydı. Okuldan eve geç kalma hikâyesi olmayacak kadar

kalabalık ortamlarda, yurtlarda, yatılı okullarda geçmişti hayatı. Oltanın suya daldığında çıkardığı sesi duyunca, istisnasız her defasında, kendi gibi yetim arkadaşlarından gizlice çaldığı eşyaları ilk geri koyduğu an aklına geliyordu.

İğneye yemi taktıktan sonra oltayı denize attı. Derin nefes aldı. Tarif edemediği, rahatlama haz karışımı o duygu her yanını sardı. Damağındaki kancanın acısı biraz hafifledi. Damağındaki sızıyı bir süreliğine ortadan kaldıracak mutlak alışkanlığı üzerine cep telefonunu eline alarak bu kez sosyal medyadaki balığı aramaya koyuldu. Tivitırı açtı. Ekranı yukarı doğru kaydırmaya başladı. O ekranı kaydırırken denizin altında bir balık zokaya yaklaştı. Başparmağı ekranda durdu. Balık zokanın çevresinde bir daire çizdi. Tivitini okuduğu kadının sayfasına gitti. Balık oltadaki yeme güvenemedi ama karnı açtı. Parmak kadının profil resmine tıkladı. Sonra takip et butonuna kayd. Balık bir daire daha çizdi. Oltadan uzaklaştı. Parmak takip et butonuna basmadı. Sayfadan çıktı. Olta suyun altında beklerken, avlayacağı kadınları sosyal medyadan seçerdi. Instagram kullanmayı pek sevmezdi. Tivitırı tercih ederdi. Kurduğu cümlelerden yola çıkarak karakter analizi yaptığı kadınları, çok iyi tanıdığı balık türlerine benzetirdi. İğneye yem takıp oltayı denize atma titizliğinde mesaj kutularına ilk cümleyi yazardı. Balık derisiyle ilgili sayısız ayrıntı öğrenmişti. Derinin çok ve sınırsız renk yelpazesine sahip olduğunu. Cildi parlak ve pürüzsüz kadınları seçmeye başlamıştı bunu öğrendikten sonra. Profil resminde gözleri balık gözüne en fazla benzeyenleri, puslu ve donuk bakanları. Buğulu yüz ifadesi taşıyanları. İnternetteki avını seçerken en çok balıkların dolaşım sistemiyle ilgili bildiklerinden yararlanırdı. Kalbi S biçimindeydi derya kuzusunun. Bunu öğrendiğinden beri ismi S harfiyle başlayan kadınları takibe almıştı. Küçük gözlü balıkların koku alma özelliğinin daha gelişmiş, büyük gözlü balıkların aksine az gelişmiş olduğunu öğrendiği günden beri iri gözlü kadınları avlıyordu. Birçok balığın tat alma duyuları epeyce gelişmiş, kafa ve gövdeye dağılmıştı. Bundan mütevellit yemek yemeğe düşkün ama ince yapılı kadınları gözüne kestiriyordu. Sosyal medyadaki yeni avını hep balık tutarken belirliyordu. Veya bir kadını avlamak istediğinde balık tutkusu depreşiyordu. Takip edilen profili belliydi: Parlak ciltli, puslu bakışlı, iri gözlü, iştahlı ama ince yapılı kadınlar.

Yeni bir balık oltaya yaklaştı. Yemin etrafında dönmeye başladı. Başparmak S. isimli kullanıcının üzerine yaklaştı. Balık oltanın çevresinde dönüyordu. Parmak S'ye tıkladı. Balık çok açtı. Yemin cazibesine kapıldığında, avcının gözleri de profilin cazibesine kapıldı. S. kadının cildi pırıl pırıl, bakışları pusluydu. Mart ayında doğmuştu. Burcu bile balıktı. Hızla aşağıdaki iletilere kayd. Parmak. Denizleri çok seviyordu S. Kadın. En sevdiği yemek balıktı. Yemek sitelerine bolca beğeni tıklamıştı. İncecikti. Görünüşü dingin, tivitleri

hırçındı. Çoğunu gece atmıştı. Öfke yüklü, ısırın tivitler. Narin görünümüne rağmen yırtıcı, geceleri dolaşan Gelincik Balığı'na benziyordu tıpkı S. Kadın. Balığa benzettiği kadınları severdi fakat bundan da çok sevdiği durum, isim verebileceği kadar tipik kadınlarla karşılaşmaktı. S. Kadın artık onun dünya-sında Gelincik Balığı'ydı.

Balık tek lokmada yemi yuttuğunda parmak takip et butonuna bastı. Balık çırpınmaya başladığında parmak mavi zarfa tıkladı. Zilin sesiyle telefonu bıraktı. Balığı çekti. Başından tuttu, damağını kancadan kurtarıp kovaya attı. Balık önce kurtulduğunu zanneder, oysa kovada dolanırken her an gücü daha fazla tükenir, ölümlerin en yavaşına maruz kalırdı. Kadınları avlarken tam bu taktiği kullanırdı. Önce damaklarındaki çengeli çıkararak minnettarlık hissiyle kendine bağlar, sonra su dolu bir kovaya atar, yavaşça celladına âşık ederdi onları. Kandan bir nehir ağızlarına boşalırdı. Ne yazmalıydı S. Kadın'a? Uzun zamandır onu takip ettiğini ve ilginç bulduğunu belirten bir mesaj:

“Üzgün Balığı'nı bilir misiniz?”

MÜZEYYEN ÇELİK

Yağmur Katili

“İşte dünyamızı yaşanmaz hale getiren doğurgan bir kadın. Karnındaki cannavardan kurtulmak istemedi üstelik.” Bütün sanal ortamlarda, toplu taşıma duraklarında fotoğrafım ve bu cümleler var.

Kocam cezaevinde günlerdir. Üstelik mahkemesi görülmedi. Ne kadar ceza alacağını bilmiyoruz ve ziyaret yasak. İklim suçları diye tanımladıkları maddeleri yönetim hoş görmüyor. Bütün dünyada aynı yasal mantık işliyor. En büyük düşman insan bebekleri ve...

Ben ikinci çocuğa hamile kaldım. Kocamın tek suçu bu. Beni hamile bırakmamalıymış. Gebelik testi satılmıyor. Sadece yönetimin hastanesine gidip test verip hamile olduğunu öğrenebilirsin ve tabii ki yönetim sonucu bizden önce öğrenir. Yüksek Beta HCG değeri kocamla yollarımızı ayırdı. Sonuç çıkar çıkmaz iş yerinden alıp tutukladılar onu. Çok üzgünüm. Ne diyeceğimi bilemiyorum. Nasıl hamile kaldım onu da anlayamadım. Hormon ve yumurtlama kontrollerimi zamanında yaptırıp iğnelerimi olmuştum oysa.

Doğan her yeni insanın bir başkasının besinini, suyunu, oksijenini elinden aldığına inanıyor herkes. Eski romanlardan, hikâyelerden okuyoruz nasip gibi kavramları. Kadim kültür ve gelenekler anılmıyor artık. Uzaydan da umduğunu bulamadı büyük konfederasyonlar. Onca araştırmaya ve ayrılan kaynağa rağmen ne Mars'ta suya ne de başka bir gezegende yaşam formlarına rastladılar. İnsanın yaşayabileceği tek gezegen hâlâ Dünya. Bu yüzden de dünyanın geleceği için en büyük tehlike insan kabul ediliyor. Üreme kısıtlaması getirildi. Aşk hâlâ yaşıyor ama âşık olduğun kişiyle kavuşmak artık yasak. Evlenmeden önce el ve ayak bileklerimize birer lovemeter takılıyor. Yan yana geldiğimizde değişen kan basıncımız, hormonlarımızdaki inişler çıkışlar ölçülüyor. Aşkla çoğalmayı zapt edemeyecekleri için âşık olup da evlenmenin önüne türlü engeller koydular bu şekilde. Kazara birbirlerine âşık olan çiftlerin isimleri, soy isimleri ve yaşam merkezleri, kodları değiştiriliyor.

Aşksız evlenenlerin de gen taraması sonucu mükemmel eşleşme sağla-

yanlara tek çocuk yapma hakkı veriliyor. Üreme kontrol altına alındığı zaman, dünyanın kaynaklarının kalan insanlığa yeteceğini düşünüyorlar. Sanayi hız kesmeden devam ediyor ama. Zenginler daha lüks yaşasın diye yeni sanayi sistemleri doğdu. Daha lüks daha lüks daha lüks evler ve arabalar ve yaşam araç gereçleri var. Sanayi sahiplerinin tatlı su kullanım hakları bile sınırsız inanabiliyor musunuz?

Biz diğer insanlarsa aşksız evleniyoruz ve şansımız yaver gider de aşkla tanışsak mutlu yaşayabiliyoruz ancak. Diğerlerinin durumu zaten içler acısı. Yönetimin eşleştirdiği çiftler eğer iyi anlaşılmazlarsa ömür boyu bu şekilde yaşamak zorundalar. Boşandıktan sonra tekrar evlenmek isteyenlere üreme hakkı verilmiyor. Bu yüzden intihara sürükleniyor insanlar ve yönetimler bundan oldukça memnun. Neticede bir iklim, bulut, yağmur düşmanı ortadan kalkmış oluyor.

Kalan ormanlarda zaman zaman yine yangınlar çıkıyor. Ülkelerin sınırları ve denize mesafeleri çok değişti. Rusya sıcak denizlere inmeye çalışmıyor çünkü Karadeniz artık sıcak deniz. Tropikal özellikler göstermeye başladı. Eski tarih kitaplarında Rusya Akdeniz'e inmeye çalışıyormuş, dünyayı birbirine katmış bu yüzden. Akdeniz şimdi kendi tuzundan yok olmak üzere. Büyükle bir tuz denizi sanki. Yağmur yağdırılan mevsimlerde denize benziyormuş ama yazın yine tuz denizine dönüyormuş. Afrika'da yaşayan insan kalmadı. Güney Afrika dışında başka yaşam platformu yok artık. Kutsal kitaplarda bahsi geçen Nil nehri bir dere gibi incecik akıyormuş.

Bütün bunların sebebinin insan nüfusunun kontrolsüz artışı olduğunu düşünen yönetimler de üreme kontrol yöntemleriyle dünyanın sona giden yolunu kendilerince yavaşlatmak için çareler arıyorlar.

Medeniyet için insana ihtiyaç vardı. Pek çok hizmet için de hâlâ insana ihtiyaç vardı ama onların hizmetine yetecek kadar insana ihtiyaç vardı. Fazlasını istemiyorlardı.

O istemediklerinden bir tanesi ise her geçen gün içimde büyüyordu.

Kocam cezaevindeydi. Ona ulaşamıyor, onunla görüşemiyor ne yapacağımı da bilmiyordum. Yalnızdım, üzgündüm. Vücudum yeni hormonlarıma alışamamıştı ve sürekli ağlıyordum.

Bir gün kapım çaldı.

Üreme polisleriydi gelenler. Beni muayene edeceklerini söylediler. Hakkımda rapor tutacaklarmış. Dünyada gelişen teknolojilere rağmen sağlıksız bebeklerin dünyaya gelmesine ne yaptılarsa engel olamadılar çünkü. Eğer bebek altıncı haftayı doldurmadan engelli olduğu anlaşılırsa zorunlu kürtajla bebeği alıyorlardı. Beni de bu yüzden muayeneye gelmişlerdi. Kanepeye uzandım. Biri kolumdan kan aldı. Diğer görüntüleme çantasını çıkardı. Kan

tahlili sonucu birkaç dakika içinde çıktı. Tiroit hormonlarımda bozulma vardı. Bu durum bebeği alma konusunda onları ümitlendirse de ultrason sonuçları bebeğin gayet sağlıklı olduğunu gösteriyordu. Fetüsü hareket etmeye zorlayıp her yerine baktılar. Hiçbir sorun yoktu. Kalbi de pıt pıt atıyordu. Bu durum canlarını sıktı. Aralarında konuştular:

“Hamilelikte tiroit değerleri değişebilir. Annenin yapay tiroit hormonu almasıyla durum düzeltilebilir. Hormon ilacını akşam göndeririz. Sabah aç karna al. İki saat sonra beslen.”

“Bu yağmur katilinden kurtulmak istiyor musunuz?”

Ne?

“Bebekten kurtulmak diyorum. Alalım mı bu iklim düşmanını. Medeniyetimizin katili bunlar. Karbon ayak izini şimdiden hesaplasak dünyanın sonunu getirir. Senin gibi bin kadın doğurursa hepimiz aç, susuz, nefessiz kalırız. Ormanlar yanar ve kalan denizler de buhar olur havaya karışır.”

Hayır, bu bebeği doğuracağım.

“Sonuçlarına katlanırsın o zaman!”

Bir şey diyemedim. Bu durumun sonuçlarından biri kocamın cezaevinde bir süre daha kalması ve bu mahalleden kötü bir mahalleye taşınma zorunluluğuydu. O mahallelerde büyük sosyal sorunlar vardı ve hükûmetler oralarla pek ilgilenmezlerdi. Onların kendi şehirlerine girmemeleri yeterliydi. Hepsini içeride birbirlerini öldürseler kimsenin umurunda olmazdı.

Evet. Bu bebeği doğuracağım. Bu bebek benim. O heyecanla atan minik kalbini öldüremem. Nasıl bu kadar zalim olabiliyorsunuz?

Zalim mi?

“Dünya ölüyor kadın!”

“Hepimizin yaşam imkânları bitiyor!”

“Yüce Efendi uçağına jet yakıtı bulamıyor sizin yüzünüzden. Dünyanın kaynaklarını bitirdi senin gibi doğurgan kadınlar. Kaç senedir yeni araba üretilmedi biliyor musun? Tatlı su kaynaklarını içip bitirdiniz Yüce Efendi'nin torunu hâlâ yeni bir arabaya binemedi. Babasının eski arabasını sürüyor. İşte karnında bir iklim katili daha büyütüyorsun. Sonra onu emzireceksin ve su ihtiyacın artacak. Büyüdükçe o da su içecek, yıkanacak, gıda tüketecek. Bi bitmediniz akılsız üreme meraklıları! Yağmur katilisiniz!”

Üreme polisleri söylene söylene raporlarını yazıp çıktılar. Kapıdan çıkarken iri olan polis: “Kararın değişirse merkeze gel karnındaki şeyi alalım. Fikrin değişmezse iki ay içinde bu evi terk et. Üreyenlerin bu bölgede yeri yok,” diye ekledi.

Bebeğimi aldıramazdım. Onu şimdiden çok sevmiştim. Her şeye göğüs germeye hazırdım.

Eşyalarımı toplamaya başlasam iyi olacaktı. Birinci çocuğumun mevcut okulundan kaydını sildirmem gerektiğini emreden de bir mesaj almıştım. O da artık kötü bölgedeki okula gidecekti. Bizi tamamen gözden çıkardıkları için eşimi de salıvereceklerine dair ümitlerim artıyordu.

Ben taşınma telaşına düşmüşken yağmurlu günlere girdiğimiz için sokağa çıkma yasaklarının başladığına dair genel uyarı yapıldı. Yağmur yağdırmak için bulut ve şimşek bombası kullandıklarından durumun hesap edilemeyen sonuçlarından insanları korumak için o günlerde sokağa çıkma kısıtlaması uygulanıyordu. Bu konuda kurallar çok katıydı.

Yağmur ve şimşek bombaları atılmadan sirenler çalardı. Bizler yağmur başlayana kadar sığınaklarda olurduk. Yağmur başladı mı sirenler kesilir ve evlerimizin yaşam alanlarına çıkar, su depolarının suyla dolmasını beklerdik. Su depoları yeterli doluluğa ulaşırsa hayat yavaş yavaş normale dönerdi ama ortaya çıkan iyon dengesizliği psikolojimizi alt üst ederdi. Cinnet ve intiharlar bu dönemlerde artardı.

Yağmur bombaları sonucu göç yolundaki binlerce kuş ölür yollara saçılırdı. Bazense ne kadar bomba atsalar da yağmur asla yağmazdı. Buna rağmen tabiatla başa çıkabileceklerine dair inançlarını yitirmezler, evrende tek güç olarak kendi üst akıllarının olduğuna iman ederlerdi. Bombalar sonucu yağış olmamasının sebebi de onlara göre yine insanlardı. Bizim aldığımız fazladan nefes oksijen israfıydı ve vücut ısılarımız havanın ayarını bozuyordu.

Bizim taşınma günlerinde sayısız yağmur ve şimşek bombası atıldılar. Sokağa çıkma yasağı günlerce sürdü. İstenilen miktarda yağmur yağdıramadılar. Bunu dilemeyen başka bir güç vardı bunu biliyorlar ama kabul ettiklerinde çağa aykırı düşmekten korktukları için bilimsel yalanlara sığınıyorlardı.

Kısıtlama günleri bitince ben ve birinci çocuğum taşınmaya hazırdık. Garip bir huzur hissediyordum. Elbette bundan sonraki yaşamımız şimdiki gibi konforlu olmayacaktı. Buna rağmen huzurlu hissetmemi de çağın sevmediği ama varlığını derinden hissettiğim o inanca borçluydum. Bundan emindim. Kötü bölge öncelikle bize bir derece de olsa özgürlük getirecekti. Ayrıca orada yaşayanlar da insandı, android değillerdi neticede. Daha fazla insanlardı belki de. Konuşarak, anlaşarak halledilmeyecek mesele yoktur değil mi? Orada daha mutlu olacağıma emindim. Çocuklarım başka çocuklarla birlikte büyüyecekti. Tek başımıza iki katlı, bahçeli, akıllı bir evde değil de binlerce ailenin yaşadığı apartman dairesinde oturacaktık o kadar.

Taşınma gerçekleşti. Evimiz güzeldi. Karnım büyüyordu. Bebek içimde balık gibi yüzüyordu. Yeniden anne olacaktım, bu çok güzeldi. Dünyaya daha duygusal bakıyordum ve kocamı özlüyordum. Bu yükün altından yalnız kalk-

mama imkân yoktu. Günler geçtikçe bebeğimi doğurma kararı aldığım için daha da mutlu oluyor, büyüyen, sertleşen göğüslerim kendime güvenimi artırıyordu. Bu durum bebeğimi kendi sağlıklı sütümle besleyebileceğime dair bir mesaj veriyordu çünkü. Bebek içimde kıpır kıpırdı. Doğum pozisyonuna da gelmişti. Başı doğum kanalındaydı. Mesaneme binen yükten bunu anlıyordum. Doğum hazırlıklarını da tamamlamışken kocam eve döndü. Salıvermişlerdi. Cezasının üçte birini zaten yatmıştı. Bizi bölgelerinden sorunsuz bir şekilde kovdukları için içeride onu beslemeleri için bir sebep kalmamıştı.

Çok mutluydum. Gerçekten dilediğim şeyleri duyan biri vardı ve bana büyük bir yardımda bulunmuştu. Bu imkânsızlıklar içinde kendimi daha özgür ve huzurlu hissediyordum.

Doğumlar evde yapılıyordu. Aksi durumlar olursa da hastaneler vardı. Zengin bölgede olsak sağlık hizmetlerinin büyük çoğunluğu evde yapılıyordu.

İlk çocuğum da kardeşi doğacağı için heyecanlıydı. Eski bölgemizde kimsenin kardeşi yoktu ve babasıyla benim de kardeşimiz olmadığı için kardeşliğe dair hiçbir kültüre sahip değildi. Onun doğar doğmaz kendisiyle oynayacağını düşünüyor, bunun için biraz beklemesi gerektiğini söylediğimde bana kızıyordu.

Kocam cezaevinden çok sağlıklı gelmedi. Zorla çeşitli hormon ilaçları içirildiğini söyledi. Herkese bu ilaçların çarpıntı yaptığını, sersemlik ve unutkanlık yaptığını üstelik de aylardır sakallarının çıkmadığını anlatıp duruyordu. Gerçekten geldi geleli hiç tıraş olmamıştı. Kendisini bir erkek gibi hissetmediğini de söylüyordu. Onu pencereden bakarken, banyo yaparken ağlar halde buluyordum. Ona ne yapıldığına dair bir tetkik de yaptıramazdık. Bunu karşılayacak herhangi bir sigortamız yoktu artık. Yaşamak istiyorduk. Annem zengin bölgeden bazı gıda takviyeleri göndermişti. Onlarla idare ediyorduk.

Bir akşam sancım başladı, suyum geldi. Hastaneye gitmemiz gerekti. Süreç daha önce yaşadığım süreçten daha zor ilerliyordu. Hastanede beni muayene edip derhal sezaryene aldılar. Bebeğin kalp atışları zayıflamış. Ona bir şey olacak diye çok korkmuştum. Zengin bölgede sezaryen doğum da yasağı. Bu kolaylığın üremenin önünü açacağını düşünüyorlardı. Normal doğum da ürkünç gösteriliyor, doğumda ölenlerle ilgili olur olmaz dedikodular çıkarılıyordu.

Sezaryen narkozundan ayıldığımda bebeğimi sordum. O ilk ağlama sesini duymak ilk nefesini hissetmek istiyordum. Bir kadının dünyada en mutlu hissettiği iki andan en değerli olanı inanın bana budur. Diğeri de bir erkeğe aşkla bağlanmaktır.

Bebeğimi getirdiler. Pespembe, sıcacık bir kız bebek. Üç buçuk kilo dedi

hemşire. Boyu elli iki santimetre. Adı ne olacak dediler? Yağmur dedim.

Yağmur katiliyiz diye hapsedildiğimiz bu yerde ne ümitli bir isim?

Yağmur iştahla ve arzuyla göğsüme yapıştı. Bir canlıyı besleyebilmek ona can verebilmek kadınlara verilmiş en büyük ayrıcalık bunu anladım. Yeniden bu mutluluğu yaşamış azıcık insandan biriydim üstelik. Sevincimi, içimin içime sığmamasını açıklayabileceğim kelimelerim yoktu. Odada kundaktaki pembe sevincime bakarken odaya paldır küldür üreme polisleri girdi.

Ne olduğunu anlamadım. Kucağımdan söküp aldılar yavrumu. Kalkıp peşlerinden koşamadım. Ağlıyordum. Ben ağladıkça sütlerim süzülüyordu. Bebeğimin kursağına gitmesi gereken sütleri pijamam emiyordu. Çığlıklar atarak ağlayıp sürünerek yere düştüm.

Odaya bir çalışan girdi. Sabırlı ol gelecekler dedi. Sabredemiyordum. Beni yatağa geri çıkardılar. Saatlerce ağladım. Gece yarısına yakın aynı polisler içeri girdi. Birinin kucağında Yağmur'um vardı. Sakince kucağıma verdi bebeğimi. Hemen emzirdim ve onlara bunu neden yaptıklarını sordum. Cevap vermeleri için yalvardım.

Uzatma kadın! Yüce Efendi yirmi beş senedir kız bebek görmemiş. Merak etti. Sevmek, koklamak istedi. Götürdük sevdi, getirdik. Bu kadar! Al işte.

Nefes alıp verirken göğüs kafesim şişip şişip iniyordu. Canım sanki ağızımdan çıkacaktı. Odadan çıkıp gittiler. Bebeğime sarıldım sarıldım sarıldım.

Kıyamet de kopmadı ki!

SAFİYE GÖLBAŞI

Babam Ne Zaman Öldü

Az önce arabayla Sıhhiye'den Kızılay'a geçerken aklıma babam geldi. Birkaç saniye yaşayıp yaşamadığını düşündüm. Öldüğünü anımsadım. Ama ne zaman, hangi mevsimde, nerede ölmüştü, bir türlü hatırlayamadım. Acaba bunu biliyordum da şimdi mi unutmuştum yoksa hiçbir zaman düşünmemiş, o yeri, o zamanı onun gidişiyle mühürlememiş miydim? Bilemedim. Radyoyu açtım.

*Beni eller gibi görme
Sen benimsin, ben seninim
Gel beni senden ayırma
Sen benimsin ben seninim*

Arabanın ön camına sabitlediğim telefonumun yanıp sönen ekranı dikkatimi türküden aldı. "33312 tren ranforlu gelecek." "13108 tren personeli bila dönüyor." "Turistik Doğu'nun personeli 11.00'da depodan görev alacak." Aşına olduğum bu ifadeler birden çok yabancı geldi bana. Anlamak için durdum. Radyonun sesini açtım, ne yanık bir türkü bu. Babamın ölüm tarihini neden hatırlayamıyorum? Kızılay trafiğinin ortasında kaldığımı sağdan soldan çalan klaksonlardan anladım. Ayhan'ı almak için Maltepe'ye dönecekken telaşla Kuğulu'ya doğru devam ettim.

Alt geçitten çıkarken bir sahne hızla yanıp söndü zihnimde. Babam, dedemin buğday tarlasının bir ucunda duruyor, diğer ucunda dedem, ağabeyim ve ben varız. Bize doğru bakıyor biz de ona bakıyoruz, daha doğrusu ben bakıyorum. Dedem ve ağabeyim tarlanın etrafına tel geriyorlar, babamın farkında değil gibiler. Beş ya da altı yaşında olmalıyım. Bizden uzakta duruşu, o ısrarlı bakışı içimi tarifsiz bir şekilde eziyor, hüznleniyorum. Ona doğru yürümek, hatta koşmak istiyorum ya da o bizim yanımıza gelsin... Ama dedem kızar diye korkuyor yerimden kıpırdamıyorum. Dedem neden kızıyor ya da

ben neden kızacağıını düşünüyorum, bilmiyorum. Cesaretimi toplayıp “Dede,” diyorum, “babam gelmiş tarlaya, bize bakıyor.” Hiçbir şey demiyor, dönüp bakmıyor oğluna. Elini omzuma atarak yüzümü kendisine, sırtımı babama döndürüyor. “Hadi” diyor, “şu telin bir ucundan da sen tut.”

*Aramızda karlı dağlar
Hasretin bağrımı dağlar
Çaresizlik yolu bağlar
Yokluğundan öldü gönlüm*

Nereden buldum bu istasyonu sabah sabah? Boğazım düğümleniyor her türküde. İşyerinden iyice uzaklaşmışım. Ne taraftan dönsem? Bir yandan da dur kalk trafik sıkıyor beni. Rahat rahat sürmek istiyorum arabayı. İşe değil de başka bir yere gitmek istiyorum sanki. Ama nereye?.. Karım arıyor, detaylı ultrason için randevu aldım, öpüyorum deyip kapatıyor.

Babam da türkü dinleyemezdi. Dinlemez değil dinleyemezdi. Radyoda ne zaman bir türkü çalınsa kaçıp giderdi. Ve o akşam muhakkak geç gelirdi. Şey olmuştu bir keresinde hatta şey... Ben bir şey yapmıştım, kendimce bir oyun... Bahçede tavuklara yem veriyordu babam. Ben de evde ödevlerimi yapıyordum. Bahçede ondan başka evde benden kimse yoktu. Onunla böyle baş başa kalınca aklıma haince bir şey gelmişti. Ödevimi bırakıp radyoyu raftan almış, pencereye yaklaştırıp son ses açmıştım. Acıklı bir türkü de hazırda bekliyormuş gibi hemen çalmaya başlamıştı. Heyecanlanmıştım. Yine kaçacak mı diye merak ediyordum. Onu kaçırabilecek miydim? Gücüm buna yetecek miydi? Ne yapacaktı? Türküyü duyunca birden duraladığını, elindeki yemleri sıkıp etrafına baktığını hatırlıyorum. Sağa sola döndüğünü, sonra pencereye bakıp beni gördüğünü. Elimdeki radyoya baktığını. Avucundaki yemleri yavaşça silkelediğini. Bana bakmaya devam ettiğini. Gitmediğini. Gitmesini istediğimi. Kaçmadığını. Bana baktığını. Baktığını. Baktığını. Gözündeki anlamın anbean değiştiğini. Oynadığım oyunun tadının kaçtığını. Korktuğumu. Onun aniden ağlamaya başladığını. Gözyaşlarının bana çok iri geldiğini. Çok korktuğumu. İlk kez gözlerime bakıp ağlayan bir adam gördüğümü düşündüğümü. Bu adamın babam olduğunu. Üzüldüğümü. Babamı ilk kez ağlarken gördüğümü. Üzüntümün korkuma galebe çaldığını. Radyoyu hızla kapattığımı. Babamın bu olaydan sonra iki gün eve gelmediğini. Hasta düştüğümü. Babamın geldiğini duyunca iyileşiverdiğimi...

*Yüce dağlar size var mı zararım zararım
Yar yitirdim uğrun uğrun ararım gelin ararım*

*Ben o yarı her gelenden sorarım sorarım
Güvendiğim dağlar elime geldi elime geldi*

Böyle bir türkü müydü o gün çalan? Bir de onu hatırlasam. Yüzüm alev alev yanıyor utançtan. Kendimden kaçacak bir yer arıyorum arabanın içinde. Yok. Hızlı hızlı açıyorum camı. Mesai başlayalı çok oldu. Servis şoförü ha bire arıyor. Makinistleri bir yerden alması gerekiyor. Ama hangi tren neredeydi hiç hatırlamıyorum. İçerisi serinliyor, kızarmış yüzüm pembeleşiyor. Mantıksız bir şekilde Eskişehir yoluna çıkmak istiyorum. Arabayı kaçarcasına sürmek. Oraya nasıl çıkacağımı, işe hangi yoldan gideceğimi, akşam eve nasıl döneceğimi bilmiyorum. Klaksonlar çalıyor yine. Her şey üzerime üzerime geliyor sanki. Ne tarafa döneceğimi kestiremiyorum. Sağa dönecekken aniden sola sapıyorum. Aheste aheste yürüyen yaşlı çifti son anda fark edip sertçe frene basıyorum. Birbirlerine tutunmuşlar, bir an dönüp bana bakıyorlar. Genç bir kadın geliyor arkalarından. İki kadın daha. Elllerinde pazar arabaları var. Hiç aceleleri yok.

Annem de bu kadınlar gibi böyle telaşsız yürümüş müdür acaba toprağın üstünde? Sıradan günlük bir işle meşgul olmuş mudur? Zaman geçmek bilmez, hayat çok uzun gibi gelmiş midir ona da? Yüzünü, sesini, hâlini tavrını hiç hatırlamıyorum. Babaannem beni sık sık mezarına götürürdü, anneni bil derdi çok has bir gelindi rahmetli, ağabeyim gelmezdi. Mezarının taşıyla, toprağıyla, çiçeğiyle oynardım. Çocukça bir teslimiyetle bazı annelerin kadın, bazı annelerin toprak olabileceğine inanır, benimkinin de toprak annelerden olduğunu düşünürdüm. Bunu yadırgamazdım. Dedem pek istemezdi mezarlığa gitmemi. Zaman kaybı olarak görürdü.

*Bu güzellik sade sana has gelin, has gelin
Bilmiyon mu benim sana yandıgım
Yandıgım, yandıgım, aman
Ellerin köyünde garip kaldıgım
Kaldıgım, kaldıgım, aman*

“Yetim gibi yürümeyin.” derdi dedem. Halbuki yetimdik. “Öyle mırmır, içi-nize içinize konuşmayın, herkes bilsin sizin kimin torunu olduğunuzu.” Ağabeyim, dedemin istediği gibi yürür öyle konuşurdu. Ben nasıl yürür, nasıl konuşurdum? Bilmiyorum. Çocukken sanki herhangi bir şeyin muhatabı gibi değil de her şeyin seyircisi gibiydim. Öyle bitimsiz bir hayretle bakıyordum etrafıma.

Ayhan sesli mesaj göndermiş. “Abi bekledim gelmedin, işe geçtim.” Bir tane daha. “Müdür ikidir seni sordu ne zaman geliyorsun?” Bir tane daha. “Gelirken simit alsana.” Ayhan, müdür, simit almak öyle uzak ki şimdi bana...

Herkes annemin ölümünden sonra dedemin bizi yanına alarak bilhassa babama karşı büyük bir iyilik yaptığını söylerdi. Babam iyilik görmüş gibi değildi ama. Kimseyle doğru düzgün konuşmazdı. Hep küs hep kırgındı sanki. Bizim üzerimizde de söz hakkı yoktu. Babamızdan ziyade ağabeyimiz gibiydi. Âdeta sen kenara çekil demişti dedem ona. Çocuklarına sahip çıkacağım, onları koruyacak kollayacak, okutacak, evlendireceğim ama sen kenara çekil.

*Bazı bazı mezarıma gelirsin
Sunam, sunam dağlar duman aman
Dileğin kabuldür bunu bilesin
Sunam, sunam kölen olayım*

Karım beş dakika önce bir video göndermiş. Hemen açıyorum. “Bak babası nasıl oynuyor.” yazmış videonun altına. Yanına da üç emoji koymuş; hamile bir kadın, kırmızı bir kalp, üç kişilik bir aile. Bebeğimizin hareketleri karnının üstünden net bir şekilde belli oluyor artık. Cevap olarak, “Maşallah güzelime ve aslanıma.” yazıyorum. İçim pare pare oluyor birden. Sabahtan beri çalıp duran bu türkülere, çocukluğumun sahnelerine, doğmamış oğlumun hareketlerine, karımın *babası* deyişine, babamın sessizliğine... dayanamıyorum. Gözümden onunkiler gibi iri iri yaşlar akıyor. Üç kişilik aile emojisini arıyorum otomatikçe bağlamış gibi. Yanına da iki kırmızı gül. Gülen iki surat. Çenemin kenarından telefonun ekranına düşüyor damlalar. Mesajı gönderip ıslak gözlerimle dışarı bakıyorum. Etrafımdaki üç dört katlı evler bana çok yabancı geliyor, nereye gelmişim çıkaramıyorum. Rüyada mıyım, gerçekten yaşıyor muyum bu anları bilmiyorum. Türkülerin biri bitiyor biri başlıyor. Arabanın içini hatıralar basıyor. Telefona mesajlar yağıyor. Ayhan, müdürüm, şoförler beni arıyor. 23071 tren Kayaş tarafında ihbarsız stop etmiş. Makinistler imdat istiyor. Bütün trenler yükünü almış üzerime üzerime geliyor.

*Kerem et aklından çıkarma beni
Ağla gözyaşını sil melul melul*

Daha fazla gidemiyorum artık. Radyoyu kapatıyorum. Arabayı sağa çekip ağabeyimi arıyorum. Toprak annenin diğer oğlunu. İçinde bir yerin daima kanadığını hissettiğim adamı. Karısına ve iki kızına evet muhabbetle ama daha çok sanki hasretle, sanki acıyla, teselli arar gibi sarılmış adamı. Dedemin has torununu. “Abi,” diyorum sesim titriyor, boğazımı temizliyorum “babam ne zaman öldü?” Garip bir sessizlik oluyor önce. “Dedem mi?” diye soruyor sonra, şaşkın bir ses tonuyla.

ALİ NECİP ERDOĞAN

Rıza'nın Değili

Şu yeryüzünde akıllı olduğunu zanneden adam kadar gülünç biri yoktur, dedi Cihan Bey gülümseyerek. Rıza gözlerini kısıp, akli mî küçümsüyorsunuz yoksa adamı mı, bilemedim, dedi. İkisini de değil dedi Cihan Bey, az önce çıkan adamın arkasında bıraktığı hayalî bir izi takip ediyormuş gibi yavaşça başını kaldırıp kapıya bakarken. Sonra Rıza'ya dönüp başının küçük bir hareketiyle kapıyı işaret ederek, şu kapıdan çıkan adam kendi aklının yarattığı hayalde kaybolmuş durumda. Kendi hikâyesinden haberi yok. Ne yaparsak yapalım onu fikrinden döndüremeyiz. O yüzden bekleyip göreceğiz, dedi.

Rıza, biraz önce, kuracağı bir iş için Cihan Bey'den yardım isteyen adamın konuşmalarını bölmesi ve kendi talebini unutturması nedeniyle silkinerek kendine geldi ve sözü uzun zamandır aradığı kitaba getirerek, Cihan Bey, bu kitap benim için önemli, onu uzun zamandır arıyorum ve şimdi kitabın sizde olduğunu biliyorum. Onu bana satmanız için ne isterseniz yapmaya hazırım, dedi. Cihan Bey, yüzünde aynı gülümsemeyle mmm dedi, demek ne istersem yapmaya hazırsın? Evet, dedi heyecanla Rıza. Cihan Bey, kafasını bir yana eğip bir süre Rıza'nın gözlerine baktı ve pekâlâ dedi, masasının sağındaki çekmeceye uzanıp açarken. Sağ eliyle siyah ciltli bir kitabı çekmececi çıkarıp sol eliyle kitabın üzerini tozluymuş gibi sildikten sonra masanın üzerine koydu. Aslında bu hareketi, elden çıkaracağı kitapla vedalaşma ritüeliydi. Sanki şöyle söylüyordu kitaba: Biraz ayrı kalacağız ama bir süre sonra sen buraya, yuvana geri döneceksin, üzülme. Cihan Bey kitabın tozunu mu alıyordu yoksa onu merhametle okşuyor muydu ayırdına varamadı Rıza. Düşündüğü tek şey kitabı eline almaktı, bu nedenle sabırsızlanıyor, yerinde duramıyordu. Ellerini kitaba uzatıyordu ki Cihan Bey, bekle, dedi sol elinin işaret parmağını hafifçe havaya kaldırarak. Rıza ellerini çekti hemen.

Unutma, dedi Cihan Bey, kitaplarda kaybolur insan ve akla güvenmek kaybolmanın başka bir yoludur. İnsan kendini değil de dünyayı değiştirmeyi düşünür. Hâlbuki kendini bir santim değiştirse dünya on santim değişir, ken-

dini on santim değıştirse dünya bir metre değışir, kendini bir metre değıştirse dünya yüz metre değışir. Cihan Bey'i dinliyormuş gözüken Rıza'nın aklı fikri kitaptaaydı. Bunu zaten bilen Cihan Bey iki elini birden önündeki kitabın üstüne koyup sözü daha fazla uzatmayarak, unutmaya, dedi, bu senin tercihin. Rıza, ağzı kulaklarında, bastıramadığı heyecanıyla, elbette Cihan Bey, dedi, benim tercihim. Ellerini kitabın üzerinden çeken Cihan Bey, tamam o hâlde, kitabı alabilirsin, dedi. **Rıza kitaba doğru bir hamle yaptı ama hemen dokunmadı, elleri bir süre kitapla arasında yaklaşık beş santim mesafede öylece kaldı.** Sonra yavaşça kitabı alıp oturduğu koltukta kendini düzelterek tarttı kitabı. Kavuşma anını bir ayine çeviren zihni, kitaba ulaşmak için başından geçenleri hem haklı çıkarmak hem de onlara bir anlam yüklemek için çalışmaya başladı. Evet, her şey bu kitaba ulaşmak için ona yardımcı olmuştu ve işte kitap şu anda ellerindeydi. Siyah ciltli kapağı yavaşça açtı ve karşısına **yirmi sekiz yarım ay ve dört çeyrek dönemeç içeren on bir sarımlı labirent çıktı.** 17. yüzyılda yaşamış büyük gravür ustası Cenubi'nin elinden çıkma bu labirent olağanüstüydü. “Zaman içinde zevk sahibi bir tasarımcı tarafından hünerle oluşturulmuş; yürüyücülerin, âşıkların ve ahmakların saatlerce içinden çıkamayacağı bir labirent” olarak nitelenmiş ünlü on bir sarımlı labirent. Çizgileri o kadar canlıydı ki insan titreşimleri görebiliyordu, ona bakanlarla bir rezonans oluşturduğuna dair söylenti şimdi Rıza'nın zihninde de bir titreşime neden olmuştu sanki. Bu gravürü görmek ve kitabın içindekileri okumak olağanüstü bir şeydi. Bu kitapla ve Cenubi'nin gravürüyle ilgili okuduğu her şey zihninde canlanmaya başladı. Söylentiye bakılırsa bu labirent, ona bakanların iç dünyasına göre şekilleniyordu ve kitapta yazan her şey bu şekillenmeye bağlı olarak yeni bir düzen alıyordu. Böylelikle gravürü gören ve kitabı okuyan kişi, kendi yaşam serüvenini baştan sona görebiliyordu. Daha da önemlisi geçmişine ve geleceğine müdahale edebiliyordu.

Anlatılanlara göre Cenubi sıra dışı bir adamdı, Hristiyan bir ailede dünyaya gelmiş, İsa Mesih'in öğretilerine göre yetiştirilmişti. Matematik sevgisi her şeyin üzerindeydi. Cebir öğrenme arzusu onun Müslüman âlimlerle tanışmasına vesile olmuş, o da 28 yaşında Müslümanlığı seçmişti. Çok iyi bir matematikçi ve mantıkçı olduğu, bütün bilgilerini şekiller üzerinden aktardığı ancak bu labirent gravürü dışındaki bütün çizimlerini yaktığı, bu labirent gravürünün de yanmaktan son anda kurtulduğu söyleniyordu. Pencereden giren rüzgâr ateşe atılmak üzere masanın üzerindeki karışık halde duran kâğıtlardan birini alıp dışarı savurmuştu. Cenubi hemen sayfanın peşine düştüyse de ona ulaşamamıştı, sayfanın üç yüz metre kadar göğe yükseldiği ve sonra da gözden kaybolduğu anlatılıyordu. Bir başka anlatıya göre de bu sayfanın başka bir ülkede kendi sıra dışı hayatını kaleme alan bir şifacının bahçesine

düştüğü, gravürü bulan şifacının yazdığı hayat hikâyesinin başına bu gravürü koymayı uygun bulduğu, gravüre bakınca kendi hayatını gördüğü söyleniyordu. Şifacı öldükten sonra başında labirent gravürü bulunan bu el yazması kitabı, şifacının mirasçıları iyi para karşılığında şifacı bir gruba satmıştı. Kitabı elinde bulunduran bu küçük grubun Cenubi'den ve labirent gravüründen haberdar olduğu, kitabı da bu nedenle aldıkları söylenmişti. Amaçları gravürdeki labirenti inşa etmekti. Bunun için uzun yıllar çalışmışlar ancak labirent tamamlandığında hem kendileri hem de labirent ortadan kaybolmuştu. Onların çalışmalarını uzaktan takip eden yerel halk onlarla alay etmişse de bir sabah onları ve inşa edilen labirenti yerinde göremeyince büyük korku yaşamıştı. Hikâyeleri dilden dile dolaşmış, her anlatan hikâyeye bir şeyler ilave etmiş, bazı yerlerini de unutmuştu. Şimdi işin aslını bilen hiç kimse yoktu. Bir de Cenubi'nin en büyük amacının insanın belirli bir yaşa geldikten sonra geçmişi görmek için bir yol bulmak olduğuna, bunun için uzun yıllar çalıştığına ve çalışmasını işte bu labirentle somutlaştırdığına inanılıyordu.

Her ne olursa olsun işte kitap ve içindeki gravür Rıza'nın ellerindeydi. Rıza'nın gözleri bu olağanüstü labirent gravürünün altındaki sözlere kaydı: *"Bilinç ilk insana şafak attırır. Kendisini yerkürede dinelmiş, kızgın güneş altında yunar hâlde bulur. Nefes alıyordur. Ecce Homo. İşte o insan. Asla tatmin edilemez bir merak içindedir. Suyu susar. Merhametle kendine çağırır, çeker onu su. Ateş, toprak, hava, su. İnsan kendini bulur. Altın çağın üzerine karanlık iner. Karanlık ve kaybolmuşluk hissiyle girdaba çekilen ilk insan ikilikle yüzleşir: gece ile gündüz, aydınlık ve karanlık, sıcak ve soğuk."*

Rıza bir ürpertiyle kitabın kapağını kapattı ve başını kaldırdı. Cihan Bey gitmişti. Onun gidişini duymamış olmasına şaşırды. Yanında getirdiği ve koltuğun solunda duran çantayı alıp açtı, kitabı özenle yerleştirip çantanın fermuarını kapattı. Ayağa kalkıp çantayı omzuna astı ve kapıya yöneldi ama bu esnada aklına kitabın parasını ödemediği geldi. Durup geri döndü ve ceketinin iç cebinden çıkardığı içi para dolu zarfı Cihan Bey'in masasına, biraz önce aldığı kitabın yerine koydu.

Caddeye çıkan Rıza'nın içine düştüğü tuhaflığı kavraması zaman aldı. Zira sol omzuna astığı çantasının üzerindeki eliyle sıkıca kavradığı kitap, yüzünde aptal bir gülümsemeyle etrafı seyretmesine neden oluyordu. Hiç kimsenin kitabın onda olduğunu bilmiyor oluşuydu, kendisinin bu kitaba sahip olmakla diğerlerinden ayrıışmasıydı, en önemlisi de bu kitabı okuyarak yazacağı yazının yaratacağı etki, kazandıracağı ündü onu böylesine gülümseten. Sanki denizin üstünde bir sandalmış da dalgalar onu bir o yana bir bu yana sallıyormuş gibiydi, cadde zaten kalabalıktı, birden dikkatsizlik edip (kendisine öyle gelmişti) bir adama omzuyla çarptı. Adam ona bir şeyler söyledi,

adamın ne dediğini duyamadı ama anladı, özür diledi adamdan. Gündelik hayatın akışındaki şu insanlar, arabalar otobüsler etrafından gelip geçiyordu da hiçbirinin sesi çıkmıyordu sanki. Her şey susmuş gibiydi. Bu suskunluk kitabın kendisinde oluşuna karşı duyulan bir saygı duruşu gibiydi. Fakat kendisi bu saygı duruşunu gerektiği gibi selamlayamıyordu. Mesela üzerinde yürüdüğü kaldırım diagonal ataklar yapıyor, bir köşesi yukarı kalkarken bir köşesi aşağı iniyor, dengesini bozuyordu. Solunda sıralanan binalar yıkılacakmış gibi öne doğru eğiliyor, bu da onlardan sakınmasına neden oluyor, sonra eski hâllerine dönüyorlardı. Reklam tabelaları, kaldırımdaki direkler, trafik işaretleri, yön levhaları tıpkı bir bayrak gibi dalgalanıyorlardı.

Cihan Bey'in odasından ayrılalı yaklaşık on dakika olmuştu ve eve gideceği otobüs durağına gelmek üzereydi ki, bir anda durdu. İçine düştüğü tuhaflik yavaşça belirmeye; dengesizliği, sarsaklığı, dikkatsizliği anlam kazanmaya başlamıştı. Kontrolsüzce etrafında döndü, arkasına baktı, sendeledi, sağ elini kulağına götürdü, işaret parmağını hafifçe kulağına sokup sarstı, sonra elinin ayasıyla kulağına hafifçe vurdu. Nafile. Hiçbir şey duyamıyordu. Aynı şeyi diğer kulağına da yaptı. Bir anda sağır olmuş gibiydi. Dengesini sağlayamıyordu. Biraz ilerleyerek solundaki sokağın girişinde bulunan girilmez işaretinin olduğu trafik tabelasının direğine tutundu.

Otobüsün geldiğini ve insanların sırayla bindiklerini gördü. Gözlerini kapatıp şirazesinden çıkan fiziksel koşulları zihninde sabitlemeye çalıştı. Biraz bekleyip gözlerini açınca her şeyin normale döndüğünü gördü, bunun kısa süreceğini hissettiğinden avına hamle yapan bir kaplan gibi ileri atılıp sıranın sonuna ulaştı. Hiçbir şey duymadığı hâlde sırada bekleyenlerin zihninden geçenleri anlayabiliyordu ama hepsi birbirine karışıyordu. İnsanlar sessiz ve sakince biniyorlardı otobüse ama düşüncelerinin oluşturduğu karmaşa öylesine ürkütücüydü ki, sanki hamamdaymış da herkes hep bir ağızdan konuşuyormuş gibiydi. İşaret ve başparmağıyla gözlerini kapatıp bastırdı. Etrafındaki insanlar bir baş ağrısına dönüşmüşlerdi. Sıra kendisine gelip otobüse binince kafasının içindeki uğultu daha da arttı. Dayanılacak gibi değildi. Kendisinden sonra binmek üzere olan iki kişiye el işaretiyle izin vermelerini isteyerek otobüsten kendini dışarı attı. Biraz ileride bekleyen taksiye güçlkle ulaştı. Dikiz aynasından kendine bakan şoför muhtemelen "Nereye abi?" diye soruyordu. Onu duyamıyor ama zihninden geçenleri anlayabiliyordu. Gideceği yeri söylediği anda kendi sesinin de kafasının içinde yankılanmasıyla kendi sesini de duyamadığını fark etti. Gideceği mesafe uzun olduğu için şoförün memnuniyetini anladı ve acı duydu. Ancak biraz önceki uğultunun şiddetiyle karşılaştırıldığında buna acı bile denemezdi.

Anahtarıyla kapıyı açacak gücü bulamadı kendinde, zile bastı. Kapıyı

açan karısının yüzündeki gülümseme önce şaşkınlığa sonra endişeye dönüştü. “Ne oldu, neyin var, iyi misin?” diyordu muhtemelen, anlayabiliyor ama karısının sesini duyamıyordu. Söylediklerini kendisinin de anlamadığı bir şeyler geveleyip eliyle bir dakika işareti yaparak çalışma odasına geçti. Omzundaki çantayı koltuğa bırakıp ceketini çıkardı ve divana uzandı. İşaret ve başparmağıyla gözlerine bastırdı yine ve bir süre öylece kaldı. Bir hafifleme hissi geldi. Yaşadığı dehşet duygusundan sıyrılmaya başladığını hissetti. Tam bu esnada elinde bir bardak suyla içeri giren karısının sesini duydu: Ne oldu Rıza, iyi misin? Uzandığı divandan doğrulup gülümseyerek karısına baktı ve duyuyorum, dedi. Geçti işte... Duyuyorum, dedi heyecanla yeniden. Neyi duyuyorsun Rıza, ne geçti, diye soran karısının elindeki bardağı alıp bir dikişte içti. Leyla, dedi, kısa süreli bir işitme kaybı yaşadım ama şimdi geçti. Duyuyorum şükür. Ayağa kalkıp sağa sola döndü, dengesi de yerine gelmişti. Leyla geçmeyen endişesiyle ve kocasının garipliklerine alışıklılığıyla, tuhaf-sın Rıza, dedi, geçti deme, yine de bir doktora görün! Evet evet, dedi Rıza, yarın bir doktora görünsem iyi olacak. İyi madem, dedi karısı, ben mutfağa dönüyorum, yemek bir saate kadar hazır olur. Tamam canım, dedi Rıza, koltuğun üzerindeki kitaba bakarak. Ne yaşadım ben, dedi kendi kendine.

Bu kitaba ulaşmak için çok uğraşmıştı. Aylardır uyku uyumuyordu. Kitabın durduğu koltuğun yanına diz çökerek nihayet dedi, nihayet kavuştuk. Ama bu gece hiçbir şey yapmayacağız. Sinirlerim çok yıprandı, bir işitme kaybını daha kaldıramam. Bu gece sadece uyumak istiyorum, dedi.

14 yaşındaki kızı, 9 yaşındaki oğlu ve karısıyla neşeli bir akşam yemeğinden sonra çay içip meyve yiyerek sohbet etti Rıza. Normalde yemekte hiç konuşmaz ve hemen sonra odasına çekilir, bir daha da çıkmazdı. Çocuklar onu ancak ertesi akşam yemekte görebilirlerdi. Ondaki bu ani değişim çocukların da gözlerinden kaçmamıştı. Birbirlerine bakarak kıkırdıyorlar, babalarındaki bu ani değişimin nedenini anlamaya çalışıyorlar, annelerine gözleriyle işmar edip bu değişimin sebebinin soruyorlardı. Anneleri de gülümseyerek karşılık veriyordu. Saat 23.00 sularında Rıza yatmaya gitti ve başını yastığa koyar koymaz uyudu.

Sanki kapı vurulmuyor da göz kapaklarına tıklanıyordu. Kalkıp açtı kapıyı, kaçmış olan uykusu karşında duruyordu. Kaçsan ne kadar kaçabilirsin ki? Dönüp geleceğin yer burası zira seni benim uyumam lazım, dedi.

Uyku, öyle deme, dedi, arada bir kaçıp kafayı dinlemek sadece size has bir istek değil, uykular da bazen kaçıp gitmeyi, yalnız kalmayı istiyor.

Anladım, dedi, kaç geceyi sensiz geçirmiş olsam da sana kızgın değilim. Sadece ellerin boş gelmemişsindir diye ümit ediyorum.

Evet, boş gelmedim, dedi uyku, oldukça enteresan rüyalar getirdim, hele bir rüya var ki çok ilginç. Bir dolmuşta seyahat ediyorsun. Senden başka 6-7 kişi daha var ve hepiniz uzanıp yatmışsınız. Sen ayakkabılarını çıkarmışsın. Dolmuş bir yerde duruyor ve sen inmek için ayakkabılarını giymeye davranıyorsun ancak ayakkabının teki yok. Her yere bakıyorsun ama bulamıyorsun. Şoför diyor ki, ben o teki 10 TL'ye sattım ama senin olduğunu bilmiyordum. Tam bu esnada uyanıyorsun. Ama merak etme yine uyuyacaksın.

Enteresanmış gerçekten, dedi Rıza, bildik rüyalarım benzemiyor. Yine de anlatmasan iyiydi. Göreceğim rüyayı önceden bilmek tuhaf.

Aslında tuhaf değil. Uyumadığın son gecenin sabahından akşamına neler yaşadığına bir bak, şöyle bir gözden geçir istersen, dedi uyku.

Ne yani, dikkat ve temkini elden bıraktığımı mı söylüyorsun?

Evet biraz öyle! Kendine olan güvenin zaman zaman böyle boşluklara neden olabiliyor, bunu biliyorsun!

Getirdiğin rüyanın tabirini de biliyor olman enteresan bir paradoks oluşturuyor.

Sana uykular âleminden birkaç sır verebilirim, dedi uyku, ama unutma, sırlar hep indirgenerek söylenir, böylece anlamı daralır; rüya, uykular âleminden bir âlemdir, sadece bir âlem. Başka âlemler de vardır ve insan bunun üzerine çok az düşünmüştür. Rüya diğer âlemlerin bir numunesi gibidir. Şöyle düşün, aynaya baktığında orada bir görüntü belirir ve sen onu görürsün ama bakmadığında o görüntünün orada olmadığını düşünürsün, oysa oradadır. Aynanın karşısından ayrıldığında aynadaki aksin orada aynanın içinde bir yerlerde yaşamaya devam eder. Üstelik her aynaya bakışında orada yeni bir suret var edersin.

Leyla gözlerini açtığında sırtüstü yatıyordu. Kasvetli, oldukça karışık rüyalar görmüştü. Rüyasını hatırlayamadı ama rüyanın neden olduğu duyguların hâlâ etkisindeydi: biraz endişeli, biraz korkmuş, çokça öfkeli. Kısılmış gözleri, çatılmış kaşlarıyla başını sağında yatan kocasına çevirdi ve o anda küçük bir çığlık atarak üzerinden iyice sıyrılmış pikeyi hızlıca göğüslerine çekip fırladı yataktan. Kocasını Rıza'nın yerinde kocasına hiç benzemeyen ama onu da andıran ya da belki ona çok benzeyen bir adam yatıyordu. Bu küçük çığlık ve ani hareket adamın uyanmasına sebep oldu. Sol yanına yatmış olan adam gözlerini açınca karşısında iki eliyle pikeyi göğsüne bastıran kadını gördü. Sonra odaya şöyle bir göz gezdirip doğruldu yatakta. Kadına nazaran sakın fakat çokça şaşkıındı. Belleğinde kadına dair bir bilgi olmadığı gibi kendisine ve içinde bulunduğu duruma ilişkin de bir bilgi yoktu. Aslında vardı da çok karışıkı. Belleğindeki bütün bilgiler ters çevrilmiş gibiydi ve

zihni bu tersliği algılayamıyor, anlamlandıramıyordu. Kadın, sen de kimsin, dedi. Adam, kendine ait bilgileri tersinden de olsa anlamaya çalışıyor, bel-
leğindeki karmaşanın içinden kendisinin kim olduğunu çekip çıkarmak için
mücadele ediyordu. Bir şeydi ama o şeyin kendisi değil de sanki yansıması
gibiymi; gölge değildi fakat o şeyin dışında kalan her şeyin bir araya toplana-
rak meydana getirdiği bir gölge gibiymi de... O şeye ait bir bilinç vardı ama o
şeyin bilinci olmayan ne varsa, onlar her neyse, sanki onlardan yapılmış bir
şeydi, ait olduğu şeyin bir nevi tersi gibi... Nihayet, Rıza'nın Değili dedi. Biraz
durdu ve evet evet Rıza'nın Değili'yim ben, dedi.

Bu da ne demek, dedi kadın, ya Rıza'sındır ya da değildir. Bu o kadar
basit bir mantık sorunu değil gibi, dedi adam. Dudağını büken kadın, peki
Rıza nerede, dedi.

Adam kadının gözlerine aradığı şeyi orada bulabilecekmiş gibi bakarak,
galiba, dedi, onunla yer değiştirdik.

Bu çok saçma, dedi kadın, arkanı döner misin, üzerimi giyineceğim.

Adam arkasını döndü ve Leyla üzerini giyinmeye başladı. Bir yandan da
çocukların bu adamla karşılaşmasını istemiyordu zira bu durumu açıklamak
oldukça zordu. Kocasının tuhafliklarına alışkın olsa da bu, "tuhaflık" diye ge-
çiştirilebilecek bir şey değildi.

Üzerini giyindikten sonra adama, burada kal, ben çocukları kaldırıp kah-
valtılarını yedirip okula göndereceğim, sonra seni çağırırım, dedi. Başını iki
elinin arasına almış düşünceli bir şekilde sırtı dönük olarak oturan adam
başını sallayarak tamam, dedi.

Leyla önce çocukları uyandırdı, ardından kahvaltıyı hazırlayıp çocukla-
rı masaya oturttu. Her şey olağan gözüküyordu ama annelerinin düşünceli
hâlini fark eden çocuklar yine de bir şey söylemediler ve kahvaltılarını edip
gelen servise binerek okullarına gittiler.

Leyla kahvaltı masasına oturup soğumuş olan çayından bir yudum aldı
ve mırıltıyla "Bu nasıl bir şey?" dedi kendi kendine. Onu dışarıdan gören biri
çayı beğenmediğini düşünebilirdi ama bu, Rıza'nın pijamalarını giymiş ve
Rıza'yla yer değiştirdiğini söyleyen hem Rıza'ya çok benzeyen hem de hiç
benzemeyen ve kendisine Rıza'nın Değili diyen adamla ilgiliydi. En sevdiğin
elbisenin ters yüz edilmesi gibi, elbiseyi tanıyorsun ama bu hâliyle giyemi-
yorsun. Tuhaf, çok tuhaf, dedi. Kalkıp adamın yanına giderek mutfağa gel-
mesini söyleyecekti ki, Rıza'nın Değili kolunun altında Rıza'nın dün akşam
getirdiği kitapla mutfağa gelip Leyla'nın karşısına oturdu ve kitabı masanın
üzerine bıraktı. Sanki kendi kendine konuşuyormuş gibi, bu çok sarsıcı ve
etkileyici... bu, bu çok tuhaf, dedi. Leyla elindeki bardağı masaya bırakıp, ney-
miş sarsıcı, etkileyici ve çok tuhaf olan, diye sordu.

Rıza'nın Değili etrafına bakındı, mutfağı hem ilk defa görüyormuş gibi biydi hem de her nesnenin yerini eliyle koymuş gibi bildiğini hissettirecek şekilde doğrudan onlara bakıyormuş gibiydi, mesela tezgâhın üzerinde duran mutfak robotunun karıştırıcı kollarından biri yerine tam oturmuyordu ve Leyla, şuna bir baksana ben yapamadım belki sen yerleştirebilirsin, yoksa bir tamirciye götürelim, demişti, şimdi robota bu kadar dikkatli bakması Leyla'nın da robota bakmasına sebep oldu. Neredeyse küçük dilini yutacaktı Leyla, dünden beri robotun yanında duran ve yerine oturmayan karıştırıcı kol yerine yerleşmişti. Hayretle dönüp Rıza'nın Değili'ne baktı.

Rıza'nın Değili, nihayet arkasına yaslanıp Leyla'nın şaşkın gözlerine bakarak, her şeyden meydana gelmiş gibiyim, dedi, birbiriyle ilgisi olmayan binlerce şey gelip bende birleşmiş gibi, her şey gibiyim ama kendimi hiçbir şeymişim gibi hissediyorum, o kadar hafifim ki, yokmuşum gibi... Rıza'nın deneyimmediği her şeymişim gibi, onun geçmişinin ve deneyimlerinin dışında olan her şey... Şimdiye kadar Rıza'nın yaptığı bütün mantıksal çıkarımların dışında bıraktığı çok daha büyük bir mantıksal olmayan örüntü... Yani onun mantıksal örüntüsünün var edeceği geleceğin, en güçlü en mümkün olasılık olarak var olacak geleceğin; tercih etmeyip dışında bıraktığı ne varsa işte onların toplanarak, ki bu aslında imkânsız bir şeydi, beni var etmesi ve Rıza ile yer değiştirmemiz. O kaybolurken, tanımlanamayan ve hiçbir yerde var olmayan hiçbir mantıksal çıkarıma dayanmayan ben, var oldum. Bunun nasıl olduğunu bilmiyorum. O kadar şaşkıyım ki, tüm olasılıkları, mümkün olan tüm yaşam biçimlerini ve alternatiflerini içimde barındırıyor ve onları biliyorum. Bütün zorunlulukları ve nedensellikleri görebiliyorum. Fakat okyanusun bir kovaya doldurulması gibi sınırlı ve kısıtlıyım. Daha da tuhafı seni ve tüm insanları görebiliyorum, bir labirentin içinde birbirleriyle yolları kesişen, kesişmeyen, kaybolmuş, kaybolduğunu bilmeyen bir sürü insanı görebiliyorum. Hem labirentin dışında hem de onun bir parçası gibiyim... Hiçbir nedensel bağım yok, rüya görmek gibi... Hiçbir kurala tâbi değilim ama bütün kuralları biliyorum.

Leyla kendisine düşük voltajlı elektrik veriliyormuş gibi titriyordu. Hayreti ve şaşkınlığı onu ve belki de her şeyi yutmuştu. Rıza'nın Değili masanın üzerindeki kitabı açıp Cenubi'nin olağanüstü güzellikteki labirentini görebilmesi için Leyla'nın önüne doğru itti. Leyla büyülenmiş gibi baktı labirente. Titremesi geçti, hayreti ve şaşkınlığı kayboldu. Nice zaman sonra başını kaldırdığında Rıza'nın Değili yoktu. Kitabı kapattı, etrafına bakındı, geriye yaslanıp kollarını ve sırt kaslarını gerdi, mutlak bir sessizlik içinde kendisine çay doldurmak için kalkarken masanın kenarına bırakılmış kâğıdı gördü, şöyle yazıyordu: kitabı yarın aşağıya yazdığım adreste bulunan Cihan Bey'e teslim et.

MEHMET KAHRAMAN

Unutulma Hakkı

Bugün hayatımın şokunu yaşadım. İlginç bir aile olduğumuzu biliyordum ama bu kadarını tahmin bile edemezdim. Anne tarafımdan bahsedeceğim. Enteresan olan onlar. Baba tarafım alabildiğine düz, anlatılacak hiçbir tarafları yok. Annem ne buldu da onunla evlendi bilmiyorum. Sorunca nasip diyorlar. İyi ki kader ve nasip gibi kelimelerimiz var, yoksa yaşadıklarımızı ne ile izah edebilirdik.

Anne tarafım görüp görebileceğiniz en acayip ailedir. Bugüne kadar beş kardeş olarak bildiğim ailenin aslında bir kardeşlerinin daha olduğunu öğrendim.

Can sıkıntısından kıvrandığım bir gündü. Üniversite tercihlerini yapmış, sonuçların açıklanmasını bekliyordum. Havalar sıcaktı. Evden dışarı çıkmak istemiyordum. Arkadaşlarımın da bir kısmı şehir dışındaydı, anlaştığım pek kimse yoktu. Mecburen evde takılıyordum. Yapacak bir şey olmadığı için bütün gün internette dolaşıyor, oyun oynuyor, sıkılınca başka uğraşlar bulmaya çalışıyordum. O gün iyice sıkılmış, yapacak bir şey de bulamamıştım. Aklıma geldi. Kaç gündür soyağacından bahsediyorlardı. Sistem yeni açıldığı için herkesin ilgi odağı olmuştu. Bizimkiler de bakmış olmalı ki ta bin sekiz yüzlerin başlarındaki büyük büyük dedelerinden ilgiyle ve şaşkınlıkla konuşuyorlardı. Bu denli heyecanlanmalarına şaşırmıştım. Normalde zaten atalarımız olduğunu biliyoruz. Gökten zembille falan inmedik. Kayıtlar tutulmuş olsa Âdem babamıza kadar gideceğiz. Yine de şaşıracak mıyız? Ortada saklanan bir gerçek varsa şaşırsınız elbette. Benim yaşadığım şok da onlardan biri.

Annemleri yıllarca beş kardeş olarak biliyordum, dört kız bir erkek. Gerçekten ilginçlerdi. Hepsinin ayrı bir özelliği vardı. Ailenin bütün fertleri okumuş, önemli yerlere gelmişlerdi. En düşükleri annemdi ki o da öğretmendi. Teyzemin biri doktor (Afrika'ya muayeneye gider), diğeri vaize (aynı zamanda izci), dayım ise MTA'da mühendisti. Çocuklar böyle ise babaları neydi? Bilemeyeceğiniz için baştan söyleyeyim. İmam. Şaka yapmıyorum. Gerçek bu. Köy imamlığıyla başlamış, çocuklar doğunca şehre gitmiş. Okuyan, yazan, aydın

bir insanmış dedem. Ben beş yaşındayken ölmüş, ama yine de hatırlamıyorum. Ondan kalan kitaplar, pardon kütüphane, kendi evinde yaşatılmaya devam ediliyor. Şu an o evde kimse oturmasa da paylaşıp satılmadı. Kimse buna razı olamıyor. Kitapları bir kütüphaneye bağışlamak istediler, istekli bir idareci çıkmamış. Dayım epey girişimde bulunmuş, lakin insanlar kitaplara değer vermiyor diyerek gelmiş. Şimdi en çok ben kullanıyorum o kütüphaneyi.

Ne gariptir kütüphanedeki kitaplar arasında bile diğer dayımın adına rastlamadım. Acaba okumayı sevmez miydi? Hiçbir kitaba isim yazmamış. Kemal dayımın ismi var birkaçında, annemin, teyzelerimin dahi var, onunki yok. Neden yok? Bunu şimdi soruyorum, çünkü yeni öğrendim. Kendimce tahminler yürütüyorum. Anneme sormalı mıyım? Sormak istiyorum da gizlendiğine göre sakıncalı bir durum olabilir. Öğrenilmesi istenmeyen. İyi de ne olabilir?

Sayfayı defalarca okuyorum. Bir yanlışlık olmalı diye çıkıp tekrar giriyorum. Yanlışlık, hata mata yok. Bütün sülale burada. Annemden beş yaş küçük, Kemal dayımdan iki. En küçükleriymiş. En küçük olunca en sevimli, en tatlı olması gerekmiyor mu? Orhan. Orhan dayım. Dilimde nasıl duracak diye tekrar edip duruyorum. Orhan dayı... Doğum tarihi 15.01.1960 ölüm tarihi 12.03.1980. Neden kimse ondan bahsetmedi, bunun bir açıklaması olmalı. Neden hatıralarda yaşatılmıyor? Yirmi yıl yaşamış aralarında, hiç kimseye güzel bir anısı olmadı mı? Ölümünden otuz sekiz sene geçmiş. Unutulmuş olabilir mi? Dedelerin üzerinden altmış sene geçtiği halde unutulmazken dayımın ismi neden silinmiş gönüllerden.

Sayfanın çıktısını alıp yatağa uzanıyorum. Orhan dayımla karşılıklı oturmuş bakışıyoruz. Acaba nasıl biriydi? Yirmi yaş olduğuna göre yakışıklı olmalı. Uzun boylu, sarışın, güçlü kuvvetli. Kemal dayımın benzeri. Kemal dayım muhabbet ehli. O da öyledir muhtemelen. Ne de olsa aynı babanın evladı. Acaba Kemal dayıma mı sorsam Orhan'ı. Anneme sorsam gene ne haltlar karıştırıyorsun der kızar. Zaten hukuk yazdım diye tavır almış bana, bir de bu çıkarsa kesin bozuşuruz. Onun kırılğanlıklarını çekemem şimdi. Babama sorsam. O ne zaman bir soruma cevap verdi ki, onun cevabı standarttır: Annene sor. Annem arama motoru sanki, her şeyi biliyor. Teyzelerime sorabilirim ama onlardan da yanıt gelmeyeceğine yemin edebilirim. İçlerinde en cana yakın, samimi, konuşkan olan dayım. Şakaya vurur yine sorarım ona. Belki şu komik seksen maceralarını dinlerken soruveririm. Komik derken şimdi dinlerkeni kast ediyorum. Gerçi o da eğlenceli anlatıyor, acısı geçmiş ya. Hele biri var, Allah'ım gülmekten yerlere yattım resmen. Hatırladıkça gülüyorum hâlâ. Üniversitede okurken Cuma vakti camiye değil de kahveye gitmiş. Aslında niyeti okula gidip derse girmek ama bir tanıdık denk geliyor, laflarlarken ezan okunuyor. Abdest alma ya üşeniyor bizimki. Hiç Cuma kaçırmamış biri olarak bir kere gitmezsem Allah

affeder deyip şeytana uyuyor, arkadaşıyla kahveye gidiyorlar. Tevafuk bu ya, kahveye baskın yapıyor. Dayım onlardan olduğu için gönül rahatlığıyla reisin yanına götürülüyor. Arkadaşıyla birlikte reisin huzuruna çıkarılıyor. Reis diğerini tanımıyor. Ona sorular soruyor. Niye Cuma'ya gitmediniz lan? Siz Müslüman değil misiniz oğlum? Cuma vakti... Şırrak... Bir tokat yapıyor ötekine. Genç istifini bozmamaya çalışıyor. İmanın şartı kaç? Söyleyemiyor. Fatiha'yı oku bakayım. Ses gelmiyor. Bilmediğinden mi korktuğundan mı, okumuyor. Bunu bir dövüyorlar, bir dövüyor, hadi sıkıyorsa bir daha camiye gitmesin. Sıra dayıma geliyor. Lan sen niye gitmedin Cuma'ya? Dayım kendince bir savunma yapıyor. Yalan. Dayaktan kurtulmaya çalışıyor. Oku bakayım lan Fatiha'yı diyor reis. Okuyor. Ayetelkürsi'yi oku diyor, Tebbeti oku. Okuyor dayım. Hem okuyor hem de dayaktan yırttım diye seviniyor. Reis buna bir koyuyor, dayım iki seksen uzanıyor. Lan madem biliyorsun dinini diyanetini, ne diye Cuma'ya gitmiyorsun. Dayım şimdi o yediği tokadı öyle güzel anlatıyor ki, hem yeniden yiyor hem de deli gibi gülüyor. Onunla birlikte biz de gülüyoruz.

Bunu anlattırıp laf arasında, Orhan dayım da böyle tokat yemiş midir, diye sorabilirim. Dayımı denk getirip sorana kadar zaman geçer. En iyisi evde delil aramak. Kimse yokken evin altını üstüne getiriyorum. Yok. Ailenin ölmüş bir üyesine ait hiçbir iz yok. Resmen aforoz edilmiş. Belki de infaz edildi. Olamaz mı? İnfazı kim gerçekleştirecek? Dayım. Uyuşuk muyuşuktur ama görev verilince yapar. Dedem. İmam bunu yapar mı? Öylesi aydın birine yakıştıramıyorum. Kızlarını bile okutmuş adam oğluna kıyamaz. Kıyar mı? Of kafam kazan gibi. Senaryo yazmaktan başıma ağrılar girdi. En iyisi gidip dayıma sormak. Beklemeye gerek yok.

Dayımla cumartesi öğleden sonra buluşuyoruz. Benim tercihlerim hakkında konuşacağını sanıyor. Nereleri düşünüyorsun diyor. Hukuk demiştin ya dayı diyorum. Ankara Hukuk. Haaa diyor. Avukat olacaksın. Hâkimlik düşünüyorum diyorum, belki savcı. Biraz duruyor dayım. Sanki bir şeyler düşünüyor. Bizim zamanımızda okumak zordu diyor. Şimdi her şey rahat. Biz her gün birilerinden dayak yedik. Reisten, polisten, askerden... Herkes üzerimizden geçti bizim. Dayı diyorum, sen neden karıştın olaylara, karışmasaydın. Önceki anlattıklarını bildiğim için bu soruyu yadırgamıyor. Taraf seçmek zorundaydın diyor, bitaraf olan bertaraf olur. Slogan. Slogan üretmekten başka bir şey bildikleri yok. Böyle söyleyince kızıyorlar. Babam dava der durur, dava için ölmeye hazır. Dayım, ya sev ya terk et. Kadınların sloganları yok galiba, teyzelerimden duymadım hiç. Babamla dayım takım tutar gibi parti tutarlar. İkisi de tartışmaya açık değil. Tek doğru onlarınki. Sadece kendileriyle kalsalar iyi, düşüncelerini bana dayatıyorlar. Bana ne diyorum sizin görüşlerinizden. Ben hiçbir ideolojiye inanmıyorum. Babam ata olarak sinirleniyor. Git kızına öğret

diyorum. Kızlar bu işlerle uğraşmazmış. Ne ile uğraşır? Dayımın oğlu olmadığı için o da beni kurban seçiyor. Taraftar toplayınca bunlara puan falan mı veriliyor. Yokluk görmemişiz, rahat büyümüşüz, onların çektiği sıkıntıları çekmiş olsaymışız anlarmışız. Ne yapalım, sizi anlamak için sıkıntı mı çekelim. Karakolda cop mu yiyelim. Polis görünce köşe bucak kaçalım mı? Sorgulama-dan itaat mi edelim? Bunu mu istiyorsunuz? Babamla çok zıtlıştığımız için birbirimize mesafeliyiz. Söylediklerim zoruna gidiyor, tahmin edebiliyorum. Babanla öyle konuşma diyor annem, senin iyiliğini istiyor. Kime göre iyi? Bu nesil de her şeye karşı, asi bunlar... Asi... Mutfakta beni çekiştiriyorlar.

Konuya girmek için annemle babamın yaptıklarını anlatıyorum dayıma. O da kendince nasihat veriyor. Yaş, tecrübe, atalık, iyilik... Bilinen kavramlar. Siz nasıl yetiştiniz diyorum. Dedem sizi nasıl yetiştirdi de hepiniz okudunuz, iyi yerlere geldiniz? Dayım anlatmayı sever. Dinlettir kendini. Bolvadin'de doğmuş. Yedi yaşındayken Ankara'ya gelmişler. En büyük teyzem tıp okuyacakmış. Onunla birlikte bütün aile gelmiş. Dedem Demetevler'de bir camide imamlik yapmaya başlamış. Rahmetli okumayı çok severmiş. Kurmaca olmasa da genelde dinî kitaplar okurmuş. Tefsir, fıkıh, hadis, akait, kelam adına ne bulursa almış, okumuş. Muazzam bir kütüphane kurmuş. Roman, öykü, şiir de var ancak onlar azınlıkta. Belki çocuklardan kalmıştır. Dedem bütün çocuklarına okumayı sevdirmiş. Anneannem ev işleri yaptıracak olduğunda dedem karşı çıkarmış. Çocuklar ilkin onun rahle-i tedrisinden geçmiş. Tek eğitim metodu var: disiplin. Ciddi bir adammış, laubaliliği, sululuğu sevmez. Bunda herkes hemfikir. Aslında çocuklar üniversiteye gidene kadar eğitim sekteye uğramamış. Kızlar da yine sorun yok. Lakin erkekler öyle değil.

Dayım bir saat boyunca bütün tatlılığıyla anlattı geçmiş. Nasıl bir geçmiş ki, Orhan isminde biri yaşamamış sanki. Acaba yanlışlıkla mı yazıldı nüfusa? Hiç yaşamadı mı böyle birisi? Yaşamış olsa mutlaka bir yerlerde iz bırakması lazım. Hiç mi ağızlarından kaçmaz ismi. Dayımı bıraksam daha anlatacak da benim dinleyecek sabrım yok artık. Konuşmasını takip edemiyorum. Sözlerini duymuyorum bile. Zihnim bir süreliğine başka dünyalara kayıyor. Nasıl sorayım diye alternatif soru cümleleri kuruyorum aklımda. Cesaretimi topladığım bir anda garsona çay işareti yapıyorum. Çantamdan şeffaf dosyaya koyduğum kâğıtları çıkartıyorum. Ağır ağır. Çaylar geliyor. Dayım elimdeki kâğıtlara bakıyor. Konuyu açacak soruyu soruyor.

Onlar ne?

Geçen hafta diyorum, merak ettim, e-devletten soyacağını sorguladım. Ben sizi beş kardeş olarak biliyordum ama burada adı Orhan olan bir kardeş daha var. Senden iki yaş küçük. Yirmi yaşında ölmüş görünüyor. Kim bu?

Dayım kâğıdı eline alıp dakikalarca bakıyor. Konuşmuyor. Şaşırmış de-

sem değil. Üzülmüş desem o da değil. Boşluk. Boşluğun içine düşmüş gibi anlamsız, donuk bir bakış. Sıkıştırmamak için bir şey sormuyorum. Kendiliğinden dünyamıza gelmesini bekliyorum. Beş dakika sonra başını kaldırıyor.

Annene sordun mu?

Bu konu hakkında konuşabilecek tek kişi sensin.

Neyi merak ediyorsun?

Neyi mi? Normal mi bu dayı? Hayatınızdan, hatıralarınızdan çıkardığınız bir aile üyesi. İmkânınız olsa kütükten de çıkarırdınız herhalde. Kim bu? Neden adı anılmıyor? Ne günah işledi de unutulmaya mahkûm edildi. Duymak, bilmek istiyorum.

Yine sessizlik... Bekleyiş.

Keşke açmasaydın bu yarayı. Nasıl anlatılır ki!

O kadar mı kötü biri.

Kötü mü bilmiyorum. İyi kim, kötü kim? O zaman da karışık, bu zaman da. Maalesef bu toprakların kafa karışıklığı yaşamadığı bir dönem olmadı sanırım.

Konuyu dağıtma dayı. Anlatmayacaksan, anlatmayacağım de. Ben de kalkıp gideyim. Nasıl olsa birinden öğrenirim.

Dayım kafasını kaldırıp uzaklara bakıyor. Bir müddet bekledikten sonra yavaşça başlıyor.

Orhan, babamın en sevdiği çocuğuydu. Yakup peygamberin Yusuf'u sevmesi gibi. Küçükler sevilir, biraz ondan biraz da zeki oluşundan. Parlak bir zekâ-sı vardı. Küçüklüğünden beri okumayı çok severdi. Çabuk anlardı. Bizim iki üç kerede anladığımızı o bir defada anlardı. Biz de okurduk ama o okumaz, adeta yerdı. Ortalama bir kitabı iki saatte bitirirdi. Bazı günler iki kitap okuduğu bile olurdu. Hele hacimsiz romanları çerez niyetine götürürdü. Babam okumalarımıza yön verse de pek karışmazdı. Biz normal okurduk. Orhan öyle değildi. Eline ne geçerse veya ne verilirse. Daha çok romandı ilkin. Sonraları düşünce ağırlıklı kitaplar okumaya başladı. Lisede bile Gazili'den Mevdudi'ye, Kant'tan Hegel'e, Marks'tan Engels'e... Okuma konusunda babamla ciddi tartışmalar geçiyordu aralarında. Bunların yaşına uygun olmadığını, beslenme kaynaklarının yanlış olduğunu söylüyordu özellikle. Oysa babamın beklentileri çok başkaydı. Babam onun ilahiyat eğitimi almasını istiyordu. Senin gibi kafası çalışan birinin ilahiyatçı olması gerekir diyordu. Orhan ise hukuk istiyordu. Aralarında küslüğe varacak kavga çıkmıştı. Biz hem babamı hem de Orhan'ı sakinleştirmeye çalışıyorduk. Orhan son zamanlarda isyankârdı, her şeye karşı geliyordu. Bazı akşamlar babamla dini tartışmalara bile girdiği oluyordu. Babam sinirleniyordu haliyle. Orhan öyle ileri gitmişti ki dinden çıkacak cümleler kurmaya başlamıştı. Bir ara yumruk yumruğa kavga ettik onunla. Bizi küçümsüyordu. Önceleri yumuşak konuşmaya çalıştık, ayet hadislerle kafasın-

daki soruları açıkladık. İkna olmadı. Kadere, ahiret inancına derken soyut konulara takılıp kalmıştı. Artık ikna olması mümkün değildi, biz de vazgeçtik. Biz mi küstük o mu küstü tam emin değilim, yalnız aramız epey açılmıştı. Sonra Ankara Hukuk'a girdi. Zaten karışık yıllar. Ortalık savaş alanı gibi. Ben maden mühendisliğinde okuyorum. Sokaklardayım. Dışarıda karşı karşıya gelmemek için dua ediyorum. İki kardeş karşı saflarda. Denk gelsek birbirimizi öldüreceğiz. Annen hariç diğer ablalarım evlenmiş gitmiş. Evde üçümüz varız kardeş olarak. Annem her gün bizim için dua ediyor, ortalık durulsun, kavga bitsin diye. Bitecek gibi değil. Gittikçe şiddetleniyor. Sabah çıktığımız eve akşam dönebilecek miyiz belli değil. Ölüm bile vız geliyor. Babam bana nasihat veriyor. Bugün sana verilenlerin benzeri. Orhan yatmadan yatmaya geliyor, kimseyle görüşmüyor. Annen atanıp gidiyor, evde Orhan'la ikimiz kalıyoruz. Bazen öyle anlar oluyor ki uyurken gidip öldürmek istiyorum onu. Çok kez plan yapıyorum öldürmek için. Boş değildir o da, biliyorum. Bir kere görmüştüm belinde. Karşı karşıya gelsek affetmez. Babam, kimsenin günahına girmeyin, diyor. Öldürmek, haksız yere cana kıymak en büyük günah. Bağırarak söylüyor ki Orhan da duysun. Ortaliğe sallıyorsun, kim öle kim kala. Bazılarına özel görev bile veriliyor, taranacak kahveler, bombalanacak yerler... Çoktan belli. Gençlik işte, kanımız kaynıyor. 79 yılının yaz günleri. Orhan gece vakti bir kızla geldi eve. Kız hamileydi. Karnı şişti. Belliydi. Babama görünmeden odasına geçmeye çalıştılar. Işıklar kapalı olsa da herkes ayakta idi. Çocukları gelmeden nasıl uyuşsun. Mümkün mü? Uyku tutmaz ki. Annem Kuran okuyor, babam pencereden bakıyordu. Kapı açıldı. Usulca odasına girerken babam koridorun ışığını yaktı. Far görmüş tavşan gibi kalakaldılar. Ne bu hal dedi babam. Eve artık kadın mı getiriyorsun. Kadın değil eşim dedi Orhan. Benim çocuğumu taşıyor. Senin ne söylediğini kulakların duyuyor mu? Zina mı yaptın sen? O benim eşim dedi Orhan tekrar. Biz evlendik. Hani evlilik cüzdanınız? Hani nikâhınız? Babamın sinirden elleri titriyordu. Onu odaya götürmeye çalıştım. Gitmedi. Bağırıyordu. Karımın yanında bana bağırma dedi Orhan. Karıymış. Namuslu olsaydı elin evinde ne işi olurdu. Baba ileri gidiyorsun diye çıkıştı Orhan. İleri giden sensin, din iman kalmamış sende. Orhan kadının kolundan tutup götürdü. Çıkarken ağza alınmayacak cümleler kurdu. Babam de defol git ne halin varsa gör diye bağırdı. Orhan gecenin karanlığında kaybolup gitti. Bir daha da gelmedi eve. O gece yaşananlar asla hatırlamak istemeyeceğimiz şeylerdi. O gittikten sonra babam ona ait ne varsa yırtıp attı. Sonraki günlerde ondan hiçbir iz bırakmadı. Onun adını dahi anmamızı istemedi. En çok da annemle kavga ettiler bu yüzden. İnsan evladına hiç mi bir şey veremez diye söylenip durdu. Nuh ile oğlunun ilişkisine dönmüştü ilişkileri. Adam imam olunca benzetmeler, kullandığı deyimler de ona göre oluyordu. Bu çocuk nasıl bu hale geldi deyip durdu. Altı

yedi ay ondan hiçbir haber alamadık. Almak için de uğraşmadık. Ben birkaç kez araştırdım ama netice alamadım. Sokaklarda gözüm hep onu aradı. Belki rastlaşırsız diyordum. Yoktu. Nereye gitmişti ki. Yedi ayın sonunda eve polis gelmiş. Orhan Çakır'ın babası siz misiniz diye sormuş. Babam anlamış tabii. Yoksa niye gelsinler. Başınız sağ olsun demiş polis memuru. Cenazeyi alması için morga gitmesi gerektiğini söylemiş. Ertesi gün gittik, cenazeyi aldık, defnettik. Üç yıldır zaten hayatımızda yoktu. Yedi aydır da adını anmıyorduk. Elbette ara sıra hatırlıyorum, ama neye yarar ki. Hayat devam ediyor. Orhan dünya sahnesindeki rolünü oynadı gitti. Biz oynamaya devam ediyor. Sen çıktın sahneye, sen de oynayıp gideceksin. Hayat bu.

Ağzım açık dinledim Orhan dayımın hikâyesini. Bazen dedeme üzülüm bazen dayıma. İkisi için de ağır imtihan olmuş. Orhan dayım o gece nerede kaldı, o kadına ne oldu. Dedem geceyi sinir krizi içinde nasıl yaşadı. Bir imamın dinden uzaklaşan oğluyla imtihanı da çetin olmalıydı. Ağır, çok ağır.

Dayımın hayata bakışı düzdü. Her şey olacağına varır. Dedemle araları da öyle, ne çok sevmiş ne çok nefret etmiş. Ne yakınlaşmış ne uzaklaşmış. Galiba ideal baba oğul ilişkisi.

Bu hikâyeyi öğrenmekle iyi mi ettim kötü mü bilmiyorum. Öğrenmeseydim üzülmezdim. Orhan dayımın o gece nerede kaldığını, ne yaptığını, çocuğunun doğup doğmadığını, doğdu ise şimdi nerede olduğunu düşünmek zorunda kalmaz ve haliyle üzülmezdim. Dedeme gıpta ile bakar, bütün çocuklarını okutmuş, herkes iyi yerlere gelmiş diye düşünür, onun adına gururlanırdım. Şimdi iki tarafın acısını da birlikte yaşıyorum.

Annem bir şeyler olduğunu seziyor ve beni sıkıştırıyor. Seni üzen bir şey mi var? Çok durgunsun son günlerde. İstedğin yer de geldi ama sevinmedin.

Yok bir şeyim diyorum. Can sıkıntısı. Okullar başlasa da...

Başlar diyor, daha önünde kocaman bir hayat var. Ne dert ediyorsun.

Dayımla yaptığımız anlaşma gereği gerçeği kimseye söylemiyorum. Benim bildiğim gerçeğini. Geçmişin tekrar gündem olmasını istemiyorum. Ancak günün birinde diğer yeğenler soyağacını sorgularsa ne olacak?

Kimse senin kadar zeki değil diyor dayım. Eminim herkes yanlışlık olduğunu zanneder.

Umalım da öyle olsun diyorum.

Dedemin evine gidip dayımın anlattığı sahneyi kuruyorum zihnimde. Son gece. Kapı usulca açılıyor. Dedem koridorun ışığını açıyor. Orhan'ın yanında ceylan gibi bir kız var. Karım diyor dayım. Gidecek başka yerimiz yok. Polis peşimizde. Dedem, geçin hadi kapıda durmayın diyor. Karnınız aç mı? Kızım sen geç diyor dedem, Orhan sen benimle gel. Birlikte kütüphaneye geçiyorlar. Ben de peşlerinden.

ZEYNEP SATI YALÇIN

Güz Çiçeği

Hava kapalı. Penceremin iki kanadı da açık. Dışarının alacakaranlığı serin serin esiyor içeriye. Kurşun rengi bulutlar, rengini döke döke kayıp gidiyor ötelere. Arada bir çakan şimşek ıslak toprağı yalayıp kayboluyor. Ardından göğün gümbürtüsüyle kalbiminki birbirine karışıyor. Yağmur ince ince ağıyor toprağa. Tutunmaktan vazgeçen yapraklar ağaçların ayaklarının dibinde sürünüyor. Duvarın dibindeki son güz çiçekleri inatla direniyor kurşuni günün sarsıntısına. İçimde hiç bilmediğim kadar yakan bir ateş...

İlk büyük imtihanımmış bu benim, insanlardan şüphelenmeyi öğrenmem gerekiyormuş, öyle diyor annem, bunu geçersen artık kolay kolay yıkılmazmışım... İnsanın insanla imtihanı okul imtihanlarından daha zormuş. Günler geçiyor, içimdeki ateş küllenmiyor. Annemin üzgün bakışları hep üzerimde, gözlerimin içinde eski gülen yüzümü, güvenli ışıltımı arıyor. Ölü doğan dört yavrusundan sonra, tam annelikten vazgeçmişken hem de kırklı yaşlarının sonunda bir güz günü doğmuşum. Öbür bebeklerim gibi öyle güzeldin ki, üstelik nefes alıyordun, kalan ömrüm senin olsun istedim, diye anlattığı her seferinde derin derin solur, gözleri yaşarır. Üzgünüm anne, kaybettim o yüzü, ben de arıyorum var gücümle, eğer bulursam ilk sana göstereceğim, diye hıçkırarak ağlamak istiyorum. Oysa içim dışım kaskatı, bir damla inmiyor gözlerimden.

İnsan yaşama sevincini yitirince bütün hücreleri dur durak bilmeden mutsuzluk üretiyor, bakışından bile mutsuzluk saçıyor etrafına. Kendimden öğrendim bunu ve kimseye bulaştırmayayım diye uzak duruyorum herkesten. Beni mutlu eden eski güvenli bendi. Bol keseden dağıttığım güvenin biricik hanım ağası sayardım kendimi, hesapsız dağıtıp dururdum. Şimdi şüpheler içinde bocalayan bu benden hiç memnun değilim. Eski ben sesimi duysun, bana geri dönsün diye bir yol bulmalıyım. Bulutlar gibi içini dökerek kayıp gitmektir belki çözüm...

Gitmenin aklıma düşmesiyle beraber çeşit çeşit yollar açılıyor önümde.

Gidilecek bir yol seçerim elbet, fakat şu da var ki, insan bir kez kalbinden kırılınca onarmak için ne yaparsa yapsın nereye giderse gitsin, hiç kırılmamışa dönebilir mi? Şu an aradığım bunun cevabı değil ama yine de bir cevap varsa bir yerlerde, o kendini buldurur bana cevap aradığımda. Şimdi sadece uzakta silinebileceğine inanıp kendimi teslim ettiğim bir unutma istenci var, usul usul somutlaşıyor içimde. Umut tohumları serpiyorum üzerine, ancak yola düşünce mayalanacak bir istenç bu.

Elimde değil kalmak... Hiçbir şey olmamış gibi yaşamaya devam etmek büyük beceri ve ben bu beceriden yoksunum. Bir şey yapmalıyım, bir tepki, küçük bir kıpırtı ki hücrelerimde biriken ölü duygu dağlarını parçalayıp atabileyim. Boşlukta çırpınan, inleyip duran ruhumu, sükûnete kavuşturmak için yollardan yol beğeniyorum. Önümde beliren ilk çözüm yolu gitmek... Hayal ederken bile bilinmeyene karşı duyulan özlemin, o tatlı ve iyileştirici büyüü yayılıyor içime.

Yurt dışı burslarının kazananları açıklandı bugün, öylesine baktım sonuçlara. Bakarken neden olmasın, dedim, bir Amerikan rüyası da ben yaşıyorum. Belki hiç olmamış gibi olur olanlar, belki her şeyi silerim kafamdan, ışıltılı ben bana geri döner dedim. Ömrümde ilk kez umudun şeffaf kanatlarına dokunuyorum. Bilinmeyenle kuracağım bağı ilk adımı bu...

Yüksek lisans mülakatımıza kadar ne güzel bir yerdünya. Başka bir aydınlık, başka bir memnuniyet vardı soluduğumuz havada. Birlikte müra-caat etmiştik onunla. Nasıl da kıpır kıpırdı içim. Boş düş diye bir şey yoktu benim için, çabıyla harmanlanmış önlemler ve ön görülen karşılıkları vardı. Başkalarınca şans denilen ne varsa ben yaşıyordum, her şey istediğim gibiydi, gerçektir, çabaladığım ne varsa akıp gelmişti avuçlarıma. Bilinmezlik yoktu yaşamımda, çabam olmayandan zaten beklentim olmazdı, her şey gün gibi açıktı, o yüzden şüpheyeye yer yoktu hayatımda. Oysa önce onu öğrenmem gerekiyordu...

Beni mutlu edebilecek her güzel şeyin onda mevcut olduğunu gördüğüm andan sonra bir olmuştu ruhumuz. Tabi tek yanlı bir inançmış bu, düpedüz bir aldanış... Küçük şeylerle mutlu olmayı çocukken öğrendiğim için, büyük işlere, büyük laflara, büyük tavırlara ihtiyacım yoktu. O yüzden onun en küçük jestleri, en sıradan sözleri bile beni mutlu etmeye yetiyordu.

Aynı sınıftaydık onunla. Kimsenin ilgilenmediği, görmezden geldiği, pasif, içine kapanık, kimsenin merak etmediği, çoğu vakit yorgun görünen biriydi. Silik durduğundan çoğu kişi varlığından bile habersizdi. En arka sıralarda, başı kollarında, kolları masada, arada gözlerini açıp anlamsızca etrafa bakan yılgın bir tip... Bense hocaların gözbebeği, umut vaat eden, ışıltılı, çalışkan öğrencilerden biriydim. Nedenini bilmiyorum ama dışlanmış, kıyıda köşe-

de kalmışlara doğru çekilen bir ruha sahibim. Aramıza katmak için birkaç kez konuşma teşebbüsüm oldu, kayıtsız davrandı, uzaklaştım ondan. Popüler insanlarıysa oldum olası sevemedim. Onların kendilerinden başkasına kör olan narsist yanlarını itici bulurum. Böyleleri, insanı bir aksesuar gibi tutarlar yanlarında. Ben aksesuar olmadığının farkındayım. Eş değerde olmayı, eşit mesafede durmayı isterim insanlarla. Narsistler en sevdiklerini bile birkaç basamak aşağıda tutarlar, ben buna gelemem. Dışlanmışlarla her alanda eşitlenmek değildi kastım, onları bulduğum basamağa çıkarma çabası güzel gelirdi bana.

Popüler olanların çevresinde dolaşmadığının, hatta kimseye yanaşmadığının farkındaydım. Var ama yok gibi durduğu üç yılın sonunda, sert rüzgârlı bir güz günü, beklemediğim bir şey yaptı, benimle konuştu. Öncesinde de gölge varlığını birkaç kez görmüştüm etrafımda. Kütüphanede, durakta, konferans salonunda... Tesadüf demiştim, sadece tesadüf. O gün, durakta bana yurtdışı bursları için tanıtım broşürü uzatınca konuştuk ilk defa. Durağın demir direklerinin dibinde açılmış son güz çiçekleri inatla direniyordu rüzgâra. Ben yurtdışına asla gitmem dedim, mesele uzmanlıksa burada olacaktı. Sohbet uzadı, gözüm hep çiçeklerin duruşundaydı, ertesi gün kantinde devam etme sözüyle ayrıldık.

Sınıfta pek konuşmadığı için hakkında bilmediğim çok şey vardı, yeni bir dünya keşfediyormuşum gibi anlamaya çalışıyordum onu. Kendinden söz etmeyi sevmiyordu, sorularımı geçiştirip beni konuşturuyordu daha çok. Biz kızlar kendimizden söz etmeyi pek seviyoruz, birini merak etsek bile konu bize dönmüşse, merakımızı erteleyip büyük bir hoşnutlukla kendimizi anlatıyoruz, daha iyi anlaşılacağımızı sanarak. Aslında o an anlamalıydım... Bulanıklığı tanımakta geciken berrak ruhuma şimdi acımalı mıyım? O gün bana iyi biri gibi göründü, gerçi bana narsistler dışında herkes iyi biri gibi görünürdü zaten. Her görüşmede daha iyi buluyordum onu, viranede rastladığım çeşit çeşit mücevherlerle dolu bir gömüydü sanki. Hâlbuki vakti gelince çatlayıp kırılmak üzere karşımda kısa süreli duran bir ayna olmuş bana, hepsi o kadar... Fazla aşına olmadığım şeylerden yakınıyordu kimi zaman; bazı insanların ne kadar bencil, yapmacık ve çıkarıcı olduklarından... İstemesem de katılıyordum zorunluymuşum gibi. Birbirimiz hakkında iyi şeyler söylemiyorduk, övmüyor, övünmüyorduk ama diğer insanları şikâyet ediyorsak biz iyiyiz demeye getiriyorduk. Şimdi hayretle anlıyorum ve bu anlamak deli ediyor beni.

Benim onunla yan yana görülmemle beraber, ilgi ona da kaydı. Varlığı bilinir oldu, selamlar verildi, alındı. Vizelerde ve finallerde yanıma oturdu. Ne yapsam benzerini yaptı, sınav öncesinde birlikte çalıştığımız için abes

gelmedi bana yakın notlar alması. Gölge varlığı bir yüz edindi, tanınır oldu, birden parlayan yıldızı popüler olmasını sağladı. O yıldızı kendi göğümünden koparıp takmıştım alnına. İlk başlarda boyu kısa, gözleri küçük, çok kara, suskunluğu ürkütücü diyen kızlar şimdi peşindeydi. Diğer popülerler gibi birkaç basamak yukarıya çıkmıştı, artık onlara ısıldamış gözlerle oradan bakıyordu. Masaya dayadığı kollarının arasından, gece lambası gibi fersiz bakan gözlerle değil.

Bir gün elimi elinde buldum, onunla aynı basamakta ilerliyorduk. Üç yıl sessiz sakın köşeciğinde uyuyan, söyleyecek bir kelimesi var mı bilinmeyen insan uyanmış, toplaşan her grubun arasında uzun nutuklar atıyordu. Söylenecek sözleri vardı artık. Jung, Freud, Eliade, Nietzsche hakkında yorumları vardı. Baktım ki, biz baş başa konuşurken benim yaptığım yorumlardı söyledikleri hem de üstüne hiç kendinden bir şey eklemeyen... Hah, iyi iyi, gelişiyor işte, her öğrenme taklitle başlar ve sonra insan özgün yanını ona ekler ve çoğaltır, diyordum tüm iyi niyetimin esintisiyle. Güvenlerin hanım ağası değil miydim, iyiye yorup dağıtmalıydım tükenmez sandığım kıymetlimi. Ben de öyle yaptım.

Bazen bakar kör olmak elinde değil ki insanın... Kalbimizin önüne sevgileri sızdırmayan kalın bir perde çekiyoruz, aklımızın konfor alanına uygun mantıksal çıkarımlarla hareket ediyoruz. Gerçi herkes alkışlıyordu onun bu kendini yeniden inşa edişini, eğer bu bir yanılgıysa, yanılan tek ben değilmişim diyorum, züğürt tesellisi işte. Aniden başlayan bu değişime dair bir şüphenin küçük gölgesi, zihnimde belirip kayboluyordu kimi zaman. Ayaklarını yerden kesen esrikliği kaybetmemek için şüphemi görmezden geldiğimi şimdi fark ediyorum. Bilincin arka odalarında ve sadece gelip geçerken kısacık bir an parlayıp sönüyordu. Nereden gelir, neden var diye sorgulamadığım için geçip giden gizemli bir gölgeydi şüphem.

İşte o gün, gölge tanınır oldu. Arka odalarda hapsettiğim o gizemli şüpheli bir çatlak bulup firar etti, duvardan duvara çarptı beni. Onun neler karıştırdığını, beni nasıl araç olarak kullandığını, bu kadar kalpsiz olabileceğini o gün gördüm. Narsistlerin kralıymış...

Dile ve akademik sınava çalıştırdım, bana yakın notlar aldı. Bilim sınavı için okuduğum koca kitapları yalnızca tuttuğum özet notlarımdan okuyup yine bana yakın not aldı. O zaman demiştim ki, ne güzel bir çift olacak bizden, aynı mesafede ilerliyoruz. Ego yok, eril üstünlük kompleksi taşımıyor, böyle bir insan nadir gelir dünyaya ve o nadir insanı Allah bana kısmet etti. Nasıl şükretsem Yaradan'a diye düşünüp şükür vesilesi işler bile ayarlamıştım kendime. Çocuk yuvaları, huzurevleri, sevgi evleri şükürümü göstereceğim yerler olacaktı. Mülakat günümüz gelip çatmadan önce şükür çiçeklerimi

ekip duruyordum mahzun yüreklerle. Tabi bunu yaparken dünyanın en mutlu insanı bendim. Onların yüzlerindeki mutluluk, gözlerindeki iyi ki varsın ışığı en çok bana yaramış, beni güzelleştirmişti. Dünya bambaşka bir yere dönüşmüştü. Soluduğum hava enerji doluydu, içtiğim su daha tatlıydı, uyuduğum yatak çok rahattı, giydiğim elbiseler muhteşemdi... Annem şaşkıındı, bu kadar parlayıp korkutma beni diyordu, gülüyorduk.

Beklenen gün gelmişti. Önce onun, sonraki saat benim mülakatım olacaktı. Ters olsaydı böyle olur muydu, böyle bir plan yapar mıydı bilmiyorum. Kim bilebilir ki böyle bir kafanın neler planlayacağını...

Üniversitemiz müracaatı herkese açık tutsa da sadece kendi öğrencilerini alıyordu. Bu bir sır değildi ama yine de umut dünyası diye elliye yakın müracaat oluyordu. Bilim sınavında en başarılı beş kişiyle mülakat yapılıyor ve yalnızca bir kişi alınıyordu. Sonuçlara bakınca anlaşıyordu ki ya o ya ben olacaktık. Diğer üç kişi bizim üniversiteden olmadıkları için zaten baştan elenmiş sayılabilirlerdi ama onlar bunu bilmiyorlardı. Ya o ya ben... Ne fark eder ki diyordum içimden, ha o ha ben. Hayırlısı olsunlar ile geçen son saatler ve o mülakatta...

Mutlu ve emin çıktı içeriden, gözlerinde tuhaf bir aydınlık... Karanlığı pek yenememiş kirlili bir aydınlıktı, durmadım üstünde. Benim görüşme vaktim gelene kadar kantinde çay içecektik. Çaylarımızı masaya bıraktığı gibi telefonu çaldı, öfkeli gibi konuştu ve sonra "geliyorum hemen" deyip koşarak dışarı çıktı, koşarken boynunda hediyem olan yeşil fuları savruluyordu nazlı nazlı. Çıkış o çıkış, geri dönmedi. Çıkıp aradım, yok. Telefonunu çaldırdım kapalı...

Mülakatım on dakika sonra başlayacaktı ve ilk on beş dakikada orada olamazsam iptal olacaktı. Ne yapacağımı bilmez hâldeyken telefonum çaldı, oydu arayan. Boğuk bir sesi vardı, ne dediği anlaşılmıyordu. Yemekhane gibi bir kelimeydi duyabildiğim. Başına bir şey geldi korkusuyla yan binanın bodrum katındaki yemekhaneye koştum. Karanlıktı ve tatil dönemi olduğundan kimsecikler yoktu. Dışarı çıkıp polisi arayacaktım ki kapı üstüme kapanıverdi. Dört yıldır bildiğim yerdi; duvarları, masaları, sandalyeleri, ışığın düşmesini, kapıyı, evimmiş gibi tanıyordum. Öğrenciliğimin hemen her günü geldiğim, karnımı doyurduğum bu yer, şimdi adsız endişeler yağdırıyordu üzerime.

Bir anlık panik sonrası ağır demir kapıyı açmaya çalışırken aralıktan ışık vuran merdivenlerden hâkî gömleğiyle koşarak çıktığını gördüm. Yeşil fuları hain hain uçuşuyordu boynunda. Dizlerim tutmadı, çöktüm yere. Gözlerime inanamıyordum, o muydu beni buraya hapseden? Yok canım, mümkün değildi böyle bir şey, tabi ki gözlerime inanmamalıydım! Hem niye yapsın? Niye sorusu, neden burada olduğumun cevabını veriyordu işte, yalnızca ben

anlamak istemiyordum. Aylardır verdiğim onca emek güzel bir insan değil, çirkin bir kurbağa, -aslında vampir demeliyim- çıkarmıştı ortaya. Geriye doğru saran gerilim filminin içindeydim şimdi, yeşil fularla koşarak merdivenleri çıkan bu kişi, aylar önce masaya dayalı kollarına yasladığı bin bir planla dolu kafasındaki yılgın bakışla süzüyordu beni. Tam da o sıra çalan telefonumla kendime geldim. Oydu arayan ve mülakatım başlayalı on dakika olmuştu. Gelip beni buradan çıkarsa gidişimiz on dakika sürse... Artık asla mümkün değildi kabulüm, bir sonraki içinse iki yıl beklemem gerekiyordu. Birinin beni yemekhaneye kapattığını ve mülakata yetişemeyeceğimi söyledim, adım gibi bildiğim gerçeği öteleyerek.

Geldi, eliyle ittiği sürgüyü başkası kapatmış gibi söylenerek çekti, çıktık. Onu da çağırmışlar da bilinmeyen numaraymış da, bir emanetin var demişler de, bir buraya bir karşı fakültenin mescidine çağırıp oyalamışlar da, oralarda telefon çekmemiş de, kasıt varmış da, kesin bu mülakatlarla ilgisi varmış da, birileri bizi engellemek istiyormuş da, katılanların listesine hiç bakmamış da şimdi bakacakmışız beraber de... Oysa kendisi mülakatını gerçekleştirmişti, giremeyen bendim.

Merdivenden çıkarken bir adım gerisindeydim. Hâkî gömleği ter içindeydi. Aralıktan gördüğüm aynı görüntüyü önümdeki. Birden aklıma geldi, cüzdanımın içeride kaldığını söyleyerek geri döndüm.

Yemekhaneye girdim ve ağır demir kapıyı kapattım, aralığa gözümü dayadım. Bildiğim şeyi yeniden onaylamak, zor kabul eden aklıma ikna etmek üzere izledim onu. Başımdan aşağı kaynar sular ikinci kez döküldü. Oydu. İlk ve son karenin ihtişamlı buluşmasıyla film sona eriyordu.

Deseydi yalnız ben olayım, sahiden girmezdim mülakata. Ama o beni rakip gibi görüp böyle çirkin bir yola başvurarak aşağılık oyununa alet etmişti. Üstelik beni kurtarmış gibi, yeşil fularlı boynuna sarılmamı bekliyordu sahte kahraman... Sarılmadım.

Bu sefer sürgülenmemiş olan kapıdan çıktım ve anladığımı anladığı için kıpkırmızı olan yüzüne, küçük sinsi gözlerine baktım merdivende. Söz yüzüğümü çıkardım ve elini açıp avucuna bıraktım. Dünyada ondan daha korkunç bir canavar yoktu o anda. Ağlayamadım. Zoraki hocalarımın yanına çıkabildim, ne söylesem nafile olacaktı, başıma gelenleri anlatamadım ama özrümü diledim. Onları hayal kırıklığına uğrattığımı, yapacak bir şey olmadığını söyleyerek samimi üzüntülerle uğurladılar beni.

O kazandı tabi, hakkıydı. Yılda bir açılan master için, bölüme alınan tek kişi o oldu. Aylardır az plan yapmamış hani, bunca emek vermişti. Ben de çabamın karşılığını almıştım, onu yetiştirmiş kendimle aynı basamağa çıkarmıştım. İkimiz de planlıydık, azimle samimiyetle çalışmıştık. Sonuçta o

bana ait bir hayale kavuşmuştu, bense kötülüğü, ihanetin başka boyutlarını tanıdım.

O gün saatlerce yürüdüm. Yaşayarak öğrendiklerim hanesine eklenecek bir ilk deneyim... İnsanın başka yüzünü bunca yakından görmenin ıstırabını tattım derinden. Bir kasırga esmiş, her şeyi yıkıp devirmiş, güzel olan ne varsa alıp götürmüş, çamur içinde bir ben kalmışım gibi var gücümle yürüdüm.

Sevdiğini, sevildiğini, aynı yolda birlikte yürüdüğünü sanmak, sanmamış yalnızca. Belki de yürüdüğümüz yol, iki kişi için fazla küçüktü, bazı yollar tek başına yürünmek içindi.

Aylar önce, onun verdiği broşürle ondan habersiz öylesine müracaat ettiğim, sonra asla gitmem dediğim için unuttuğum teşvik bursunu kazanmışım. Amerika'ya gideceğim. Artık düş, umut, hayal kırıklığı nedir, yakinen tanıyorum. Amerikan rüyamı duyarsa o, acıdan kıvranabilir, ama planlar yapamaz bana dair. Taklit edeceği, hayalini çalacağı başka birilerini bulur muhakkak. Keşke söz yüzüğünü ona verince, yeşil ipek fularımı alıp rüzgâra verseydim. Bir ağacın dalına takılsa, ıslansa, çürüse, lime lime dökülse de o boyunda salınmasa...

Sahnenin dışından bakınca, içindeyken nasıl manipüle edildiğimi net görüyorum, bağırp tepinmek kırıp dökmek arzusu doluyor içime. Bu arzu saç tellerimden parmak uçlarıma dek yaka yaka dolaşıyor bedenimde. Annemi korkutmamak için tutuyorum kendimi, diren, geçecek hepsi diyorum kendime, sönecek bu ateş, dinecek rüzgâr.

Annem kahveleri getirdi, pencerenin önüne bırakıp camları kapattı. Ayakta içiyoruz kahvelerimizi, konuşmadan yola bakıyoruz. Gözleri arada bir bana kayıyor, konuşup konuşmamak arasındaki ikircikliğini nefes alışverişinden anlıyorum. Yapraklar savrulup duruyor, güz çiçekleri direniyor rüzgâra, yağmur yağmaya devam ediyor cama çarpa çarpa. Yanaşımda ferahlatan çiğ damlaları...

NAGİHAN ŞAHİN

Yerleşik

Tahta evin, artık ona ahşap diyemeyiz, ahşap isminin yakıştığı doğallık, güzellik, saflık ve mis kokarlık huyu buralardan sökülüp gitmiştir, tahta evin dış kapısı yavaşça açılıyor. Bu döküntü kapıdan beklenenin aksine hafif bir gıcırdama duyuluyor. Evin annesi kız kardeşini ziyarete gitmiş. Trafik yüzünden çok uzayan iki saatlik yol onu yorduğundan aynı gün dönmeyip bir gece kalmayı âdet haline getirmiş. Evde küçük kız, küçük oğlan ve babası olmalı akşamın bu saatinde. Eve giren ise en büyük kardeş Murat, başkası değil. İşten yine geç çıkmış, çok yorgun. Koktuğunu hissediyor, bir an önce yıkanıp uzanmak tek istediği. Yıllardır böyle. On altısından beri çalışıyor. Babası sık sık işsiz kaldığından, bunun sebebini bir türlü öğrenemediler, babanın anlattığına bakılırsa patronlar her zaman ücretinden kesinti yapmaya kalkıyorlar ya da onur kırıcı davranışlarda bulunuyorlar yahut kendisi dışarıya iş yaptığında bir türlü alacaklarını tahsil edemiyor, borçlulardan her seferinde eli boş dönüyor, mesaisi zaman zaman ödenmese de, patronu işini beğenmeyip ağzından bir küfür kaçırsa da, işinde tutunmaya kararlı çalışıyor. Üç yıldır çalıştığı son işyerinde ortaklar anlaşamayıp dükkân satılmak zorunda kalınca, yeni patronun kendi elemanlarını getirdiğini söyleyelim. Üzülsek de herkes bilir ki bu işler böyledir. Bu sırada baba yine işsiz olduğundan Murat birkaç günlük dinlenme lüksünü bile göze alamadı. Küçük kardeşler onun dinlenmesi, birkaç hafta evde kalması için o kadar yalvardılar oysa. Abilerini çok seviyorlar. Şimdi, yeni işinden hamal yorgunluğu ile dönüyor.

Girişte, her zaman yaptığı gibi hela musluğunda elini, yüzünü ve ayaklarını yıkıyor. Birkaç basamak çıksa üst katın herkese hizmet eden geniş banyosu var oysa. Sanki bu birkaç basamakta bütün kirleri, ter kokusu eve yayılıp bir daha çıkmayacak. Helanın dışında bu katta sadece mutfak var. Buzdolabından bir şişe maden suyu çıkarıyor. Yıkanana kadar biraz ılınır. Ocaktaki tencerenin kapağını kaldırıyor. Patlıcan. Pek aç değil. Fasulye olsaydı. Evyenin kenarında bulaşıklar birikmiş. Aysu genelde yıkardı, bu akşam erkenden

uyuyakalmış olmalı. Sabah annesi gelmeden uyanır ve çabucak yıkar. Bulaşıklar kesinlikle akşamdan kalmamalıdır. Bulaşık makinesi bozulmadan önce de tek bir kirli çatal dahi makinenin dışında kalamazdı. Annenin kuralıdır, her kural esnetilebilir fakat bu, hayır. Aysu, annenin evde olmadığı zamanlar, istemeden de olsa bu kuralı esnetiyor. Kanımızca, on iki yaşındaki kızlara bu esneklik sağlanmalıdır da. Allah var, okul olduğu zamanlar, annesi elini işe sürdürmez. Murat, tüy gibi adımlarla yukarı çıkıyor. Aysu ve dört yaşındaki Cem aynı odada yatıyorlar, oturma odasında. Pencerenin biri açık. Aysu çarşafı iyice sarınmış, sırtı kapıya dönük. Cem, yine, bebeksi yumrukları ile ağzı aralık tavana bakar vaziyette diğer divanda uyumuş. Baba evde olsaydı çocuklar annenin yatağına giderlerdi, baba geç saatlere kadar televizyon seyreder çünkü. Yavaşça kapıyı kapatıyor Murat, cilası kabuk kabuk olmuş tahta kapı gıcırdıyor.

Murat bu akşam farklı bir yorgunlukla yürüyor. Kafasında izlediği bir haber var. Arkadaşının cep telefonundan birlikte izledikleri bir haber programı bu. Arkadaşı, yeni, biraz garip ama iyi bir genç. Murat öyle hissediyor ve hislerinde genelde yanılmadığını biliyoruz. Şaşıyor biraz ekranda anlatılanlara. Bu genç yaşına rağmen çok şey gördü aslında, uyuşturucudan ölen eski okul arkadaşları, dolandırıcılar, yan kesiciler, öfkesi şiddete dönen ustabaşları, evden kaçan ve bir daha haber alınamayan komşu çocukları, durakta beklerken araba çarpıp ölen komşular, millîlik hikâyelerinde erkek çıkan kadınlar ve benzerleri. Olağan sayılabilecek şeyler. Bu duyduğu şeye inanası gelmiyor. Yani, ne bileyim, elinde her şeyi olan bir adam, ailesi, holdingi, tv ve radyo kanalı, tatillerde denizaşırı ülkelere gidebileceği yatı bile olan bir adam mı yapmış bunları, sakinlikle düşünüyor. Aklının almadığı şeyleri sakince düşünüp çözen, iyi kalpli, dürüst, insanlara değer veren biri Murat. Onun gibileri artık pek bulunmuyor. Ailesi için kendi gençliğinden vazgeçip erkenden çalışmaya başlaması zaten onun nasıl örnek bir evlat, örnek bir ağabey olduğunu göstermeye yeter. Şimdilerde esmerleşiyor olsa da bembeyaz teni, kumral saçları, düzgün kahverengi gözleri, zayıf bedeniyle uyum içindeki sakin tavırları genç kızların da dikkatini çekmiyor değil. Bir keresinde sevgilisi bile olacaktı neredeyse ama kızcağız birden ilgisini kesivermişti ondan. Üzülse de, aklından “Ya benimsin ya toprağın!” karanlığı asla geçmedi çünkü yukarıda açıklamaya çalıştığımız gibi hem kendine hem karşısındaki insana saygı duyuyor. Yan dükkandaki Erhan onu anlamamıştı. Madem beni istemiyor ne diye kendimi alçaltıp peşine düşeyim, gururu olan bir erkek asla kendini istemeyen bir kadının peşine düşmez diye kısaca açıklaması gerekmişti. Oysa Erhan, sevdiği kız böyle davranmış olsa ne yapacağını gayet iyi biliyor.

Her neyse, Murat bir cevap bulmaya çalışıyor. Bir cevap bulmaya ça-

lıştığına göre biraz inanmaya başlamış olmalı. Aslında çok sık duyulmaya başlayan haberlerden bu. Eskiden böyle şeyler olmazdı. Olmazdı değil mi? Murat'ın yeni arkadaşı, bence dünya kadar eski bu şey, sadece kimse konuşmak istemiyordu bunları diyor, öğle molasında. Yeni arkadaşın bu tür şeyler üzerinde kafa yorduğu belli oluyor. Kitap bile okuyormuş bu konularda. Psikoloji çok önemli bir bilim diyor Murat'a. Murat'ı asıl tedirgin eden hikâyedeki diğer kişinin durumu. Canını asıl sıkı o. Dalgın dalgın kendi odasının kapısını açıyor. Anahtarı cebine sokuyor tekrar. Odasının kapısını kilitleyip gider, temizliğini de kendisi yapıyor, kimsenin eşyalarına dokunmasından hoşlanmıyor çünkü, yoksa odasında sakladığı bir şey yok, parasını mesela. Annesine aylığından mutfak harçlığını bırakır, kalanı az çok demeden hemen bankaya yatırır. Babası onda ve evde para olmadığını bilmelidir. Babanın para yönetimi konusunda kötü olduğu artık hepimizin malumu. Aysu ve Cem'in bir şey istediklerinde babaları yerine ağabeylerine gitmesi babaya dokunuyor mu bilemeyiz ama Murat bundan memnun. Okul için bir defter, birkaç balon ya da bir paket cips, yırtılmış bir ayakkabının yerine yenisi için ağabeyin bacaklarına dolaşmaları hoşuna gidiyor. Şımarmamaları için, böyle diyor, istedikleri şeyi hemen almıyor, mutlaka bekletiyor. Aslında şımarmayı düşünecek en son çocuk bu ikisi, o da biliyor ama nedense ihtiyatı elden bırakmıyor.

Son zamanlarda, büyüdü artık, abla o, Aysu'nun istekleri daha az, daha ısrarsız. Yetinmeyi çok iyi öğrendi, bunda Murat'ın babalık tavrının etkisi de var muhakkak, iyi bir eğitici olmak istiyor, babası ona varla yok arası davranıldığından mıdır, bir eksiklik var, bunu biliyor Murat, kapatmak istiyor her yerde eksik olan ne varsa, aslında varla yok arası olan babam diyor sonra, psikolojii kitapları okuyan arkadaş karşılarında mânâlı bir yüzle beliriveriyor, ben sana diyorum işte arkadaşım, diyor yüzündeki mânâ. Zihninde o meseleye dönüşü yüzünü buruşturuyor Murat'ın. Hikâyedeki, tamam işte haberdeki diğer kişi, o genç kadın, o kadar şık giyimli, zengin olduğu besbelli, uzun, parlak, dümdüz saçları, biraz sinirli ve titrek, rol yapıyor da olabilir, hoş bir genç kadın, yaşı Murat'tan büyüktür, beş- altı yaş olabilir, benim için hiç kolay olmadı diyor, hiç kolay bir süreç değildi deyip ağlamaya başlıyor, Murat'ın aklına süreç kelimesi asılı kalıyor, kız gözyaşlarını silip kameralardan biraz uzaklaşıyor. Avukatı elini genç kızın koluna koyup kameralara artık yeter anlamında bir işaret çıkıyor, kameralar buraya çağrılı olduklarından hemen gitmeye niyetleri yok, genç kadın ve avukatı da biliyorlar ve aslında habercilerin gitmesini istedikleri filan yok. Anlatacaklar daha. Bu iş henüz bitmedi.

Murat, yine Aysu'yu düşünüyor. Bir yıldır sessizleşmesini, ürkekliğini. Annem biraz dövüyordu küçükken, eli işe alışsın diye, ondan kaldı bu diyor

kendine. Cem daha bebek sayılır, tekne kazıntısı, şanslı hergele olacak o, yüzünde gülümseme belirecekken kayboluyor. Dışarıdan gelen bir sese kulak kabartıyor. Yaz sonu olan bu günlerde gecelerin artık daha sakin olması bu tür yabancı seslerin hemen ayırt edilmesini sağlıyor, Murat da sokaklarından akşamın bu saatinde geçebilecek tek kişinin kendisi olduğunu, kendisinin de bu sokaktan çoktan geçmiş olduğunu bildiği için pencereye yaklaşıp dışarıya bakıyor. Görüş alanını terk eden zayıf bir siluet görüyor. Ayak sesleri, uzaklardan gelen belli belirsiz gece seslerine karışarak uzaklaşıyor, mahalleyi keşfe çıkan yabancı bu, gündüzden sonra gece de burayı merak etmiş, fakat yabancı olunan bir yerde gece gezmek çok iyi bir fikir olmayabilir, neyse, Murat yabancıyı gündüz de görmemişti, belki tanışılar, yabancı dostumuz burayı çok sevmiş, belli, içeriye dönüp yatağının kenarındaki sandalyeyi masasının yanına çekip oturuyor. Sandalyesinin arkalıgına astığı eşofman üstünü yatağına fırlatıyor. Uzun, parlak, fönlü saçlarıyla, ağlamasının ne kadarı tiyatro ne kadarı gerçek, genç kadına kaldığı yerden dönüyor. Avukatıyla ortalıklara düşmüş, bir aileyi rezil ediyor, bunu düşünmeli değil miydi, Murat bu rezillik konusuna kafasını takmış mı onu sorguluyor birdenbire. Nedir rezil olmak? Kim kime rezil oluyor? Cem'in sesini duyuyor, abi, abi, bacaksız, uyanıp kapının camından sızan ışığı görmüştür, kalkıp kapısını açıyor. Cem ellerini ona uzatarak kaldırmasını buyuruyor, abisi Cem'i kucağına alıyor, n'oldu abicim, rüya mı gördün, hayır, Aysu ağlıyor. Cem'i bırakmadan hızla oturma odasına gidiyor. Aysu, divanın üzerinde oturmuş, ıslak gözleriyle abisini görüyor, ne oldu diye soruyor Murat. Daha çok ağlamaya başlıyor, titreklik var onun da üzerinde. Murat buz kesiyor.

Bu gece her şeyi anlıyor Murat. Tanrı'nın çileye mahkûm ettiği zavallı meleğini fazla zorlaması gerekmiyor. Murat'ı en son, gözleri görmez bir halde kendini dışarı atarken gördük. Sonraki gece babayı ağır yaralı hastaneye kaldırdılar. Birkaç saat sonra onu morgda ziyaret etmek isteyenler oldu.

Avukatı temyize gideceklerini söylüyor şimdi masanın karşısındaki Murat'a ama Murat onu dinleyemiyor bir türlü, Murat'ın kafasının içinden tek kelime sürekli akıyor, rezil, rezil. O kadar parayla dünyanın metresini tutardın pis rezil.

Buraya yerleşmek gibi tuhaf bir hevese kapılmış olan yabancı, bu olanları sokak dedikodularından duyuyor.

SONER OĞUZ

Şehzadenin Bisikleti

Öykünün Fotoğrafı:

Bir tren kompartımanı. Koltuklar oldukça eskimiş. Kadife yüzlerinin havı dökülmüş. Kirliliği görünüyor hepsi. Sağ yanda bir adam, bir kadın ve bir çocuk. Pencereye doğru sıralanmışlar. Karşı koltuklar kadrajın dışında. Fotoğraf köşeden çekilmiş belli. Çocuğun bakışlarında müstesna bir hüznün... Çizgisiz bir yüzde nasıl tutunursa keder, öylece tutunmuş sıvanarak. Çocuk deyince katar katar mısralar geçiyor içimden. Bunlardan ikisi senelerdir susulan iki vagon gibi duruyor tam önümde:

*"Kimse çocuk kalmayı bilmediği için
bisiklet hep çocuk kaldı."*

Fotoğrafın göstermediği tarafta bir adam canlanıyor. Pencereden bir sarı sıcak yayılıyor içeriye. Yüzler o yüzden karanlık. Yüzler hangi yüzden? Mevsim yaz başlangıcı. Raylardan gelen tıkırtı açık pencereden giriyor odaya. Uzansam avuçlarıma dolacak. Bisiklet, tren, haziran; yüzyıllık bir yazgıya karışıyor sonra.

Fotoğrafın Öyküsü:

Tren düdüklarını severdim çocukken. Tek katlı, bahçeli evimizin karanlık odalarında bir heyula gibi büyüyerek yankılanan bu ses, bir hüznün sarmaşığının tohumuymuş da o vakitler düşmüş içime meğer. Annem ve babam, kimi zaman pesten tize bir çılgılığa dönüşen bu sesteki hoşlanmazlardı, anlardım. Ne vakit bir tren, rayları kütürdeterek mahalleye yaklaşırsa, yüzlerini ekşiterek hoşnutsuzluklarını açık etmekten çekinmezler; yivli bir namludan dönerek çıkan bir kurşundan kaçarcasına sakınırlardı bu sesteki. Babam, gürültülü bir yudum almak için bardağı ağzına kaldırırken yaklaşan takırtılar yüzünden duraksar; çayını höpürdetmek için, raylardaki gürültünün camlarımızı zangırdatarak uzaklaşmasını beklerdi bir zaman. Annemle babamın bir süre kesişmekten sakınan bakışlarındaki kederin odaları terk etmesi hayli sürerdi. Bir karanlık gölge, macunsuz camları, ortadaki linyit sobasını, du-

vardaki takvim yapraklarını okşar; yatıya kalacağı zannıyla tedirgin olunan bir misafir gibi uzunca konaklar, sonra aniden fikir değiştirmişçesine kalkar giderdi. O vakitler, zaten isli duvarları bir ton daha koyulaştıran bu devasa gölgeye keder dendiğini bilmiyordum daha.

Bu küçük evde kimi geceler bir tren düdüğünün ardından rayları ezen demir tekerleklerin sesiyle uyanır; annemle babamın fısır fısır konuştuklarını duyardım. Bu fısıltılı diyalogların kaderimde nasıl bir kapı aralayacağını öğrenmem içinse biraz zaman gerekecekti. Oturduğumuz ev, istasyona o zamanki çocuk ayaklarımla dokuz yüz kırk altı adımdı. Bazense dokuz yüz on iki. Evimizin hemen ardından istasyona giden rayları çok defa adımladım. Hiçbirinde aynı sayıyı denk getiremedim. Ben yine de dokuz yüz kırk altı adım diyorum. Bir sebebi yok. Okula giderken peronun hemen altında başlayıp lisenin bulunduğu caddede biten, uzun bir mağarayı çağrıştıran alt geçidi kullanmak kolayıma geldiğinden hafta içi her gün iki defa istasyona uğruyordum. Kocaman harflerle tepesinde TCDD yazan bu eski bina, yolumun tam orta noktasıydı ki bazen durup bir simit alır, yaklaşan yahut uzaklaşan trenleri izlerdim. Okul çıkışlarında bazen burada tek başıma oturur, istasyonda soluklanan trenlerin nereden gelip nereye gittiklerini sorardım simit satan çocuklara. Pencerelerden görünen yüzleri inceler, bu çehrelerdeki ifadelere bakarak yolcuların az bir zaman sonra kavuşacak olmanın mutluluğunu mu, yoksa sevdikleriyle aralarındaki mesafenin demir tekerleklerin her dönüşüyle biraz daha açılıyor olmasından gelen bir hüznü mü beraberinde götürdüklerini anlamaya çalışırdım. Bazen maden dişini ılıdarak gülen bir ihtiyaç, bazen boyalı saçları açık pencerenin rüzgârıyla dalgalanan bir güzel kız, kimi zamansa ellerini camlara dayayarak eğlenen çocuklar olurdu pencerelerde. Bense elleri kelepçeli mahkûmlar ve onları götüren jandarmalar da dâhil, o yüzlerin hepsi tarafından sonraki istasyonda bir daha hatırlanmamak üzere unutulacak sıradan bir yüz olmamak için tren hareket edeceği vakit ayağa kalkar, tebessüm eder, onların içinde taşıdıkları aynalarda bir iz bırakmak umuduyla tüm vagonların pencerelerine el sallardım. Tüm bu çabalayışlarıma rağmen bir, bilemedin iki istasyon sonra unutulmaktan -büyük olasılıkla- kurtulamaz, eve döndüğüm vakit beni çoktan unutmuş bu yüzlere dair bir şeyler karalardım günlüğüme. Hayattaki birçok gayretimiz de buna benziyormuş, büyüdükçe anladım.

Bir okul çıkışı yürüyerek istasyona varmıştım ki kendi içine doğru kıvrılan, uğultulu bir kalabalığın birikmeye başladığını fark ettim. İlkın dağılık duran bu kalabalık, kısa sürede düzenli bir vaziyet alarak perona doğru ilerlemeye başladı. Meydandan içeri doğru yürüyen yüzlerdeki ifadelerden, hal ve tavırlardan bunun bir asker uğurlaması olamayacağına kanaat getir-

miştim. Derken kalabalıktaki onca insan ceplerinden çıkardıkları bayrakları açmaya başladı. İstasyon memurlarından biri bankın üzerine çıkıp “İki dakika sonra burada olacak!” dedikten sonra yere inmek için alkışların kesilmesini bekledi. Öyle bir tufan kopmuştu ki neyin ne olduğunu, iki dakika sonra kimin geleceğini anlayamamış olmama rağmen ben de bu alkışlara katılmış-tım. Tüylü, siyah kalpağıyla bir Kafkasyalıya benzeyen orta yaşlı, sarkık kara bıyıklı bir adam: “Seneler evvelki gibi” dedi çenesi titreyerek. “Yıllar önce burada karşılaşmıştık yine. Bir de Karakurt’umuz var; o hiç geçmedi buralardan. On beş sene dövdüler şu gördüğünüz rayları. Şimdi emekliye ayrılıyorlar. O gün sevinçten ağlamıştık...” deyip sonrasını getiremedi. Karakurt’u duymuş-tum. Cıvata ve somunlarına kadar Türk mühendislerin eseri idi.

Okuldan çıkalı hayli olmuştu. Muhtemelen annem inceden başlayan bir telaşa kapılmış, beni bekliyordu; lakin şu dakikadan sonra istasyondan ayrılıp da eve gidemezdim. Nasılsa gecikmiştim bir kere. En azından biraz daha beklersem eve anlatacak bir şeylerle döner; paylamalardan belki de böylelikle yakayı kurtarabilirdim. Elindeki kasketi başına takan istasyon memuru, kravatını da düzelttikten sonra: “Geliyoor!” diye bağırdı. Bir kara tren dumanlar savurarak istasyona doğru yaklaşmaktayken makinist de üst üste çaldığı düdükle kalabalığı selamlıyordu. Raylarda tıkırdayarak dönen demir tekerlekler, son ve büyük bir gıcırtının ardından durmuştu. Bozkurt, elinde poşetlerle yokuş tırmanan bir ihtiyar gibi hırıltılı bir solumayla girmişti istasyona. Lokomotif tam önümdeydi. “Boz” ve “Kurt” kelimelerinin arasına ağız açık bir kurt silueti yerleştirilmiş, altına ise şunlar yazılmıştı:

BU LOKOMOTİF BÜTÜN PARÇALARI İLE YERLİ YAPI OLUP
TÜRKÜN ESERİDİR. MİLLETİMİZE HAYIRLI
VE UĞURLU OLSUN

O gün oradaki bütün yüzlere yansıyan sonsuz gurura, bakışların gerisinde kalan bir hüznün refakat etmekteydi. Lokomotif kısa bir süre durduktan sonra yoluna devam etti. Geride, bu kısacık zaman diliminde alkış ve ıslıklardan bir fırtına koparan, bayraklar sallayan kalabalığın evlerine dönerken çıkardığı uğultular ve hiçbir tarihin yazmadığı bir burukluk kaldı.

Eve döndüğümde korktuğuma uğramadım. Bozkurt’u anlattım. Bizimkiler ilgiyle dinlemişlerdi beni. Hatta babam, daha öncesinde haberi gazete-de gördüğünden bahsetti. Lokomotiflerin de emeklilik yaşı olduğunu uzun uzun anlattı.

Havalar ısınmış, karne haftası gelip çatmıştı. Babamın istediği güzel karneyi getirecek notları almış, ödevlerimi çoğu defa daha eve varmadan istasyondaki banklarda yahut çay ocağının masalarında yapmış; kısaca öğrencilik adına güzel bir sene geçirmiş olmam, evde benden gizlenmeye

çalışılan birtakım maddi sıkıntılara rağmen bir karne hediyesi ümidimi de canlı tutuyordu. Öte yandan yaz boyu okula gitmeyecek olmak, istasyonu ve trenleri daha seyrek göreceğim anlamına da geliyordu benim için. Her zaman olduğu gibi iyimser yanım galip geliyor: “Olsun ben de arka bahçe-deki ağaçlara yahut duvara tırmanarak geçen trenleri izlerim.” diye çocukça teselliler doğuruyordu içimde. Bir bisiklet hiç de fena olmazdı, lâkin geçen yıldan kalan kömürün üzerine sadece birkaç torba ilave yapıp tüm kışı yarı titrek geçiren ama üşüdüğünü kimsenin dillendiremediği bir memur ailesi için büyük bir hediyeydi bisiklet. Karne hediyem ne olursa olsun sevinecek, olmadı sevinmiş gibi yapacaktım.

Annemin tam aksine trenlere tutkundum o zamanlar. Geceleri tren dü-dükleriyle uykudan uyanan, günde iki defa istasyona uğrayan ben, henüz hiçbir treni içeriden görmemiştim. Trenle yolculuk yapmak nasıl bir şeydi? Ellerini camlara dayayıp dışarıyı seyreden çocuklar için istasyonlarda devinen kalabalıklar, pencerelerden hızla akıp geçen ağaçlar nasıl görünüyor; sapsarı bir deniz gibi yanlarına serilen bozkır ve kıraç tarlalar nasıl dalgalanıyordu kim bilir?

O sene ilkokulu bitirecektim. İlkokulu babamın anlatacağı bir hikâyeyle bitirecektim. Sonra başka başka yerlerde ortaokulu ve liseyi... Ama hep aynı hikâyeyle... Perşembe akşamı babam direksiyonuna birkaç poşet astığı bir bisikleti yanında sürerek getirmişti. Bu benim karne hediyemdi. Bisikletin hangi harcamalardan kısılarak alındığını düşünmek içimi eziyor olsa da çocuk yanım çabucak baskın geliyor, bunun işlerin yoluna girdiği, tüm sıkıntıların geride kaldığına dair bir alâmet olduğuna inanmak istiyordum. Hayaliyle yatıp kalktığım ama asla dillendiremediğim bisiklete akşamın karanlığında kavuşmuştum. Kör karanlıkta bu acemiliğimle dolaşmama izin çıkmadı elbet. Evin içinde de binemezdim; zira kolilenen eşyalardan değil bisiklet sürmeye, yürümeye dahi olanak yoktu. Evde benden habersiz bir taşınma kararı alındığını böylelikle kavradım. Bunun birçok nedeni olabilirdi. Benim gibi uysal kabul edilen fakat esasında erken büyümüş çocuklar, olası nedenleri kendi içlerinde evirir çevirir; vaziyeti, ihtimaller arasından en güçlüsüne bağlayıp inandıklarının hakiki sebep olup olmadığını ise kimseye sormazlardı. Yine de bu mevzunun son geceye dek benden saklanmasına içerlemiştim. Nereye, diye sormadım kimseye. Sitemli bir suskunluğa gömmüştüm bütün varlığımı. Kimsenin yüzüne bakmıyor, oturup ağlamayı ise kendime yediremediğimden bana verilen küçük görevleri hiç konuşmadan yerine getiriyordum. Kısa sürede tüm eşyalar kolilenmişti. Buzdolabı ve gardırop dışında kaba bir eşyamız da yoktu zaten. Annem bir ev eşyası isteyecek olsa “Memurun evi kaplumbağa misali sırtında olmalı. Bugün buradayız,

yarın başka yerde. Haydi, dendi mi sırtımıza sarıp yola düşebilmeliyiz.” derdi babam. Hazırladığımız koliler balkonun ağzına kadar yanaşan kamyonete yüklendi. O gece üçümüzün kıvrılacağı bir yer yatağı kalmıştı, onu da ertesi gün dürüp yanımıza alacaktık. Babamla kamyon şoförü arasındaki konuşmalardan anladığıma göre eşyalar sabahdan yola çıkacak, bizse trenle öğleyin hareket edecektik.

Ertesi sabah babamla karnemi almaya gitmiştik. Babam, öğretmenime bir şeyler anlattı, bir adres bıraktı, okuldan çıktık. Karneme göz gezdirirken yanaklarımı sevdi. Dün akşamdan beri tek kelime etmemiş, suratımı yıkıp oturmuştum. Babam saçlarımı okşadı. “Seninle istasyonda çay içelim şimdi. Sana bir hikâye anlatacağım. İçinde tren geçen bir hikâye ilgini çeker sanırım.” deyince istemsizce yüzüne baktım. Bu zamansız göçümüzün nedenini açıklayacak bir hikâye olmalıydı bu. Kafamın içinde iki farklı hikâyenin birbirine paralel raylar gibi uzayıp gittiğini, sonra bilinmedik bir yerlerde bir makasçı tarafından birbirlerine düğümlendiğini canlandırmış, enikonu meraklanmıştım. Az evvel tüm benliğimi teslim alan keder şimdi bir soru işaretinin gölgesinde kalmış, aklımdaki merak kalbimdeki hüznü silemese de ötelemişti sanki.

İstasyon meydanının hemen sağındaki çay bahçesine girdik. Garson çocuk masaya dökülen dutları toplayıp ağzına atarken babam, çayını karıştırmaya ve anlatmaya başlamıştı:

–Deden Almanya’ya giden ilk işçilerdenmiş. O zamanlar hayat zor tabi. Memlekette iş de aş da yok. Almanya uzak lâkin “Birkaç seneye kalmaz yükünüzü tutar dönersiniz; parası kıymetlidir.” demişler. “Üç beş senede kazanacağınız para burada yedi sülalenize yeter.” Annen, liseye yeni başlamış o zamanlar. Tüm akrabalar toplanıp Haydarpaşa’ya, dedeni uğurlamaya gitmişler. Deden, anneannene son kez sarılamadan binmiş trene; bir anneni basabilmiş bağrına. O da utana sıkıla. İzin çıkar çıkmaz ilk trene atlar gelirim, demiş. Arada mektup gönderiyormuş. Bir gün postacı bir paket getirmiş. Bir ses kayıt cihazıyla iki de kaset varmış içinde. Yanında bir de mektup:

“Kasette sesim var, teybe takar dinlersin. Nurhan’ıma da dinlet. Boş kaseti cihaza takıp kırmızı düğmeye bas konuş, içinden geçeni söyle. Nurhan da konuşsun. Vardan yoktan anlatın işte. Maksat sesiniz gelsin buralara. Kaseti iyice doldurduktan sonra mektup adresime yollarsınız. Âdem’e biraz para ver, postayla göndersin. Yirmi güne elime geçer. Beni kendinize gaile etmeyin, iyiyim şükür. Kalorifer peteği yapan bir fabrikaya aldılar beni. İş ağır ama maaşı ötekilerden güzel. İzin hakkımı kazanmam için altı ay kesintisiz çalışmam lazımmış. Sonra sıraya yazılıp bekleyecekmişim. İşler yoğun, personel az; izinler geç çıkar bu yıl, diyorlar. Olsun. Geçen belime bir sancı

girdi. Fabrikanın doktoru baktı önce. Sonra hastaneye yolladılar. Ne doktor ne de ilaç paralı. Dört gün istirahat verdiler. Sigortalı iş dedikleri buymuş meğer. Dört gün dinlenince bir şeyciğim kalmadı. Sizleri çok özledim. Şu izin bir çıksın hele, ilk trenle oradayım.”

–Anneannen o ilk treni çok beklemiş. “Ben Almanya’ya gittim mi bir daha dönmem” diyenler dayanamayıp bir yıla varmadan kesin dönüş biletini almışlar da ilk trenle dönerim diyen deden bir türlü gelememiş. İki sene geçmiş böyle. Bir gün postadan imzalı mühürlü bir zarf gelmiş. İçinde daktilo yazısı bir mektup... Belli ki resmî makamdan geliyor. Annen okula götürmüş, Fransızca hocasına göstermiş. Ben anlamam ki bu Almanca, demiş kadın. Aslında anlamış anlamasına da konuşacak gücü bulamamış kendinde. “Sigortaya bir gidin, onlar yol gösterir elbet.” demiş yollamış. Sigortadaki memur bakmış ki mektup Almanca, tercümana yönlendirmiş bunları. Adam Türkçeye çevirip mühürlemiş mektubu. Ana kız feryat figân eve dönmüşler. Cenazesi orada kaldı diye uğunup durmuşlar günlerce. Bir ay sonra yüklü bir tazminat gelmiş fabrikadan. Almanya’dan küçük bir maaşla koca bir dert kalmış anneannene. Düşün düşün, ince hastalığa tutulmuş kadıncağız. Annenin gözü önünde eriyip gitmiş öyle. Annen, zamanla bütün cürmü trenlere yıkmış olsa da o ilk treni hep bekliyor gibi. Raylardaki her takırtı, onu alıp böylesi bir hikâyeye götürüyor işte. Bazen birkaç hikâye birleşir, yeni bir maceraya zorlar insanı. İşte o hikâyelerden biri bu. Hadi bakalım, birazdan ilk defa trene bineceksin, geç kalmayalım.

Eve vardığımızda anneme sarılmıştım; ama hâlâ tek kelime çıkmıyordu ağzımdan. Gözyaşlarımız birbirimizin yanaklarında kurudu. Kapıyı kilitleyip çıktık. Süngeri yapışmış döşeği almaya gerek duymadı annem. İlk defa bir treni içinden görecektim birazdan. Annemse bunca zaman içinden geçen trenlerin içinde geçecekti bu hikâyeden. Kompartımana girdik, biletlerimiz kontrol edildi. Cam kenarına geçtim hemen. Senelerdir dışarıdan izlediğim çocuklar gibi cama yapışıp istasyonda kalan yüzlere el salladım tren hareket ederken. Durmakta olan uzunca bir yük trenini, simitçi çocukları, makasçı kulübesini ve birkaç akasyayı geride bırakırken bisikletleriyle art arda sıralanıp trenle yarışan çocuklarla yan yana gittim epey bir zaman. Gürültülü bir sesle uyanmış gibiydim. Bisiklet! Az evvel babamdan dinlediğim hikâyeyi ve istasyonda kalan yüzlere gülümseyişimi sildi bu kelime. Bisikletim kamyona verilmiş miydi? Verilmediyse neden sadece kapıyı kilitleyip elimizi kolumuzu sallaya sallaya binmiştik trene? Artık daha puslu bir camın arkasından bakıyordum akıp giden görüntülere. Uzunca bir süre pencereden dalgalanarak akan bozkırı izledim. Annem, gözlerini kapamış, içinden geçen trenleri dinliyor, babamsa karşımızda oturan adamla konuşuyordu. Az evvel önünde-

ki deftere uzunca bir şeyler yazan bu adam kalemini bırakmış, dikkatle babamı dinliyordu. Onların ne konuştukları pek de umurumda değildi. Aylardır hayalini kurduğum bisiklete sahip olmak için güzel bir karne getirmiş, onu hak etmiş, fakat bir defa olsun binemedi kaybetmişim belki de. Bisikletim eğer kamyonu verilmediyse eski evimizin rutubetli mutfağında paslanıp çürüyecekti. Unutkanlıklarını onlara hatırlatıp hesap soracak, ortalığı yıkacak bir çocuk olmamıştım hiçbir zaman. Bir bisiklet için ağlayamazdım da. Kendimi topladım. Ansızın başlayan yolculuklar çocukları erken büyütüyordu sanki... Çantadan defterimi çıkarıp son birkaç günde yaşadıklarımı acemice yazmaya başladım. Karşımızda oturan adam burnunun ucuna indirdiği gözlüklerinin çerçevesiz camları üstünden bana bakıyordu. Yüzüne derin çizgiler kazınmış bir adamdı. Az evvelki bilet kontrol memurunu andıran ince uzun suratının yarısı, pencereden vuran haziran güneşiyle pembeleşir gibi olmuştu. Oldukça özenli giyinmiş bu adam, boynundan henüz çıkarmadığı fotoğraf makinesiyle bir gazeteciye benziyordu. Adam, gülümser gibi bir ifade takınarak deftere ne yazdığımı sordu. Bu meraklı bakışlara biraz da öfkeli bir biçimde: "Hiç!" yanıtını verdim.

–Nasıl hiç?

–Düpedüz hiç işte!

–Bir hiç yazamazsın.

–Yazarım!

–Hadi söyle?

–Aklıma geleni yazıyorum işte.

Yüzümü pencereye çevirdiğimde karanlık ağzını açmış bir yılanın çatal dilini uzatarak başka bir yılanı yutmak için beklediğini yani bir tünelin girişini görmüştüm. Her yer bir anda karardı. Bu, eski evimizin odalarını koyultan gölgeye benzemekle beraber ürpertici bir yanı da olan bir karanlıktı. Bize gün ortasında geceyi yaşatan bu siyahlık benden çok annemi korkutmuş olmalıydı ki bileğimden sıkıca kavrayıp sonra bıraktı. Şimdi tam manasıyla bir sürüngenin karanlık midesinde sindirilmeyi bekliyor gibiydik. Birkaç çocuğun neşeli çığlıklarıyla aydınlandı kompartıman. O esnada, defterime uzanan elin tünel çıkışına kadar havada beklediğini fark ettim. Direnmekten vazgeçip defteri bu adamın ince uzun parmaklı esmer ellerine, hikâyenin asıl sahibi bu ellermiş gibi teslim ettim. Adam, gözlerini kısarak, kaşlarını kaldırıp indirerek, yüzünde türlü ifadelerle okudu yazdıklarımı. Bir hüzün uğradı kıynaşık gözlerine. Çok güzel yazmışsın, dedi. Sonra kendi defterine birkaç cümle ekleyip gözlerime bakarak anlatmaya başladı:

–Vaktiyle bir şehzade varmış. Aşağı yukarı senin yaşlarında. İmparatorluk tahtının tek varisiymiş. Şehzade de olsa çocuk çocuktur. Nereden estiyse

aklına, bisiklet diye tutturmuş. Sultan da dayanamayıp Avrupa'dan bir bisiklet getirtmiş. Şehzade bir akşam vakti kavuşmuş oyuncağına. O gece geç saatlere kadar sarayın koridorlarında düşe yalpalaya dolansa da bisikletine doyamamış daha. Ertesi sabah mektebe gitmeyecek olmuş. Sultan paylayıp yollamış derse. Hoca dersini veredursun dalıp dalıp gitmiş bizim şehzâde. Saraya varınca bisikletini nasıl süreceğini, nerelerde dolaşacağını hayal etmiş durmadan. O gün mektepte akşam olmayı bilmemiş. Küçük şehzade ders biter bitmez koşmuş saraya. İçi içine sığmıyor tabi. Saraya gelmiş gelmesine de saray o eski saray değil. Ortalıkta bir tuhafılık seziliyor. Zabıtlar kol geziyor her yerde. Eşyalar toplanmış, arabalara yüklenmiş. Meğer o bisiklet saraya geldikten hemen sonra sultana yirmi dört saat içinde ülkeyi terk edeceğine dair bir kâğıt imzalatmışlar. Arabalarla apar topar limana getirmişler hepsini. Bir gemiye bindirmişler. Sultan, ülkesinin geleceği için kendi saltanatını feda etmiş, öyle derler. Kimileri inanmaz buna. İşte o sarayda bir şehzadenin bisikleti kalmış. Hüzünlü bir hikâye değil mi? Bu hepimize dair bir keder. Vakti gelince hepimiz, bir şeyleri atıp gidiyoruz. Kimileri bir bisiklet, kimileri koca bir vatan bırakıyor ardında.

Şaşkındım, bir şehzadeyle benzer bir kaderi yaşamak biraz olsun rahatlatmıştı beni. Geleceğe ardında bir şey bırakmadan bir bütün halinde varabilen yoktu; olamazdı da. Ölmek süregelen bir durumdu. Bir defada ölünmüyordu. Böyle böyle eksilerek, ardında kalanları özleyerek, yenilerden eskiyi umarak, aldanarak usul usul ölüyordu insanlar. Ben de meyvemiz ağaçlarla gölgelenen o bahçeye birtakım şeyleri çıkınılayıp gömerken ara ara peşimden sancıyacak bir ağırlı dış gibi bıraktığımı sanmıştım ilkin. Zamanla, ardımdan sızlayacağını düşündüğüm bu dışten kurtulamayınca yanılgımın ayırımına varacaktım. Göğüste bir cevşen nasıl taşınırsa bir ömür, geride kaldı sanılanlar da öyle asılı kalıyormuş insanın boynunda. Tüm bunlar aklımın raylarını dağınık gürültüler halinde döverken tren bir istasyona yaklaşmış, o bilindik çığlığını salmıştı başka bir şehre. Karşımda oturan adam ceketini giyerken: "Ben" dedi, "bu istasyonda iniyorum. Yazdığın sayfayı koparıp bana verir misin?" Bunları söylerken az önce çektiği fotoğrafımızı bana uzatmıştı. Kısa bir tereddüitten sonra, oracıkta, kaderimi avuçlarına bırakır gibi değiştim, bir günümü bir fotoğrafla. Adam kompartımandan çıkarken sayfayı katlayıp göğüs cebine koydu. Çok geçmeden gözden kayboldu.

Almanya'dan bir türlü dönmeyen o ilk tren, anneannemin kederi, annemin içinde uğuldayan raylar, şehzadenin bisikleti, Bozkurt'la Karakurt ve daha birçok şey donmuş bir zaman parçası halinde şu fotoğraftaydı artık. Meçhul yazarda bu fotoğrafın öyküsü, bendeyse şu öykünün fotoğrafı kalmıştı.

SELİM ERDOĞAN

Merdümگیرiz

Kasım ayı da bitti. Azgın bir ırmağa kapılmış boş şişe gibi bir görünüp bir batarak hızla uzaklaşıyoruz gözden. Yaş alıyoruz yaşamak pahasına, zamanın nispeten ağır ilerlediği mahallemizde de bu böyle. Ölüm siyah beyaz bir fotoğraf gibi düştüğünde sokağın ortasına, çocuklar anneleri tarafından azarlanarak alınır içerici. Evimizin dış kapısını elimin tersiyle kızgınca çarpıp örter, tırabzana tutunup isteksizce, sitem ede ede tahta merdiveni tırmanır cihannümanın seyir yerindeki sedirin en sol köşesine kurulup sokağa bakardım annemden gizlediğim kocaman bir öfke ile

Necati, elinde üç aydır sapasağlam oynamayı başardığımız futbol topuyla "Aşağı gel, hadi!" diye işaret ediyor bana. Toplamış arkadaşları Necati, mahalle maçımız vardı bugün. Anneme bunu anlatmak, ondan izin koparmak deveye hendek atlatmak kadar zor. Aşağıda arkadaşlar beni bekliyorlar diye sesleniyorum ama cevap alamıyorum. Odaya doğru, parmaklarımın üstünde yürüyorum. Tahta zemin tüm dikkatime rağmen gıcırıyor ayaklarımın altında. Sessizce kapıdan içeri uzatarak başımı, sedirde oturan babama bakıyorum. Annemi ise namaz kılarken buluyorum odada. Babam gözüyle annemi işaret ediyor bana 'Boş ver sen, kaybol!' der gibi. Annem daha namazın üzerindeyken "İşte tam sırası!" diye düşünerek "Anne ben aşağı iniyorum, arkadaşlar beni bekliyor, haydi Allah kabul etsin annem, âmin, âmin, âmin." dememle aşağı inmem toplam bir dakika sürmüyor. Çünkü annem bir sürü bahane ile bana izin vermeyecek. Hava kapalı diyecek, yağmur başlamak üzere, baban hasta diyecek...

Önce ciddi ciddi "Dikkatli olun!" diyen babam birden gülmeye başlıyor, hatta gülmekten katılarak kesik kesik konuşuyor ardımdan.

-Pardon oğlum, asıl dikkatli olması gereken arkadaşlarınız onlara dikkatli olmalarını söyleyin.

Lafının nereye gittiğini tam kapının çıkışında anlıyorum, zıncı diye oldu-

ğum yerde duruyorum.

-Baba ya, sen de hiç unutmuyorsun, yetti artık...

Hiç unutmuyorsun dediğim, babamın ima ettiği son eylemimizi geçen hafta gerçekleştirmiştik; teneffüsün kısa olduğuna karar verip Necati'nin planlamasıyla benim de yardım ve yataklık etmemle taammüden öğretmemizi odaya kilitleyip kilidi de birkaç aşamada ulaşılacak şekilde müdürün ceketinin cebine saklamıştık. Tamı tamına yarım saatlik bir teneffüse öyle ihtiyacımız vardı ki. Körün istediği bir göz Allah'ın verdiği iki göz. Teneffüs çıktı mı bir saate? Neden? Çünkü zekâ yoksunu bunlar, yok abi yok. Bunlardan olmaz. Anahtarı yok edecek kadar insafsız değiliz. Elbette bulunacak ama burası bir eğitim kurumu ve zekâyâ vurguda bulunmalıydık. Personelin anahtarı bulabilmesi için de üç aşamalı bir şifre bıraktığımız doğrudur. Müdür bu arada kravatını gevşetmiş eliyle çekiştiriyor, sinirle bağırıp çağırıyor:

-Kapının üzerinde anahtar bırakılır mı, işte böyle çalarlar, haydi bulun şu lanet anahtarı!

"Anahtar kapının üzerinde bırakılır mı?" diyor, haklı, biz de bu yanlışı erken fark ettik işte, hah hah ha.

- 114 numaralı sınıfın öndeki ilk sırasının üzerine kazınarak yazılmış bir not varmış, bakın bakalım, diyor.

Mümessilimiz bir koşu koridorun sonundaki sınıfa bakıp dönüyor.

- Sayın Müdürüm not bizi üst kattaki 209 numaralı sınıfa yönlendiriyor.

- Koş bakalım 209'a.

Son sıranın üzerine kazılmış not. Oradan da alt kattaki Z11 numaralı sınıfa...

Müdür ağzını gözünü öyle şekillere sokuyor ki görmelisiniz.

- Ulan Necati, bu iş senin işine benziyor, sarı Selim'le senin işin, adım gibi eminim buna.

Kalabalığın ortasında duvarın dibine sinmişiz Necati ile.

- Müdür bizi görürse, sen üst kata ben alt kata farklı yönlerde koşalım, şayet yakalanırsak bu eylemimiz senin fikrindi, tamam mı? diyor Necati.

- Hoppala, üst katta ben sıkışıp kalacağım, bir de yalan mı söyleyeceğim oğlum, neden öyle diyeceğim ki?

- Yahu bak sen beni dinle, Fahri amcayı okula çağırırsalar da bu eylemimize güler geçer, müdürü sakinleştirir, hatta eylemdeki zekâyâ vurgu yaparak müdürün bizimle gurur duymasını sağlar. Valla benim babam öldürür bizi. Sen üstlenmelisin. He mi? Anlaştık mı?

- Lanet olsun, tamam tamam.

Mümessil suratı kıpkırmızı dönüyor yanımıza, son durumu anlatmakta zorlanıyor.

- Müdür Bey, sıradaki nota baktım, sanırım anahtar sizin cebinizdeymiş.

Koridorda kahkahalar öyle bir yayılıyor ki inanamazsınız. Müdür elini cebine sokuyor, anahtarı çıkarıyor, gözleriyle koridordaki öğrencileri tarıyor, beni ve Necati'yi fark edince kendi hazin sonunu tahmin bile edemedi bir hamle ile bizi kovalamaya başlıyor.

Evimizin dış kapısını çarpıp arkadaşlarımın yanına geldiğimde bir alkış tufanı kopuyor. Şansıma yanayım, annem de canı sağ olası öyle bir hızla kılmış ki namazı, ben daha gözden kaybolamadan yakalıyor. Olabildiğince evimizin çıkma kısmının altına gizlenmeye çalışsam da annem gövdesinin yarısı dışarıda, bir yandan başındaki yazmayı düzeltiyor, bir yandan gözlüğünü takıyor telaşla, beni görebilmek için sarktıkça sarkıyor, parmak sallayarak "Bana bak, bana bak, yarım saate içeride olacaksın, bak uyarıyorum seni, yarım saat, hem hava kapalı hem de baban hasta biliyorsun!" diyor. Çaresiz açığa çıkıp "tamam tamam!" diyorum.

*Babam, ey oğul sırtında bir sahtiyan kırbadan daha fazlasını taşıman gerek-
kir derdi künhüne varmak için yaşamın. İlişme hiçbir şeye, sadece rüzgâra boy-
nunu eğen başakları dinle sen derdi. Sıkı bir karakış var önünüzde ona hazırlık
yapın mesela, güneşin altında uçsuz bucaksız bozkırı geçmek için. Terkisinde sıkı
dur, sağ elinle vur atın sağısına, çünkü gün batmadan varmalısın varılacak yere,
acele et sen, haydi, haydi!*

*Susayınca çekerdim eyeri düşlerimde, koca at kişneyerek arka ayakları üze-
rinde havaya kalkar sonra da yere çakılırdı altımda, çıkarıp kırbayı diz çökerdim
yere, at nedir, bozkır nedir bilirdim baba, kırbadan da su içilirdi ama nereye
gittiğimi bilemezdim bir türlü. "Maçımız var baba, beni bekliyorlar," derdim öy-
lesine. Aklıma mih gibi çakılarak efkâr, yalnızca kaldırımlara bir de duvarlara
bakarak anladım ki günün sonunda usançla, kızgınlıkla yüzümden geri çekecek
sunduğu ışığı yaşamak, o halde bir bir anlatacağım sırrını yağmurun, bir bir
baba, çözdüm sırrını yaşamın, aşağı düşmemek için göklere sıkıca tutunmak da
bir tedbir sayılırdı elbet. Palaskayla asıldığım mahyadan çekseler de beni aşağı,
eşikte ayağıma dolaşan ölüm, tahta merdivenle çıktığınız çatı katının bahanesi
mi olacak, şayet bir nedametse bu.*

*Ey bu kepir bozkıra atıyla saplanmış babam, dediklerin oldu bir bir, sen sen
ol sadece rüzgâra boynunu eğen başakları dinle derdin, o başaklar sustu, yakla-
şan karakışı düşünün derdin, saplandık bir güze çıkamıyoruz şimdi. Bahar abla
mı, o da öldü baba. O da. Elde var hiç...*

Ben en az iki saat yokum diyorum içimden. Arkadaşlarla omuz omuza sahaya doğru yürümeye başlıyoruz. Necati topu yerde sektirerek önümüzde

ilerliyor. Topu yokluyor elleriyle, havasına, supabına bakıyor. Havalı havalı giriyoruz sahaya. Kıran kırana bir mücadeleyle başlıyor maçımız. Mahalle maçlarında bilirsiniz pas vermek, asistlik yapmak filan hikâye. Herkes kendince oynar, kendi gayretinle gol attın mı senden iyisi yok. Maçımız her zaman olduğu gibi daha süresi dolmadan kavgayla nihayete eriyor. Hem de ne kavga. Hatta dönüşte farkına vardığımız, çok güldüğümüz bir şey olmuştu, o kargaşa esnasında bizim Utku yanlışlıkla, bizim Ali Kemal'e öyle bir yumruk yapıştırmış ki gözünü mosmor etmişti. Mahalle kavgaları böyle olur. Yumruk sayılmaz, kime vurduğun bilinmez. Alacağımızı almıştık biz, penaltı veren hakem arkadaşımızın bizi satmasını konuşacaktık bu hafta da. Artık hakem Sedat'a selam vermek yok, anlaştık mı, anlaştık. Ulan Fener gibi bizim de hakemlerden yana hiç şansımız yok. Hiç yok abi, hiç. Sedat'ı görseniz bana hak verirsiniz, suratı 'Gel beni döv!' der gibi, inanılmaz gıcık.

Yağmura yakalanma sokağında bir yolunu bulup görünmekse, bilinmekse yüksünmezdi Bahar. Şimdi gözünü puslu bir sabaha açıyordu, kurşuni renkte ne kadar çocuk varsa hepsi sokaktayken. Düşündü ki; yakalanmak pahasına da olsa mutlaka durdurmak lazım değil mi ayaklarımızın altından kayan atları. Çünkü yetişmek tek başına bir endişe olarak daha ne kadar göğsümüze çökecek, üstelik tahtında kalarak. Çünkü endişe!

Gittiğimiz gibi dönüşte de omuz omuza, ama bu defa bağıra çağıra tartışarak sokağımıza giriyoruz. Topallayanlar, kolunu tutanlar, gözünü kapatanlar... Bostan Sokak'tayız. Sokağımızın başında bulunan Terzi Pınarı, ellerinde bidonlarla su doldurmak üzere gelen buralı kadınlarla hıncahınc dolu. Bize bakıyorlar gülümseyerek, hepsinin suratında "Şunların haline bak!" diyen müstehzi bir gülüş var. Gözlerimizi onlardan kaçırarak yanlarından hızla geçiyoruz. Arpig Teyze, Gülbeyaz Nine gözleriyle bizi takip etmeye devam ediyor.

Necati yine önümüzde topu yerde sektirerek ilerliyor. Forması bile var. Fener forması, sırt numarası 9. Benim henüz formam yok. Babam alacak bana ama yılbaşına alabilirmiş anca, öyle dedi. Necati havalı bir yürüyüşle üç dört sektirmede bir topu avuçlarının arasına alıp elleriyle yokluyor, havasını, supabını... Bir de kalecimiz Metin, o da çok kasılarak bize azıcık mesafeli yürüyor. Elleri kaleci eldiveni var, daha mı kasılmasın.

Birden bizim yan komşumuz Hüseyin emminin evinin önünde bağrıışmaları duyunca o yöne doğru koşmaya başlıyoruz. Annem de evden çıkmış oraya doğru koşuyor, bir yandan da dizlerine vurarak feryat ediyor. Koşarak kalabalığa karışıyoruz. Gülümser Teyze'ye ne olduğunu sorunca acı gerçeği

öğreniyoruz. Mahallemizin güzel kızı Bahar abla canına kıymış az önce. Mahalleli evin önünde kalabalıklaşıyor.

Bahar ablayı çok severdim, merdümگیرiz bir kızdı. Zemin kattaki evinin penceresinde gün boyu oturur, çenesini, birleştirdiği iki elinin avuç içlerine yaslar sağında Yüksükotu, solunda Kına Çiçeği bizleri seyrederdi. Fotoğraf gibiydi. O güzel gözlerinin dalıp gitmesine izin vermezdim katiyen, mimikle-rimle güldürürdüm onu. Başına gelişigüzel örttüğü, kusursuz yüzünü ortaya çıkaran narçiçeği renginde tülbindini unutamıyorum.

Kasım ayı da bitti. Sokakta toz kaldıran bir rüzgâra aldırmadan Bahar ab-lanın evinin önünde yerlere oturduk hepimiz, yüzümüz yere akana kadar ka-lakaldık, kara bulutlarla birlikte yağmur dökülmeye başladı, tuhaf değil miydi sokağımızda geçen yıl bugün hayatta olanlar ile hâlihazırda hayatta olanları düşünmek, tuhaftı. Doğan çocuklar, ölenler. Ölüm bir yağmur tanesi gibi orta yere düştüğünde, sokağın orta yerine, çocuklar kalpleri kırık, yürekleri buruk, dilleri tutulmuş bir halde anneleri tarafından azarlanmalarına gerek kalmadan evlerine dönerdi, bense dış kapıyı elimin tersiyle ittirip örtetek tırabzana tutu-nup isteksizce, vavien anahtarı kulağından tutup çevirerek ağlaya ağlaya tahta merdiveni tırmanır, cihannümanın en sol köşesine geçer dışarıya bakardım her-kesten gizlediğim melal ile.

Her şey bitti şimdi, olan oldu

Genç yaşlarda bir kadın cesedi vurdu bile kıyıya,

Yaşamak yalnızlığı böyle öğretmişti ona

İşte bunun için bir işrak vakti ölmeliyim diyen Bahar için bir an,

Başlıyordu sonu gelmeyecek o hab-ı giran,

Vakit ağlamak vaktiydi çünkü.

Bahar abla seni hiç mi hiç unutmayacağım.

MUHAMMET ERDEVİR

Altında Çizgi Üstünde Fosfor

Mekân duyğudur.

Mahmud Derviş

“Dikkat, bu bir yol hikâyesi değildir!” diyor muavin, elindeki mikrofondan mekanik ve cızırtılı bir ses yayılıyor otobüsün içine. 55 kişilik araç tıklım tıklım dolu. Nefes almak bile güç. “Kemerlerinizi bu bilgiye göre bağlayınız, gitmekte olduğumuz yoldan hikâye çıkarmak müessesemizce kati surette yasak edilmiştir. Yasağa uymayanlar hakkında her türlü zorlayıcı tedbiri alma yetkisi otobüs kaptanımız İsmet Özkentli’nin uhdesindedir. Teşekkür eder, hayırlı yolculuklar dileriz.” Aksansız, pürüzsüz bir ses. Zaten Avrupalı bir siması var, sarışın ve mavi gözlü. Mikrofonu otobüsün göğsündeki haznesine yerleştirip su ve çay servisine koyuluyor. Kek de dağıtır mı acaba? Arkadaşım beni bu yollara düşürdüğüne göre en azından kek ikram eden bir otobüs firmasından bilet almış olmalı. Kek mühim.

Malatya’dan çıkıp Elazığ’a giderken yollar daralıyor, trafik de azalıyor elbette. Öyle ki yol kenarlarında görülen yapılar da seyrekleşiyor, köy ve kasabalar daha bir ıssız. Yolun ucunda önce Bingöl, sonra Muş. Yollar dar, etraf kar altında. Şubattan çıktık çıkacağız martın başındayız. Hava ne kadar soğuk olabilir ki? Mart değil ocakmış gibi bir aydayız. Belki ocaktayız, takvimler yanılıyor. 2007’de de değil de 2045’teyiz. Yağan da kar değil süt kıvamında silikon macunu, dünyanın hava sızdıran çatlaklarına sıkıyor devasa bir el bu beyaz sıvıyı. Tüm çatlak ve pürüzleri gizlemenin başka bir yolu.

Karın eridiği yerlerde, çıplak kayalıklar arasında tek tük bodur ağaçlar. Zaman zaman geniş düzlükler görülüyor Bingöl’le doğru. Urartulardan kalma iki bin beş yüz yıllık taş yol bizi takip ediyor. Ya da biz onu takip ediyoruz. Demir halkayla çevrili devasa ahşap tekerlerin taş zeminde açtığı bir çift iz, üç bin yıl geriden bize nanik yapıyor. Hepimiz gideceğiz, o izler yine kalacak. Bir devrin tüccar ve askerlerinin neler düşündüğünü, nasıl üşüdüklerini, bu dağ-

larda fırtınalara yakalandıklarını, belki hanlarda konaklayıp birbirlerine korkunç şeyler anlattıklarını hayal ediyorum. Çocuk oynuyor otobüsün daracık koridorunda. Çocuğun bingildağı yeni kapanmış, o kadar eski bir hikâye. XIV. veya XXVII. Dünya savaşlarından birinden kalma bir mesele bu, kapanmayan. Hikâyeler birbirine karıştığı için kasetleri sürekli durdurup başa sarıyorum. VHS devrinde kalmış, cızırtılı, parazitli, paslı bir suyum. Ayan olana ayan olmuşum, gayrısına ağyar. Uçurumlarda kasıklarından can çekiyor rüzgâr. Vadediler çok, çok derin. Belki bin, belki bin beş yüz metre arzın merkezine doğru. Çözölmüş ilmekler, kapanmayan düğmeler, surların arkasında nefes nefese koruduğumuz esrar. Kafiyelerimi susturuyorum. Bu kadar işsiz olmamalıyım.

Solhan'da sise giriyor otobüs. Gizemler çoğalıyor. El çantamın içinde bana verdiği kitaplar var ve ben yol boyu birini kapatıp diğerini açıyorum. Sis kesifleşince okuma ışığını açıyorum. Yanım boş. O amca ne zaman indi? Hani şu beyaz pala bıyıkları sarma sigaradan sararmış amca. Tütün tabakasının üstünde parmaklarıyla ritim tuta tuta gelmişti yüz otuz sekiz saatlik yolu. Gitmiş. Gitmemiş, inmiştir. Ama bir yere gitmiştir kesin. Belki Bingöl'de belki... Böyle düşünürken karanlığın basmaya başladığını fark ediyorum. Otobüs iyice yavaşlıyor. Yedi sekiz saat bu hâlde ilerliyoruz. Sis, kıvrılıp duran yollar, uçurumdan düşme tehlikesi... Hoş, uçurum olup olmadığını görmek mümkün değil, burnumuzun ucunu göremiyoruz ama kesin vardır. Uçurumsuz olmaz böyle tekinsiz yerler. Bir ara kaptanımız İsmet Özkentli sürüş saatini doldurduğu için otobüsü uygun bir yerde durdurup şoför koltuğunu İkinci Kaptan Mahir Diptaş'a devrediyor. Mikrofondan bir anons ve yola devam. "Müessese-miz siz saygıdeğer konuklarımıza hayırlı yolculuklar ve işlerinde kolaylıklar diler. Şikayetlerinizi müdüriyete, memnuniyetinizi dostlarınıza iletiniz. Bizi tercih ettiğiniz için teşekkürler." Ömrümüz yollarda geçecek. Seksen günde devriâlem. 1.920 saate tamamlarsak neden olmasın? Muavin değişmiyor, adı ne acaba bu çocuğun?

Yolların uzayıp durduğu, hiç bitmeyecekmiş gibi geldiği, sonsuz kıvrımların, bükümlerin, viraj ve kavşakların sonunda karlar altında bir şehrin bacaslarını görmek uzaktan. O hissi bilirim, beyazlığın ortasında zar zor seçilen karartıların anlamını bilirim, mavi göğü delen gri kalorifer dumanının kokusunu bilirim, sokaklara saçılan külün tadını bilirim... Nerede ne çirkinlik varsa bilirim ama bu şehri görmek güzel. Ne kadar yaklaşırsa yaklaşınsın uzaktan görmek, içindeyken bile... Bu da güzel. Yıllar sonra geldiğim için belki de hiç giremedim şehrin içine. Yani girdim, Muş'tu burası işte. Yani gelmiştim, beni kabul etmişti. Bir şehir bir insanı nasıl reddedebilir ki? Otele kayıt yaptırmış, eşyalarımı dolaba yerleştirmiş, yemeğimi yemiş, açık ve "teze tutulmuş" çayı kıtlama şekerle içmiş, çay tabağında verilen küçücük limon parçasını emer-

ken yüzümü ekşitmişim. Kıtlama şeker, limon, tazecik çay da unutulmuyor demek. Otogardan şehrin merkezine, Kale'ye doğru uzanan yokuşu yürümek de kalıyor insanın kas hafızasında. Kitaplar unutulmuyor, altı çizili satırlar unutulmuyor. Kalpteki ilk çentik, mertekteki ilk kertik, alındaki ilk yara izi unutulmuyor. İki yüz hatta üç yüz yaşında olduğumu hissediyorum ama bu zalim hafıza unutturmuyor. Bana verdiği kitaplarda altını çizdiği, üstünden fosforlu kalemle geçtiği cümleler zihnimi çentikleyip duruyor. Tam on yüz milyon çentik!

Madem başladık, kapıyı araladık; meselenin bir kısmını ortaya dökmezsek lafımız yarım kalır. Yarım laf sevmem. Benim kaçışlarım uzun hikâye ama arz edeyim. Kendimi bildim bileli insanlardan kendime kaçırım. Yabani bir adam işte. Huysuz ve geçimsiz sayılmam ama uyumsuz diyeyim, ötesi bende kalsın. Kendimden kaçmak için geldiğim bu küçük şehirde ise onu buldum. Kendimden kaçarken kendimle karşılaşmanın dehşetli karanlığı... Bohçasında kitaplarla dolaşıyordu hep, bir de sarılı turunculu fosforlu kalemlerle. Totemi vardı, en az üç kitap taşırdı yanında. Hepsinin altını çizmiş, sayfa kenarlarına notlar düşmüş olurdu. Bunca çizgiyi ne ara çeker, o kadar notu ne ara alırdı aklım almazdı. Zamanı bizimkinden farklı akıyordu belki de. Bilemiyorum, her şey mümkün. Ben böyle okumazdım, kitaplarımda tek bir çizik bile olmazdı. Neden bilmiyorum onu tanıdıktan sonra bana da bulaştı. Ki ben kimseden bir şey bulaşmasına izin vermezdim, hastalık bile. Öyle korurdum kendimi de ona karşı koruyamadım. Gardımı düşürmeyi başardı. Arsız.

Bu küçük şehre, bu muhkem kaleyi hangi akılsız inşa etti? Kitap okurken sevdiğin yerleri çizer misin diye sordu bana. Evet, dedim. Yalan söyledim ona. Sevmezdim önceleri, onu tanıyana kadar yani. Hayli çizerim hatta, diye sürdürdüm yalanı. Sayfa kenarlarına notlar alırım. Bazen kelimeleri bazen dize veya cümleleri yazarım tekrar tekrar. İleride, çizdiğim yerleri yahut yazdıklarımı okurken ilk okuyuştaki duygularımı hissederim yeniden. Benim için duygusal birer çıpadır bu çizikler. Dedim de dedim, konuştum da konuştum. O da dinledi ve inandı. İnanmış gibi yapmış da olabilir. Şüphe iyi değildir, inanmak esastır bende. Bana inandığına inandım, mutluluğun mutluluğum oldu dediğine inandığım gibi.

Inandığım için inandırmaya devam ettim:

Ağırlıklı olarak kurşun kalem kullanırım. Neredeyse hiçbir hatıramı hatırlayamadığım için kurşun kalem kullanmak büyük bir artistlik. Silinmesi kolay. Buna karşın suya ve güneşe karşı dayanıklı. Aslında daha uzun süre kalıyor mürekkepli kalemlere göre. Onların mürekkepleri uçma ve bozulmalarıyla meşhur zira. Bu da böyle yersiz bir hassasiyet. Sahi, hatırlayamadığım hatıralar nereye gidiyor acaba?

İnandığı için aldı sazı eline:

Fosforlu kalem kullanıyorum, diyor. Çizmek ona göre değilmiş. Renk renk fosforlu kalemleri varmış, sarıdan tut da turuncuya kadar. Portakal ve limon koy da tam olsun, diyorum. Koydum, diyor elbette. Dedim ya, arsız: Ben bir yalan uydurdum, duma duma dum. Peki, diyorum. Uydur uydur yaz, var mı ötesi, hem kim ölmüş yalandan?

Kaçmak benim en uyumsuz ve en sevdiğim yanımdır. Sekiz on yaşlarında bir çocukken de kaçardım her şeyden. Ormanın içinde küçük kuytu yerler arar dururdum. Ağaçların arasında keşfettiğim açıklıklarda bir süre eğleşir, oraya alıştığımı fark edince yeni yerler aramaya koyulurdum. Mekâna alışmayı değil de alışmamayı tercih ederdim. Tabii bunu, bugünden bakınca idrak edebiliyorum. Çocuk kafamla kavrayabileceğim şeyler değildi bunlar. O zamanlar hepsi birer oyundu, öyle gelirdi. Komşu ve akrabaların “Ne yabancı çocuk, insan içine çıkmıyor.” demelerinden garip bir haz duyardım. Gördüklerinden fazlasıydım, sakladıklarım kadardım. Sakladıklarım da çoğalıp duruyordu yabancıliğimle birlikte. Bu muzipliği seviyordum işte.

Bilmediğim için teslim olduğumu beyanımdır:

Savunmasız yanımdan yakaladı beni, itiraz etmedim. Şehri teslim eden hainleri Falaris’in piring boğasına mı kapatmalı, ne yapmalı? Bilmiyorum ki. Öyle çok şey bilmiyorum ki bugünlerde. Karar verme yetilerimi kararsızlığımın takas etmek pek de iyi bir fikir değildi sanırım. Neyse, savunmasızdım diyorum. Evet, aslında gayet iyi savunuyordum kendimi. Fakat nasıl olduysa oldu, o bir anda gördü ve anladı her şeyi. Çözdü, sır diye bir şey kalmadı aramızda. Sana bazı kitaplar vereceğim, dedi önce. Yaraların daha da derinleşecek. Canın daha da çok yanacak. Kolunu bacağını koparıyorlarmış gibi bir his. Kırk katır mı kırk satır mı meselesi vardır ya. Hah, işte öyle. Neyi tercih et sen yanacaksın. Hangi yöne gitsen ateş harlanacak. Şehrini teslim etsen de kor ateşlerde dağlanacaksın etmesen de. Ben geldim, ben varım ve bundan başka hiçbir gerçeklik yok. Gerçekliğin benim. Küçük dilimi yutmuşçasına bir sessizlik ve narkoz etkisindeymiş gibi tepkisizlikle dinledim onu. Savunmalar yıkıldı, şehre girildi. Fosforlu kalemlerle üstünden geçtiği cümlelerle yaralarımı bir bir eşeleyip gitti.

Murat Suyu boz bulanık baksana:

Murat Köprüsü’nün kara taşlarının altından, on iki gözün on ikisini de doldurarak ve homurdanarak akıyor Murat’ın aşılmaz suyu. Köprü’nün ayaklarından birinin altında bir küp altın gömülü olduğunu düşünen bir grup avanak dinamitle ayakları havaya uçurmaya çalışmıştı bir zamanlar. Bazen diyorum ki keşke o kadar aptal olsaydım. Bir efsaneye inanıp bin yıllık kitapların arasında hazine avına çıksaydım. Payıma yaralanmak düştü emanet kitaplarda. Arasında

yapraklar, çiçekler, parmak uçları, kokular ve göz yaşları unutulmuş kitaplarda. Belki unutulmamış da bir niyetle konulmuş, kim bilebilir ki gerçeği? Muzaffer komutanlar açıklama yapmazlar. İma ederler ve biz anlamaya çalışırız mağ-lup kentlerin yenilmiş mukimleri olarak. Elindeki kitabın sayfalarını koparıp koparıp Murat'a attığını gördüm. Sayfalar rüzgâra kapılıyor, bir süre süzülüyor ve nehrin akış yönüne doğru kısa bir an yol aldıktan sonra suya düştüğü anda gözden kayboluyordu. Sana sırrım ve sözüm var. Ama kendimi tanımıyorum. Yükümlülüklerim buna izin vermiyor. Kendime böyle yabancıyken nasıl sırdaş olabilirim sana? Kaldı ki ister misin bunu gerçekten?

Birinci sınıfa giderken evlerin çatısından bahçedeki kar kütlelerinin üstüne atladığını anımsıyor. Bunu anlattı bana durup dururken. Parktaki ağaç-lar hayaletlere benziyordu. Mezarından hortlamış çıkmış gibi eciş bücüstü-ler. Kaymak için karda kendilerine yol açtıklarını, mahallenin kadınlarının bu yollara kül döküp kaymalarını engellediğini... Bir insan çocukların eğlence-sini elinden almaktan neden haz duyar? Gözlerine baktım mı çocukluğuma gidiyorum, o bunu bilmiyor. Elinin değdiği satırların benim için anlamını da hiç bilmeyecek.

Hava bahara dönerken mümkün olmayacak derecede soğuyor birden. -30'ları -40'ları yaşıyoruz her gece. Sık sık yürüyüşe çıkıyorum içimin yan-gınını unutmak için. Koşuyorum hatta çünkü koşarken daha çok şeyi unu-tabiliyorum. Hiç durmadan kar yağıyor, arada ayaza kesiyor hava. Daha çok koşmalıyım, bunu anlıyorum artık. Ciğerlerim -25 derecelik ayazda yanarken daha çok koşmalıyım. Ciğerlerim yüksek dağ havasının düşük oksijen seviye-sine alışmaya fırsat bulamadan iyice yorulmalı. Bakkal torbasına doldurul-muş havadan teneffüs ederek kendimi imha edebilirim. Yapmaya da bilirim. İçindeki küçük kız çocuğunu bu kadar bastırmamasını söylemeliyim ona. Ya da daha çok bastırmasını. Sonuçta denge önemli. Ortada durmak yerine iki uçtan birine savrulmakta buldum ben dengeyi. Çok sevmek ve aşırı hiddet.

Kalbimde ağrıyan harflerin üstünü kim çizdi? Bu yara ilk ne zaman ka-nadı? İçim renk cümbüşü ve aynı anda delik deşik yaşamaktan. Eski ve yeni yaraların üstünde fosforlu çizgiler. Dışarıda belki on beş gündür kesintisiz kar yağıyor. Edith Piaf dinliyorum bu kuşatılmışlığa ve uzak şark vilaye-ti atmosferine inat. "La vie en rose" Ama başka türlü mümkün: Bir kızıl goncaya benzer dudağın... Mart'ta bunca kar, nerede görülmüş? Ben geldim ya, taş yağmadığına şükretmeliyim. Kitaplarımı bıraktım, nehre atılmaktan kurtarabildiğim kitaplarını aldım. Şimdi dönüş vakti. Muavin demişti ya bu yolculuktan hikâye çıkarmak yasak diye. Ben birkaç kitap çıkardım. Hatta net sayı vereyim: üç. Üç kitap ve bir yolculuktan uzunca bir masal çıkarmak ustalık istemiyor neyse ki.

KUDDUSİ DEMİR

Emekli Öğretmenler Lokali

Betona yazı yazmak dürtüsü yedisinde başlayan yazarlar kadar yalnızdın. Attığın tarih göreve başladığın okulun bahçe duvarında hâlâ durur. Nazan Hanım yazmıştı son gönderdiği mektupta. Yıllarca mektup yazdı sana. Sen de yıllarca cevap yazıp göndermedin. Yıllarca gönderilmeyen mektupları biriktirdin yine de. Cevap olsun diye yazdığın mektupların bir köşede durur öylece.

Yirmi yedisinde yazdığın o ilk duvar yazısı gibi tarih atılacak beton aramanın kurbanını oynadın. Kim bilir, beton okul binaları içinde çalışmış olman da sırf o tarihi atmak içindi. Betonun gücünü keşfettiğinde, elindeki küreğe ve maruz kaldığın yaşama, gücünün yetmeyeceğini anlamıştın. Yine de yetecek gücün varmış gibi omuzların dikti. Küreği eline ilk alışında betoncu ustası olan baban, “Betoncunun küreğe hükmedişi tutuşundan bellidir!” demişti. O an küreği sıkıca kavramıştın. Hayatta hiçbir şeyi öyle sağlam kavramadın sonraları. Kalem bile öyle sağlam yakışmadı eline Faik Bey. Boşlukta kaldığın zamanlarda alırdın kalemi eline. Kalem boşluk doldururdu. Kürek öyle değil. Boşlukların oluşmasına engeldi o. Boşluklardan yorulmuş bir adamın eline alacağı bir şey değildi kürek.

Vazgeçtin. Dünya bir vazgeçiş düzeneği değil miydi? Dünyada yaşarken anlamazdı insan. Ta ki yaşamdan ve kendinden vazgeçtiğinde anlardı.

Emekli Öğretmenler Lokali isteğe göre üye olunan bir yerdi. Kimse isteyerek burada değildi yine de. Senden başka. Burası maruz kalmanın mekânıydı. Aynı yaştın, elleri titremenin, tıraşlı buruşuk yüzlerin, bozuk para hesaplarının, başka bir yerde olamayışın, emanet kalmanın, emaneti taşımaktan yorgun düşenlerin mekânıydı burası. “Alışkanlığın hapishanesine hoş geldiniz.” diye köşede okuduğu gazeteden başını kaldırarak dik dik konuştu Refik Bey. Her gün aynı köşedeki masada otururdu. Saat 10.08’de şekersiz kahvesini içerdi. Diyabet hastasıydı. Lokaldeki herkes bilirdi. Refik Bey köşedeki yerinde değilse ölmüştür diye düşünürdü. Burası öyle bir yerdi. Her

gelen Refik Bey'e bakardı yerinde mi diye. Yerinde oturduğu sürece herkesi hayatta olduğuna inandırırdu Refik Bey. Sabahları hayatlarının ruletini çevirirlerdi. Kumar oynanmasa da kumarhane gibi bir bataklıkta burası.

Kumarbazlar, kaybettikleri oyunun gecesinde sabaha kadar yemin ederlerdi. Zira imanların en güçlü olduğu zamandı kaybettikleri gece. Lakin gün doğduğunda tüm yeminlere estağfurullah çekilirdi. Kumarda kaybettikleri günün gecesinde ölümden çok korkarlardı. Oynamadıkları vakit, ölüm korkusu öldürürdü onları. Bilirlerdi. Kaybetmek ölüm korkusunu yenerdi. Bile-rek kaybetmeyi tercih ederlerdi çoğunlukla. Kaybetmenin hazzını yaşamak için de kendilerini oynamaya mahkûm hissederlerdi. Bu lokale de ölümü unutmak için gelindiğini bilir miydin Faik Bey? Lokalin dışında kalındığında, yaşama karışıldığını. Yaşamak ölümü hatırlatırdı sana. Bu yüzden herkes gibi sen de kaybetmek pahasına geldin buraya. Yahut kaybetmiş olmanın gelişini yaşadın her gün. Bilmeden.

Şehre taşındığın günleri hatırladın. Babanın köyden getirdiği derme çatma eşyalarla doldurmaya çalıştığı evinizi hatırladın, sonra her sabah takım elbiseyle işe giden insanları. Mahalleniz takım elbise ve kravatlıydı. Memuriyet hayatını düşündün. Hayatının hiçbir anında takım elbise kravat kombinini tam olarak oturtamadın. Bir gün ceket giysen kravat takmaz, kravat taksan ceketini uyduramazdın. Doğru düzgün ütülü pantolonun bile olmadı. Ayakkabıların hepten bakımsız. Yaz-kış bot giyerdin. Simsiyah botlar dururdu ayağında. Görenler, "Korkarız bu botları teneşirde de ayağından çıkarmayacak-sın Faik Bey," diye inceden takılırlardı sana. "Alimallah sırat köprüsünü de bu botlarla geçersin sen!" Sözlere aldırılmazdın. En azından aldırılmaz görünürdün. Arkadaşların da insafsız değildi. Fazla üstüne gelmezlerdi hani. Ayağındaki botlar askerden kalmaydı. Onlara bakınca babanı hatırladın. Seksen sonrasıydı. Seher vakti postallarla eve giren jandarmayı hatırladın bir de. O gün jandarma köydeki evinizi aradığında Beretta marka tabanca şarjörü bulmuştu. Babanın, silahına jandarma tarafından el konulduğunu ve şarjörün de o silahtan kaldığını anlatması üç gün sürmüştü. Üç gün süren cereyanlı sorgudan sonra bırakmışlardı babanı. Özür olarak bir çift siyah bot vermişlerdi. Sonrası sana kaldı botlar. O yılların mirası sana kaldı. Baban o siyah botları cereyanlı gününün nişanesi olarak taşıdı ayağında. Bir de sağ elindeki uyuşukluğu. Kolundaki uyuşukluk beynine sıçrayarak sana kaldı. Uyuşuk bir beyinle yaşadın yıllarca.

İnsanlar seni hikâyesiz bildiler. Bir hikâyen olsun istediler. Arada bir bahsini açtılar evliliğin. Duymadın. Yıldızlardan bahsettin arkadaşlarına. Nazan Yıldızı'ndan. Herkesin bir yıldız yazgılı olduğundan bahsettin. "Benim yazgım Nazan Yıldızı," dedin. "Yılın en zifiri olduğu gece doğar yalnızca. Yal-

nızca yazgılı olduğu insan tarafından görülür.” Kimse anlamadı. Yılda bir gün bir yıldıza yazgılı olmak saçma geldi insanlara. Saçmalıkların adamıydın Faik Bey. Saçmalıkların yüzünden 657’den cezalar yedin. Disiplin dosyasında ismi en fazla geçen adam oldun yıllarca.

Soğuk şubat günleriydi. Derse başından çıkarmadığın kaptan şapkasıyla girmiştin. Müdürün, “Kamusal alanda başörtüsü yasak Faik Bey!” diye uyardığında öğretmenler odasındaki kahkahalar yıllar geçse de kulaklarından eksilmedi. O günden sonra girmemiştin bir daha o odaya. Oda, disiplin soruşturmalarını, kahkahaları, 657’yi, Milli Güvenlik dersini, bu dersin albay hocasının sorgulayıcı bakışlarını, devletin asık suratını, arkadaşlarının tasarruf tedbirlerini hatırlattı sana.

O rüyayı, dün gece de gördün Faik Bey. Arada bir görürsün. Rüyanda kravatına sabaha dek düğüm atıp durdun. Uzun bir kravattı. Kırmızıydı. Sıratan inceydi. Her düğüm atışında eline dolandı. “Bunun başka rengi yok mu?” diye sordun rüyada. “Kan tutar, kırmızı kravat bağlayamam ben!” Elindeki kırmızı morluklarla uyandığında lavabonun başına geçtin, derini yüzüncesine yıkadın. Uyanmak için aynaya bakman yetmedi. Uyur-gezer bir adamdın Faik Bey. Gündüzün ve gecen birdi. Nazan Hanım’dan mektubu aldığın günden beri geceleri uyumadın. Nazan Yıldızı’nı bekledin gecelerce. Yılda birkaç gün uyuyabildin ancak. Uyuduğun o gecelerde doğdu Nazan Yıldızı. Uyanık olduğunda diğer yıldızlarla avundun. Tüm yıldızlara Nazan Yıldızı’nı sordun. Mektuplar yazdın. Nazan Hanım’a yazacağın mektupları yıldızlara yazdın yıllarca.

Hayatı, bu lokalde film fragmanı olarak yaşamaktan yoruldun. Emekli bir öğretmenin her günü aynı, birbirinin tekrarı olarak geçen hayatına şahit olmaktan yoruldun. “Emeklilik fragmandır.” dedin bir mektubunda. “Film ne zaman tam perde oynayacak.” İnsanoğlunun hikâyesinin ne kadarı yalnızlıktır Faik Bey? Durup durup bu soruyu da sordun. İnsan böyle saçma sorular sorar mı? Sorardı işte Faik Bey. İnsan cevabını bildiği soruları, kendine sorup dururdu.

Yersizdin. Bir gün Refik Bey, okuduğu gazeteden başını kaldırarak “İnsan dünyada nerede yaşamalı?” diye sorduğunda, “Sorunun cevabını henüz bilmiyorum lakin insan dünyada bu lokalde ölür, şimdilerde bunu çok iyi biliyorum Refik Bey!” diye cevabını vermiştin.

Geçen gün cam kenarındaki şu masada ölüp kalan Şahin Bey’i hatırlar mısın? Yahut namı diğer Babakuş’u. Bir önceki yaz, pandemiden evvel emekli olmuştu. Beden Eğitimi öğretmeni idi. Fişek gibi adamdı. Mavi bisikleti vardı. Onunla gezerdi. Bisikleti lokalin kapısında hâlâ durur. Çoluk çocuğu yokmuş Babakuş’un. Öldüğünde bisikleti sahiplenilen olmadı. Kapıda mirasçısını bekliyor. Emekli olunca bisikletiyle Tibet’e gidecekti. En büyük hayal idi.

Pandemi olunca kaldı. Dünya kapandı. Dünya böyleydi. Masadaki son günün kadardı. Cenazeni kaldıran masadaki birkaç arkadaşın kadardı. Bisikleti, diyorum Faik Bey. Bisikleti kapıdaki korkuluklara bağlayan kilit kadardı dünya.

Yağmurlu bir gündü. Lokalin kapısından içeri girmedi ayakların. Şemsiye altında oturdun. Mavi bisikletin yanında. Kahve istedin, en sertinden. Garson kız, "Sertlik senin neyine Faik Bey," diye gülererek takıldı sana. "İhlamur iç bundan böyle sen." Kız çok güzeldi. Gülünce lokale ılık bir rüzgâr eserdi. Meltem rüzgârını severdin. Rüzgâra dahi aldırmadın. Güzel bir rüzgâra dahi aldırmayanların yeriydi burası.

Konuşmalar lokalin içinde yankılanıyordu. Arkadaşlarının kesik kesik konuşmalarını dinledin. Nohutçu Nihat, saatine baktı. Saat 09.30'u bekliyormuş. Çok sevdiği nohut turşusunu kuracakmış. Ülkede kavanoz sıkıntısı varmış. Mantar gibi türeyen marketlerden birine gelecekmiş. Erken gitmeliymiş, sıra kapması lazım olmuş. Söylenerek kalktı masadan Nihat Bey. Evdeki turşu kavanozları geldi hatırına. Nazan Hanım'dan kalma. Nazan Hanım gideli hiçbir kavanozu açmadığını hatırladın. Düşündün Faik Bey. Kavanoz kapağının krize dönüştüğü ülkeni düşündün. Kavanoz kapağından kriz oluşturan fakat hesaba katılmayan gerçek krizleri düşündün. Sıraya girecek olan Nihat Bey'e okkalı bir küfür savurdun içinden. Ayağındaki meshlere gözün takıldı. Sabah abdestini alıp öyle çıkmıştın. Estağfurullah çektin. Fakat ettiğin küfüre pişmanlık duymadın. En kriz anın, en genç halin, en küfürbaz halin böyle. Garson kızdan günün gazetesini istedin. İkinci sayfada, İdlib'de battaniyeye sarılı olarak ölen bir baba ve iki kızın haberini okudun. Dünya böyle işte Faik Bey. Emekli olacak kadar uzun yaşamak ağır gelirdi gördüklerinin üstüne.

Emekliler için pazarın pazartesi, hafta sonunun hafta içinden farkı da yok. Ne var ki pazarları çekilmezdi bu lokal Faik Bey. İnsanların yüzü düşmüş, herkes geçen yüzyıldan kalmış gibi. Herkes cepheden terhis olmuş yaralı bir asker gibi. Herkes savaş yaralı. Herkes yaralandığı zamanı yalnızca pazar günleri anımsıyor âdeta. Masanın üstündeki şapkana bakarken yağmuru hatırladın. Şairin "Yağmur Kaçağı" şiirini hatırladın bir de. Nazan Hanım'ın en sevdiği şiirdi. Nazan Yıldızı yağmurlu bir havada doğmuştu. Yağmur hep o yıldızı hatırlatırdı sana. Pazar günü haftanın güzelliklerinin hesabının görüldüğü gündü. Ödeme günü. Ömrübillah bunu bilerek yaşadın Faik Bey. Bilerek kaçtın pazar günlerinden. Yaz ayları pikniğe, kış ayları balığa kaçtın. Kışa aldırmadan her sabah, gün aymadan çıkıp gittin evden. O gün lodos vardı. İn cin top oynuyordu. Balıkçı arkadaşların da görünmüyordu etrafta. Bu havada balığa çıkılmayacağını tüm bitirim balıkçılar bilirdi. Balıkçılık hayatının en bereketli gününü yaşadın. Oltayı denize her sallayışında dolu çektin. Akşam doğru eve döndüğünde zili çaldın. Açan yok. Anahtarla girdin evinize. Ev

bomboş. Mutfakta radyo açık hâlâ. Masa üstünde bir mektup gördün. “Yağmur Kaçağı” yazıyordu mektubun üstünde. Bir de, “Beni merak etme, iyiyim. Gittiğim yerden yazarım sana.” diye biten mektubun son cümlesi aklının bir kenarına kazındı öylece. Sözünde durmuştu Nazan Hanım. Yıllarca mektup yazmıştı sana. Sen de yıllarca cevap yazmamıştın. Anlam veremediğin gidişe yazdığın bütün cevapları kendine sakladın. O gece yağmurlu havada dolaştın. Gece boyu tek yıldız eşlik etmişti sana. Nazan Yıldızı, demiştin o yıldızın adına. Yalnızca tek gece gördün. Senin gibi o geceden sonra söndü o da. O yıldız misali bir lodosla söndü hayatınız.

Emekli Öğretmenler Lokali’nde yaşamının günü yok. Yıllarca beklediğin emekliliğin günü yok. Maç bitmiş, hakem düdüğü çalmış; yenilen takımın hatalı gol yiyen kalecisi gibi yığılıp kaldın bir kenarda. Herkes gibi sen de masa başında hatalarınla baş başa kaldın. Hatalı olmak değil de bırakılmak üzerdi insanı. Hayatta insan bir hata yapardı ve illa bırakılırdı bir kenara. Burada ki herhangi bir emekli öğretmen gibi hatalarını anımsayıp durdun. Herkes hikâyesini mahveden en büyük hatasını anlatırdı. Hatalar emeklilik apoleti. En büyük hatayı işleyen en büyük saygıyı görürdü. Hatalarını anımsamaya çalıştın Faik Bey. Ne garip! Zorlandın hatırlarken. Hatalar da silinmeye başlamış. Nazan Yıldızı’nı hatırladın yalnızca. Hata diye aynı hikâyeyi anlatıp durdun arkadaşlarına.

Bu sabah biraz kum bir torba çimento getirttin. Lokalin bahçesinde mavi bisiklete anıt mezar yapmaya başladın. Kürek her zamanki gibi yakıştı eline. Refik Bey yardım etti sana. Mutlusunuz. Mutluluğun resmini betonla yapan ustalar kadar mutlusunuz. Hayatınızdaki boşlukları o kürekle doldurmaya çalıştınız. Yıllardan sonra bir şey yapmanın mutluluğu lokalin bahçesini kapladı. Refik Bey, Babakuş’un ölüm tarihini elleriyle attı. Sen ise Nazan Yıldızı’nın doğduğu gecenin tarihini attın. Bir de yıldız resmi çizdin betonun üstüne. Yalnızdınız Faik Bey. Betona yazı yazmak dürtüsü yetmişinde geri gelen yazarlar kadar yalnızdınız.

MERAL AFACAN BAYRAK

Muhabbeti Mayalar Gibi

Eh.... Her yiğidin bir yoğurt yeme şekli vardır ya, saygılı olmalı diye düşündü ilk zamanlar... “Ne oldu şimdi, neden her şey tepetaklak, bildiğimiz aslında hiç bilmediğimiz bir masal gibi âdeta. Kim suçlu burada? Neyi yanlış yaptım ki imtihan ediliyorum?” diye düşündü. Gizli ve uykulu bir öfkenin uyanış hali, ruhunda. Her şeye ve herkese karşı alacaklı gibi bir hal üzere yaşıyor son aylarını. Ama ortada tahsil edebileceği bir hoşgörü, bir sevgi, ya da anlayış göremiyor. Göremedikçe içindeki öfke köpürüyor, taşıyor yatağından. Haksız mı?

Yoğurt mayalarken aklına geldi. İnsan yüzleşmelerini kafasında bitirip net bir fotoğrafta karar kılıyor eninde sonunda. Yüzeye çıktığını, güneş ışığına kavuştuğunu anlıyor. Rüzgârı saçında hissetmek bir mutluluk nedeni. Afili, şekilli, somut gerekçelere ışık yakmıyor. Bildik bir şeyi yaşamamanın verdiği o duruluk, beyazlık... Buzlar eriyor. Mart ve kar kendini tanıtıyor. Güneş burnunu gösteriyor ya, buzlar eriyor işte. Yaz pek yakında...

Muhabbeti mayalar gibiydi aslında... Ne demişti çok sevdiği dayısı günün birinde:

“En çok bekle dendiğinde bekleyip, dur dendiğinde durmak gerektiği öğretilmişti bize. İtimat vardı söze, senin için söylenmiş bir cümle emir gibi telakki edilirdi. Atlanmaz, geçilmez ve kadere boyun eğilirdi.”

Tamam ama...

“İnsanlar niye böyle?”

“Bazı insanlar, diyecektin herhalde. Herkesi, aynı kefeye koyamazsın canım.”

“Seni bu mahallede bir daha sarma ya da yufka satarken görmeyeyim,” demişti yaşlı kadın. Yaşlı kadınların elini öpüp sohbet etmeyi, dualarını almayı severdi halbuki. Bu o cinsten biri değil... O yüzden de el etek öpmesini çok beklerdi daha. Tanımıyordu onu. Gardını aldı:

“Eee... Ne yaparsın? Merak ettim söyle, ne yaparsın bana? Kimsin sen?”

Senden zerrece korkuyorsam...”

“Pişman ederim, mahallenin bütün gençlerini başına toplar, nefes aldırılmaz. İster göz dağı de ister ölümüne tehdit! Ne derler hani, hah, manipülasyon benim işim. Çok ustayımdır doğrusu, övünmek gibi olmasın. Beter ederim seni. Alayınızı... Nasıl anlarsan...”

“Hey Allah’ım ya Rabbim, çattık belaya... Kaç türlü sınanacağım daha... Sabırlar ver bana...”

“Bizden izin almadan, bizi görmeden para kazanabileceğini mi sanıyorsun bu işten? Ahmak! Bu piyasa, benden icazetini almadan seni kabul etmez. Bunu kalın kafana sok.”

“Allah tependen baksın e mi! Ya hu, altı üstü ev yapımı ürünler satıyorsun, bu ne tür bir cakadır, nasıl bir pazarlama kaygısı, millet sizi bilmiyor mu sanıyorsun? Pis ihtirasınızı, doymayan gözünüzü, bitmek bilmeyen çıkarını kollama ayaklarınızı, türlü çakallıklarınızı...” böyle böyle dedi, saydı döktü, geri çekildi birden. Daha da cevap vermedi.

Çirkefe bulaşacağına... Yürüdü gitti. İkinci okundu. Bir süre etrafı izledi. Duvara yaslandı. Ağaçların nefes aldırarak serinliğine sığındı sanki. İmam Birgivi Camii’ne yollanan ihtiyarların yavaş adımlarından sükûnet yayıldı. Gençler de vardı tek tük. Bütün çınar ağaçları salındı durdu gönülden kopan hayırlı dualarla. Havada bu hissediliyordu. Ama ya duyamayanlar...

Sağır olmuşlara ve ölmüşlere rahmet...

Telefonda Kadife Hanım’a anlattı mı döküldü mü kendisi de şaşıtı bu işe. Onu dinleyen ve yüreklendiren dostu için Allah’a şükrediyordu bir yandan. Neler neler konuşuyorlar:

“Vıcık vıcık fırsatçılık, lime lime şark kurnazlığı akıyor paçalardan yine de, kendini çok başka yerde gösterme merakında. Nasıl büyük bir dev aynası, baktığı... Sanırsın ensesi kalın, uluslararası çalışan tüccar. Kaç dil biliyor acaba? Ürünlerinin bir standardı, markası var mı? Pastada payı ne kadar? Zamanın çarkında ufanıp gidecek, yaş kemale ermiş, gel gör ki, kafa ergen kafası gibi çalışıyor. Tek üzüldüğüm ayna olamıyorum ona, kendini bir görse... Kendi gerçekliğinden kaçıyor. Kafdağı’nın ardına varayım diyor da, bir arpa boyu yol kat etmemiş... Vah ki vah...”

“Yaa, neler neler var... Arkadaşım sen kalbini bozma, iyi niyetini elden bırakma lütfen. Uyuma kimselere... Biz seni olduğun gibi seviyoruz. Bizim gibi insanlar seni hiç yalnız bırakmayacak. Ürettiğin ve çaba gösterdiğin müddetçe Allah sana yeni kapılar açacak, göreceksin. Yanındaki iki kız da çalışkan maharetli maşallah. İyi bir ekip oldunuz. Bu onların gözünü korkutuyor olmalı. Ben bütün kalbimle inanıyorum sana ve arkadaşlarına. Her şey yoluna girecek bir gün...”

Suyuna gitmekten söz etmişti en çok. Sakin ve yavaş...

Telefon sonrası saksıdaki çiçek canlandı sanki. Tomurcukları arttı birden pıt pıt. Güneş bir parça daha doluştu, bulunduğu odanın küçük, mavi penceresinden. Bir kanarya şakıdı durdu öteden, bahçedeki çamda tüneyen alakarga bile sustu bunu duyunca. Farkındaydı.

Elindeki birkaç sipariş için kâğıda baktı, listeye, hemen yerinden kalktı. Vakit kaybetmeden hazırlıklara girişmeliydi. Malzeme almak için markete gitmeye karar verdi. Kızları da arayıp akşama çağırmalıydı eve. İş çoktu. Semt pazarı için siparişler yetiştirmeliydi.

Yarın kesinlikle yeni bir gün doğacaktı, bambaşka... Bildiği bütün zikirleri okuyacaktı seherde...

Mevsimler... Bütün randevularına istisnasız geç kalan biri olarak, verdiği sözlere olan güveni sarsılmıştı bu ay. Marttı, nisandı, umuttu, heyecandı. Koşup duran bir sarışın çocuğun topu kadar özgür.

Ona izin veren yetişkinler kadar rahat ve tasasız, ne vardı bu dünyada?

“Biz umutla hep yürüdük, hep koştuk,” dedi Kadife Hanım. “Nefesimiz kesilene kadar durmadık, koştuk.”

Bu koşturmadan bize kalan tatlı bir yorgunluktu. Bile isteye...

BİRGÜL YANGIN ASLANOĞLU

KERZİK

"Kendi ismimiz bir kene gibi yapışır bize, onu bir türlü atamaz, başka bir insan olamayız. Başka bir nüfus cüzdanı, ölümler, yüzlerce ağız onu o yapıştığı yerden çıkarıp atamaz."
Susanlar, Bilge Karasu

Kerzik evladım, Ker-zik! Sen de ağnaman tabi. Sıtgım sıyrıldı gari. Boşuna buralara gadar gelmedim ya! Bir söylemede kimsecikler ağnamaz ki zati. Garabasan gibi mübarek.

Adın ne?

Kerzik.

Ne zik, ne zik?

Ker-zik.

Ne din deyze?

Ker-zik! Ker-zik!

İlla üç dört kere heceleye heceleye söyleyecen garşındakine. Annah dimişim, hiç duymadıydım gı, ne demekmiş o, laflarını dinle dur gari.

Sözüm yabana, bu adı ilk kim goyduysa odu ocağı kör gapanlı galsın emiii, mezedlere galasica. Diyele sen nüfus memurusun hiç böyle ad duydun mu? Fatması, Ayşası, Hatçası, Miyasesi dururken gel sen Kerzik koy. Ebelerimin adları dururken hemi de. Nazire olaydı, Gülsüm olaydı ya! Bizim köyde büyüklerin adı gonur bebelere, hele de Hakk'ın rahmetine gavuştuysa. İşti babam aplasını kaybetmiş sarıhummadan. Adı ellere galasica, rahmetlinin adı Kerzik imiş. Gelmiş bana ad olmuş, humma gibi yapışmış galmış üstüme. Anam zati sevmezmiş görümcesini, adını hele hiç. Vişş, o da niymiş öyle, Kerzik diye ad mı olurmuş? Etme eyleme, ne göynünden geçerse goy emme Kerzik goyma. Günahtır kıyma sabime, hem adına çeker hem de ömrü benzer mazallah dimiş dimesine de babam Nuh dimiş peygamber dimemiş. Gitmiş nüfus kâydını çıkarıp anamın önüne goyuvirmiş. Bazen bakarım adıma da

bir sessiz ağıt dutturur giderim. Okumam yazmam olmasa da adımın harfleri gazınmış bir kere zihnime. O baştaki ve sonraki harf var ya baktıkça kanca gibi saplanır yüreğime. Çocukken az çekmedim adım yüzünden. Arkadaşlarım ne eylenirlerdi benle. Arkamdan tekerleme bile söylerler idi:

“Kerzik kerzik!

İp dolana boynuna kerzik

Kerzik kerzik!

İnek yüzünü yalaya kerzik”

Ha bir de Kerzik misin gerzek misin, neyin nesisin, dirler idi. Yoluna boz dumanlar çökesiceler, hay boyu devrilesiceler! Yirde bulduğum taşı hışımlla alıp fırlattığım gibi arkalarından goşardım. Garşındakilerin eli de armut toplamıyor ya bir güzel paralarlardı beni. Eve gelir zırıl zırıl ağıldım da anam garip, *“İsim bir boncuk gızım, dertlenmeyesin.”* dirdi. İsim bir boncuk he ya, başkasının o boncuklar. Benim adım boncuk moncuk değil, gara diken mübarek. Hani pıtırak olur ya üstüne yapışır galır, öylesi işte. Allah var, anamın adımı bir gün olsun ünülediğini duymadım. Kınalı keklğim dimiş, göğnümü hep hoş eylemiştir. Yattığı yir nurla dolsun. Ya babam! Ablasının adını yâd idecek ya, Kerzik aşağı Kerzik yukarı.

Benim oğlan da beni bıraktı buraya hemen gelecekti. Aman memur bey oğlum, şu işimi halledivir hele. Yitmişine geldin, bir ayağın çukurda. Madem bu kadar sevmeyordun niye bu zamana gadar bekledin, diye geçirirsin belki aklından. Ne bileyim, cahıllık işte. Bizim Hacıemminin torunu var, yüksek mektep gazandıydı. On sekizini doldurunca adını değıştirivirdi. Kezban oldu mu sana Müge. Bilsem bu yaşa değı bekler miydim? Eskiden adını mahkemeye virip öyle değıştirirlermiş. Şimci dilekçeni yazıp harcını neyin yatırınca kolay oluyormuş diye ağınatıvirdi Müge kızım.

Hep duyarıdık, hani gök gözlü bir artist var ya şöyle yakışıklıcana. Kirpiğini gırpıştırıp gırpıştırıp yandan yandan bakan, vurduğunu yere seren. Neydi adı Malkoçoğlan mıydı? Ana yoo, o değılidi. Dilimin ucunda! Neyidi, neydi? Hay aklınla çok yaşa! Cüneyt Arkın, he he o işte! Esas adı Fahrettin Cüretlibayır mı neymiş de değıştirivirip artist adı goyuvırmış ya gendine. Artistlerin çoğu adını değıştirmiş, köylü işi buluyorlar zaar eski adlarını, moderen adlar seçiyorlar hep. Bir ara ben de dutturdum adım Kerzik değıl. Bundan kelli bana Fidan diyin. Kim tınlar köy yerinde. Adının önüne bir de lağap takarlar. Adım galmış Dombalak Kerzik. Bizim oralarda soyadına değıl lağabına göre anar herkes birbirini.

Benim aklım galdı bir kere. Kezban olmuş Müge. Kuran'da yalancı demekmiş diyorlar ya Kezban için. Günah didiler, bu adı goymayın didiler emme bizim köyün kadınlarının beşinden biri Kezban. Kuran'da geçiyorsa

vardır hikmeti diyivirdiler. Müge kızım bana cesaret viridi. O söyledi de gel-dim seni buldum, gurban olduğum. Bizim herifi zor ikna ittim zati. Bu yaştan sonra ele güne masgara edecen beni, gençlere özendin. Oturduğün ahır se-kisi söylediğin İstanbul türküsü senin. Gökgörmedik diyecekler. Köyde adın çıkacak, didi. Çıksın. Köyde adım çıksın. Yeni adım çıksın hemi de. Dombalak Kerzik'ten gurtulayım böylece. Böyük oğlan sağ olsun getirivirdi beni. Bak, kiyadıydı küreği ydi hepiciği tamam. He doğru, didi ydim daha evvel.

Bizim herifin adı da bir acayıp. Leyla ile Mecnun, Ferhat ile Şirin, Kerem ile Aslı, Arzu ile Kamber... Bak şu âşıkların adına. Hele ne de güzel! Ağızda söylerken ne de yaraşıyor birbirlerine. Belki herifle benim adım da albenili olsa aramızdaki muhabbet daha böyük olurdu. Hani ne diyivirir gençler? Aşk olurdu aşk! Ah ah, vakti zamanında görücüler gapımı pek aşındırmadıydı hep bu adım yüzünden. Gel gör ki Yusufu gördüğümde elimde pıçak olsa Züleyha gibi parmağımı keserdim. Hoş parmağımı kesmedim görücü geldiklerin-de lakin ayağım süpürgeliğe takıldı da kayfe tepsisini yire devirivirdiydim. Alı al, moru mor, irezil kepaze oldum ya! Bir daha haber gelmedi Yusufgil-den. Anası istemedi zaar, şaşkının teki didi belki. Belki de adımı duydular da aman aman didiler. Yohsam gözeldim gençliğimde. Gaşım gözüm yirinde, giydiğim yaraşır. Üstelik boylu postlu endamlıydım. Tövbe estağfirullah. Yaşından başından da mı utanman deyze, dirsın şimci. Bizim herif ağır top dir hep bana. Halına bakmadan Hasan Dağı'na çıkıyor o da. Kelaynak, ne olacak! Gonşuların... Ney? Fotuğraf mı? Getirmem mi getirdim, dur şalvarımın ce-bindeydi. Buyur evladım. Ne diyordum. Hah! Gonşuların Dombalak didiğine bakma sen, fidan gibiydim bir zamanlar. Neyse lafı emme de uzattın deyze, diyorsun. Gafanı garıştırmayın, sen işine bak. Yaşlılık memur bey oğlum, ne yaparsın? Ağzının ayarı olmuyor insanın. Çayım da soğumuş, hele bir çay daha söyle de ıccak ıccak içivirelim evladım. Böğün hallolur işim değil mi? He, daha önceden başvurdular da nasıl ettiler bilmem ben. Oğlan getirivir-di ydi beni. O daha iyi bilir de ayak yoluna gittiydi gelemeydi bir türlü. Ayıp olur diye söyleyemedim daha evvel sana. Allah senden razı olsun, duttuğün altın olsun guzum. Ha ne diyordum, tepsiyi devirdiğimden değil adımı duydu da caydı bu adam. Hiç Yusuf ile Kerzik'i yan yana yakıştırabildin mi? Kimse yakıştıramamıştır. Kelaynak didim ya az evvel, benim gibi güzel, dönüp ona bakmazdı da neylersin yaş geçiyor. Evde galacan diyi babam virivirdi beni buna. Adını duyunca da gaderim zaar bu herif, didim. Aman ha, sakın yanlışlık yapayım dime. Adımı dosdoğru yaz. Çok duyduk nüfusta yanlış yazılanları.

Torunlara bile ad koyarken bu kadar düşünmemiştim. Hoş evlatlarıma ad koyma hakkını bana çok gördüler. Gaynatam, oğluma kendi adını viridi, namı sürsün diye. Gadir. Böyük kıza da Nazire, gaynanamın adı. Üçüncünün

adını bizim herif virdi. Anan rahmetlinin adını goymak münasip düşer, adı Sabriye olsun, didi. Kelaynak didiğime bakma sen, en çok o zaman göynümü aldı. Gızıma Sabriye didikçe burnumun direği sızladı ilk zamanlar. Sonraları dilim varmadı ananın adını ünülemeye. Kınalı keklğim, didim ben de hep üç numaraya. Evlatlarımın birine bile ad viremedim emme gaynana olunca acısını çıkardım ben de. İlk toruna Fidan adını goydum. Ben Fidan olamadım o olsun bari. Say ki kendi adımı virmiş gibi gururlandım durdum. Hoş hiç benim adımı goymak isteyen olmadı. Olsa da aman aman sakın ha, dirdim. Babanızın adını da goymayın evlatlarınıza. Biz çok çektik, çok alay gonusu olduk. Bizim köyde büyüklerin bir de ölenlerin adı gonur didiydim ya, biz ölsek adlarımızı koyarlar mıydı ki? Gafanı şişirdim senin de. Nördün şinci, oldu mu? Essahtan mı? Silindi mi o mendebur ad. Allah emeğini yağlı etsin. Elin, ayağın yokluk görmesin evladım. Fidan goyasım geldi emme bizim toruna goyduk onu. Çok düşündüm ne goysam diye. İnsanın gendine ad seçmesi de bir tuhaf. İçin bir hoş oluvırır. Züleyha yazıyor artık orda değil mi evladım? Oh oh! Çok şükür. Bundan kelli Züleyha benim adım.

Allah'ım işlerini irast getirsin, arşa gadar yeşeresin guzum.

Bunca yıl sırtıma bir kambur olmuş bu Kerzik, nasıl da hafifledim.

Züleyha, Züleyha!

Söylemesi bile hoş.

Adın ne?

Züleyha.

Aman ne de yaraştı bana. Apörle ile köye duyuracan gari.

Ana! Şimci Züleyha'nın yanına bizim herifin adı hiç yaraşmayacak ya! Herifi de ikna edip getirmeli, değiştirivirsin o da adını.

Kerkik ile lppılı hadi niyse de Züleyha ile lppılı oldu mu hiç, sen söyle-yivir be evladım?

ZÜBEYDE ANDIÇ

Bağ Bozumu

Eski bir fotoğraf karesinde, oğlunu kucağına almış pos bıyıklarıyla gülümseyen adamının yanında, toprak ve süt kokan ellerini pazen elbisesinin üstüne nasıl koyacağını bilemeyen kadının yeşil gözlerinin içinde durdu zaman. Bu susuşta uçtu tüm kuşlar. Ressamın eşsiz tablosundan dökülen yaprakların çaresizliğine değen kanatları, rüzgârın ıslığından geçti. Dilinin ucunda önce sararan sonra kahverengiye çalıp düşen sözcükler, demirin ağırlığında kaldı; söylenemedi. Türkülerin yarasına merhem diye sürdüğü sözlerinin arasında yitip gitti. Hareket etmenin, bir adım öte gitmenin mümkün olmadığı vakitlerde bir kuş olup havalansın istiyordu bedeni. Sokak köpeklerinin açgözlü bakışlarını arkasına alıp tavsamış adımlarla önüne serilmiş yılların üstünde durdu.

Evin yakınında toplanan kalabalığa anlam veremedi birden. Tanıdıktan çok tanımadıklarından oluşan bu kalabalık, mahşerî bir toplanmanın habercisi miydi? Sabah mahmurluğunu üzerinden atamayıp uyuyakalmış da zamansız bir rüyanın pençesine düşmüş gibi nefessiz kaldı bir an. Divandaki yastıkları düzeltirken bir uğultu olup pencerenin boşluklarından eve dolmaya çalışan sesleri nedense anlamak istemedi. Bahçe duvarına bitişik evdeki Fadime teyzenin ağırlaştığını düşündü.

Önceki geceden kalan rüyaya takıldı aklı; hatırlamak istemedi, korktu. Fadime teyzeye bir şey olduysa dışarıdan gelecek çocuklarını beklerler diye düşündü. Gördüğü rüyayı başka türlü yorumlamak, yüreğinin kaldıracağı bir şey değildi. Evden çıkmak için bir bahane buldu kendine. Bağda yarım bıraktığı işine gitmek için aceleyle hazırlanıp arka kapıdan çıktı. Bu bağ da olmasa köyle bir bağ kalmayacaktı zaten.

Kalbi hiç olmadığı kadar hızlı çarpıyor, ayakları yere değmeden yol alıyordu. Karşı tepeden yükselen güneş yüzüne vurdukça gözlerini kısıyor, ufukta kendisine el sallayan görüntülerden gözlerini kaçırıyordu. Sağına soluna bakmadan yüzü toprağa dönük gidiyordu. Teveklerin uzayan dallarını

budayacak, sürgünler boy verince onları demir tellere dolayacak ve eylülün sonunda kaynatacağı pekmezi oğlunun gelişine yetiştirecekti. Şehre giden tüm yakınlarından çok uzaktaki bu evde doğan her gün, dilinden düşürmediği dualarla başlıyor; hayra yorulmasını istediği dualarla bitiyordu.

Yol boyu gözüne görünüp kaybolan gölgelerden kurtulamadığını sandı bir an. Kafasını kaldırdığında karşısında duran muhtarın yanındaki adamı tanımadı.

“Ahmet”

“????!!!!????!!!”

Karıncalar durdu, yılanlar kıvrıldı, kuşlar tünedi, güneş karardı. Tüm fırtınaların acı çığlığı sesinde toplandı, tüm nehirlerin suyu kadının gözlerinden taşıtı ve bir hançer gelip göğsünün üstüne saplandı. Tutan elleri tutmaz, söyleyen dilleri söylemez oldu.

Kadın elindeki fotoğrafı çekmecedeki yazmaların altına koydu.

Kadının içinde son on yıldır hiç susmayan bir orkestra hep aynı türküyü çalıyordu. O sesi duyduğunda sıkış tıkış yürünen bir kaldırımda hep kendine çarpıyordu. İçine açılan volkanik çukurdan dört elle çıkmaya çalışırken yakalıyordu kendini hep. Tırnak diplerine dolan topraklara, canını acıtan kayalara, eline batan dikenlere aldırmadan nefes nefese kurtulmaya çalışıyor; çukurun kıyısında tortop kalmış oğlunun gözlerindeki sönen ışığa aydınlık olmaya çalışıyordu. Her gece karanlığı yara yara dağların tepelerini adımlıyor, insan yüzü görmemiş tenhalardan geçiyor, artık bülbüllerin ötmediği viran bağında soluklanıyordu. Harabeye dönmüş evinin sıvası dökülmüş odalarında konaklıyor; yeri göğü inleten sessiz çığlıklarla, yüreğine oturmuş acılarla gürültünün ortasında kendini bekleyen oğluna dönüyordu. Doğup büyüdüğü, âşık olduğu toprakları geride bırakarak türküsünü hiç bilmediği, bilmek istemediği şehre yerleşmek zorunda kalmak, kadının yarasını sürekli kanatıyordu. En çok da yeri değiştirilen bir eşya gibi uzun süre kollarında taşıdığı oğlunun zaman zaman isyana varan susuşu tüketiyordu onu.

Ardı arkası kesilmeyen sorularla sancılı uykulara yatıyor, ıssız rüyalarından uyanıyor ve kaçarcasına kendini sokaklara atıyordu. Kafasının içindeki o hiç dinmeyen sesi, sokakların gürültüsüne katıyor, tanımadık insanlar arasında sokaklar boyu kaybolup gidiyordu. Metro istasyonlarında dinleniyor, sokak başlarını mesken tutmuş avuçlara dokunuyor, okul bahçelerinden sevinç çalıyor, el ele giden sevgililerin ıslak avuçlarından umut devşiriyordu. Gecenin ışıkları sönmeden çıktığı yolculuklar; işe gidenlerin yollardan çekildiği, okul bahçelerindeki sesin sınıflara bölüştürüldüğü, günün ilk turundan sonra simitçilerin sesinin kısıldığı, dükkân önlerinin süpürülüp sabah çayının içildiği, evlerde annelerin kahvaltılık sofrasını henüz toplamadığı, köşedeki mar-

ketin alışveriş arabalarını kapı önüne ip gibi dizdiği, Matmazel Noraliya'nın henüz uyanmadığı, berber Nuri'nin havluları havalanmaya çıkardığı, sokak köpeklerinin apartman boşluklarında günün ilk uykusuna yattığı ana kadar hatta Sait Faik'in kuşlarının caddelerden kaptığı kırıntılarla kanatlarını daha cesur çırpıp gökyüzünden yeryüzünün fotoğrafını çektikleri ana kadar devam ediyordu.

Elindeki fileyi yere bırakıp kapıyı açtı. Otuz yaşındaki bebeğini koklayarak uyandırdı. Aydınlığı hapsetmiş göz kapaklarının kaybolduğu çukurdaki dikiş izlerini ovuşturarak bir tutam aydınlık sürdürdü gözlerine.

“Acıkmadın mı oğlum, kalksana?”

Oğlunun gözündeki renkler, yirmi yaşındayken dağların geçit vermediği bir şehrin şafağında göğşe uçmuş, toprağa karışmış, tek bir renk olup kaşlarının altındaki çukurda kaybolmuştu.

“Acıktım.”

Dirseğinden aşağıya doğru uzanan boşlukla yatağa yaslanıp kalkmak istedi. Olmadı. Doğrulma isteğini anlayan annesine doğru çevirdi yüzünü. Yüzündeki yanığın acısı kan oldu, dondu annesinin gözünde.

Ahmet'in son on yıldır kolları, dirseklerine kadardı. Geri kalanını geceyi yırtan aydınlık, bir anda almış; geri vermemişti. Zihninde kalan tek aydınlık o gecedен, şehri yutan dumanların içinden kalmaydı. İhtiyacına karşılık gelen şeyi annesi olmadan yapamıyor olması son on yıldır olduğu gibi bugün de içten içe yaraladı Ahmet'i. Yemesem, içmesem, gitmek zorunda kalmasam... Hatta ölsem, kurtulsam! Onlarca umutsuz söz zehir oldu, birikti dilinde. Annesinin diz kapaklarından tutturduğu emanet bacaklarla banyoya yöneldi.

Ahmet, yüzündeki derin yara izlerini yara yara çıkan sakallarını kaşıyacak olsa içinden kaşıyor, ara sıra penceresine konan kuşları kanat çırpışından tanıyor, yok olmasını istediği duygularını zihninde öldürüyordu. Enli, dikdörtgen bir yastık gibi kalmış bedenini gezdiren ayakları betonun soğukluğunu hissetmiyor, alev topuna bassa yanmıyor; adım attıkça çıkardığı mekanik bir sesle onu odasından diğer odalara, arada sırada da olsa insanı yutan kalabalıklara taşıyordu. Üzüm karası gözlerinin çok uzaklarda kalan derinliğinden uzun kirpiklerine asılıp çıkmak istese de olmuyor, gözyaşları artık hiç gün ışığı görmüyordu. Öyle zamanlar oluyordu ki çisil çisil yağın yağmurlar yüreğinde bir sele dönüşüp kendi içinde Ahmet'i boğuyor, sonra öfke olup ağızından taşıyordu. Tütün sarısı hüznler çoğaltıp bir türküye hapsolmuş alın yazısını sorguluyordu sürekli. Annesinin gölgesi de olmasa güneşe küfredecek, yağmura kızacak kadar çaresiz hissediyordu kendini ve genelde susuyordu.

Ocaktaki çaydanlığın kaynarken çıkardığı sese, evin her tarafına yayılan

taze çay kokusuna, en önemlisi de gülerken bile sesine çaresizlik karışmış annesinin varlığına tutunup yürüdü. Mutfaktaki masanın bir köşesine zor da olsa oturdu.

Kadın, oğlunun ağzına bir parça ekmekle peynir verdikten sonra şekerli çayın sıcaklığına değdirdi dudaklarını. Ahmet çiğnedikçe lokmalar ağzında büyüdü, hamur oldu, çürüdü.

Hiç kapanmayan radyonun sesiyle birden mevsim yaz oldu. Ağustos böceklerinin eşlik ettiği türküler doldu içeriye. Ahmet, bedelini ödeyemediği bu yılın ömrünün geri kalanına bedel olduğunu o zaman bilmiyordu. Gecenin şavkı vurdukça yüzüne, dağlar bu türkülerle yeniden yeşerdi; yazı yaban çiçeğe durdu. Duvara sırtını yaslayıp tutam tutam dumanlarla kalan günlerinin hesabını tuttu yeniden. Göğre doğru yükselen ateş topunun içindeki şahbazdı son gördüğü. Azrail, duvar dibinde tutam tutam dumanlar eşliğinde kalan günlerinin hesabını yapanları atına bindirmiş götürüyordu. Ahmet sadece ıslığını duymuştu Azrail'in. Diğerlerini alıp götürmüş; Ahmet'i ateş topunun içinden geçirip kolsuz, bacaksız ve ışısız bir hâlde atından indirmişti.

Yeniden kanamaya başlayan yaralarıyla radyonun sesini kapatmak için hareketlendi. Annesi ondan önce davrandı. Radyoyu kapatana kadar sesleri (ç)alınmış kelimeler saçıldı odaya.

“Zngnmz bdl vrr skrmz fkrndnr, skrmz fkrndnr.”

Kadın, mevsimi değıştirdi; takvim bağ bozumunu gösteriyordu. Ama kadının beklediği bağ bozumu bu değildi.

ESRA TÜREDİ

Pencereler

Neyiniz var? Uyuyamıyorum. Pencereler. Durmadan açılıp kapanan. Çat, pat, küt. Pencere sesleri. Yansımalar. Bumeranglar. Uykumdan sıçratıyorlar beni, uyutmadıklarında ise birden geçmişime fırlıyorlar, ne var ne yok devşiriyorlar oradan, getirip kulaklarıma boca ediyorlar. Sözler duyuyorum; kalbimi ağrıtan cümleler, zihnime yapışan kelimeler, olur olmaz gürültüler, ağlamalar, sanrılar, sancılar... Rüyalarımada danıyorlar sonra, gerçekte düş birbirine karışıyor, zincirler dolanıyor ayaklarıma, şakaklarıma kan hücum ediyor. Sesleri tanır mısınız? Dışarıdaki sesleri. Yansıyan, yansıldıktan sonra dağılan, ufalanan, anlamları lime lime olan, yaşanmışlıkların zemininde parçalan... Ahşapları gevremiş, boyaları eprimiş sayısız pencereden usul usul yükselirler; bedenimi sarsarlar, gözlerimi kısıncasusacaklarmış gibi gelir, oysa zihnimde bambaşka bir uğultuya dönüşüp buruştururlar yüzümü. Göğsümün ortasında bir tedirginlik doğururlar, o his büyüye büyüye bir yumruğadönüşür. Yorulurum. Tadilat mı? Pencerelere mi? Hayır, hayır siz beni yanlış anladınız. Ben içimdeki pencerelerden söz ediyorum. Bir kadının doğar doğmaz içine oyulan pencerelerden. Yorgunluklara, fedakârlıklara, telaşlara, geç kalmışlıklara, uzanamayışlara, ayrılıklara, yaslara, kırgınlıklara, kızgınlıklara, içe atışlara, sessiz kalışlara açılan pencerelerden. İlk ne zaman kıvrandırdılar beni hatırlamıyorum. Çıldırmanın eşiğinde çaresizce beklediğimi biliyorum sadece. Kaburgalarımada ansızın beliren yangılara, kara kuru bir elin kalbimi sıkıştırmasına, sarsılmalarıma, çarpıntılarıma bir gerekçe arıyordum, vesveselerimi haksız çıkaracak bir teşhisin kucağına kıvrılıp sükûnetle derin derin uyusam diyordum. Değerleriniz düşük diyorlardı. Değerlerim nasıl düşüyordu? Değerim? Evet. Gerçeği eveleyip gevelemeden insanın içine içine saplayan doktorlar nasıl da haklıydılar. İnsanın değeri düşünce, değeri düşürülünce kanı çekiliyordu üzüntüden, yok sayılmanın ince sızısıyla yaşarken yedikleri bünyesine yaramıyordu. Güneş evlere değmeyince, arsız pencereler karartınca çehrelerini, vitaminleri ememiyordu kırılğan kemikler. Elime zik-

zaklı kâğıtlar tutuşturuyorlardı, kalbime ritimsiz diyorlardı; hayatımın ritimsizliğini, ahenksizliğini yüzüme vuruyorlardı. “Kadınlarda,” diyorlardı. “Kadınlarda hep. Eksik bunlar. Eksik. Bozuk...”

Suçlular aradım hep. Onları arayıp bulunca elime ne geçecekti bilmiyordum. Öfkemi katmerlendirmenin ne yararı olacaktı bana? Yanımda bir ilaç dağı yükselirken, prospektüsler ellerimde uzayıp giderken düşünmek sadece düşünmek, içimdeki pencereleri izlemek, izlerken onları azılı suçlular ilan etmek iyileştirecek miydi içimi? Sırtıma ağrı, yüzüme gölge, gözüme arpacık, ayağıma diken, dilime pas, suyuma balçık olan pencereler nasıl etkisiz hâle gelecekti? İçimdeki mahzene gizlenmiş o ürkek çocuğun büyüdüğü kendine başka başka kabuklar giydiği, büyüyünce de kendinden uzağa düşen bir ruha dönüşüp gurbet sıkıntısıyla cebelleştiği bu dünyada; kendimle ben arasına uzun uzun yollar çizen şu pencereleri affettirebilecek miydi tedaviler? Biliyor musunuz şu pencere sesleri hayatımı altüst etmeden önce, kimi sabahlar içimde ince bir rüzgâr hissederdim. Nasıl güzel okşardı içimi. Nasıl güzel değerdi gözlerime. Nasıl güzel kokardı nergisler gibi. Sanki tek mevsimli bir ülkeden gelirdi, içinde ilkbaharı taşırdı sadece, cemreleri dünyaya serpen oydu sanki, dağ başındaki kır çiçeklerini ince ince titretirdi, dalgaları köpürtürdü, yaprakları kımıldatırdı, başakların sarı mahcubiyetini okşardı, suyun renginden ilham alırdı da kâinatı şeffaf bir sese bulardı. Burun deliklerimden sızıp uçsuz bucaksız bir vadiye doğru genişler gibi... İçimdeki kornişler şıkırdardı o an. Rüzgâr bir an okşayıverirdi ümidimi. İnsanlara inandığım gibi inanırdım ona da. Olacak olanlara ümit kumaşından kesilmiş, hayal ipliklerinden dokunmuş parlak elbiseler giydirdim. Beklerdim. Beklerken bir gün. Açık pencerelerin tül perdeleri kabardı aynı anda, içeriyi kucakladılar, bendeki renkleri çaldılar; yerine motiflerinden sızan onca telaş, bakışı, sözü, gözü, yüzü önüne yığdılar. Kalakaldım. Fırtınalı bir günde, evimden uzakta, sokağın tam ortasında bir tek ben kalmışım gibi; herkes kendi oyuğuna çekilmiş, herkes kendi evinin önünü süpürmüş, herkes kendi evinin kapısını sürgülemiş, herkes kendi bacağından asılmış, herkes kendi sobasının ucundaki emniyetli minderlerin üzerinde mayışmış gibiyken. Ben. Kaldım. Yerden havalanan binlerce toz zerresi gözlerime doldu o an, etraf bulanıklaştı, çizik çizik oldu manzara, çentik çentik oldu duvarlar, pütür pütür oldu aynalar... Yok, ağlamıyorum merak etmeyin. Gözüme toz kaçtı. Yapayalnız kalışımı, insanların benden kaçışını, eksenim etrafındaki sızlanışımı tam olarak anlatamam size. Anlatsam anlamayacağınızı bilirim de ondan. Sizi geçirirsem bana gücenir misiniz? Gücenmeyin lütfen. Herkesin herkesi idare ettiği, geçiştirdiği, ötelediği, itelediği, ertelediği bir hayat bu. Hayata tutunma stratejileri. Herkesin en önce kendine garanti belgesi bastırdığı, en ufak müdahalede elini ceb-

ne daldırıp belgeyi karşısındakinin yüzüne yüzüne salladığı, sorunsuz, süt-liman, berkemal, tıkr tıkr işleyen bir hayat... Ne diyordum, evet, işte orada, o tül perdelerin ayaklarını okşadığı o yerde, gözümdeki toz silinene kadar bekledim. Her şey berraklaşınca kadar. Ama gözüm yanıldı, gözümdeki toz yanıldı, gönlüm yanıldı. Yanıldım. Hem de nasıl güzel yanılırsa insan, öyle yanıldım. Bütün ümitler takıldılar o rüzgârın kuyruğuna, perdelerin motifli ihtişamına kapıldılar. Ben dişlenip bir köşeye fırlatılmış, kararmış, kurtlanmış bir elma gibi bakarken arkalarından, benden usul usul aşınanlar onlarla birlikte dışarıya taşıldılar. Kalbime kocaman bir kaya yuvarlandı; çarpıntı, çarpıntı, çarpıntı... Kalakaldım. Yine. Bütün kadınlar gibi. Herkesi kucaklayayım derken kolları kendine yetişmeyen kadınların kalakalışı gibi. Camları silerken yağmur bastırır o kadınların ülkesinde. Yukarılarda birileri balkon yıkamaya kalkışır; toz bulutu tekrar yükselir gökyüzünde, zerrelere özenle camlara yapışır, bir balçığın ilk adımları, bir balçığa ilk adımlar... Bulanıklaşır. Her şey. O kadınlar gibi gözlerimi koca koca açarım, ovuştururum, netleşsin isterim her yer. Herkes “Gözlerin bozuk,” der bana. “Sensin suçlu,” derler. “Pencereler değil. Camlar değil. Tozlar değil. Yağmurlar ve balkonlar değil. Balkonları yıkayanlar mı, hiç değil. Suç sende. Şu nankör, faydasız, hastalıklı pencereleri silip duruyorsun. Canhıraş. Silmekten aşındırıyorsun onları, ruhundaki kırılğan ve güçsüz tarafı örtbas etmek için müthiş bir güçle donanıyorsun, hırsından titriyor pervazlar. Lakin sildikçe daha çok yansıyorlar hayatına. Şimdini çekip alıyorlar avuçlarından...” Hiç düşünmemiştim bunları, biliyor musunuz? Onlar anlattıkça yeter diye bağırarak istedim ama bir yandan da haklılıklarını alkışladı kalbim. Evet, dedim tek suçlu benim. Sizce de öyle miyim? Mesela hiç düşünmedim ben şu pencerelerin harcı neyden yapılmıştır, ahşabı neyle yontulmuştur, boyası nasıl karılmıştır, nasıl ilişmiştir kulpları, nasıl takılmıştır camları? Paslı çivileri nasıl çakılmıştır? Çivi dedim de. Bazen hayat insanı çiviye çeviriyor. Yaşadıkların çekiç olup vuruyor başına. Sonrası mihlanmak. Sonrası hareketsizlik. Sonrası erteleyiş. Sonrası beyaz bir duvağın paslı çivilere takılıp yırtılması, pencerelerin kendine perde bellediği karartıların paslı ve yırtık duvaklardan yapılması... Çeyizlerdeki kar beyazı dantellerin ulana ulana uzaması, veda pencerelerinin rüzgârında salınmaya mecbur bırakılması... Dikkat ettiniz mi, beyazlıklar hep vedalarla kaybeder o ilk ışıltılarını; sararırlar, grileşirler, çehreleri değişir. Çünkü onlara ayrılığın gölgesi düşer. Çünkü ayrılığın ipinden örülür o beyaz desenler...

O camlara yansıyanları bir düşünün... Kaç bakış, kaç veda, kaç kırık dö-kük anı? Kırgınlıkların ince çatlakları, çocukluk hatıraları, bir genç kızın tabiatındaki o taze duyuş, özlemler... Silsen de gitmiyorlar işte. Kaybolmuyorlar. İnsanın bu yüzden hafif bir bulanıklığa bile tahammülü kalmıyor. Yanındaki-

ler o bulanıklığı beceriksizliğine yoruyorlar, beni sevmiyorlar diyorsun sonra. Sevmiyorlar... İçindeki sevgisiz çocuk ağlamaya başlıyor, belki de o gün yağın yağmur senin gözyaşlarından yapılıyor. Belki de o yağmur açık pencere-
relerden yüreğine sızıyor. Baharın ılıkılığı, yazın sıcaklığı uğramayınca kuruyor için. Nemleniyorsun. Birikiyorsun. Taşıramadıkların çürütüyor ruhunu. Rutubetten duvarların aşınıyor, boyaların dökülüyor. Küfleniyor kelimeler, cümleler, ukdeler... Yeniden bakıyorsun buğulara. Kadınlar gözlerindeki buğuyu silemeyince camdakilere dadanıyor değil mi? Puslu kış günlerinde otobüs camlarına hayallerini çiziyorlar mesela. Sonra hemen siliyorlar. Camın ardını görme derdiyle değil geleceklerine inanmadıkları çizgilerin varlığına katlanamadıklarından yok ediyorlar onları. Temizliyorlar, arınıyorlar, ferahlıyorlar. Çatlak ellerine bulaşan soğuk lekeleri, yüreklerindeki kirleri sokağa akıtır gibi akıtıyorlar...

Sokaklar. Kaldırım kenarlarında kendini unutmuş kadınlarla dolu. Pencerenin dışındalar. Pencerenin içindekiler; bir uzuvları kopmuş, bir parçaları öksüz kalmış, bir noksanlık gelip ruhlarına yapışmış gibi bakıyor dışarıdakilere. Görmek istemiyorlar bu simetrisizliği. Pencerelemin kenarına saksılar diziyorlar bu yüzden. Bir karanlığı çiçeklendirmek istiyorlar; loş odaları aydınlatmak, türlü türlü rayihalarla gerçeğin kokusunu bastırmak istiyorlar. Ben de menekşeler dizdim biliyor musunuz ama kokmuyorlar. Belki de gerçeği reddeden, vurdumduymaz, vurur ama duymaz, duyar ama görmez, görür ama görmezlikten gelir sıfatlarını kendime yakıştıramadığımdan. Yarı aralık bırakıyorum kapıları ki orada olup biteni görebileyim, gerçeği sezebileyim, o aralıkta gözüme ilişen küçük parıltılara tutunup aydınlığı içimde büyüte-bileyim. Anlıyor musunuz? Hep farkında, hep güçlü olmaya çalışma hissi... Evet, korkunç ve yorucu. Ama bazen olmaz. Güçsüz düşerim. Damarlı mermerler gibi çatırdar kalbim. Mutfaktaki pürtelaşlığını dalgınlığımla kavururken kocaman bir pencere açılır aniden. Perdeyi yaran ok gibi bir söz, bir olay, bir his yemeğin içine düşer; salçalar sıçrar etrafa, pembeleştiremediğim soğanlar kendini ele verir, yayılırlar her yere. Yemek ziyan olur. İnsan ziyan olur. Kalp ziyan olur. Koca koca hayatlar ziyan olur. Yemek tatsız, gönülsüz, evinsiz kalakalır sofrada. Yüzümden düşen bin parça da katık olur yanına. Bir başka rüzgâr sökün eder o an. Mutsuzluk bir hortum gibi kıvrılır evin etrafında. Zaten öyle değil midir? Siz de bilirsiniz, bir evde bir kadın mutsuzsa o yemek de mutsuz değil midir? Dinliyor musunuz beni? Ben...

Nasıl oldunuz? Tuhaf. İyi şeylerden bahsetmek istiyorum size lakin dilimde eğreti duracaklarmış gibi geliyor. Ya da kaybetmek... Ah şu korkular! Onları bir kenara silkeleyip bu huzura bir zeval gelmeyeceğine inanmak neden bu denli güç? Pekâlâ, anlatmalıyım. Size. İçimi dışımı bilen size... Bir gün,

şu arsız pencereler arasından bir pencere belirdi. Rüya sandım önce ama gözlerim hiç olmadığı kadar açıldı ve yine farkındaydım her şeyin. Kadifeden bir duvarda. Bir pencere. İçinde kavî bir ışık. Beyaz bir gülümseme. Yumuşacık bir his. Bir ağlama. Cılız. Ama hüzünden değil. Bir merhaba cinsinden. Kalbimin kabuğunu çatlatıp oradaki çarpıntıyı bir kuşun kanat çırpmasına çeviren bir takas. Bir kuşun bana uçuşu. Bir kuşun gelip kucağıma konuşu. Bir dinginliğin ılık ılık yayılması hücrelerime. Uykusuzluğumun mana buluşu. Göğümde küçük bir kalbin atışı. Yıldızların camların ardında ışıldayışı. Nasıl anlatabilirim size bilmiyorum. Bütün sızlanmaları, sıkıntıları bir şişenin içine sığdırmışım da uçsuz bucaksız bir okyanusa bırakmışım gibi... İçimde ömür boyu yankılanacak bir sese kucak açmışım gibi... Ne mi? O ses mi? O ses *“anne...”*

EBUBEKİR YOLDAŞ

Vaziyet ya da Çok Sesli Evraka

“Kim ulan bu devleti kandıran adam?”

Kurumun tepe yöneticisinin ince, tiz, yarı kadınsı sesi makam katına çıkan merdiven boşluğunu dolduruyordu. Bu büyük yönetici, hayatında hiç yapmadığı bir şey yapmış; liseli öğrenciler gibi gömleğinin bir ucu kemerinin üzerinden sarkmış, üstten üç düğmesi iç çamaşırı görünecek kadar açılmış, kravatı göğüs boşluğuna kadar gevşetilmiş vaziyette, sekreterlerin şaşkın bakışları arasında odasından fırlamış, merdivenin üst basamağına kadar gelmişti. El kol hareketleriyle tehditler savuruyor, en çok da “Kim ulan bu devleti kandıran adam?” diye yırtınıyordu.

Olağanüstü bir gün başlamıştı. Bütün çalışanlar, çok katlı binanın her katında, masalarına mihlanmakla kafalarını meraktan şöyle bir koridora uzatmak arasında kararsızdılar. Tepedeki yöneticinin öfkesi denecek gibi değildi.

Bense, çalışmaya herkesten bir hayli önce başladığımdan, mesai öncesi mutat telefon görüşmemi yapmış, spor sayfasından okumaya başladığım gazetem, görgü ve bilgimi artırdığına inandığım cenaze ilanlarını bitirmek üzereydim. Kafamı kaldırdığımda, odamı dolduran onlarca yüz bana doğru eğilmiş, hep bir ağızdan;

- Vaziyet tutmamış, diye kıkırdıyorlardı.

- Nasıl olur, dedim.

- Biz de sana soruyoruz, nasıl olur? Nasıl olur da vaziyet tutmaz? dediler yine hep bir ağızdan.

Efendim, vaziyet, bir muhasebe sistemi, basit bir gelir-gider tablosu. Uzunlamasına ortadan ikiye bölünmüş bir A4 kağıdının sağ tarafına yerleştirilmiş bir T cetveli. Cetvelin sağına gelir kalemleri, soluna gider kalemleri yazılmakta. Günlük olarak hazırlanan bu vaziyet tablosunun gelir ve gider toplamları, bir muhasebe kuralı olarak eşit çıkmak zorundadır. Vaziyeti diğer gelir-gider tablolarından ayıran en önemli özellik; bu gelir-gider kalemleri-

nin isimlerinin hiç değişmemesidir. Örneğin, gider kalemleri otuz adet olup, birden otuza kadar numaralanmıştır: bir no'lu harcama merkezi, otuz no'lu harcama merkezi gibi. Buna karşın gelir kalemleri on adet olup, her biri adını bir renkten almaktadır: yeşil toplama merkezi, kırmızı toplama merkezi gibi. Efendim, bilenler bilir, bu T cetvelinin bir diğer önemli özelliği de hem gelir hem de gider tarafında denkleştirme niteliği olan, diğer gelir-gider kalemleridir. Diyelim ki, harcama merkezlerine gönderilen toplam gider miktarı 25 TL, buna karşı toplama merkezlerinden 24 TL gelmişse, gelir kısmının en altındaki diğer gelirler kalemine 1 TL yazmak suretiyle denklik sağlanmış olur. A4 kâğıdının sol üst köşesinde bu vaziyetin hangi yasanın, hangi yönetmeliğin hangi maddelerine göre hazırlandığı yazılıdır. Sol alt köşede ise büyük montanlı tahvilat cinsinden küçük bir T cetveli vardır. Az kalemli, büyük rakamlı, küçük bir vaziyet burada uyur dururdu âdeta.

Piyango kime çıkacak? Son iki aydır, çok katlı binanın bütün katlarında, odalarında ve koridorlarında merak edilen soru buydu. Aslında piyango kime çıkacak demek, bundan sonra vaziyeti kim alacak demektir. Son beş yıldır bu işi yapan İbrahim Bey askere gidecekti. Vaziyet alma, kimsenin talip olmadığı bir işti. Çünkü vaziyet, başka bir kurumdan telefonla alınan bir şeydi. İki ülke arasında uzaklıktan kaynaklanan saat farkı gibi, iki kurum arasında da trafik izdihamından kaynaklanan saat farkı vardı. Vaziyet alan kişi günde bir saat fazla çalışırdı. Bu bir saat için herhangi bir ek ödeme yapılmazdı. Herkes kendine bir mazeret üretme gayretine girmişti. Evli arkadaşların doğal mazereti evlilikleriydi. Sorun bekârlardaydı. Ben de bir bekâr olarak yabancı dil kursuna yazılmıştım. Mazeretime çok güveniyordum.

İbrahim Bey'in işten ayrılmasına bir hafta kala, birim müdürüm beni çağırtmış, "Sen," demişti, "bundan böyle vaziyeti sen alacaksın!" Neye uğradığımı şaşırılmış, beynimden vurulmuş dönmüştüm. Tam kendimi toparlayıp, mazeretimi öne sürecekken; "Bunu" demişti, "senin iyiliğin için yapıyorum. Biliyorsun seni çok severim. Sende yükselme istidadı görüyorum. Vaziyet, bizim dışı açılan pencereyiz. O olmasa, kimsenin bizim varlığımızdan haberi bile olmaz. Vaziyet, senin yükselmene vesile olacak" demiş, "Sana güveniyorum, bizi mahcup etme." demeyi de ihmal etmemişti.

Yeni bir işe başlamanın stresiyle, ilk günler, işimi gayet ciddiye alıyor; telefonda söylenen, renkli toplama merkezlerinden gelen rakamları ondalık kesirleriyle çok düzenli kaydediyordum. Ne var ki aradan iki aya yakın bir süre geçmiş olmasına rağmen, benim vaziyet aldığımdan, -birim müdürüm hariç- yönetim kesiminden hiç kimsenin haberi yoktu. Hiçbiri, beni çağırıp, vaziyetle ilgili bir şey sormamıştı. Birim müdürümün dediği gibi yükselme vesile olacağı da yoktu. Nasıl da anlamamıştım, İbrahim Bey beş yıl va-

ziyet almıştı da ne olmuştu, durumunda hiçbir ilerleme olmamıştı. Tepedeki yöneticiyi bırak, vaziyete bu kadar bel bağlamış görünen birim müdürüm bile bakmıyordu vaziyete. Sadece bir gün, “Vaziyette bir değişiklik olursa bana bildir.” demişti.

Bense, vaziyet uğruna sabahları bir hayli erken geliyor, akşamları bir saat geç çıkıyordum. Çünkü vaziyet, bazen geceleri değişebiliyordu. O zaman, vaziyeti yeniden düzenliyor, amirlere düzeltilmişini de dağıtıyordum. Aslında, vaziyet almakta tamamen karşı tarafa bağımlıydım. Ne zaman hazır olursa, o zaman telefon ediyorlardı. Bu, bazen hemen mesai bitiminde on dakika içinde oluyor, bazen bir saatten fazla bekliyordum. Ne var ki, karşı tarafın vaziyet bildirim şekli hiç değişmiyordu: “Alo, iyi akşamlar, vaziyeti bildiriyorum.” dedikten sonra, on adet renkli toplama merkezinin isimlerini, sıralamayı hiç değiştirmeden, sadece renklerini söylemek suretiyle bildiriyordu vaziyeti. Değişen tek şey rakamlardı.

Vaziyetten bana bir hayır gelmeyeceğini anlamıştım. Tepe yöneticilere görünme umudumu da yitirmiştim. Çünkü, yöneticiler her zaman meşgul olduklarından vaziyeti elimden sekreterleri alıyor, biz içeri veririz diyorlardı. Çok canım sıkılıyordu. Üstelik günde on saate yakın mesai yapıyordum.

Bir gün aklıma bir cinlik, malayani bir düşünce geldi. Telefondaki sesin sahibini hayalimde canlandırmak istedim. Eğlenceli bir iş gibi görünmüştü bana. Önceleri yaşını, medeni durumunu, o gün ne giyindiğini kestirmeye çalıştım. Daha sonra, yaptığım işe bilimsel bir hava katarak; karşımdakinin kişilik analizlerini yapmaya başladım. Nasıl olsa vaziyeti gözüm kapalı düzenleyebiliyordum. Üstelik, hiçbir işe de yaramıyordu.

Sabah görüşmemle, akşamki görüşme arasındaki farkları tahlil etmeye başladım. O konuşuyor, ben hayal ediyordum. Sesinin tüm tonlarını, tüm renklerini, ruhumda yayılışını didik didik ediyordum; ağzından başlıyorum öpmeye, boynundan kaynağına inmek istiyordum bu sesin. Orada bana ait bir ipucu, bir iz, bir harf arıyorum. Arada rakamlar bozuyor hayalimi. Turuncu toplama merkezinden şu kadar para diyor; ben hemen ona harcıyorum o parayı, ne hediyeler alıyorum. Sesin arkasına yerleştirdiğim ama hiç şekil veremediğim, cıva gibi elimden kayan, kayarken bir sabun kokusu bırakan boynunu öpüyorum.

Caddelerde, sokaklarda dikkatimi çeken her kadına kıza giydirdim o sesi. Bütünleştirdim, şekil verdim, konuşturdum onları. Parklarda, çay bahçelerinde gezdirdim; sinemalarda, loş tiyatro localarında seviştim onunla. Otobüste, trende boş tuttum yanımdaki koltuğu, ona ayırdım. Kimseyi komadım yanıma. Herkeslerden korudum sesimi, sesimi kanatan sevgilimi.

Benim bu kâh masumane kâh şehvetli telefon görüşmelerim sürerken; tepedeki yöneticiye -kimine göre Sadaretten, bana göre okyanus ötesinden- bir telefon gelmiş ve benim vaziyeti sormuştu. İbrahim Bey işi bana devrederken; “Ben de bu sol alt köşedeki cetvelin ne olduğunu tam olarak bilmiyorum. Beş yıldır hiç çalışmadı.” demişti. A4 kağıdının sol alt köşesinde yıllardır uyuyan tahvilat cetveli uyanmış, ben telefonda sevişirken bu uyanışı görmemiştim.

“Alo, iyi akşamlar, vaziyeti bildiriyorum.” ile “Kim ulan bu devleti kandıran adam?” cümleleri hemen esir alıyor beni. Her daim beynimde, çarpışan bu iki ses uğulduyor. Çarpışan sesler uzmanı olmuştum sanki. Hangi sesin etkisinde olduğum yüzümden okunuyordu. Bunu çevremdekilerin bana bakışından anlıyordum.

Küçük bir memurdum o zaman.

Şimdi büyük bir işsiz.

AYŞE BAĞCIVAN

Çakı Çakmak Ustura Bıçak

Zaman, raylar üzerinde akıp giden bir tren gibi çığlığını zihnime kazıyor.

Bir iç çekiş kadar yakın, çocukluğum kadar uzak bir anının tam orta yerinde buluyorum kendimi. Kırmızı büyük bir kamyon, çarşının uğultusuna havalı kornasını katıp kalabalığı yol kenarlarına iterek ilerliyor. Köşedeki simitçi, müşterisinin kâğıt parasını bozdurmak için işportacı tezgâhlarını dolaşıyor, gözü simit arabasının üzerinde. Çaycı çırağı kırdığı bir bardağı daha kaldırım kenarına süpürüyor. Siyah montlu bir adam koluna giren eşinin ellerini gülümseyerek ovalıyor. Sırtındaki çuvalı taşımakta zorlanan bir adam, köşedeki duvara yaslanıp cebinden çıkardığı beyaz mendille alnına düşen teri siliyor. Omuzlarındaki ağrıyı dişlerini sıkarak bastırıyor. Küçük bir kız çocuğu annesinin adımlarına yetişmeye çalışıyor. Balkon demirliklerine asılmış saksıdaki çiçeklerini sulayan yaşlı kadın, mavi tülbendinin kenarından dışarı çıkan iki tel saçı titreyen elleriyle içe itiyor. İki kat yukarıdan çarşının hareketlerini izlemeye dalıp bir süre sonra yılki atlarına has hüznünü de alıp içeri geçiyor.

Dayım, saatine bakıp adımlarımı hızlandıran bir hareketle bana bakıyor. Dokuz olmasına yirmi, trenin kaçmasına seksen dakika var. Çarşırı boyu boyunca gezen insanların arasından hızla geçerek istasyona doğru ilerliyoruz. İstasyonun girişinde bir işportacı “Çakı çakmak, ayna tarak, ustura bıçak.” diye bir yandan bağırırken bir yandan da elindeki usturayı tanıtıyor. İşportacının kafiyeli sesi, kalabalık etrafına toplandıkça daha da artıyor. Trenden inen insanlar hemen çıkıştaki bu işportacının sesine yanaşıyor. Kimisi gözlerini ovuşturarak, kimisi tren sarsıntısının etkisini sabah esintisiyle üzerinden atarak kimisi de dalgın gözlerle izliyor. Elindeki tarağı, kalabalığa gösterip “Arap kızı Tamara bile her sabah bu tarakla taranıyor. Bacına, karına, beşikteki kızına, sıladaki yavukluna al abicim al. Çakı çakmak, ayna tarak, ustura bıçak.” diye bağıyor. İşportacının kafiyeli sözlerini bir şarkı gibi içimden mı-

rıldanıyorum.

İşportacının sesini arkamızda bırakarak istasyona giriyoruz. Tahta valizini sıkı sıkı tutup ceketlerinin iç cebinde vesikalık resimler saklayanlar, gözlerindeki büyük şehir umudunu adımlarında büyülterek trene ilerliyorlar. Dayım, kız kardeşinin emanetine, göğsündeki ağrıyı çoğaltarak bakıp, hadi, diyor. İçimden mırıldandığım kafiyeli sözler hızlanıyor. Okumak için gitmek istediğim büyük şehrin heyecanı, annemin vücuduna yayılan kötü urlar gibi tüm bedenimi esir alıyor. Dayım önde ben arkasında kompartımana ilerliyoruz. Dayım, kompartımanın penceresinden karısıyla vedalaşan adamla selâmlaşp kasketini çıkartıyor. Başlıyoruz kompartımandaki diğer iki kişi ile birlikte trenin hareket saatini beklemeye. Beklemek en uzun eylemdir insanın. Beklemek en büyük intikamıdır zamanın. Saniyeler saat hantallığında, dakikalar tren katarında... Kontrol edemediğim bir dürtü ile bacaklarımı sürekli sallıyorum. Dışarıdaki yolcuların uğultusunu bölen bir anons yankılanıyor. Yolcular, uğurlamaya gelenler anlık bir bakışla birbirine bakıyor: Sayın Yaşar Temiz, Sayın Mustafa Ak lütfen danışmaya. Dayım telaşlı gözlerini gözlerimde gezdirdikten sonra kasketini alıp trenden iniyoruz.

Danışmaya yürüdükçe içimdeki bir ses, tüm istasyonun sesini bastırarak susturuyor. Sanki hiç ses yokmuş gibi, sanki herkes içimdeki sese ürpermiş gibi meraklı gözlerle bize bakıyor. Danışmaya yaklaştıkça keskin bir bıçağın sivri ucu kemiklerimi kesiyormuş gibi sol tarafımı sıkıştırıyor. Dayım danışmadaki adama “Ben Mustafa Ak, Yaşar Temiz’in dayısıyım. Bizi çağır-dınız.” diyor. Adam dayımın telâşını artırmadan, acil olarak Malatya Devlet Hastanesinden çağırıldığımızı söylüyor. Dayım sendeleyip bankoya tutunuyor. Sol tarafımı sıkıştıran bıçak boğazıma dayanıyor, boğuyor. İçimden mırıldandığım kafiyeli sözler bir anda duraksız zikre dönüşüyor.

İşportacının etrafına toplanan insanların arasından omuzlarına çarpa çarpa hızla yürüyoruz. Dayımın alnından yüzüne düşen ter damlaları, gözle-rinden süzülenle birleşip yanaklarından akıyor. Çarşıdaki insanlar, yoldan geçen arabalar, meydandaki caminin avlusuna konan kuşlar, bir vedanın habercisi gibi sessizleşiyor. Bir deniz gibi dalgalanan çarşı birden durgunlaşıyor. Kırmızı kamyonların havalı kornası duyulmuyor. Biraz önce tezgâh tezgâh gezen simitçi, arabasının arkasındaki taburede çayını yudumluyor. Rüzgâr, balkon askılıklarındaki çiçeklerin yapraklarını okşuyor. Sol tarafımdaki uy-uşukluk bacaklarıma iniyor. Önünden tren geçen evlerin pencereleri gibi tüm bedenim titriyor.

Elindeki reçeteyi imzalatmak için bekleyen hastaların arkasındaki merdivenlerden üçer beşer çıkıyoruz. Uzun bir koridoru soluğumuzu kesen adımlarla ilerledikten sonra aralıklı kapının önünde duraksıyoruz. Derin bir

nefese ayetler sığdırarak giriyoruz odaya. Dayım, demir yatağın üzerindeki beyaz çarşafı örtünmüş bedeni görünce dizlerinin üzerine çöküyor. Geç kalmanın sancısını yumruklarında biriktirerek göğsüne vuruyor. Hiçbir şey yapamıyorum. Ne çarşafı kaldırıp da son kez bakabiliyorum ne de titreyen bedenime hâkim olabiliyorum. Donuk, boş ve renksiz bir şekilde sadece olduğum yerde duruyorum. Soğuk yüzümden sıcak damlalar çenemden aşağı süzülüyor, dayımın feryadı odada yankılanıyor. İçeriye iki tane hasta bakıcı geliyor. İçimizdeki kasırgaya aldırmandan yavaş ve sessiz bir şekilde henüz soğumamış bedeni sedyeye koyarak morga taşıyorlar. Peşlerinden gidiyor dayım. Ben öylece duruyorum. Gözlerimi boş kalan yataktan ayırmadan ve hiç kımıldamadan sadece duruyorum. Nedense, çok zaman sonra karşıkı raylardan gelen bir düdük sesine sığıyorum bedenim?

Boş kalan odada sırtımı duvara yaslıyorum. Sonsuzluğa yumulmuş gözler gibi gözlerimi giden trenin seyrine kapatıyorum. Yol boyunca dizilmiş telgraf direklerinin önünden geçiyor tren. Bir yolcu, işportacıdan aldığı tarağı gezdiriyor saçlarında. Küçük bir çocuk, penceresinden ellerini sarkıtıyor rüzgâra. Tren; kasabaların, ağaçların önünden, gidenlerin türküsünü, kalanlara dinlete dinlete geçiyor. Tarlalardaki ırgatların, dere kenarlarındaki insanların özlemlerinden, el sallamak için yola doğru koşan bir küçüğün sevincinden geçerek gidiyor.

Billur bir avizenin duvarlardaki yansımaları gibi dokunduğum her eşyaya gördüğüm her nesneye yansıyor anılar. Bazen perdeyi çekerken bir görüntü zihnimden çıkıp perdenin kadife dokusunda suret buluyor. Bazen televizyon kanallarını değiştirirken bazen de mutfağa su almaya giderken işportacının kafiyele sözleri gelip yerleşiyor dudaklarıma: Çakı çakmak, ustura bıçak, ayna tarak.

HATİCE İBİŞ

Şıva Gelecek

Akşam ezanı okunurken işlerini bitirmişti Siham. Bir başına bu kadar kısa sürede halletmiş olmasına şaşırdı. Dört büyük poşet çıkardı. Her birinin ağzını açıp yan yana koydu. Eşit pay edebilmek için azami gayret gösterdi. Birinden aldı diğerine koydu diğerinden alıp öbürüne. Eşit olduğuna kanaat getirdiğinde poşetlerin ağzını bağladı. Önce ellerini yıkadı. Sonra ortalığı topladı. Malzemeleri sudan geçirdi. Kirlenen örtüleri makineye attı. Makinanın karşısına oturup elleriyle dizlerini kavradı. Kafasının içinde dönen düşünceler makinanın dönüşünden daha hızlıydı. Kolları birbirine dolanan mavi pazen elbisenin üzerindeki kırmızı çiçeklerin usul usul soluşunu izledi.

Balkona çıkıp bir sigara yaktı. Sandalyeye oturup sırtını yaslayınca görmezden geldiği tüm yorgunluğu üzerine çullandı. Sabahtan beri ağzına bir lokma koymamıştı. Kahvaltı sofrasının üzerinde sinekler uçuşuyordu. Sigaranın acı dumanını içine çektikçe midesi bulandı. Kendini lavaboya zor attı. Öğürdükçe midesine bıçaklar çalındı.

Şimdi dinlenme vakti değildi. Emanetler uzağa gidecekti. Tüm poşetleri teker teker yerine ulaştırdı. Şehrin dört farklı bölgesinde dört ayrı tepeye bıraktı emanetleri. Eve döndüğünde vakit gece yarısını geçmişti. Pijamalarını giyip kendini yatağa zor attı. Seher vaktinde uyanıp yola koyulacaktı. Seher vaktinde Şıva'yı çağıracaktı.

Uyku arsız bir sarmaşık misali her yanına dolanırken düş ile düşünceler birbirine girdi. Hep aynı düştü ayağına dolanan. Hep aynı düşüncelerdi zihninin duvarlarını kazıyan. Dört kuşun bedenlerinden ayrılmış başını avucunda tutan bir adam. Parmak aralarından dökülen birkaç damla kan. Dağlara kırbaç gibi vurup yine kendine dönen çılgılık. Yankısının ardından uçuşan tüyler ve kemikler. Havada birleşiveren parçalar. Kuşların kanat sesleri kulağının duvarlarına vurunca düş çekildi aradan.

Siham uyanır uyanmaz ellerine baktı. Tırnaklarının kenarında kuruyan durdukça koyulaşan kan lekelerini kazımaya çalıştı. Gelecek, dedi. Şıva, gelecek. Tamamlanıp gelecek. Evin içinde döndü durdu. Kuşlar geldi. Şıva da gelecek. Pijamalarını çıkarmaya vakti yoktu. Üzerine ceketini alıp dışarı çıktı.

Elinde kat kat sarılı bir bohça; sanırsın ki içinde bir top var. Seher vaktinin ayazı doldu içine. Boynundan giren soğukla her yeri kaskatı kesildi. Uzun bacaklarıyla attığı her adım onu ileri değil zamanın gerisine götürüyordu.

Rahlenin önünde dizlerinin üzerinde oturmaktan ayakları uyuşan çocukların şaşkınlıktan irileşen gözlerine bakarak İbrahim kıssasını anlatıyordu caminin hocası. Dört kuşu parçaladı; dört farklı tepenin üzerine bıraktı. İbrahim peygamberin kuşlara seslenmesiyle başları eksik dört kuşun kanat çırpması bir oldu. Kafa gözleri yoktu ama kalp gözleriyle bildiler yönlerini. İbrahim, kendine doğru uçan başsız kuşları gördüğünde kalbi yerinden oynadı. Avucundaki kopuk başları rastgele uzattı kuşlara. Her biri kendine ait olanı bildi. İbrahim, “inandım” dedi ve tamamlandı. Kuşlar, başlarına kavuştu ve tamamlandı. İbrahim, dizlerinin üzerine çöküp “affet” dedi. “Şimdi bildim.” Bir tek çocuklar tamamlanmadı. Dinledikçe eksildiler. Eksik yanlarının peşine düştüler.

Cami yolunda Siham’ın kolundan tuttu Nedim. Gel oğlum, bak sana ne göstereceğim. Nedim önde, Siham arkada. Çocukluk aralarında. Ağaçların arasında tahta bir bulgur eleği... Daracık eleğin altında seğırtten dört kuş... Boğazlarına dur diyemeyip buğdayların peşine düşen ve üzerlerine kapanacak tuzaktan bihaber yürüyen dört kuş. Gördün mü oğlum kuşları? Tamı tamına dört tane. Niye yakaladın ki kuşları Nedim? Cami çıkışı dün hocaların anlattığını deneyeceğiz çocuklarla. Bakarsın bizimki de olur. Delirdin mi oğlum, olur mu hiç? Boşuna kıymayın kuşlara. Gör bak, hem nasıl olacak. Cesaretin varsa sen de gel. Siham, okuduğu duaları birbirine karıştırdı o gün. Besmele çekti; kuşlar girdi araya, vedduha dedi; çocukların fısıltıları doldu kulağına. Liîlafi kureyşin dedi; kan damladı avucuna.

Cami çıkışı kuş kapanının etrafında toplandı çocuklar. Siham cesaret edip yaklaşmadı, gizlice ağacın tepesinden izledi olanları. Kim yapacak dediler? Kim parçalayacak kuşları. İçlerinden en büyük olanı, ben yaparım oğlum, çocuk işi deyip atladı. İlk kuşu eline alıp bir hamlede çevirdi başını. Çocuklar gözlerini kapayıp parmak aralarından izlediler olanları. Dört kuşun da boynunu kıvrıp kopardı çocuk. Kanatları ayakları paramparça dört kuş yerde, Siham yukarda. Gözlerinden süzülen yaşları siliyor gömleğinin koluna. Dört çocuk parçalanan kuşları alıp dört farklı yere bırakıyor. Geri döndüklerinde, başları nerede diyor Nedim. Başlarını da götürdük oğlum. Olur muydu olmaz mıydı derken bir deneyelim diyorlar. Nedim, boğazını temizleyip bağılıyor. Kuşlarrrrr! Uzun bir es arası. Siham’ın gözleri göğşe dikiliyor. İkinci kez bir daha yükseliyor sesi. Kuşlaaarrr! Çok kalabalığız oğlum, korkuyorlardır belki, ondan gelemiyorlardır. Herkes ağaçların arkasına saklansın, diyor Nedim. Elindeki buğdayları saçıyor etrafa, son bir kez bağıırıp çöküyor olduğu yere. Siham saymaya başlıyor içinden 11, 12, 13 ümitler azalıyor 16, 17, 18 kırırdanmalar başlıyor

19, 20 dediği anda dört kuş süzülüp konuyor kırık eleğin etrafına. Nedim heyecanlı, zor tutuyor kendini. Dört kuş, buğdayları bitirmeye ahdetmiş gibi kafaları bir inip bir kalkıyor. Nedim dayanamıyor, çığlık çığlığa dönüyor bulgur eleğinin etrafında, geldiler oğlum geldiler. Kuşlar ürkerek havalanıyorlar yerden, çocuklar avaz avaz bağıyor. Onlardı oğlum diyor en büyükleri, ellerimle parçaladım hiç tanımaz mıyım, onlardı. Siham, inanmakla inanmamak arasında gidip geliyor, kuş kuşa benzer diye çıkışıyor iç sesi. Ama dört tane diyor, dört. Oldu işte bak, inanırsan olur. İbrahim gibi inanırsan her şey olur.

O günden sonra çok kez denedi bunu köyde çocuklar. Bir tek Siham izledi onları. İzledikçe büyüdü gözbebekleri. Başı koparılan kuşların, yere damlayan ve güneşin altında bekledikçe koyulaşan kan damlaları gibi karardı kalbi. Sadece kalbi değil rüyaları da karardı. Her geçen gün ağırlaştı. Diğerlerinin de rüyaları bu kadar ağır mıydı? Sormak istediysen de sormadı.

Adımları hızlandı. Elindeki bohçayı kollarıyla iyice kavradı. Seher vaktiydi. Okunan ezanın peşinden sürüklendi. Dilinde iki kelime devinip durdu. Şiva gelecek, Şiva gelecek. Kuşlar geldi, Şiva da gelecek. Sokak aralarında tek tük karşılaştığı insanların tuhaf bakışlarına aldırmadan yürüdü. Şehrin tam orta yerinde durdu. Bir sağına baktı bir soluna; bir soluna döndü bir sağına. Vakit gelmişti. Boğazını temizleyip avazı çıktığı kadar bağırdı. İbrahim'in ve Nedim'in kuşları çağırdığı gibi çağırdı. Şivaaaaa!.. Gözünü göğe dikti. Bir mucizeydi beklediği. Bir kanat sesi. Bir kuş nefesi. Kendi etrafında döndü durdu. Hangi yönden gelir ki diye düşündü. Bir kere daha seslendi. Bu kez daha güçlü çıktı sesi. Güneş tepenin ardından yükseldikçe meydanın ortasında bir halka büyüdü. Siham, halkanın tam ortasındaydı. Pijamalarının üzerine geçirdiği ceketinin düğmelerini ilikledi, yakasını kaldırdı ve bir kez daha bağırdı. Halka kâh daraldı kâh genişledi. Bir ara koptu dağıldı, sonra yeniden tamamlandı. Siham sesi kısılana dek bağırdı. Şivaaa! Onun sesi göğe doğru yükselirken dört ayrı tepeden içi boş ve parçalanmış dört mavi çöp poşeti havalandı. Kalabalık sabırsızdı. Şiva kimdi, nereden gelecekti? Meczup işte, deyip uzaklaştı kimisi. Kimisi derdini anlamak için bekledi. Siham nemli ve soğuk kaldırıma oturup elindeki bohçayı önüne koydu. Kalabalık Siham'a, Siham önündeki bohçaya baktı. Bohçayı usul usul açarken izleyenlerin gözlerindeki perdeler de açıldı. Kat kat sarılmış bohçanın her katında bir uğultu yükseldi göğe doğru. Her katta kanat sesleriyle doldu meydan. Son katı açtığında halka çığlık çığlığa geri çekildi; genişledikçe genişledi. Siham, Şiva'nın keçeleşmiş saçlarından tutup kapanmayan gözlerine bakarken mırıldandı. Bir kuş kadar olamadın ya Şiva.

Siham, yerinden kalkıp dağılan halkanın ortasında dönmeye durdu. O döndükçe mavi elbisenin üzerindeki kırmızı çiçeklerin rengi soldu. Kolları bir gömleğe dolandı. Uzunca bir zaman ellerine hasret kaldı.

ERVA KARA

Güneş Öpmüş Saçlarını

*"Başımdan hiçbir şey geçmiyor.
Bu nedenle anlatacak çok şeyim var."*
Şule Gürbüz

Her kurumun bir dedikoducusu olur, ayaklı gazetesi, gıybetçisi... Bunlar benim kelimelerim değil. Sakince yemeklerimizi yerken, o kadının masamıza yaklaştığını gören iş arkadaşlarımla tabldotlarını alıp çil yavrusu gibi dağılırlarken fısıldadıkları kelimeler. Ben olsam, mutsuzluktan boğulmuş bir kadın işte, derdim. Kadının gelişini gören herkes uzaklaştı. Benim bedenim kaskatı kesildi ve sandalyeye yapışıp kalakaldım. "Afiyet olsun," diyerek öfleye püfleye karşıma oturdu.

Hep böyleyimdir. Baskı altında karar verme yetimi tamamen kaybederim. Işığa tutulmuş tavşanlar gibi beynim, bedenime asla hükmedemez. Eski sevgilimle ayrıldığımız gün, bana etmediği hakaret kalmamıştı. Bense sessizce yanında yürüyüp evine kadar gitmiştim. Kapısının önüne geldiğimizi fark ettiğimde her şey için çok geçti. İçeri girip ikimize de birer kahve yaptım. Bu yaptıklarımı hiçbir zaman mantıkî bir zemine oturtamadım. O güne dair kendimce avuntularım vardı tabi. Mesela kitaplığında bıraktığım ve baskısı olmayan *Ne Yaştadır Ne Başta Akıl Yoktur* kitabını geri alabilmiş ve sokağın köşesindeki ceviz ağacıyla vedalaşmış olmam...

Neyse ki olmak istemediğim yerlerde kalakaldığımda dünyamı değiştirebilmek gibi bir hünerim var. Ninemden kalan gözlükleri cebimden çıkarıp taktım. Kadına bir de böyle baktım. Oldukça komik görünüyordu. Beni çok pencereli, çok kapılı, çok kurallı o eve götürdüklerinden beri yaşamak istemediğim anlarda kurtarıcım olmuştu ninemin gözlükleri. Bedenimi işgal edebilirlerdi ama ruhumu asla! Aptal aptal güldüm. Neyse ki fark etmedi gülüşümü.

Kadın saçlarını gergin gergin çekiştirip duruyor bir yandan da kurum-

dan birini iştahla çekiştiriyordu. Birden durup yüzüme baktı “Haksız mıyım?” diye sordu. Saçına doladığı işaret parmağı takıldı gözüme. Annemi dünya gözüyle gördüğüm o son geceki halini hatırladım.

Ellerimize tutmayan kınalar yakmıştık kardeşimle o gece. Avuç içlerimize iki çember çizmiştim. “Abla bak! İki güneşim oldu” demişti sevinçle. Sonra gelip götürdüler bizi. Ellerimizin tutmayan kınalarına baktım uzunca süre. İki ayrı güneştik artık kardeşimle.

Kırılğan bir ceviz ağacının hemen altındaydı evimiz. Sonbaharda azıcık rüzgâr esse dallarından biri çatırdayıp çatımıza düşerdi. Cevizler olduğunda ağaçtan kaç çocuk düşüp kolunu bacağını kırdı bilmiyorum. Çocuklar kırılıp küstüler bir süre sonra bu ağaca. Yalnız ve kırılğan kaldı evimizin başucunda. Yine de ben çok severdim ceviz ağacını. Rüzgâra kırılmayı ondan öğrendim.

Ağacın en büyük dalı kırılmıştı o gece. Ellerimize tutmayan kınalar yaktığımız gece. “Abla bak bunların rengi bizim cevizin lekeleri gibi oldu” demişti kardeşim. Bizim ceviz boynunu bükmişti. Sonra gelip götürdüler bizi. Ellerimizin tutmayan kınalarına bakıp ceviz ağacıyla içimden konuştum uzunca süre. İki ayrı ağaçtık artık seninle.

Annemizle babamız aynı gece öldü. Sonra gelip götürdüler bizi. İki ayrı eve. Beni nineme götürdüler. Kardeşimi artık sadece rüyalarımda görebileceğimi öğrendim.

“Annemle babam neden öldü?” diye sorardım nineme bazı gecelerde. “Bilmiyorum” derdi. İç çeker, köşesine çekilir, fısır fısır Kur’an okurdu. Başımı dizine koyar annemle babamı düşünürdüm.

Annemle babam bir türlü anlayamadığım, bölük pörçük cümlelerle kavgalar ederlerdi. Büyümezdiki kelimeler, gözlerinden taşardı. Annem saçlarımızı tarardı, saçlarımız sadece böyle zamanlarda acırdı. Ellerimize sahici kınalar yakardı. Kınalı kuzularım diye öper, okşardı bizi. Babam bir köşeye çekilip sigara yakardı. Dumanların arasından gözlerinden akan yaşları seyrederdik. Bizim evde en çok babam ağlardı. Erkeklerin aslında ağlamadığını sonradan öğrendim.

Ninemin dizinde uykuya daldığım bir gecenin sabahında yatağımda uyandım. Ellerime tutan kınalar yakmış annem. Bahçeye çıktım kardeşim bahçenin ortasındaydı. Üzerinde bembeyaz bir elbise ile sanki gelin olmuştu. Saçlarını güneş mi öpmüştü ne, ısıllı parlıyordu. Sevinçle yaklaştım. Elimle üç tane kök verdi. “Köklerini alıp gitmelisin buradan” dedi. Kökleri aldım. Kokladım. Başımı kaldırdığımda bahçe bomboştı. Ceviz ağacı bütün yapraklarını dökmüştü. Rüyadayım, diye düşündüm. Burada işim bitmişti.

Rüyadan uyandığımda ninemin evinde, salondaki kanepedeydim. Başucumda bir mum ışığı alnımda sirke kokan ıslak bir bez vardı. Gözlerimi

odada gezdirdim. Ninem fısıf fısıf Kuran okuyordu. Okuyor önündeki su dolu kâseye üflüyordu. Doğrulamak istedim. Bütün bedenim tutulmuştu. Kolumu bile kaldıramadım. “Nine” dedim. Duymadı. “Nineeee!” dedim. Sesim çıkmadı. Gözlerimi kapattım.

Elimde üç tane kök. Bir gölün kıyısındayım. Akşam olmuş. Ağaçların arasında rengârenk lambalar yanıyor. Gökyüzüne baktım. Yıldızlar parlıyordu. Etraf sessiz. Kimseler yoktu. Sanki dünyadaki tüm insanlar evlerine çekilmiş bir ben kalmıştım. Dalga sesleri ve saçlarımı okşayan rüzgârla beraber yürümeye başladım. Nereye gittiğimi bilmeksizin yürüdüm. Bir çay bahçesine. Ahşap tabureler etraf rengârenk ışıklarla dolu. Göle en yakın masaya oturdum. Bütün masalar boş görünüyordu ama hiçbirine oturmama izin verilmiyordu. Bir gölge beni bu masaya sürüklemişti sanki. Oturduğum gibi başımın üzerinden bir el uzandı masaya bir bardak su bıraktı. “İç” dedi ninem içtim. “Üç yudumda” dedi ninem. Üç yudumda içtim. Elimdeki köklerden birini çıkarıp masanın yanındaki toprağa gömdüm.

Rüyadan uyandığımda ninemin evinde, salondaki kanepedeydim. Başucumda bir mum ışığı alnımda sirke kokan ıslak bir bez vardı. Gözlerimi odada gezdirdim. Ninem fısıf fısıf Kuran okuyordu. Okuyor önündeki su dolu kâseye üflüyordu. Doğrulamak istedim. Bütün bedenim tutulmuştu. Kolumu bile kaldıramadım. “Nine” dedim. Duymadı. “Nineeee!” dedim. Sesim çıkmadı. Gözlerimi kapattım.

Elimde iki tane kök. Bir kuyunun başındayım. Gözlerimden akan yaşlar kuyunun dibine düşüyor, şıp şıp şıp. Kuyunun dibi göz göz. Başımı göğeye kaldırdım, arkamda bir ceviz ağacı vardı. Uzattı dallarını. Uzandım dallarına. Kuyunun içinde göz göz olan ceviz tanelerinin arasına bıraktı beni. Çocukluğumda kaybettiğim yeşil topu buldum kuyunun dibinde. Elime aldım, tüm sesler sustu. Yoksa sağır mı oldum? Sağır mıydım? Bağırmaya başladım. Bağırdım. Bağırdım. Sesimi işitmedi kulaklarım. Yeşil topu sıkıp parçaladım. Bir parçasını ağızıma attım, çiğnedim. Plastik tadı damaklarımı kapladı. Yeniden bağırmaya başladım. Bağırdıkça sesim kuyunun yosun tutmuş duvarlarında yankılandı. Yosunları kazıdım, altından zümrüt tabletlere yazılmış bir masal çıktı. Bilmediğim bir dilde fakat her kelimesini anlayarak okudum. Okudukça kuyunun içine yılanlar doluştu. Ejderhalar. Bilginler. Hızırlar. Lokman Hekimler. Elinde asa ayağında demir çarıklı dervişler. Âşıklar. Hainler. Yollar. Ağaçlar. Ağaçlar. Ağaçlar. İki tarafı zeytin ağaçlarıyla kaplanmış bir yolda yürüyordum. Yürüdüm, yürüdüm... Bir gölün kıyısına vardım. Sazlıkların arasından bir kuş havalandı. Çay bahçesini gördüm. Göle en yakın masaya oturdum. Oturduğum gibi başımın üzerinden bir el uzandı, masaya bir bardak su bıraktı. “İç” dedi ninem içtim. “Üç yudumda” dedi ninem. Üç yudumda içtim. Elimdeki

köklerden birini çıkarıp masanın yanındaki toprağa gömdüm.

Rüyadan uyandığımda ninemin evinde, salondaki kanepedeydim. Başucumda bir mum ışığı alnımda sirke kokan ıslak bir bez vardı. Gözlerimi odada gezdirdim. Ninem fısır fısır Kuran okuyordu. Okuyor önündeki su dolu kâseye üflüyordu. Doğrulamak istedim. Bütün bedenim tutulmuştu. Kolumu bile kaldıramadım. “Nine” dedim. Duymadı. “Nineee!” dedim. Sesim çıkmadı. Gözlerimi kapattım.

Elimde bir tane kök. Bir mezarın başındayım. Gözlerimden akan yaşlarla toprağı suluyordum. Toprak suyu içer gibiydi. İçin damarlarım için. İçim. Damarlarım. Damarlarım şişmeye başladı. Damarlarım çatlayacak gibi oldu. Damarlarımı teker teker sayacak oldum. Canım yandı. Bir canım vardı. Canımı çağırarak oldum. Sesim toprağa karıştı. Topraktan bir filiz başını kaldırdı. Tuttum kopardım filizi, ağızıma attım. Çiğnemeye başladım. Taze, yeşil bir ot tadı damağıma yayıldı. Bağırdım. Bağırdıkça sesim mezarın mermer taşına çarpıp içimde yankılandı. İçime baktım. Çürümüştü bütün etlerim. İçimin bütün organları kurtlanmıştı. Karanlık çöktü. Kurtlar ulumaya başladı. Gök, kubbem oldu. Yıldızlı atlas bir yorgan gibi açıldı. En parlak yıldızla doğru yürüdüm. “Korkma!” ninemin sesi idi. Korkmadım. Gölün kıyısına vardım. Çay bahçesini gördüm. Göle en yakın masaya oturdum. Oturduğum gibi başımın üzerinden el uzandı, masaya bir bardak su bıraktı. “İç” dedi ninem içtim. “Üç yudumda” dedi ninem. Üç yudumda içtim. Masanın yanındaki toprağa bir çukur kazdım. Elimdeki tek kökü toprağın içine bıraktım. Çukura doğru baktım. Midem ağızıma geldi. Öğürdüm. Öğürdükçe içimdeki çürümüş etleri, organları, kurtlarımı kustum. Çukuru kapattım. Gömdüm her şeyi.

Gözlerimi açtığımda ninemin evinde salondaki kanepedeydim. Nine-min bal rengi gözleriyle karşılaştım. Bir kaşık balı ağızıma koydu. “Korkma, yut” dedi. Korkmadım, yuttum. Kolumu kımıldattım. Hafifçe doğruldum. Üzerimden ve içimden tonlarca yük kalkmıştı. Öğürmeye başladım. Ninem boş bir tas uzattı. Ağızımdan bembeyaz, ipince yılanlar döküldü. Nineme baktım. “Korkma!” dedi. Korkmadım. Bir tas su uzattı. Okunmuş su. Şifalı su. “İç kızım” dedi. İçtim. “Üç yudumda” dedi. Yudumlarımı üçledim. Nineme rüyalarımın bahsetmedim.

Haftalar sonra yatağımdan kalktım. Ninem saçlarımı okşadı. Bahçeye çıktım. Ninem saçlarımı okşadı. Okula başladım. Ninem saçlarımı iki örük yaptı. ABC’yi öğrendiğim günün sabahına uyanamadı ninem. Ninemi bembeyaz bir kefene sardılar. Gidip öptüm alnından. Toprağa gömdüler. Evi toparladılar. Ninemin gözlüklerini alıp önlüğümün cebine sakladım. Kocaman bir şehirde, yüzlerce çocuğun ağlayıp güldüğü, çok pencereli, çok kapılı bir eve götürdüler beni. Çocukların anneleri olmadığını bildikleri hâlde “anne” de-

dikleri kadınlarla beraber yaşamaya başladım. Bir süre sonra ben de “anne” dedim onlara.

Söktüğüm ABC’ye ninemin gözlüklerinin camlarından baktım. “Gözlük olmadan daha iyi görüyorsun çıkar onu.” dediler her yakalandığımda. Gözlükle baktığımda gördüklerimi hiç kimseye anlatmadım. Benim ABC bildiğime ninem Elif Be Cim derdi. Elifi aldım elime, Be’nin karnına sığındım, Cim’in düğmesiyle ilikledim kendimi oraya. Oradan hiç çıkmadım. Hiç hastalanmadım. Hiç ağlamadım. Hiç konuşmadım. Bazen rüyalarım evimizin bahçesinde kardeşimle elimize kınalar yakıyoruz. Bizim cevizin lekeleri gibi oluyorlar, olsun.

Çok pencereli evimizin penceresinden batan güneşe baktım hep. “Şimdi başka bir şehirde güneş doğuyor.” derdi anne. Kardeşimin saçlarını hatırlardım. Ninemin gözlüklerini cebimden çıkarıp takardım. “Özge!” diye seslenirdi anne. Gözlerimi güneşten alıp içeri bakardım, bütün çocuklar her defasında bana bakıyordu. Gözlerimin önünde küçük pullar uçuşuyordu. “Özge, gözlerin bozulacak çıkar lütfen ninenin gözlüklerini...”

Özge! diye seslendi kadın. Aptalca bir gülümsemeyle son lokmamı ağızıma atmıştım. Karşımda oturan kadının öfkeden büyümüş gözleriyle karşılaştım. Havlamaya benzer bir sesle “Sen beni dinlemiyor musun?” dedi. Dinlemiyordum. Bana mı söylüyor diye düşünüp sağıma soluma bakındım, yakın çevremizde kimsecikler yoktu. “Sen beni dinlemiyorsun, saygısız!” diye bağırdı.

Bir anda suratıma çarpılan suyun sersemliğiyle, kalçalarını ve saçlarını savura savura yemekhaneden çıkan kadının arkasından bakakaldım. Camlarından şıpır şıpır sular damlayan gözlükleri çıkardım. Elime bir peçete alıp gözlüğün camlarını temizlemeye başladım. Yemekhaneadaki insanlar acı-makla şaşkınlık arası bir halde bana bakıyordu. Pencerenin önündeki ceviz ağacını seyretmeye başladım. Ellerime tutmayan kınalar yakmayalı uzun zaman olmuştu.

Telefonumun sesi rüzgârda hışırdayan ceviz yapraklarının sesine karıştığında telaşlandım. Elimi çantamda bir süre dolaştırdıktan sonra sonunda telefonu bulabildim, ekrana baktım *Reyhan Anne*. Ellerim titreyerek yeşili kırmızıya doğru sürükledim, kulağıma yasladım “Özge, kızım! Kardeşini bulmuş olabiliriz. Hemen gelebilir misin?” Ninemin gözlüklerini taktım. Kardeşimin saçlarını hatırladım. Gözlerimin önünde küçük pullar uçuşuyordu.

FATMA NUR UYSAL PINAR

Ekşi Mesele

Serçe parmağımı yoğurt kovaındaki süte daldırdım, içimden bir, iki, üç... dokuza kadar saydım, parmağım yanmaya başlayınca çekip ağzıma götürdüm. Mutfak dolabında asılı duran havluya elimi sildim. Kâseye daha önceden ayırdığım iki yemek kaşığı yoğurdun üzerine bir kepçe sütü ekledim. Yoğurtla sütü çırpıp kovaya boşalttım. Kepçeyle saat yönünün tersine bir dakika boyunca karıştırdım. O an fazla beyaz geldi süt bana. Gözümü kamaştıracak kadar beyaz, içinde kaybolacak kadar derin bir girdap. Küçücük, başka renkte herhangi bir şey düşse içine belli olur. Ben düşsem, bunca beyazlık ağartır mı yüreğimi? Oraya kadar işler mi rengi? Karanlık yanlarım bu beyaza diz çöker mi? Hem karıştırdım hem *el benim elim değil Fatma anamızın eli*, dedim. Bu sözü çocukken annemden duymuştum. Neydi o söz, diye başını ağrıttığım zamanlar sanki erkek haliyle yoğurt mayalayacak da soruyor haspam, der beni mutfaktan çıkarırdı. Hani süt ayna olsa yüzümdeki tebessümü görmek isterdim. Kepçeyi tezgâha koyup kovanın kapağını besmeleyle kapattım. Aslan parçalarına layık bir yoğurt olsun diyerek kiler niyetiyle kullandığımız boş odaya götürüp iki kalın örtünün arasında uymaya bıraktım. En az altı saat bekleyecek olan yoğurda son görevimi de yaptığımdan emin olduğumda evden çıktım. Dışarı içeriden, içeri dışarıdan havasız. Kendi havasında olmayana oksijen ne yapsın? Sunî rahatlıklara alıştırdım kendimi. Darlanınca hop mekân değişti. Tebdil-i mekandaki ferahlığı da tükettim sonunda.

Pazar yeri, gürültü demektir. Elli çeşit insan olur. Hırlısı hırsız cabaşı. Özgüvenimiz yüksektir evelallah. Öyle olmasa çekilmez bu meslek. Pazarcı dediğin nabza göre şerbet verecek. Gel, gel diye bağıracak. Ben bağıınca kulağımdaki sesi de duymuyorum hem. Yani sadece o an. Burada daha sulusu var, gel. Bursa domatesi, İzmir üzümü, Aydın inciri... En tazesı, en bal lısı burada. Köy yumurtası, kan yapan pekmez, Bozkır tahini ve nicesi sen gel. Yeşilliğin en güzeli, en canlısı burada daha dün toplandı. Karadut kendi

ağacımızdan, salatalık bizim bostandan gel. Kesmeceydi, yarmacaydı ömrüm bu sözleri duymakla geçti. Ninni gibi gelir bunlar pazarcı milletine. Bu sloganlar, bu melodiler olmasa yapılan işin ne cazibesi kalır? Üç kilosu on lira, bak son kasa. Bitiriyorum, bitince yok mu diye ağlama. Bu sana, bu da güzel ablama. Ablam daimî müşterim Mustafa, sakın çürüğünü koyma. İyisinden vermezsen haftaya geri döker tezgâhına. Gel abla gel...

Bugün Allahtan pazar yok, birikmiş işleri yapacağım. Faturalar, taksitler... Hale gidilecek bir de. Yeni mallar alınacak. Mal dediğim sebze, meyve işte. Yazın karpuz, kışın portakal satarım. Haftada üç kez pazar kurulu: Pazartesi, Perşembe, Cumartesi. En kalabalık Perşembe pazarı. İğne atsan yere düşmez. İki kol üzerine kurulan tezgâhlar, rengârenk meyveler ve sebzeler, pazarcılar arasındaki diyalog cümbüşe çevirir meydana. Çocuğunu kaybedenler, annesini arayanlar, önceki haftanın yanlış hesabını soranlar, üç kuruşun ardına düşen müşteriler, elli kuruş için poşet açmam başka yerden al, diyen pazarcılar... Nelere şahit olmadım ki? Acı patlıcanı bir hafta bekletip acısı geçmedi diye tuzlu suyuyla arkadaşın tezgâhına dökenleri de gördüm, karısına istemediği şeyleri aldırıldığı için küfredeni de. Şehrin tam ortasına kurulan Perşembe pazarında diğer günlere göre kazançlar iyi olur. Allah bereketini versin. Veriyor da şükür kimseye muhtaçlığımız yok. Pazarcı milletin gözü tok olur, ayağını yorganına göre uzatmanın Allah'ını bilir. Zor kazanır çünkü. Sabahın beşinden akşamın dokuzuna kadar ayakta durunca, gelenin gidenin çekilmez kahırını göğüsleyince, kışın karın, yazın sıcağın, güzün poyrazın muhatabı olunca elindekinin de kıymetini bilir. Kurt üşür pazarcı üşümez, diye boşa dememişler. Zabıtalara, müşterilere de bizim kıymetimizi bilse keşke. Nerde? Şu devirde kim kimin kıymetini biliyor da pazarcının kıymeti bilinecek? Üç tezgâh ileride yaşlı kadın ve torununu onca insanın içinde azarladılar, yetmedi kovdular, yetmedi kovaladılar... Yaşlı kadının yazması salındı, kadın canhıraş tek elle bağlayıverdi. Etmen guzum, kendi bahçemden bu semizotu, onları satarak bakıyorum öksüzüme, dese de dinlemediler. Klişeydi çünkü dedikleri. Herkes aynı şeyi söyleye söyleye dillere pelesenk edince kimin doğru kimin yanlış söylediği de anlaşılmaz oldu. Acımak duygumuz eskisi gibi değil, koptu gitti vicdanımızın el değmemiş köşesinden. Umursamaz bir badana yapıverdik el yordamıyla. Bana ne zımparası çektik üzerine. Kat kat duvar ördük içimizdeki o küçücük gün ışığına. Kimse oralı olmadı. Kendi karanlığından başkasını görececek hal kalmadı kimsede. Herkes önündeki müşteriye malını satmanın derdindeydi. Tezgâhtakiler ne kadar erken satılırsa o kadar gülerdi pazarcı, o kadar mutlu giderdi yuvasına. Peki benim yuvam. İki oğlum var, başka da kimsem yok. Kapı çarptı sonra gitti bütün tanıdıklarım. Bir kapıya kurban ettim herkesi. Ama o ses de sestir be. Bina sarsıldı ya da ben sarsılınca her

yer sarsılıyor sandım. Kapı kenarından dökülen alçıları toplayıp koydum bir poşete. Olur ya dedim insan unutmakla meşhurdur unuturum bugünü, kulağımdaki bu ses de kesilir o zaman bakar bakar hatırlarım olanları. İnsan ardına bakmadan nasıl yaşar, insan yarım nasıl yaşar, kaçtıkların bırakır mı yakanı? Ben hiç önünü arkasını aramadım, aramam da yeminim var. Kendi giden kendi gelir. Çocuklar küçüktü tabi ağladılar avuttum, yaşam musluktan akan su değildi ki açıp kapayalım gönlümüzce, zor oldu ama nazdı niyazdı bir şekilde büyüttüm. Hem onlar alıştı hem ben. Hem ana oldum hem baba. Evlenmedim de bir daha. Gelen gidenden daha iyi olacak değildi sonuçta. Sineye çektim. Olanı biteni değil o gidişi, o kapı çarpılmasını, o kütttttt sesini sineye çektim. O yüzden ara ara ağrır göğsüm. EKG sonuçlarına bakıp stresten, yoğun çalışmaktan olabilir, diyor doktor. Göğüs, kol ve bacak bölgeme yapıştırdıkları elektrotlar, kalbimin yarattığı elektriksel aktivitenin ölçülmesini sağlayacak, elektrotların bağlı olduğu cihaz, grafiksel şekillere dönüştürerek şu elimde tuttuğum kâğıda basacak sonra da anormal durumları bu çizgilerden anlayacaklar öyle mi? Kapı sesi nasıl duyulsun burada? Kütttttt. Gidiyorum bile demeden birinin gitmesi kalbin ritmini değiştiriyor valla. Ama bu vedasız veda nasıl çıksın bu kâğıtta? Kimse bilmez kimse-nin çektiğini. Aynı çembere denk düşmeyince, eşitlenmeyecek acıları olunca insanın kimseye yaşadıklarını da anlatamaz. Sebeplerini araştırmalıyımız. Ben biliyorum sebebimi. Kütttttt. Ev işi bende, dışarı işi bende diye dert yanamadım doktora. Olur, dedim dinlenirim. Müsaade bana.

Dip köşe temizlik yapacak vaktim hiç olmaz. Ama haftada bir evi mutlaka süpürüp silerim. Her yemek sonrası sofra serdiğimiz yeri iyice gırgırlarım. Çok yorgun olursam çocuklardan birine seslenirim. Binbir nazla gelip söylene söylene gırgırı alırlar ellerine. “Bak nineniz kırıntıya üç harfli gelir, gece rüyanızda korkutur, derdi.” diye nutuk çekince elleri mahkûm olurdu bir yerde. Çocuğa iş buyur arkasından kendin git. Sağa sola saçarlar kırıntıları. Yapmadıkları yaptıklarından hayırlı. Kızsam ergenlik çağındalar, lafın altında kalmazlar. Bir söyle bin işit. Görmezden gelir, olduğu kadarıyla yetinirim. Üstlerine gidersem köhne kapımı çarpıp giderler, zilime bir daha evlat eli değmez diye korkarım. Hayali bile etimi cımbızla çekiyor sanki. Kütttttt. Kapı çarpmasından korktuğumu başka hiçbir şeyden korkmadım. Bir kere çarptı bana o kapı. Yüzüme değil taa içime çarptı. Kütttttt. Her zerremi üç bilinmeyenli denklemde rastgele mıhladı. İki büküm etti kalbimi. Bilemedim sonra içim neresi dışım neresi. Bilemedim ne menem bir dünyanın cilvesi. Gören gözüm görmez olur mu? Oldu. Tutan elim tutmaz olur mu? Oldu. O gün bugündür tanıyamıyorum kendimi. Kulağımdaki kapı sesi hep bâki. Kütttttt. Ne yaptıysam geçmedi. İnce bir uğultu gibi değil. Ağır bir gürültü gibi her an

kulağımda misafir. Misafir geçici derler bir de zamanı gelince çeker gider. Kütttttt. O yüzden iki oğluma da üstelemem. Başıma taç onlar benim, gön-lüme sevinç, yüzüme tebessüm... Okusunlar isterim, baltaya sap olmak değil mevzu iyi insan olmak ama yine de okusunlar da kurtarsınlar kendilerini. O zaman belki kapılar çarpılmaz yüzlerine, pazarcı olmasınlar da ne olurlarsa olsunlar. Zor bizim meslek. Yazın yardım edince anlıyor hergeleler aslında ne demek istediğimi ama kanları deli deli akınca onlar da unutuyor arada. Unutuyorlar hayatın sirkte ip üzerinde tek ayak yürümekten farksız olduğunu. Denge meselesinin aslında hayat meselesi olduğunu.

Elektrikli süpürgeyi fişini takıp evi süpürmeye başladım. Odanın üst tarafından, tam pencerenin altından kapıya doğru bir ileri bir geri süpürdüm. Şu süpürgeyi yaptığı büyük maharetti doğrusu. Önüne geleni atıyor haznesine. Bin volt gücünde. Kamyondan kasa indir, tezgâha diz, on kiloluk karpuzu tek elle havada kap, güç mü kalır insanda? Gücüm bir kapı çarpmasıyla tükendi desem kim inanır bana? Kütttttt. Sonrası malum. Sonrası iki aslan parçası için yaşama tutunmak. Oysa tutulmak isterdim, dünyanın güzelliğini geçici de olsa idrak etmek, selam dünya bak bu mutlu ailem bu da reisleri ben, demek isterdim. Nefes alan herkes yaşar mı sanıyorsunuz? Büyük yanılgı. Bir kapı cellat olabilir mesela. Kapı çarpar hayat durur, durmaz ama durur. Sonra o uğultu gölgen gibi etrafında dolanır. Farklı bir sesteki ilişen kulağıma. Süpürge yine yuttu. Ne yuttu içini açınca belli olur. Demek ki her şeyi hüpletmesi de iyi değilmiş. Gördüğümüz şeylerde sıkıntı yok. Göremediklerimiz kaçarsa iş büyük. Bir kaçıyı görmüştüm zamanında. Her gün biraz biraz elini eteğini yuvadan çeken birinin kaçıının bütün aşamalarını hasbelkader görmüştüm. Neyine müdahale edecektim. İnsan kendinden eminse açıklama ihtiyacında bulunmaz. Ben de hiçbir şey demedim, açıklama yapmadım, müdahale etmedim. İçim rahat vallahi. İnşallah önemli bir şey kaçmamıştır, diye söylenerek balona yöneldim. Önemli olsa ne olacak dipsiz kuyuya düşmedi ya. Ah bu kaybetme korkusu. Kenarından, kıyısından yaşamadığımız için hep bunlar. Bi rahat olamıyoruz ki, sahiplenmeden yaşayamıyoruz. Kaybetmek eksilmenin diğer adı. Kütttttt. Ama insan kendiyle tamam olunca azalır korkuları. Başkası, başka şeyler tamam etmez onu. Ömrümün son beş yılında daha iyi anladım bunu.

Balkon kapısı gıcırdadı mı bil ki Raziye pencerede. Nöbette kuş uçurmayan asker gibi mübarek. Olmayacak duaya âmin demekle meşgul. Kaç kere usulünce reddettim. Yok, laftan anladığı da yok benden vazgeçtiği de. Ben onu anlıyorum anlamasına da o beni anlamıyor. O kovanın balını yedim Raziye, zehirli. Kütttttt. Sen bari kıyma kendine diyorum, yok. İçimde sana karşı yaprak kımıldamıyor da dedim. Ne onur ne gurur. Ee bu işler böyle olur.

Zehirlenmesem zamanında, aynı yolları yürümesem tepkim daha sert olurdu da gücüm yok. Kimseyle uğraşacak derman yok dizlerimde. Dünyada bir sen bir ben kalsak benden sana yar olmaz diyorum, sonra büyük laf ettiğimi anlayıp dilimi ısıyorum. Annem de öyle yapardı. İçim rahat etmiyor, Raziye ve beni aynı cümlede geçirdiğim aklıma geliyor, ulu sözüm değil deli sözüm, diyerek sağ elimi gevşek bir yumruk yapıp tersiyle balkon duvarına üç kere vuruyorum. Dağlara taşlara gelmeye başlara. Âmin. Sol elimdeki süpürgeyi yere indirip torbasını çıkarıyorum. İnceden bir toz etrafa yayılıp boğazıma yapıyor, öksürüyorum. Ellerimle tozları yelliyorum. Bir de balkonu temizleyeceğiz şimdi. Durduk yere iş çıktı başıma. Raziye'ye desem uçarak gelir, pırıl pırıl yapar her yeri. Gerçi demesem de geliyor. Elinde kek, çocuklar için. Elinde börek, çocukların beslenmesi için. Elinde çorba, kış günü iyi gider. Hep de annesi gönderir. Annesinin haberi bile yoktur da hadi oradan, denmiyor. Melek abla duysa bacaklarını kırar da denmiyor. Mahalleli duysa adın gözü dışarıdaya çıkar, hiç denmiyor. Teşekkür ederim, bacım deniyor. Allah razı olsun deniyor, kandilse en fazla Allah kabul etsin, deniyor. Öksürüğüm kesilmiyor ama gözüm pencerede. Raziye fark ederse elinde su koşar gelir. Gelme Raziye. Dost tavsiyesi bak sana; istenmediğin yere gelme. Sonra ceremesini iki kişi de çekiyor. Kendimden biliyorum. Kütttttt. Zorla güzellik olmuyor, beni örnek al kendine. İnceldiği yerden kopunca anlıyor insan, en büyük gerçeği o an fark ediyor. Olmayınca olmuyor. Bahanelerin tuz buz olduğunu, ısrarların zaman kaybı, tek taraflı sevginin hiçbir yaraya merhem olmadığını... Öğreniyor da öğreniyor işte. Kütttttt. Öğrenmenin yaşı yok ne de olsa. Karşındaki sevmeyince ağzınla kuş tutsan sevdiremezsin. Okey taşıymış torbadaki. Okeyin dördüncüsü gibi kaçak o da. Pijamama taşın tozunu silip girdim içeriye, Raziye'nin perdesi dalgalandı. Birazdan çalar kapıyı. Süpürgeyi toplayıp koydum yerine. Şimdi bir tencere de çorba pişirsem değmeyin keyfime.

Akşam üzeri çocuklar okuldan geldi, kurduk soframızı. Küçük oğlan baba dedi yoğurt eksik. Hay Allah yine mi unuttum. Aslanlar aynı anda yine mi ekşi yoğurt, dediler. Bunu bulduğunuza şükredin hergeleler, dedim size bir kere hazır yoğurt yedirmedim. Bugün yenmez zaten yarına üzerine şeker döküp yersiniz. Hadi için çorbalarınızı. Onlar çorbaları içerken kiler niyetine kullandığımız boş odaya gittim. İki örtü de yoktu yoğurt da. Odadan odaya seslendim. Yoğurdu gören var mı?

ARZU ÖZDEMİR

Gece

Doğuştan kördü.

Bir gün annesine sordu: Hep gördüğüm renk, denizin ve gökyüzünün rengi mi?

Evet, dedi annesi.

Sonra dişlerini sıkıp söylendi:

En azından günün bir kısmında... En azından...

Aşk Çemberi

Baştan ayağa kar'a boyanan korkuluk, yanındaki kardan adama âşık olmuştu.

Kollarını açmış, onu kucaklamak istiyordu.

Derken güneş doğdu, kardan adam eridi, korkuluk aslına döndü.

Derin Uyurlar

Sabah işe yetişmek için erkenden uyandılar.

Karınları zil çalıyordu.

Buzdolabını açtılar: tam takır...

Köpekleri de dolanıp duruyor boş kabın çevresinde.

Ne yapsınlar? Alelacele çarşıya gönderdiler en küçüklerini.

Çocuk, fırına gidip bozuklukları uzattı.

Paraya bakan adam, şaşkınlıkla sordu: Yaa huu, siz hangi devirde kaldınız?

MUSTAFA UÇURUM

Görüldü

Mesajı yazdı, bir süre gönder tuşuna basmadı. Birkaç kez okudu yazdığı cümleleri. Şiir gibi dedi içinden.

Kesin bu kez çok etkilenecek. Bana neler yazacak neler. Son kez okuyup bastı gönder tuşuna.

Gitti mesaj. Sanki bir kuş gibi dedi. Kuşlarla gönderilen mektuplar kadar değerliydi yazdığı cümleler.

Bekledi, önce tek tik, sonra çift tik. Gri bir tik kaldı öyle.

Sık sık baktı. Grilik devam etti.

Sonra bir anda maviye döndü tik. Yerini buldu gönderdiği cümleler. Aşk işte ancak böyle anlatılır dedi bir kez daha okuyunca yazdıklarını.

Cevap gelmedi. Sadece görüldü.

Baharda açan Çiçek

Çiçekçiye gidip tarife başladı.

Büyük yapraklı olacak. Boyu da uzayacak çiçeğin. Mutlaka çiçek açacak.

Çiçekler arasında döndü durdu adam. Rengine, boyuna, yaprağına tek tek baktı çiçeklerin. Birkaçını gösterdi ama bahanelerle geri çevrildi çiçekler.

En diplerde bir çiçek öyle mahzun mahzun kendisini alacak bir talihliyi bekliyordu.

Yaprakları büyük, boyu da uzun. Üzerinde tomurcuklar.

Bu olsun dedi. Aldı çiçeğini, eve götürdü, salonun en güneş gören yerine koydu.

Baharın en güzel günleri. Çiçekte tomurcuklar ha açtı ha açacak.

Güneş vurdu yapraklara, tomurcuklara.

Günden güne soldu çiçek. Bahardır mevsim. Açmadı çiçekler.

Çiçekçiye götürdü ve açmadı bu çiçek dedi.

Evde çiçeği nereye koyduğunu sordu adam. Salonun en güzel yerine dedi. En güneş alan yerine hem de.

Bu çiçek güneşi hiç sevmez. Bak burada en köşede duruyordu. Soldurmuşsun çiçeği.

TACETTİN ŞİMŞEK

Gar/ip/lik

Bir pazar kuruldu kuyu başında. Köle diye satıldık haraç mezat.

Mâlik, biri bine dönüştüren usta bezirgân.

Senetler alır verir; tahviller alır satardı. Menkullere, gayrimenkullere yatırım yapardı. Borsalar kurardı. İhalelere girer çıkardı. Döviz kurları ve faiz parkurları arasında mekik dokurdu.

Öte yanda nine: Hacerülesved gözlü nine...

Ninenin ellerinde sizin zümrütleriniz, yakutlarınız yoktu. Bir iplik yumağı vardı sadece.

Asıl serveti yüreğiydi ninenin.

Koşup geldi mezada nefes nefese. Gözleri ıslıl ıslıl.

Uzattı elindeki iplik yumağını.

Yusuf'a bedel sundu.

Güldünüz.

–Git evine, ihtiyar, dediniz. Biz kölenin ağırlığınca servet hülyasındayız.

Nine yenik ve mağrur:

–Bilirim, oğul, dedi. Ben de bilirim ipliğimin o inciye bedel olmadığı. Ama siz de bilin! Herkes bilsin ki Yusuf'a müşteriyim. Kayda geçilsin. Dilerse-niz can vereyim üste. Bir can ekleyeyim bu bir yumak ipliğe.

Gariptik.

Kaderimize işlenmiş bir nakıştı gariplik

Derken bir gün uyandık, Yusuf olduk.

Bedelimiz incilere bedel bir yumak iplik.

Hasibe Çerko ile *Günbatımına Övgü* Üzerine

Konuşan: **Rüveyda Durmaz Kılıç**

Öykücülüğünüzde anlatı dili, dikkat çekecek değerde ve anlamda ön plana çıkıyor. Yoğun, kapalı, derin ve doğurgan bir anlatı dünyanız var. Kelimeleri çoğaltan, anlamları tekrar tekrar çoğaltan ve okurunu keşfe zorlayan dil hünerinizi konuşmak istiyorum. Yazarlığınızda kurgudan, insanlardan, mekânlardan daha çok duygular ve o duyguların yarattığı evren önemli sanki. Daha da önemlisi bunu nasıl anlattığınız oluyor. Ne dersiniz?

Merhaba. Nasıl söylesem... Her bir şeyde nihai ve özetlenemez olan bir şey var. Bütün bir harfler ve kesintisiz müzik çemberlerini oluşturan saf, biçimsiz -ama eşsiz bir biçimsizlik veya sınırları belirsiz olmakla birlikte yine de bir biçim- dilimin açığa çıkma imkânını veren ve sanki maddesini de oluşturan bir şey. Örneğin ne gelinciğin ipek dokusunun tozlaştırılmış haline ne de soluduğumuz havanın saydam hafifliğine benziyor. Yani bunlar dilin dokusu yanında kaba ve kalın doğalar olup o muazzam cevherden ayrılmak zorunda kalıyor. Bu sebeple dilin doğası hakkında yoğunlaşırken duygu dünyasının biçimleri yavaş yavaş inceliyor kaybolmaya başlıyor. Duyguların yarattığı heyecan açıklıkta kalakalma ve ansızın dilsizleşme hissiyle yer değiştiriyor.

İşte ben bu eşikte tehditkâr titreşimlerin etkisi altında endişe dolu saatler geçiririm. Kolektif bilinç hayvanıyla mücadele etmenin tam karşılığı bu eşikte beklemek olsa gerektir. Vakit geldiğinde ruhun bu noktadaki ağır kanatları yükünü bırakıp asli mecrasına (ırmağın karşı kıyısına doğru) yüzmeye başlıyor ya da inceden inceye bir dalgalanış, nefis bir esinti içten dışa, dıştan içe bedenimi sarmalayıp madde yanımın ağırlıklarından çözülmemi sağlıyor. Oldukça eziyet edici arayışım bitkisel ve hayvani ve insani bilincimin yükünden silkelenmem için en güzel nimet halini alıyor.

Kitabı teşkil eden metinler bu bağlamda ele alınıp üzerinde tefekkür edilirse sizin sorunuzun muradı hasil olacaktır diye düşünüyorum.

Mesela insanlar, mimari dokular, fizik mekân ve duygular kaynağın huzur dolu iklimine taşınabilirse sanatçının deneyimi o zaman gerçek bir

derinliğe doğru yol almaya başlıyor. Yani bizatihi insan varoluşu ve şiir düzlemine doğru açılıyor. Şöyle derin mi derin bir sessizlikle kuşatılmış mekânda gerçekleştiriliyor yazı eylemi (olay, ikinci Ben'e doğru adım adım dönüşüm olayı).

Ve bu saydam evrende yahut mekânda tecrübe ediliyor hakikatler, kavramlar. Söz, böylesi saydam bir yerde, teshirli, her şeyi bilen, beni bekleyen, karşılayan ve ışıktan bağlarla sarmalayıp, benim duygu dilimi kabul eden böylesi özge bir yerde serpilip gelişebiliyor. Çünkü nice alt bilinç canavarlarıyla ve yukarılarda mitlerle savaşarak ona erişebiliyor. Ruh bu savaş sonrasında serpilip gelişmeye daha bir liyakat kazanıyor, daha bir neşeleniyor. Biliyor ki, ancak eşik aşılabılırsa bu yazıların, anlatıların, şiirlerin, öykülerin hepsi varoluş denizinin asli damlalarıyla yoğrulacak. Onda doğup ve varlık kazanacak, hepsi bir bütünün çiçeklenmeleri niteliğiyle dilin özge manzaralarını oluşturacak. Aynı şekilde bu çiçeklenmeler, bu manzaralar, ruhun uçsuz bucaksız peyzajı niteliğiyle gerçeklik kazanacak.

Sevgili Rüveyda, bu öyle bir şey ki, beden tinsel kökleri olan tarlalarına dilin kutsal çağırısı eşliğinde rücu ediyor, bu nedenle çeşit çeşit ürünler vererek yenilenmek istiyor.

Tabii burasının simgelerin büyük boşluğuyla iç içe bir mekân olduğunu düşünürsek... Artık kalınlıklar dünyası geride kaldı veya maddi âlemin keşifliği yok burada. Peki bu nasıl oldu? Nesnelere ad verirken bile kabuksuz halleriyle, yepyeni, en doğal en çıplak görünümlerine ad vermek ne anlama geliyor? Şu anlama geliyor: isimleri derin ve akışkan doğası içersinde

seyretmenin aynı anda ışığın paylaşımına şahitlik etme olduğu anlamına geliyor. Bu yani tamamen bilinç açıklığının ya da kalp açıklığının bütün bir evreni içine alacak boyutta genişleyebildiği anlamına geliyor. Bütün bir evren derken dıştaki bir şeyden; örneğin ağaç, kuş, nehir, dağ ya da vadinin içe sığdırılması olanaksız maddi varlığını değil, iç dünyadaki görünüşlerinin ve titreşimlerinin Ben'in bir temsili halinde sonsuza taşınmasını kast ediyorum; bu durum dilerim yazının herhangi bir anında son bulmaları gerekse bile simalarıyla, frekans ve enerjileriyle hâlâ mekanı şerefendirip dolduracak olmalarıyla nesnel olan evren ve öznel olan bilincin ikiye katlanmışlığının ortadan kalkmasını açıklar niteliktedir.

Sonra güzelliği, onun temsiller mekânını, hatta kader düzlemini açıklar niteliktedir. Yeri gelmişken yazıda beliren topluluğun; her bir varoluşun; bir insan simasının, kuşun, bir tepe, bahçe, nehir veya taşın yazıyı yazanı, onları simgeler örüntüsü içinde asli yurduna taşıyanı, dönüşüm yoluna düşüp kaybolanı -Ben- i temsil ettiklerini unutmayalım. İşte bu temsil yerinin sonsuzluk huyu, sonsuzluk karakteri var, söz tohumlarını mayalandırma, ete ve kana büründürme, sonra filizlendirme yani olgunlaşma sürecinin içinde olma huyu var.

Bu evrene yönelişlerimde en gizli dua olan yeteneğin metaforlar oluşturma ve dönüştürmesinin içeriklerinin anlam ve etkileri büyüktür.

Nasıl anlattığımın kendi açımdan önemine gelince: Bu inanılmaz ölçüde derin sessizlikte hissedilebilen ses denizinin dalgaları okunaksız, doğurgan, sonsuz çiçeklenmelerin de kaynağı niteliğiyle çağırır, ben itaat ederim. Tabi olmak, özdeşleştikten ve kaynaştıktan sonra orada kalmak değildir bu durum.

Bir ölçüde olan ve olacak olan ne varsa karşı koyamadığım bir kavuşma sürecinin tekrarından, özleyişin sonsuzluğundan, bekleyişin asaletinden kaynaklanmadır. Kalanı dinginliğe yeniden ve yeniden erişebilmek uğruna ruhu bu tertemiz esintiye açık hale getirmek, güzelliğin mekânına kalbin yüzüyle açılmak, açılmaktır. Olabildiğince hayvani boyutlardan, sınırlandırıcı beşerî akıl boyutundan özgürleşerek, bağlardan, bağımlılıklardan, hantal düşüncelerin yüklerinden, hep kullanılagelen ve bu yüzden yıpranmış ve yıpratıcı kolektif bilincin (bilinçaltı) çerçevesini kıra kıra, büyük akışa katılma önünde engel olabilecek her bir şeyi çöze çöze anlatıya dâhil ederek böylece onların kıskanç enerjisinden de özgürleşerek açılmak, açılmak, isimsiz ve şekilsiz olana doğmak, şekilsizden en güzel şekilleri çıkarıp resimlemek, bu sayede iyiliğe, huzura, varlığa koşmanın manasına ermek, erişmek; bu koşuya, bu benzersiz eyleme yazı sayesinde şahitlik etmek, içte olan ve dış dünyada olanların birliği ve o en güzel bütünlüğün tecrübe edilmesi noktasında bir

parıldayıp bir solgunlaşan suretlerin pak, onarıcı, esenlik duygusu uyandırıcı hallerini özümseyerek canlandırmak, mekânın arıtıcı gülümseyişiyle sırlıslamak, kıyama durmak için toparlanmak. Uyanmak. Uyku ve uyuklama tutmayacak hale gelene dek uyanmak, uyanmak. Yalın gerçekliği olduğu hal üzere canlandırabilmek için sabırla beklemek.

Bütün bunları bir hikmete binaen söylüyorum. Bu asla zorlamayla yaklaşılabılır bir dünya değildir. Parçalanmayı da içersinde barındıran, heyecanlarla olduğu kadar yakıcı sürprizlerle dolup taşan bir dünyadır. Sonsuzluğa uzanan yolda ısıt ısıt yanan kelebeklerin kanat çırpışlarını hissetmez insan. Yıkıma hazır halde bekleyen, beni ayaklar altında ezmek, binbir emekle ikame edilen ve birbirine saç örgüsü gibi organik bir bağla örülen kelimeler mekânını, bir anlamda güzelliğin mekânını üstelik her şey olup bitmişken, iç dünyanın ve dış dünyanın sınırlarını belirleyen olanca varoluş, milyarlarca parıltı, milyarlarca canlı titreşim birbirine açılmışken, varoluşun tek bir anında bütün bir evreni Ben'imde yoğunlaştırdığımı hissederken işte o anda tam zirveye taşınmışlık duygusunun tatmin dolu sıcaklığıyla içim pır pır ederken önüne geçilemez, ayırtılamaz, şekle sokulamaz olan, en uzaktan daha da uzak ama buna rağmen çok yakın, bilincin derininden kopup gelmişçesine içeriden duyulan bir ses okyanusu, dipsiz bir söz, kavranılamaz, mutlak, bundan ötürü okunaksız bir dil denizi, sanki ruhun her şeyi kuşatmış renksiz dalgaları olan bu püskürme bilmediğim bir dilde girmemi istermişçesine şöyle seslenir: ne duruyorsun? Buradan kaçış yok. Bizler öncesiz Yaradılış olan okyanusunuz. Bizdedir arayıp durduğunuz ve özlemini çektiğiniz hafızasız, rüyasız esenlik uykusu.

Arkamı dönüp de ortaya çıkan o topluluğa şöyle bir bakıp oluşum sürecini yeniden hatırlamak istediğimde canlılıklar birer birer sönükleşmeye başlar ve kurduğum şehirler, yurtluklar, yaşama alanları tuhaf, ömrümün hiçbir anında unutamayacağım bir unutuş yaşatır bana. Anlarım ki, sonu yoktur özlemenin ama pişmanlığa da izin verilmeyecektir. Yani unutuş ırmağına dökülecek bir güzellikle özdeşleşmem, kanıma girmesine, bedenimin uçsuz bucaksız manzaraları niteliğiyle gülümseyişine âşık olmam bütün kalp kırıklığına rağmen boşuna değildir, anlarım. Zira deneyim yoksullaştırmadığı gibi tekrarlanabilir bir şey de değildir. Kıymeti ölçüsüzdür.

Bu manada gönle bulaşmış, oradan cisimleşerek dışta gerçekleşmiş bir nefes, bir harf ve kelime milletinden söz edersem şaşımayın.

Dünya hayatında deneyimleyeni yoksullaştırmayıp kat be kat zenginleştiren bir eylem varsa o yazı eylemidir.

Nasıl anlatacağıma dair soru işte bu akıcı mekânın veya mekânlaşmış zamanın bana fısıldayışı sayesinde kendiliğinden çözümlenir.

Kitapta iki öykünüz farklı bir yöntemle karşımıza çıkıyor. “Ölümsüz Bir Gülümseyiş 1 ve Ölümsüz Bir Gülümseyiş 2” öyküler birbirini tamamlıyor mu yoksa birbirini şerh mi ediyor? Neden böyle bir yöntem seçtiniz?

Bu iki metin birbirini ne tamamlıyor ne de şerh ediyor. Başlangıcın ve sonun tek, bütün, uçsuz bucaksız bir dil toprağında yoğrulmuş metinler: Son ve başlangıç. İkisi aslında nihayetin yani özün ayrı ayrı zamanlardaki -biçimsel olarak çeşitliliği ve çokluğuna rağmen- tek, yalın, hüznü bir gösterimi. Ve hatta öykünün herhangi bir yerde yayımlamadığım, kitabın dışında bıraktığım başka bir versiyonu şöyle başlıyor:

“Kendinden kendine akışıyla bütün bir uzayı devindiren mutluluğu gördüm bir gece, güzelliğin katıksız biçiminden her çevreye dalga dalga yayılıyordu özü.”

Demek isterim ki, oluşun başı ve sonu yoktur; o muhayyileye sığmayan gücül okyanustur. Dilin toprağı şeklinde ifade etmeye çalıştığım ses denizinin tecellileri, bu denizin rüzgârlarıyla estirilen anlamlar, duygular, ezgiler, renklere bürünmeler, hareket ve çoğalış tarzları gerçekten dile gelmeyecek kadar sonsuz ve sürekli. Hem kalbimin yüzüne nakşedilen zarif sabit doğaların başka başka kelime formlarını giyerek serpilip gelişmesine şahit olmak çok doyurucu ve çok iyi geliyor bana. Diğer yandan kalbimin halden hale bürünme ihtiyacına hizmet ediyor. O gücül denizin sahillerinde ışığın dönüştürmesine yönelik susuzluk, yoksunluk, kırgınlık hissimi besliyor.

Başka bir neden şudur: bütünlüğün ve güzelliğin çekiciliği. Fakat bu cezbenin sebebi taze bahar dallarının ya da bir insanın duyulmadık görüntüsü değildir. Kitap boyunca öykülere konu olan yüzdür. Bu yüz ise tanıdığımız ya da tanımadığımız birisinin çehresine kıyasla değil, ancak gökyüzünün açıklığına kıyasla anlaşılabilir saf şekildir: ve biz bunu hüznü ve coşkuyu beraberinde getiren bir rüya genişliği gibi düşünebiliriz. Peki güzel nedir?

Bütün zamanlar boyunca hep o derin dil okyanusunun önünde, huzurun kıyıcığında bekleyendir. İçeriden açılır ve genişler. Dışarıdan kuşatılır ve yüzeydeki manzaraları, hareketi ve müziği yoğunlaştırır. Her an, ruhun her özleyişinde, her dalgalanışında ona bağrını açar; geçmişin renkleri, kokuları, imgeleri şimdinin imge, koku ve renkleriyle eşzamanlıdır, bu yönüyle özleyiş içersinde yönelen âşığı zenginliğe ve gönül ferahlığına kavuşturur. Hatırlamanın, hissedişin, asıl gerçeklik olan bir şeyle dolup taşmanın eşsizliğini yaratır, zenginlik, cömertlik olur, dost ve sıra olur. İşte niyetim her özleyişimde ona varabilmemin, kapısız kapılarını açabilmemin, karşılaşmanın, karşılama ve karşılanmanın hallerini sonuna dek görmek, götürmek, bu hallerle bütünleşmek, bütünlüğün iyileştirici atmosferine kendimi öylece bırakmaktır.

Kitabınızın son öyküsü olan “Doğayla Sade Bir Konuşma” öyküsü çok

güzel ve önemliydi. Belki de bu öykü, kitabınızda ilk sırada yer almalıydı. Çünkü tüm öykülerin oluşum sürecini, nedenlerini açıklayıcı bir niteliğe sahip. Ayrıca “sade” vurgusunun sizin için önemli olduğunu düşünüyorum. Ne dersiniz?

Tespitiniz son derece yerindedir. Bu tam olarak yaşamı olduğu gibi ke- limeleştirme isteğimin neticesinde dış varlığı oluşmuş bir metin. Ancak, sa- delik, yalınlık ve basitlik diğer metinlerde katmanlara açıla açıla varlığını sürdürdüğü için bu öyküdeki gibi kolayca okunabilir olmuyor. Bu hal, yazı- nın tabiatı gereği ruhun katmanlarına inildikçe kaçınılmaz biçimde yoğun, metaforik bir kıvam almasıyla ilgilidir. Zaten birden fazla anlamı olan keli- meler başka başka boyutlarda ısıdığında bilincin gözü önüne yeni anlam katmanları örülüyor. Bu kullanımların hepsi fitri. Yani bir yerde fitri başka bir yerde değil diyemiyoruz. Anlaşılması gereken durum tek sade bir doğanın bulunmayışı, yeni şekillere, daha da çıplaklaşan doğa katlarına erişim ger- çekleştğinde oradaki görünüşleri adlandırmaya sade doğanın parıltılarının yetmediği gerçeğidir. İşte bu noktada simgeler giriyor araya.

Soruda belirtmiş olduğunuz şekilde sade vurgusu tabi ki önemli. Bu öykü, sanatın hiçbir biçimde yozlaştırmasına müsaade etmediğim ve bir ço- cuğun duygulanımını olabildiğince korumak istediğim bir metindir. Lakin yaşamı olduğu haliyle yazıya aktarmak görüldüğü kadar kolay değildir.

Bakin, “olduğu haliyle” diyoruz şimdi. Bu cümle bile çatallanıyor bir noktada. Dış gerçeklikte “olduğu haliyle” diye bir şey var ama öznel haki- katte, nesnelerin bulunduğu haliyle yani özsel haliyle bilince açılması için uğraşıyoruz. Buradan bakınca yalınlık her iki alanı da -boyut farkıyla- kap- samına alıyor. Uzun sözün kısası bu öyküdeki dillendirme imkânları mesela “Ölümsüz Bir Gülümseyiş”, “Kapalı Mevsim” öykülerini dillendirmeye ve ora- daki varoluşları ayağa kaldırmaya yetmiyor. Bir yerde büyük oranda varolanı, başka yerde varoluş olanı temsil ediyorsunuz. Ama en nihayetinde akışın yatağında bu bölünmüşlüğü bütünleştirip âlemlerin eşzamanlı ahengine uyanıyorsunuz. Tabii bununla bitmiyor iş. Aşmanın ve sınırlı olanı sınırsız şekle taşımanın, o şekilde birleştirmenin sonu yok. İyiliği kötü enerjilerden ayırt etmenin, rüya görmenin, rüyalarda bilmenin sonu yok. Hüznün, ayaklar altında ezilmenin ve hayretin sonu yok. Yeniden doğmuşluk hissini sonu yok. Babaya ait uyum düzenine ve mucizeye doğma arzusu hep vardı ve varolmayı sürdürecektir çünkü.

Her şeye rağmen söylemek isterim, pek çok kereler “Doğayla Sade Bir Konuşma” kadar sade, hiç mi hiç sanatın derinlerdeki araçlarına bulaşmayan duygulanımlarımı yazmak istemişimdir. Sadece yaşamın yankıları olsun, hiç üzüntü olmasın istemişimdir. Dilerim bu zor işi küçücük de olsa gerçekle-

tirebilirim.

Öte yandan sıralamada ilk öykü yapmamış olmam bu öyküyü küçümsemediğim manası içermiyor asla. Bu konuda net ölçüm şu: başlangıç ve nihayet aynı. Metin dokusal, kitapta bir bütün oluşturdukları için kitabın bütünü tek bir doku oluyor zira.

Günbatımına Övgüler kitabınızda tüm öyküler, bütünlüklü bir konu ve dil içeriğine sahip. Müstakil olarak öyküleriniz bambaşka olsa da hepsi birbirini çoğaltıyor ve yatağına kavuşturuyor. Bu tercihinizin nedenlerini ve süreçlerini anlatır mısınız?

Yazarın gösterim tarzlarının imge ve biçimler haritası ilk varoluş toprağında işaretlenmiş okunaksız arka plandır. Akıcı gerçekliğinden ötürü, kalbin (ister bilinç deyin) uzama dönüşme mizacı vardır; sizin de belirttiğiniz üzere anaçtır dil. Ve elbette dilin yatağı denilen mekân doğurgandır. Kökensel olduğu için yüzeyinde sayısız resimler yapmakla, harf adı verilen metaforu çoğaltmakla tükenmez. Harfin şekilden şekle girebilme, canlandırma yeteneği kökenselliğiyle alakalıdır. Âlemleri tutan en dip kaynak olan nefes de sonrasız, süreklidir. Meğerki deneyimin liyakatinde oluna, kişi varoluş coşkusuyla dolup taş, kendi iç dünyasını çevreleyen birlik ve bütünlükten, derin uyumdan, varoluştan bir an olsun gafil olmaya. Nitekim dil denizinin diriltici nefesi önünde soluklanan, kalbin huylarına büründükten, onun kanıyla evrilip çevrildikten, kalbindeki birlik toprağını -simgeleri üreten derin biçimi- en güzel hale getirdikten sonra o zarif varoluşla bütünleşen Fuzulî, dilin bu doğurgan yatağını emsalsiz içsel yaşamında dönüştürdüğü için eşsiz evrene, “Leyla ile Mecnun” gibi saf dirim olan bir şiire kavuşmuş, o kavuşmanın etki ve anlamlarını, nefesin aktüelleşme sürecini şiirleştirmiş, o eşsiz levhayı evrene teslim etmiştir.

Öykülerinizden şiir taşıyor âdeta. Yoğun çağrışımlı, devrik ve müziğini duyuran bir ahenk var. Zaten bazı öykülerinizde şiirler yer alıyor. “Hüzün Işıkları”, “Eski Dünya”, “Ayazda Bir Kır” öykü ile şiirin iç içe geçtiği öyküler. Sizi şiirden koparmayan duygu ne? Öykülerinizin bu özel yanını anlatır mısınız?

Samimi duygularınız için teşekkür ederim. Şiir hayatın egemenlik kurmadığı tek ve eşsiz bir eylemdir, evet. Çok kereler öykülerimde atıf yapıyorum bu duyguya. Özünü bir metafor hayvanının bilinci haline getiren son derece ilksel bir yazın insanının duygu yoğunluğu için söylenecek pek çok şey vardır tabii. Ancak en başta bu özel yan derin akıl ve kalbi olan okuyucunun keşfetmesiyle liyakate göre kavranabilir bir şeydir. Bu niteliği haiz zatlar kitabı tekrar ber tekrar okuyup onu bir meslek ve meşrep haline getirdiklerinde ordaki düğümleri çözebilir, belki taşları yerine koyabilir. Zira ben yazarken olayın, kitabın içindeyim ancak artık benden çoktan ayrılmış bulunuyor. Kal-

dı ki bir metin yazarın muradının dışında başkalıklar ve anlamlar barındırır.

Ama yine de şunu söyleyebilirim: Bütün bu coşkuların vesaire temelinde yatan enerji ölümü anlama tutkusunun ta kendisidir. Yani bir metafor hayvanının bilincine yükselme, o bilinçle aşma ve varolan her şeyden çözülme, bir imgeleme ve türetme bilincini kavrayıp içselleştirecek olan okuyucular kitabı karşıladılar bile. Ve karşılamayı sürdürecekler.

Günbatımına Övgüler kitabının ayırıcı diğer önemli yanı ise; okurun hep bir seslenişle karşılaşması. Yazar, öteleri arıyor, aşkın olana yöneliyor sanki. Bu minvalde özellikle doğa sizin için her şey demek gibi. Doğanın yaratıcı, aşkın yanı bu seslenişinizi besliyor. Anlatıda bu seçiminizin nedenleri nedir?

Bu seçimlerimin nedeni belki dünyanın sınırlılığına yönelik bir isyandır, bilemiyorum. Ama bir şey var ki onu anladığım zaman dünyanın bütün imkân ve halleri anlamsız görünmeye başladı. Bütün olanaklar, ilişkiler, iletişimler, öğrenimler vesaire. Hani bize kulaktan kulağa aktarılan birtakım bilgiler vardır ya, onlardan biri çok kadim destanları da beslemiş ve konu olmuştur. Bülbülün güle olan yakıcı aşkıdır bu konu.

Ancak anladım ki bülbül meğer bir varoluşmuş. Gülün derdiyle feryat eden bülbül gülün aynasında kendi varoluşunun (gül oluşunun) yakıcı gerçeğiyle karşılaştığı için, feryatları gittikçe, gittikçe daha can yakıcı hale bürünüyor.

Yani, asıl gerçeklik olan, gerçeğin kendinden kendine akış olduğunu kavramak öyle kolay bir mesele değil. Özsel sesleniştir bu. Son derece ağır sonuçları olabilecek bir sesleniştir. Kendinden kendine, kendinden evrene, evrenden kendine. Yani bütünlük halinde bende açılmış evrenle konuşuyorum, onunla konuşurken de kendime sesleniyorum. “Öteki”, ikinci Ben’in yalnızca diğer adıdır. Bunu kavrayışım aşkınlık olarak nitelendirdiğiniz bu süreç içerisinde kendiliğinden gelişti.

Doğayla ilgili sorunuza gelince, nasıl sevmem ki doğayı. Canımdan bir parçadır doğa. Çocukluğumun sevinci, tadı ve kokusudur. Sonra, Rahman olan Allah’ın varlık tecellileri olup esintileri, ezgileri ta içeriden duyulur. Bu konuda sözü uzatmadan bir öyküden örneklerle bitirmek isterim:

“Ey kutsal bahçeler, tüm kalbimde dalgalanıyorsunuz hep,

Kutlu uğultusunda sonbaharın, mevsimlerin ötesinde, güneşle yüklü vadediden kızıl doruklara dek saydam göğün arıttığı topraklarınız gülümseyen ağaçlarla örülü; çocukken bükümlerinin tatlı ateşiyle beni saran gövdelerini okşayıp durduğum, çıplak rüzgârların nefesiyle içime akan yoğun tutkuların kaynağı. Bahçeler, ey kutsal bahçeler, engin yamaçları kara ve billur bir rüya mekanının uyanıklığında gözlerimin önünde beliriveren.”

Segâh Gümüş'le *Dört Mevsim Gazozu* Üzerine

Konuşan: Kâmil Karapınar

Öncelikle kutluyorum. *Dört Mevsim Gazozu* ilk kitabınız. İsterseniz şöyle başlayalım: Hikâye nasıl başladı ya da Segâh Gümüş'ü öykü yazmaya sevk eden etkilenmeler, itkiler nelerdi?

Aslında “şimdi” den baktığımda hikâye serüveninin hayal dünyamda çok mutlu olduğumu keşfettiğim zaman başladığını görüyorum. Ben çocukken sürekli hayal kuruyordum çünkü. Hatta kendi hayallerimi zihnimde bir kitap gibi okur, okumayı bırakmam gerektiğinde- insanlarla iletişim kurduğum zamanlar yani- sayfasını kıvrır daha sonra kaldığım yerden devam ederdim. Gerçek hayat son derece soluktu ve ben rengârenk bir dünyada yaşıyordum. Hikâye süreci bence o zamanlar başlamış fakat bu dünyanın edebiyatla buluşması kelimelere dökülmesi çok sonraları oldu. Bu hususta bizim toplum olarak yitik olduğumuzu görüyorum. Örneğin ne ben o yıllarda kendimi erkenden keşfedebilecek bir zihniyete, ortama sahiptim ne çevremde bunu görecektim, beni yönlendirecek bir eğitimci vardı. Benim de sürecim yazma konulu bir hizmet içi eğitim kursunda başladı. Ardından bazı hocalarımla yüreklen-dirmesiyle devam etti.

Öyküde karar kılmamda onun şiire olan yakınlığı, konsantre bir tür olması ve öyküye dair hem Türkiye’de hem dünyada son yıllarda gelişen farkındalık düzeyindeki artış etkili olmuş olabilir. Öyküye dair gelişmeler umut verici. Ayrıca edebiyat dergileri aracılığıyla sesinizi daha çabuk duyurabilmeniz de mümkün. Üstelik derdinizi kısa ve etkili bir şekilde anlatabiliyorsanız neden daha uzununu seçersiniz?

İlk kitap oldukça heyecan verici olmalı. Aynı zamanda da yorucu ve meşakkatli bir hazırlık süreci. Bu süreci anlatmak ister misiniz?

Samsun’da yazmaya dair bir hizmet içi eğitim kursundan yeni dönmüşüm ve içimde kıpır kıpır bir yazma isteği çağlıyor, köpürüyor, hangi kanala nasıl akacağını bilmiyordu. O süreçte Yalova’da birkaç arkadaşla bir araya gelip edebiyat sohbetleri başlattık. Gençlerle de okuma ve yazma üzerine

etkinlikler yapmaya, yaratıcı yazarlık atölyeleri kurmaya başladık.

Bu yolculuğun çeşitli duraklarında kıymetli hocalardan, birbirinden değerli yazarlardan, köşe taşı niteliğinde kitaplardan ilham ve destek aldım. İyi ki onlarla karşılaşmışım diyorum şimdi. Çok yönlü bir arayıştı benimkisi. Şöyle ki; en iyisini yapmak istiyorsanız en iyilerden örnek almanız gerekir kendinize. Benim için en iyilerin kimler olduğunu bulmak adına önce ulaşabildiğim yerlerdeki öykücüleri tanımaya çalıştım. Bu anlamda hem günümüzden hem geçmişten öykü adına ne varsa takip etmeye çalıştım. Kuramsal yazılar okudum, öykünün poetikasına dair araştırmalar yaptım.

Derken *Hece*'ye gönderdiğim bir öyküm yayımlandı. Bu gerçekten harika bir duyguydu. Çok mutlu olmuştum. O günden sonra daha çok yazmaya, yazdıklarımı bazı dergilere göndermeye devam ettim. Dergi süreci bir zaman sonra kitap beklentisini getiriyor zaten. Tabi kitap çıkarmak da zor bir süreç. Yayınevlerine gönderip bekleme süreci devreye giriyor o aşamada. Ve ben ilik dosya hazırlığımı yaptığımda kâğıt krizi çıkmıştı. Yayınevleri her şeyi askıya almıştı. Ardından salgın ve beraberinde gelen bir küçülme ile karşı karşıya kaldık. En sonunda bu sene piyasaya çıktı.

Öykülerinizin dili sade, yalın ve anlaşılır. Kelime oyunlarına, süslü ve gösterişli söyleyişlere, kapalı anlatımlara yer vermiyorsunuz. Bilinçli bir tercih olmalı?

Dil ve anlatım olarak sadelik, anlaşılır olmak bilinçli bir tercih. Dili önemsiyorum. Bir yazarın yapabileceği en güzel şey iyi bir dil kullanmaktır bence. Bir dil zevki hissettirebiliyorsa başarılı bir yazarla karşılaşmışım duygusu beliriyor bende. Elbette bu yeterli değil, kurgu ve ince işçilik gibi başka unsurlar da devrede. Ancak bir söz vardır "güneşin altında söylenmedik söz

kalmadı” şeklinde. Her şey anlatıldıysa hemen hemen her temada çeşit çeşit kurgular yapıldıysa siz aynı temayı daha farklı nasıl anlatabilirim derdine düşmek zorundasınız.

Ayrıca kapalı anlatım derken neyi kast ettiğinize göre değişir. Her şeyi olduğu gibi anlatmamak, birazını okura bırakmak, okurun düş gücünü harekete geçirmek anlamında kapalı anlatımlara yer verdiğimi düşünüyorum. Benim öykü anlayışıma göre her şeyi olduğu gibi anlatmamalı yazar; metaforlar, mecazlı anlatımlarla okuyucuyu boğmadan dil zevki yaşatabilmeli veya bazı boşluklar yaratmalı ki okur onu kendisi doldursun. Dönüp bir daha okuma gereği duysun.

Öyküleriniz, kendimize bile söyleyemediğimiz ama içten içe yaşadığımız gerçekliklerle dolu: İncinmeler, iç dökmeler, hesaplasmalar, yüzleşmeler, itiraflar... Bu cepheden baktığımızda Segâh Gümüş genelde edebiyata, özelden de kendi öykülerine nasıl bir işlev yüklüyor?

Yazan birisi çok net bir şekilde; şunun için yazıyorum, diyemez. İnsan neden yazdığını çoğu zaman bilemez. Ama fark ettiğim kadarıyla ben kendimi sağaltmak için yazıyorum. Yazmak bana en iyi gelen şey. Yazmak bazı insanlarda iç kanamaya sebep olabiliyor. Zaman zaman bende de oluyor bu durum. Ciddi bir yüzleşme yaşıyorsun yazarken. Kendinle hesaplaşıyorsun. Boşluklarınla, kayıplarınla, travmalarınla karşılaşıyorsun.

Öykü yazarken yolu kendime çıkan paralel bir evrende yaşıyorum. Yol boyu izlediğim şeyler, her katmanda gördüğüm farklı yüzler var. Derinlerde bir yerde yalnız, zayıf, küçük bir kız görüyorum. Sonra başka bir yerde güçlü bir kadınla karşılaşıyorum. Ne istediğini bilen, özgürlüğüne düşkün, savaşçı... Beni ben yapan şeylerden memnun oluyorum sonra. Durmuyor yolculuk. Keşfetmeyi seviyorum. İnsanda yolculuk etmeyi ve kendimi bir başkasında görmeyi de seviyorum. Kendini biliş sürecine eşlik ediyor yazı macerası. Belki de tanıklar bırakmak istiyorum geride. Gerçekten net bir cevabı yok.

Çoğu öykülerinizde melankoli tufanı var desem yeridir. Hayat bu kadar kötü, incitici ve karanlık mı gerçekten? İyiyi, güzeli, ışığı, aydınlığı, umudu da görmek istiyor insan. Ne dersiniz?

Hayatın farklı farklı yüzleri var elbette. Katıksız bir mutluluk yaşarken derin hüznülere gömülebiliyorsunuz. Kimi zaman da kendinizi uçurumun dibinde görürken başınızı kaldırıp gökyüzüne bakabiliyorsunuz. Fakat bu değişken ruh hallerinde bile en çok seni acıtan neyse onun üzerine gidiyorsun. Özellikle yazan insanlar kendini kanatmayı seviyor.

Aslında neşeli, genelde çok gülen birisiyimdir. Benim karakterimle öykülerimi karşılaştırıp bu ikiliğe çok şaşırdığını söyleyenler oldu. Dışarıya dönük yüzüyle son derece uçarı, neşeli bir insan böyle öyküler nasıl yazıyor,

diyorlar.

Hani bir türküde diyor ya:

“Girebilsen bu sinemde neler var,

Gülüp oynadığım ele karşıdır.”

Belki de böyledir. Bunun net bir cevabı yok, varsa da ben bilmiyorum. İçsel anlamda derin bir seziş varsa karanlığı görüyorsun en çok. İçeride bir şeyler kırık dökükse yani incinmişsen yazdıkların çok da neşeli olmuyor.

“Ayartılmış İyilik” öykünüzde “Korkularına hükmedebilirsen hayatına hükmedebilirsin.” ifadesi geçiyor. Bir başka öykünüzde de “geçmiş öldürme” ifadeleri dikkatimi çekti. Neden baskılanan duyguları, pişmanlıkları, yaşamamışlıkları ısrarla öne çıkarıyor, vurguluyorsunuz?

Hayatın pek çok alanında otoriteler tarafından korkutulan, sindirilmeye çalışılan insanlar baskılanmış duygularla, korkularla yaşar. Bu otorite çok farklı güç odakları tarafından oluşturulur. Kişi yer yer bunlarla yüzleşir. Bu süreçte insan, özgürlüğü için, varoluşu için savaş vermek zorundadır. Bu nedenle korkularıyla yüzleşenler kendi hayatlarına hükmedebilirler, diye düşünüyorum. Yoksa hiç kimse size kendi varoluşunuzu, kendi özgürlüğünüzü altın tepside sunmaz. Özellikle bizim gibi ataerkil toplumlarda bu anlamda en çok kadınlar baskı altında yaşıyor. Ben de kadınların yaşadıklarına ayna tutmak istiyorum.

Öykülerinizde çoklukla karakterlerin isimleri bulunmamakta, bunun özel bir sebebi var mı?

Bir karaktere isim vermek onu sınırlandırmak gibi geliyor bana. Yazdıklarım genelde soyutluklara dayanıyor. Sanki oradaki kişinin değil de duygunun ve durumun ön plana çıkması önemli gibi hissediyorum. Bir de gerçekten isim vermek çok zor. İsim koyduktan sonra karakter benden uzaklaşıyor. Ondandırılmak zorunda hissediyorum. Bu da sinirimi bozuyor. Verdiğim isimler de genelde sonradan konmuş isimlerdir. Belki zamanla ben de öğrenirim kahramanlarımın kulağına isim üflemeyi.

Osman Cihangir ile Öyküleri Üzerine

Konuşan: Şeyma Subaşı

Öykü yolculuğunuza bildiğim kadarıyla *Post Öykü*'de başladınız ve bu yolculuk hızla devam ediyor. Önce *Hiçbir Zaman Yeterince Deliremeyeceğiz* geldi. Ardından *Hemen Hemen Hiç* adlı kitabınız okurla buluştu. Yine aynı yayınevinden yani İz'den yakın zamanda *Gerçekten Gerçeği Yansıtmamaktadır* adlı eseriniz yayımlandı. Nasıl başladınız öyküler yazmaya? Dergiyle tanışıklığınız ya da tüm bu olaylar nasıl gelişti?

Lise çağımda kendime “Hadi!” deyip elime kâğıdı alıp sürekli bir şeyler karalamaya başlamadım. Ya da gece gündüz uzun soluklu okumalar yapmadım. Bunlar biraz da imkânla alakalı, maddi ve manevi imkânla üstelik. Bu neden böyle oldu, neden birçokları gibi küçük yaşta okuyup yazamadım hep merak etmişimdir. Bir yere kadar buna cevap bulabiliyorum ama sorunun büyük bir kısmı koca, belirsiz bir boşluk. Bunu ölene dek bilemeyeceğim sanırım.

Öykü yazmaya çok geç bir yaşta başladım, sanırım tam anlamıyla öykü olarak yazdığım ilk metin “Kemik Karmaşası”ydı. “Kemik Karmaşası”na gelene dek az da olsa metinler karaladım ama hiçbirini kitaba girmeye ya da dergide yayımlanmaya uygun değildi, vasat bile sayılmazdı. İlk öyküye giden yoldaki başlangıç on yıl önce gittiğim bir yazarlık atölyesiydi. O zaman yazın hayatına ufak bir giriş yaptım diyebilirim. Başta da belirttiğim gibi o yaşa dek bırakın yazmayı düzenli bir okuma alışkanlığı bile kazanmamıştım. Atölyenin bana o dönem kattığı en büyük şey okuma alışkanlığıdır. Ama yazıya geçmeme en büyük etken Şair Furkan Çalışkan ile tanışmamdır. Furkan’ın telkinleriyle öykü türüyle, özellikle bu türün en başarılı örneklerini veren Cemal Şakar ve Aykut Ertuğrul ile tanıştım. İyi ve sert eleştiriler aldım bu isimlerden ama küskünlük ya da yılgınlık göstermedim. Zaman içinde yazdığım metinler bu iki ismin süzgecinden geçip şekillendi ama bir türlü bazı teknik detaylar nedeniyle dergilerde yayımlanamadı. Bu durum daha sonra benim için dönüm noktası olan olaya taşıdı beni. Yayımlanan ilk öyküm “Hasar Sözlüğü” hâliha-

zırda yayın hayatına devam eden *Post Öykü*'nün ilk sayısının ilk öyküsü olarak (ki benim için anlamı çok büyüktür) dergide yer aldı ve büyük bir teveccüh kazandı. Sonrasında yazılmış ama az önce dediğim teknik detaylar nedeniyle yayımlanamamış öykülerim de bir anda dergilerde yer bulmaya başladı. Bir yıl gibi kısa bir süre sonra da öyküler kitaplaştı. Tüm bunları yaşamak burada anlatmak kadar basit olmadı, sizi sürekli uyaran iş-tahlı bir merak, sevdiğin öyküler yazabilme arzusu, beni şu an bile sürükleyen yegâne şey, umarım hep içimde var olur ve tembel ruhumu dürtükleyip “Hadi!” der.

***Hiçbir Zaman Yeterince Deliremeyeceğiz*'de sevilen öykülerinizden biri “Hasar Sözlüğü”. Sizce neden bu kadar sevildi? Aynı zamanda öyküyü teknik anlamda bu şekilde kurmak nasıl aklınıza geldi?**

Okurlar bir aile trajedisini sanırım sözlük formunda ilk defa okuduklarından *böylesine* etkilendiler. Daha önce bunun örneği var mı bilmiyorum. Bu yeni bir şey gibi geldi birçok kişiye. Ama bence esas nokta küçük küçük hasarların birikerek sizi finale, aslında tüm kaçıışların mutlak çıkmazı olan o soruya taşınması, içimizde bir sızı bıraktı: “Hiç hasar almamak mümkün mü?” Bir okur olarak beni de her okuyuşumda duraklatır bu cümle. Nereye kaçabiliriz ki, hiç *hasar almamak bile hasardır aslında bu hayatta*.

Diğer soruya gelecek olursak öyküyü kafamda kurarken sözlük şeklinde ilerleyeceğini inanırım ben bile bilmiyordum. Word dosyasını açıp rastgele bir cümle yazmıştım, Betül dırdır ediyordu. Neden dırdır ediyorsun Betül diye sordum ekrana, ne olabilirdi dırdır etmesine sebep diye düşünürken bilinçsizce dırdır yazıp iki nokta üst üste koymuştum. İşte bu noktalama işareti öykünün fişek noktası oldu. Her soruya karşılık vererek ilerledi öykü. Öykü yazarkenki o yoğun bakım ünitesine bağlanmış gibi ruh hâlim son cümleyi yazana dek sürdü. *Öykü bittiğinde taburcu olmuştum ve ortada daha önce benzerine rastlanmamış bir öykü çıkmıştı*.

İlgili kitapta benim en sevdiğim öykü ise “Lego Adamı”. Sizin deyiminiz-

le dışarı itilmiş bir karakter miydi lego adamı? Onu fildişi kulesinde yaşamaya iten biraz da kendisi miydi?

Üç köşeli bir karede insan dördüncü köşeyi arar, yani asıl yerini. Lego Adamı da tam olarak bu arzunun içindeydi, hayatın sıradanlığına kapılarak suya sabuna değmeden bir yaşam süreceği sessiz bir köşe. Ama olmuyor, sadece masallar mutlu sonla bitiyor. Arzu ve beklentilerimiz her gerçekleşmediğinde tüm bunları çuvalın içine tıklan pamuk gibi içimize gömerek, kaçacak bir hastane çatısı ya da bir vinç tepesi arıyoruz. Yaklaşmak ya da uzaklaşmak istiyoruz mesafelerimizden. Lego Adamı da hayatında neyin gerçek olabileceğini neyin sadece masallara yaraşır bir hâl alabileceğini çok iyi biliyordu. İnsan bazen bilerek ve ne acıdır ki isteyerek mahkûm olur. Lego adamı gibi bir vincin tepesinde ya da aile evinde sadece ona ayrılmış bir koltukta.

Hemen Hemen Hiç'e yani ikinci kitabınıza dönmek istiyorum. Daha doğrusu kitaba adını veren öyküye. Eserin ilk öyküsü olması manidar bence. Et-kileyici bir öykü olduğunu düşünüyorum. Ailede yaşanan çatışma duygusu öyküye iyi bir biçimde yansıtılmış. Sadece derin acılar değil bir insanın uğradığı haksızlık ya da onun hakkının teslim edilmemesi de bence bir insanı ikiye böler. Sizce? Aynı zamanda bu ikiye bölünme ya da bölünme imgesinin sizin öykülerinizde var olduğunu düşünüyorum.

Öykülerimdeki karakterler birçok kişinin ortak yorumu olarak yaralı, hursuz tipler olarak belirtiliyor. Benimle uğraşan, zihnime odalar açan hep

bu tip karakterler, üç kitapta da çoğunluğu bu karakterler oluşturuyor.

Vücudumuzda bir yerimiz yaralansa o noktayı ya hep düşünürüz ya da yokmuş gibi yaparız, sızlamadığı sürece oralı bile olmayız. Bazen de dilin boşluğu yoklaması gibi zihniniz sürekli yarayı düşünür, uyarır, sızlatır. Yara düşüncelerimizi böler. Ya fiziksel olmayan yaralar! Bunlar bize ne yapar, ruhumuzun bir kısmını yok sayabilir miyiz ya da onunla beraber mi yaşarız? Basit bir soru. En yüzeysel travmalarda bile ruhumuz bozulur ve unutmak ya da inkâr etmek için ruhumuzun o bölgesini ayırır, görmezden geliriz. Bu travma bazen uğradığımız ufak bir haksızlık bile olabilir çünkü çoğu hassas ruhlara bunun zerresine

bile tepki gösterir. Bu ufacık darbeler içimizde metastaz yorgunluğu oluşturur.

“Öykü Tümörü” öyküsünden hareketle şöyle sormak istiyorum. Seçilmiş bir yalnızlığa sahip olan sıra dışı bir yazar olmak mı Osman Cihangir’in tercihi? Yoksa tıpkı öyküdeki karakter gibi içten içe sıradan olmak ister miydiniz? “Sayfalarda yazmayan her şey hayatın içindedir.” diyor karakterlerinizden bir tanesi. Ona hak verelim mi?

Seçilmiş bir yalnızlıktan maalesef bahsedemeyiz, kendi adıma Cemal Şakar’ın dediği sizi çürüten o mecbur bırakılmış yalnızlığın içine ne tam düşmüş ne de bu yalnızlığın dışında kalmış bir karakter olarak görüyorum kendimi.

Bu ince sınırdan beceriksizce dolaşıyorum. Bunun aksine hayatın daha içindeyim. Her gün buna daha mecbur kalıyorum ve bu mecburiyet huzursuz ruhumun insanlığın terine, kirine ya da süslersek kelimeyi “ışığına” daha çok bulaşmasına neden oluyor. Hayatı yaşayarak okuyorum, durduğum o köşesiz karenin içinde.

Son kitabınız *Gerçekten Gerçeği Yansıtmamaktadır*, fantastiğin daha belirgin olduğu, öne çıktığı bir kitap olarak karşımızda. “Kelimeler de aslında birer tuğladan ibaret, insanlar başkalarıyla aralarına cümle cümle duvar örüyor. Noktalardan oluşan harcı koyuyorlar tuğlaların arasına.” Siz ise fantastiğin arasında hüznü bir farkındalığı ya da anlatımı sunuyorsunuz okurlara. Ne dersiniz?

Fantastik asıl edebiyat arayışında olanlar için hiçbir zaman amaç olmamıştır. Bizim meselemizi, hüznümüzü dış etlerimizin sızısını anlatabileceğimiz, sınırları zihnimiz olan bir tür. Yüzeysel bakan biri ejderhaya dönüşen insanlar, boyut değiştiren karakterler, kan sözcüğünü kullanmaktan imtina eden vampirler vesaire görebilir, ona göre hepsi bir eğlenceden ibarettir. Yaşadığımız bu zaman diliminde çabuk tüketilen ve haz veren her şey daha çok tercih edildiğinden zaman öldürmek için müthiş bir araçtır fantastik, edebiyatından sinemasına frp’den birçok kullanım alanına dek. Bu saydıklarımın herhangi biri için bir anlam taşıyor olabilir ve değerlidir bu, eleştirmek ya da yermek için söylemiyorum. Ama bir yazar olarak sadece sırtımı fantastiğe ya da post-modern oyunlara yaslamak, bunun üzerinden metinler ortaya koymak bana

yetmiyor, benden bir şeyler taşımali, bir duyguyu aktarmalıyım diye düşünüyorum, öyküyü okuyan kişinin içine meselesi olan bir coşku aktarmak istiyorum.

Bir de Etgar Keret öykülerini sevdiğinizden bahsetmişsiniz bir söyleşide. Zaman içinde bu isme başka hangi yazarlar eklendi?

Etgar Keret her zaman dile getireceğim gibi benim özellikle öyküde ivme kazanmamda en önemli isimdir. Onun muzip ve içe dokunan metinlerinin benim kalemime etkisi büyüktür. Bu daha çok okuma hayatımda öykü ile ilk karşılaştığım metinlerden biri olduğu için böyle oldu. Daha sonrasında Sait Faik ve Dino Buzzati geldi. Bu iki yazarın öyküleri beni hâlâ etkiliyor, her okuduğumda derin bir coşku ve duygudaşlık yakalıyorum. İsmi saymadığım birçok değerli yazar muhakkak var ama bu iki ismin özellikle öykü anlamında gölgesinden çıkmıyorum şu sıralar.

Gerçekten Gerçeği Yansıtmamaktadır'daki "Neye Kanar Bir Mendil" adlı öykünüzde de Edip Cansever'i selamladığınızı düşünüyorum. Aslında sadece bu öykü değil. Bir mendilin neye kanadığını bize gösteren, ispat eden başka öyküler de var kitapta. Mesela "Ölüm Kalım Meselesi". Çok dokunaklı bir hikâye olduğunu düşünüyorum.

Bir mendil niye kanar. Edip Cansever'in şiirindeki mısra böyledir. Burada öykünün yazım sürecinden bahsetmem gerek sanırım. Metni kurup bitirdikten sonra mendil öykünün ortasında bir deniz feneri gibi tüm cazibesıyla duruyordu. Metni kurgularken böyle bir şey yoktu ama bittiğinde tüm öyküye hâkim olmuştu. Başta öyküye gelişigüzel bir isim vermiştim ama içime sinmiyordu. Daha sonra isim için fikrini sorduğum Emre Ergin bana Edip Cansever'i işaret etti, daha önce söz konusu şiirini okumamıştım. *Bir mendil niye kanar*. Bu mısrayı duyduğum an öykünün ismi bu mısra etrafında dolanmalı, nefes almalı hatta yaşamalı dedim. Öyküye adını verdikten sonra bu mendil birçok hikâyeyi dolaşmalıydı diye düşündüm ve son öyküye gelene dek her öykünün içine sızan nüans da böyle çıktı.

"Ölüm Kalım Meselesi" ise meselesi açısından benim için özel bir yeri olan öyküdür. "Neye Kanar Bir Mendil" isimli öykümden neredeyse iki yıl önce yazılmış olmasına rağmen dediğiniz gibi bir mendilin neye kanadığını bana ta o zamandan işaret etmiş. Belki de insanların kendilerine sormalarını istediği soru budur her iki öykünün de: "Neye kanar bir insan?" Yaşadığı haksızlıklar mı leke bırakır yüreğimizde, bir türlü hesaplaşamadığımız ya da unutamadığımız hasarlarımız mı? Birçok insan yaşadığı acıları unutup umursamazken milyarlarca insan içinde bir avuç kadar kalan huzursuz ruhlar mı sadece bu soruyu soruyor kendine.

Cevabı hem var hem yok sanki bu sorunun. Okura sormak gerek belki de: "Sahi, neye kanar bir mendil?"

MEHMET KAHRAMAN

Benim Öyküm

Ben öyküyü geç bulmuş biriyim. Öyküde karar kılana kadar edebiyatın bütün türlerini denemiş biri olarak hiçbir yeteneğimin olmadığını düşündüğüm sırada kapısını açtı bana öykü. Ortaokul ve lise yıllarında şiir, liseden sonra günlükler ve denemeler, işe girdikten sonra roman yazmaya çalışmak yazı hayatımın dönemlerini oluşturuyor. Aralarda öyküler yazmıştım ama tabiri caizse öyküye gönül indirmiyordum. Edebiyat demek roman demekti o yaşlarda. Okumalarım hep romanlardı. Öyle olunca roman yazmak daha cazip geliyordu. Sürekli roman okuyup roman yazmayı düşündüğüm için arada yazdığım öyküler de olmuyordu haliyle. Yirmili yaşların sonunda ciddi anlamda öyküye eğildim, öyküler okudum ve yazmaya başladım. Öykü romana göre dönüşü daha çabuk olan bir türdü. Yani yazdığınız hikâyenin öykü olup olmayacağı bir iki ay içinde anlaşılıyordu. Böyle olunca ardı ardına öyküler yazdım. Burada şunu fark ediyorum, ben yazmayı çok seviyordum. Yayımlanıp yayımlanmaması sorun teşkil etmiyordu, aklıma ne gelirse yazıyordum. Yazmak sanki bir tedavi yöntemi, bir sağaltım gibiydi. Neden?

Konuşkan biri değilim. Konuşarak anlatmak bana göre değil, belki bundan. Başka sebepleri de olabilir lakin onları bilmiyorum. Küçüklükten beri yazmayı hayal etmek nasıl açıklanabilir gerçekten bilmiyorum. Etrafımda okuyan yazan birisi olsa etkilenme diyebilirdim. Köyde doğup büyüdüm, evimizde birkaç kitabın haricinde kitap yoktu. Çalışkan ve çok okuyan bir öğrenci de değildim. Buna rağmen bir şeyler yazıyordum. Özellikle orta sonda ve lise yıllarında daha belirgindi bu tutum. Bugün, eski kitapları karıştırdığımda

aralarından küçük kâğıtlara yazılmış notlar çıkıyor. Deneme tarzı, bir düşünce-
nin etrafında gelişmiş yazılar. Liseden itibaren ajandalarım olmuş. Bunlara
şiir yazmış, notlar tutmuşum. “Sazanlar ve Saksağanlar” ajandasının ilk yazısı
mesela. Sloganik, altı doldurulmamış cümleler. Hemen hepsi öyle. İmam Ha-
tipli olmanın getirdiği bir keskinlik var. İnanılmaz bir yazı hızı dikkat çekiyor,
yazı ishali gibi durmadan yazmışım. Acelem ne? Nereye yetişeceğim? Sonra
günlükler. Günlükler tam bir iç dökümü. Gençliğin depresif halleri üzerimde.
İç karartıcı yazılar. Bir genç bunları mı düşünür? Günlükleri sonradan okudu-
ğumda bu kanaate varıyorum. Otuz yaşındayken 17-18 yaşında yazdıklarımı
okumak tahammül edilemez bir duygu. Otuz yaş yazı hayatımda bir kırılma
sayılabilir. Geçmişe dair yazdığım ne varsa imha ediyorum. Korkuyorum on-
lardan. Öykülerim yayımlanmaya başladığı için tamamen öyküye yöneliyor-
um. Roman düşüncesini aklımdan bütünüyle çıkarıyorum. Çünkü zihnimin
net olması lazım. Yoksa bölünüyorum.

Öykü yazmaya başladıktan sonra öykünün benim fitratıma uygun bir
tür olduğunu anlıyorum. Aslında her türün kendine göre bir fitratının ol-
duğu da bir gerçek. İnsan kişiliğiyle, düşüncesiyle, hisleriyle kendine yakın
gelen alanlarda yazabiliyor. Bu sayede başarılı oluyor aslında. Kendimden
devam edeyim. Ben bir şeyi uzun uzun anlatmayı beceremem. Konuşurken
de yazarken de anlatmak istediğim ne ise bir an önce anlatmak isterim. Sözü
uzatamam. Kendim sıkılırım en başta. Birkaç roman denemem olmasına rağ-
men bunu geç fark etmek boşa geçmiş kayıp yıllar demek. Benim nefesim
roman yazmaya yetmiyor. En azından şimdilik diyeyim de kendimi bağlamış
olmayayım. Öykünün yoğunluğu, kısa zamanda bütüne dair işaretler verme-
si, kurgudaki esneklik tam bana göre idi. Çok işe girmiş çıkmış, haliyle çok
hikâye biriktirmiştım, bunları anlatmanın yollarını bulmalıydım. Öykü bura-
da imdadıma yetişti. Çalıştıkça ve başardığımı gördükçe öyküyü çok sevdim.

Aslında yazmayı çok seviyordum. Öykü veya deneme fark etmez, keli-
melerle bir dünya inşa etmek, sözün büyüğü gücüyle haşır neşir olmak, hatta
düzgün, anlaşılır, güzel cümle kurmak bile bana inanılmaz keyif veriyordu.
Yazarken kendimi başka dünyalara kaptırıyor, başka biri olarak kendimi de-
neyimliyordum. Var olduğumu hissediyordum yazarken. Yazarak kendi im-
tihanıma yardım ediyordum. Bunların hepsi beni yazmaya teşvik ediyordu.
Her insanın kendini bulduğu bir yer var ya, yazı da benim için öyle bir yerdi.

İlk kitabım *Minareden Düşen Ezan*’da bu duyguların hepsini yoğun bir
şekilde yaşadım. O zamanlar ayaklarımın üzerinde yeni yeni duruyordum.
Her şey kırılgan olduğu için dikkatim üst seviyedeydi. Neler öykü olur, hikâye
yazara nasıl gelir gibi konularda bilinç düzeyindeydim, kurgunun farkınday-
dım. Gördüklerimden, duyduklarımın ve yaşadıklarımın hareketle parça-

ları birleştirmek inanılmaz keyifliydi. Öykülerin yayımlanması, geri dönüşler derken ikinci kitap *Işıklar Açık Kalsın* geldi. Yapabildiğimi görmek heyecanımı arttırıyordu. *Işıklar Açık Kalsın* çok beğenilen bir kitap oldu. Onları *Babamı Öldüren Şeyler* ve *Aldatma Ustası* takip etti. Sonra yaratıcı yazarlığı ve kurmacayı odağa aldığım *Kurmacanın Doğası* son kitap olarak raflardaki yerini aldı. Gençlik enerjisini yanlış alanlarda harcamış biri olarak bugünden geriye baktığımda gördüğüm şu: Israr eder, vazgeçmezsen o kapı bir gün sana açılır. Vurgulamak istediğim asıl husus kapının açılmasını beklemek değil, kapıda olmak, yolda olmak, yolda olmanın hazzı. Bir şeyi veriyorsan, hayatını veriyorsan, ona tutku ile bağlanmışsan geç olabiliyor ama yol bir şekilde açılıyor.

Genel olarak yaptığımız her işte başarılı olmak için birçok bileşen vardır ama önemli olan nokta doğru kapının çalınması. Hangi kapının doğru olduğunu deneme yanılma yoluyla, uzun uğraşlar sonunda keşfetsem de benim yazma hevesim hiç kırılmadı. Bu da ayrıca şükür vesilesi. İnsan sevdiği bir şeyi yaparken hem yorulmuyor hem vazgeçmiyor. Çünkü orası kendisi olduğu en rahat yer. Özellikle öykü yazarken hissettiğim duygular böyle. O yazma anının coşkusunu tarif etmek imkânsız. Öykü bazen başarısız olsa bile yazma sırasındaki heyecanım, mutluluğum bana yetiyor. Belki sadece bunun için bile yazıyor olabilirim. Nedeni ne olursa olsun bildiğim tek bir şey var: Öykü yazmayı seviyorum.

MEHMET AYCI

Benim Kırk Adım Var

Abi Allah rızası için, bunu ilk defa görüyorum, Kızılay'ın bütün dilencilerini tanıyorum, nedense onlar beni hep ilk defa görüyor gibi dileniyorlar, kâğıt mendilcileri de öyle, bir de okulu için dilenen kızlar var, o nasıl bir özgüven, şaşıyorum, daha parmak kadar çocuk, oturduğum kafelere girip çıkıyor, masaları dolaşiyor, esnaf da tanıyor onları, kafenin hangi garsonunun azarlayacağını, hangisinin kolundan tutup dışarı atacağını, hangisinin göz yumacağını iyi biliyorlar, insan sarrafı olmuşlar, oğluna ilaç parası isteyen teyze ilaç, çocuklarının aç olduğunu söyleyen amca ekmek kabul etmiyor, hepsine göre alımda enayi yazıyor, uzaklaşırken enseme müstehzi bakışlarıyla enayi yazıyorlar, sizi tanıyorum diyorum kırkinci kez aynı gerekçeyle muhatap olduğum kadına, aldırıyor, ben aldırıyorum, bir arkadaş hayretle anlatıyor, Vadi Yayınları'na gelen bir delikanlı varmış, roman yazıyormuş, hep yazıyormuş, sonra kitap da çıkarmış, sonra adını değiştirmiş Raşel koymuş, Gezi eylemlerine katılmış, Gezi Parkı'nda yatıp kalkmış, saçlarını uzatmış, dudaklarını boyamış, asıl cinsiyetini bulmuş, kendini keşfetmiş, Almanya'da mı nerde ameliyat olmuş, kınama diyorum arkadaşşa, kınamıyorum diyor, şaşırdım diyor sadece, ben şaşırmıyorum, Kader, bu gün cuma abi diyor, çıkarıp haftalığını veriyorum, ellerini kaldırıp dua ediyor, sınıf arkadaşım olan hemşire Kader'i merak ediyor, birlikte Kader'i arıyoruz, bulamıyoruz, Kahveci'ye oturuyoruz, yoğun bakımda çalışıyor, onu konuşturuyorum, ölen hastalara nasıl baktığını, onların yüzünü nasıl temizlediğini, saçlarını taradığını, bazılarıyla duygusal bağ kurduğunu, ben o hastanın kızı olsam yoğun bakımdan ölüsü çıktıktan sonra nasıl görmek isterdim diye kendine sorduğunu anlatıyor, o kadar sakın anlatıyor ki hayran oluyorum, ölümü kanıksamaktan, birisinin ölümünü kanıksamaktan tedirgin olduğunu, ister istemez kanıksadığını söylüyor, o kadar sakın söylüyor ki hayran oluyorum, ben iki kahve iki çay içiyorum o daha çayını bitiremiyor, o sırada dışarıda yağmur başlıyor, bir kedi içeri kaçıp masanın altına saklanıyor, kapıyı kapatan çocuk kedinin içeri

saklandığını fark etmiyor, kedi masanın altından hemşirenin kucağına tırmanıyor, sol eliyle kedinin boynunu seviyor, kedinin boynunu sevişine hayran oluyorum, sonra saatine bakıyor, benim gitmem lazım diyor, çantasından şemsiye çıkarıyor, kediyi çantasına koyuyor, kafası dışarıda, hesap ödemek için kasaya yöneliyor, garson kıza göz ediyorum, ellerini arkasına bağlayıp Hocam müsaade etmez diyor, kapıdan çıkınca şemsiyesini açıyor, güneş şemsiyesinin altında kalıyor, kedi çantada mayışıyor, çantamdan kitabımı çıkarıp bir bölüm okumaya çalışıyorum, önce cümleler, sonra kelimeler, sonra harfler yer değiştiriyor, noktalama işaretleri pire gibi zıplıyor, saçma gibi sıcıyor, yan masadaki dört kişi Rusya-Ukrayna savaşını tartışıyor, kapıdan kazı kazancı amca giriyor, bir müşteri amcayı çağırıp bütün kazı kazanlarını alıyor, sırayla kazımaya başlıyor, üşüyorsun abi diyor bir ses, başımı kaldırıyorum, Yücel gelmiş, keçiler sudan tabut taşıyor abi diyor, otur Yücel, çay içelim, içelim abi diyor, ben soruyorum o anlatıyor, her konudan sonra konunun içeriğine uygun bir ad seçiyor kendine, benim bir adım da diyor bir isim soy isim söyleyip kahkahayı basıyor, ilaçlarını kullanıyor musun Yücel diyorum, kullanıyorum abi diyor, Kumarbaz'ı kaç defa okudun Yücel, otuz sekiz kez okudum, iki kez de yazarak okudum abi diyor, Sezai Bey'i anlatıyor, rüyalarını anlatıyor, uyanırken gördüğü rüyaları anlatıyor, zamanda ve mekânda yolculuklarını anlatıyor, tabirlerini anlatıyor, yüzü bir bebeğin yüzü gibi saflaşıyor, sonra bir bilgenin yüzü gibi derinleşiyor, o derinlikte kırk kişi yüzüyor, kırk kişi kırk yöne yüzüyor, o gün yaşadığım ne varsa kendi yaşamış gibi anlatıyor sonra, ağzım açık kalıyor, benim bir adım da Mehmet Aycı abi, diyor, o kadar tatlı gülüyor ki şaşırıyorum bile...

BAŞKA DÜNYALARIN ÖYKÜLERİ

Ç a ğ d a ş R u s Ö y k ü s ü

MİHAİL ANDREYEVİÇ OSORGİN¹

Ruşçadan Çeviren: **Dr. Nuray Dönmez²**

Babamın Günlüğü

Baba! Pervasızlığım için beni bağışla! Zamanla sayfaları sararmış olan defterini, aşkının, ıstıraplarının ve mutluluğunun günlüğünü karıştırıyorum. Alıntılar yapıyorum ve el yazılarımızın ne kadar benzediğine büyük bir şaşkınlıkla bakıyorum. Başka bir şeyi daha çok net bir şekilde görebiliyorum: kendimizle ilgili düşüncelerimiz birbirine ne kadar benziyor, gerçeğin hiçbir değeri olmayan, pişman olup kendini suçladıklarıyla değişeceği bu acımasız özellikler. Önümde bir de resmin var babam, rahmetli olduğun gün çekilmiş olan son resmin: kollarını birbirine kenetlemişsin, başın tam da çiçek çelenğiyle çevrilmiş bir yastığa sıkışmış. Gri sakalını kâğıtla kapatıyorum ve kendimi huzur içinde uyurken, ebediyen uyurken görüyorum: alnın, burnun, kaş kemerlerin. Sadece sükûnet ve ağır başlılık bana özgü değil, henüz değil...

Bu defter aynı zamanda annemin minyatür bir portresi. Benim tüm mirasım. Daha fazlasını da istemiyordum. Daha iyisini de isteyemezdim. Ellili altmışlı yılların iki yadigârı, duru ruhların iki gölgesi. Yıllarca hayatın kademelerinden geçtiler ve hep gerçek bir mucize olarak kaldılar. Onlar benim uzak geçmişimle, varlığımın başlangıcı ve sebebiyle olan bağım. Artık onları aktarabileceğim kimsem olmayacak. Ancak bu düşünce Senskili bir

¹ **Mihail Andreyeviç Osorgin (İlyin) (1878-1942):** Gerçek soyadı İlyin olan M. A. Osorgin, Çarlık rejimini ve sonrasında Bolşevik yönetimini eleştirdiği için Rusya hükümetinin muhalif yazarı kimliğini giyinmiş göçmen bir sanatçıdır. 1922'de SSCB'den sınır dışı edilir. Sanatında hâkim olan iki düşünce; doğaya karşı duyduğu yoğun sevgi ve ülkesine karşı olan yoğun ilgidir. Otuz yılını bir göçmen olarak geçiren yazar birçok Avrupa başkentinde (Berlin, Paris, Prag, Varşova, Stockholm, Riga) bulunur. Uzun soluklu yaşadığı ülkeler ise İtalya ve Fransa olur. Göç yılları öncesi *Vestnik Yevropi* (Вестник Европы) ve *Russkiye Vedomosti* (Русские ведомости) gibi gazetelerde muhabirlik yaparak tanınan Osorgin, göç yıllarında ne-sir alanında değerli eserler üretir. Roman: *Sivtsev Vrajek*/ Сивцев вражек-1928, *Tarihin Tanığı*/ Свидетель истории-1932, vd., uzun öykü: *Küçük Evden*/ Из маленького домика-1921, *Mutlu Olduğum Yerde*/ Там, где был счастлив -1928, vd., deneme: *Yeşil Dünyanın Olayları*/ Происшествия зеленого мира-1938 vd., anı: *Zamanlar*/ Времена - 1955 dışında skeç, kısa öykü ve edebi-eleştirel makaleler de yayımlar.

² **Dr. Nuray Dönmez:** Konya Selçuk Üniversitesi, Rusça Mütercim Tercümanlık ABD Öğretim Üyesi.

antikacının tezgâhına düşecekleri, koleksiyoncunun minyatürün camındaki tozu gömleğinin manşetiyle sileceği ve parmağını yalayan lise öğrencisinin bilmediği bir dildeki el yazmalarının sayfalarını karıştıracağı gerçeğiyle uzlaşmıyor. Her şey kaybolmadan önce, en azından birilerinin hafızasında onların mahrem hayatlarını sürdürmek istiyorum.

Acaba bu bir saygısızlık mı? İkinizin de bana armağan etmiş olduğu hayata sevginin ve minnettarlığın tüm gücüyle şükran duyuyorum. Sizinle ilgili bulabildiğim ve hatıralarınızı taçlandırarak en güzel sözleri dile getirmek için ufak tefek yeteneklerimi ortaya koyarak hafızamı zorluyorum. Beni affedin! Yaklaşmakta olan hiçliğin ürpertisini şimdiden hissedebiliyorum ve nöbet sırası bana geldiğinde bile ibre, uçsuz bucaksız Doğu’da bilmediğim bir huzur anına karşı konulmaz bir şekilde yaklaşıyor. Şu an yazdıklarım hayatımda sadece bir kez yazıldı ve uzun yıllar boyunca yazılmış bir yığın kâğıdın içinde kaybolup gitmeyecek: seven, inandığım, şefkatini hissettiğim, yakın, uzak, içten ya da yabancı biri bu sayfalardan benimle ilgili, benim aracılığımla da sizinle ilgili hatıra kalıntıları oluşturacak ve önümde duran hayallerin ve aşk kaygısının saf ve dokunaklı notları gibi bu sayfalar da zamanla yaldızlanacak.

“Sevgili Lenočka, düşündüm ve sana yazmak geldi aklıma. Benim yazdıklarımı asla okumayacağını biliyorum. Ayrıca beni pek tanımadığın için sana yazabileceğimin asla aklına gelmeyeceğini de biliyorum. Hatta sana tamamen yabancı, hiç de çekici olmayan ve bir yabancı olmaktan öteye giden bir kişinin, hiçbir hakkı, en ufak bir sebebi olmaksızın ve dahası oldukça küstahça ve rahat bir şekilde sana bir şeyler yazmaya cesaret ettiğini öğrenirsen, alaycı ve hatta aşağılayıcı bir şekilde yanıt vereceğini biliyorum. Aman Tanrım! Seninle konuşurken gerçekten sana mı söylüyorum? Hayalî bir Lenočka ile mi konuşuyorum ya da daha ziyade kendi kendimle mi konuşuyorum. Diyelim ki bu garip, saçma, komik ve hatta ahmakça. Bunu bir gün öğrenecek misin acaba?”

Babam Ufa’lı fakir bir toprak sahibiydi ve verimsiz arazisinde neredeyse hiç yaşamadı. Üniversiteden mezun olduktan sonra çalışmaya başladı ve hayatının son gününe kadar çalıştı ama aynı zamanda sürekli ve sıkı çalışmadan nasıl yaşanacağını da bilmiyordu.

Babamın günlüğü, dönem olarak II. Aleksandr’ın köylü ve yargı reformlarının ilk yıllarıyla aynı zamana denk geliyor olmalı. Ancak günlükte sadece aşkı var, yaşadığı çağ günlüğüne yansımamış. Köylü reformunun yürütülmesi için çalıştı, daha sonraları ilk temyizde adlî soruşturmacı olarak çalıştı ve hatta sonrasında Ural eyaletinde ailesi kalabalık kişilerin hiçbir şekilde seçilemediği bölge mahkemesi üyeliği yaptı.

Babam akrabalarını görmeye ve onlara en küçük oğlunu -beni- göstermeye gittiği memleketi Ufa’da öldü. O zamandan bu yana otuz beş yılı aşkın

bir süre geçti. Ayrıca bana bölünmemiş aile mülkümüzden geriye kalanları göstermek istedi ancak yapamadı. Eskiden serf açımız olan, oldukça sadık ve derin bir insan olan yaşlı adamın, babamı ve beni oradan, köyden görmeye geldiğini hatırlıyorum. Bir lise öğrencisi olan beni omzumdan öperek utandırmıştı ve sonra dondurmamızı kendi eliyle koymuştu. Babam öldüğünde hiçbir zaman görmediğim mülkümüz köylülere satıldı.

Babamın günlüğünde kendini betimlediği gibi bu denli “itici” ve içine kapanık bir kişi olduğuna inanasım gelmiyor. “Yakın ve candan arkadaşlarım yok ve ben kendim de o kadar berbat bir insanım ki, çok açık yürekli olamıyorum. Hayatımda öyle bir eksiklik ve boşluk var ki. Zamanın iz bırakmadan ve boşuna akıp gitmesinden korkuyorum. Böylesine bir boşluk ve bayağılık gözlerimin önünde cereyan ettiği ve gerçekten güzel olan çok az şey gördüğüm için üzgünüm. “Âşık- başka türlü yazabilir mi? Ancak onun ne kadar etkileyici, girişken, neşeli ve tatlı bir insan olduğunu, toplumda ne kadar sevgi ve saygı gördüğüne dair başkalarının fikirlerini hatırlıyorum ve biliyorum. Gençliğinde arkadaşların yok muydu? Olabilir. Ancak anılarını adadığı aşkı arkadaşlıktan daha üstün, daha değerli değil mi?

“Seni ilk kez tiyatrodan görünmüştüm. Ufa’ya yeni gelmiştin ve ilk kez Ufa halkının içine karışmıştın. Tiyatroya işten yorgun, bitkin ve üzüntülü gelmiştim. Tiyatroda hayranlarının dikkatini üzerine çekmiştin.

Vali locasında güzel bir yüz, yeni bir soy ad söylentileri ve dürbünleri sana yöneltmişti. Birçoğu zaten sana söyleyeceği sözleri ve tebessümleri çoktan hazırlamıştı, diğerleri ise çevresindekileri konuşturup öğrenmeye çalışıyordu. Uzaktan bana çok tatlı görünüyordun ama seni daha yakından görünce yanılmadığımı itiraf etmeliyim. Çok genç ve körpeydin. Harika gözlerin çok ihtişamlı görünüyordu. O kadar çok gençlik ve saflık barındırıyordun ki içinde. Görüntün, bakışın, yaptıklarıyla üzerimde bıraktığın genel izlenim, bana etrafta görmediğim bir şeyi hatırlattı. Ben küçük bir çocuk olmadığım için sana âşık değilim. Sana âşık değilim ama başkalarından ve senden, ruhumda bıraktığın görüntünü gizli gizli sakladım ve geriye kalan her şeyi hayal gücüme bıraktım. Bundan sonra uzun bir süre görüntünü hatırlayabildim. Melankoli ve üzüntü anlarında kendimi bununla oyaladım. Bu şekilde düşündüğüm her şey daha iyi olmaya başladı.

Gerçekten harika bir kız olduğuna inanmak istedim ve senin için benden bir fedakârlık yapmamı isteselerdi, her şeyi göze almaya hazırdım. Ben aptal bir hayalperestim sevgili Lenoçka ama gerçek olan, hiçbir zaman ve başka hiç kimsenin seni bu anlarda bu denli ulu ve kutsallaştırmamış olmasıdır.”

“Söylentileri ve dürbünleri” üzerine çeken bu güzel kız, on yedi yaşındaydı; Enstitüden yeni mezun olmuştu ve babası ve ablası ile Ufa’daki tanıdıklarını ziyarete gelmişti. Zarif, minyon, sosyete eğitimi almış biriydi. Ufa’nın izole soylu

toplumunda büyük bir başarı elde etmişti. Babamın onu tanınması ve sık sık görmesi kuşkusuz zor olmamıştı; ilk kez locasında gördüğü Vali Aksakov'un ailesiyle de görüşen biriydi Lenočka. Vali Aksakov, üçüncü kuşaktan babamın akrabasıydı. Babam "Ufa kavalieri kategorisinden uzun zaman önce kendini soyutlamış" olmasına rağmen, oldukça genç, iyi bir soyadına sahip, akıllı, eğitimli, yetenekli ve her yerde kabul gören biriydi. Ancak o zamanlar, yurt dışında bulunmuş ve taşrada sıkılmış hangi genç adam, sonrasında ateşli özlere bittiği, ilerlemenin durduğu, körpe bir yaşamın son bulduğu "üzücü ilgisizlik" maskesinden rahatsız olmaz ki? Diğer bir sorun ise özgüven eksikliği, düşük gelir ve çok zaman alan önemli görevi. Ancak asıl mesele gurur, genç Ufa yıldızının tebessüm etmeyi ve konuşmayı çok seven hayranlarının kuyruğunda olma isteksizliği. Uzaktan bakmak, o mesafeden acı çekmek, o acının içinde tatlı bir şeyler bulmak ve hayallerini kâğıda dökmek, yeni doğmuş bir duygu için en güzel sınır bu değil mi?

"Paskalya'da bir sabah ibadetini hatırlıyorum ve her zaman da hatırlayacağım. Hastalıktan yeni kurtulmuştum ve neşe içinde kiliseye gitmişim. İtiraf etmeliyim ki aklımda yoktun ama Tanrı neden neşeli olduğumu biliyor. Sabah ibadetindeydin ve bana yakın duruyordun. Güzeldin ama bu bende bir değişiklik yaratmamıştı. Kız kardeşinin yanında hararetle bir şekilde dua ediyordun. Ancak sonra sabah ayini sona erdi, mumlar söndü, ekmek ve şarap ayini başladı. Kendimi senin yanında tesadüfen buldum, çünkü böyle bir fırsat arayışında değildim. Karanlık olmuştu, anlaşılan yorulmuşsun. Neden bilmiyorum ama birden sana farklı bakmaya başladım. Sosyetik kız gözlerimin önünden kayboldu ve önümde sık sık hayalimde görür gibi olduğum tatlı Lenočka gerçekten vardı. Gözlerimi senden alamadım. Bana öyle tatlı geliyordun ki, bu yüzden sana sarılmak, ellerini ve gözlerini öpmek, seni kalbime sımsıkı sarmak istedim. Bana bir çocuk gibi göründün ama öyle bir çocuk ki, dünyadaki her şeyimi vereceğim bir çocuk. O zamanlar bende bencillik yoktu. Duygularım saf ve basitti. Bana hemen oracıkta ideal bir kişiyi gösterecekler ve ona senin gelecekteki kocan olacağını, sevdiğin kişi olduğunu söylecekler, gelecekteki mutluluğun için ona elimi içtenlikle uzatırdım ve onun karakter özelliklerini enine boyuna tartardım. Kendime saklardım seni. Yo hayır, neler söylüyorum ben? Seni kimseye emanet etmezdim. Seni aşkla sarardım, mutlu olman için seni öyle koruyup kollardım ki, keşke bana seni mutlu etme fırsatı verselerdi."

Herkesin herkesi tanıdığı, yeni bir kişinin, özellikle bir kadının, bilhassa genç, güzel, sosyetik bir kadının uzun zamandır ilgi, söylenti ve dedikodu konusu olduğu taşra dünyası. Pompadour'un³ etkisi altında geçen kış sezo-

³ Asıl adı Jeanne-Antoinette Poisson'dur. Evde tiyatro, botanik, resim ve ev yönetimi ile ilgili dersler almıştır. Dans etmeyi ve müzik aletleri çalmayı sever. Fransa Kralı XV. Louis ile tanıştıktan sonra eşini bırakıp kralın metresi olur. Toprak sahibi olduktan sonra Madame de Pompadour unvanını alır. Düzen-

nu, tiyatro, kulüp, balolar, maskeli balolar, amatör oyunlar. Altın gençlik, boş, küstah küstah Fransızca gevezelik eden adamlar topluluğu ve elbette, bu bayağı toplumu yadsıyan, ancak balolarda ve gösterilerde her zaman ortaya çıkan, şüpheci bir gülümseme ile ve göğsünde kollarını bağlamış bir şekilde gece boyunca sütunun önünde duran Childe Harold⁴.

“Âşık değilim çünkü küçük bir çocuk değilim.” Bizzat kendisi ise gözlerini ayırmıyor, genç bir kızın, onun için çok uygun olmayan rolünün sözlerini utanarak telaffuz ettiği sahneden kopamıyordu. Evde, defterini masanın çekmecesinden çıkarır ve bir gaz lambasının ışığı eşliğinde şöyle yazar: “Yabancılar ve kötü insanlar dünyada belli bir konumu bile olmayan böylesine genç, deneyimsiz bir kızı, seni bu sahneye atıverdiler ve böyle bir rol verdiler. Bu arada rolünü öyle iyi, öyle doğru anlayıp oynadın ki. O kadar tatlıydın ki sakın bir şekilde oturamadım. Sahnedeki konuşmanın sırasındaki her fısıltı, seyirciler arasındaki her kahkaha beni çileden çıkardı. Bazılarıyla piyes ve oyuncular hakkında konuşmaktan kendimi alamadım; tam zamanında kendime geldim ve konuşmamı bitirmeden kaçtım. Seni hem övgüden hem de rolünün genel manasından korumak istedim, seni bu sahneden uzaklaştırmak, her ihtiyatsız sözü susturmak istedim. Ama bu koruma duygusundan sana ne ki? Ben de senin için bir yabancıyım ve etrafındaki en uzak tanıdıklardan bile daha fazla yabancıyım. Tanrım, ne kadar üzücü!” Seninle baş başayken neden savunmasız bir çocuğa karşı duyulan “babalık duygusunun” ve kayıtsız bir yorgunluk pelerininin arkasına saklanıyorum? Ve Childe Harold’un eli şöyle yazar:

“Sana henüz her şeyi söylemedim Lenoçka; seni çoktandır sevdiğimi ve neredeyse ilk bakışta âşık olduğumu, dünyada hiç kimseyi hiçbir zaman böyle sevmediğimi henüz söylemedim. Artık bu söz söylendi ve benim için oldukça net ve canlı bir şekilde duruyor ve ben boşu boşuna ona başka bir isim bulmaya çalışıyorum. Şimdi ne yapmalıyım tatlım?”

O görüldüğü gibi mi? Bu kadar fena, şımarık, haşarı, işe yaramaz bir insanın onu düşünmeye, günlükünde onunla konuşmaya, daha yakın bir ta-

lediği gösteri ve eğlencelerle sarayın ve Fransa'nın kültürel hayatının gelişmesine katkı sağlar. 1751-1752 yıllarında Kral XV. Louis ile olan ilişkisi dostluğa dönüşmüş ve yirmi yıla yakın bir süre boyunca politik danışman, devlet yardımcısı, kültür yöneticisi ve sanat otoritesi olarak kralın yanında yerini korumuştur. Ressam François Boucher kraliyet metresinin portrelerini yaptıktan sonra Paris'in elit kesimi ve saray çevresi tarafından tanınır biri haline gelir. Gücünü kullanarak Fransız lüks ürünlerin tanıtımında önemli bir rol oynar. Sevres marka porselenlerin, Oeben marka mobilyaların ve Gobelins marka duvar halılarının üretim ve geliştirilmesinde etkili olmuştur. Rokoko tarzını benimsemiş ve tanıtımına yardımcı olduğu markalarda da bu tarzı yansıtmıştır. Elmas, H. Öztürk, N. “François Boucher'in Madame De Pompadour Tablolarında Giysi Özelliklerinin İncelenmesi”, İdil, 69 (2020 Mayıs), s.739-749.

⁴ *Child Harold'un Hac Seyahati* (Childe Harold's Pilgrimage), George Gordon Byron tarafından yazılmış dört bölümden oluşan uzun bir anlatı şiiridir. Eser, zevk ve eğlence dolu bir hayatta umduğunu bulamayıp hayal kırıklığına uğramış bir genç olan Child Harold'un, dikkatini başka yönlere çekmek için ülke ülke gezisini, dünya yorgunu bir genç adamın seyahatlerini ve düşüncelerini anlatmaktadır.

nıdığı olduğunu hayal etmeye, hayran kalabalığının arasından sıyrılıp fark edilmiş olmanın mutluluğunu yaşamaya hakkı var mı?

“Bütün geleceğimi donuk bir zihinle tartabilseydim, tüm irademi toplar, tüm bencilliğimi sergilerdim, kendi içime kapanır ve içimdeki bu ağır duyguyu bastırırdım.”

Ve tabii ki -”Hayatımı mahvederdim ve kaçırdım, Tanrı bilir nereye.” Artık unutmayı ve yeni bir mutluluğu hayal etmiyorum, kendime yeni bir hayat kuramam artık. “Yıllar yalnızca payına düşeni mi alacak acaba ve yılların baskısı altında ben kendime hâkim olacağım ve sakın kalacağım. Her şey iyi bir şekilde son buldu. İleride her şey pek fark edilmeden ve yavaş yavaş ilerleyecek. Bugün biri kalbini kıracak, yarın bir başkası, üçüncüsü olacak ve sonra hiçbir şey olmayacak: soğuk, monoton ve ölü.”

Bir işe yaramayan, sıkıcı trajik düşüncelere, karşılıksız ve umutsuz aşkın ıstırabına ayrılmış bir sürü sayfa. Gerçekten bu kadar umutsuz mu? Gerçekten de Lenoçka bir keresinde sıradan bir sohbet esnasında “romantik aşkı anlamadığını” ve “hiç kimseyi sevmeyeceğini” söylemişti. Ancak bunu söyleyen on yedi yaşlarında bir genç kızdı ve mavi gözlerinde öyle hoş bir ışıltı vardı ki söylediğinde, zavallı çilekeşin ruhu hemen ısındı ve kalbi beklenmedik bir sevinçle atmaya başladı.

Evet, artık oldukça sık görüşüyorlardı. Lenoçka herkesle samimi ve kaygısızdı -onunla ise ciddiye. Kaba davranan insanlara ve kendi değersizliğine dair ortaya koyduğu düşünceleriyle Lenoçka’yı biraz korkutmuştu. Lenoçka herkese karşı, olduğu gibiydi- onunla ise çok zorlanıyordu ve huzursuzdu. Hatta ondan gelmemesini istedi ve o evde kalıp paha biçilmez duygusuna güzel sözlerle bir mezar taşı dikerek sayfalarca yazdı. Ancak bazen de tam tersine, Lenoçka boş sosyete konuşmalarından bıkip, garip, diğerleri gibi olmayan, biraz heyecan verici, ona göre fazla zeki, bazen kafasında yeni, sıra dışı sorular uyandıran, onun dışındaki herkese kaba ve aşağılayıcı davranan ve en önemlisi de mutsuz olan o adamı kendisi arıyordu. Bir kadının sevgisi genellikle acımayla, teselli etme isteği ve cesaretlendirme arzusuyla başlar. Ayrıca çoğu zaman yaşı küçük kadınlar, bir erkeğin dünyadaki kederinin geçici olduğunu ve tatlı bir sözle kolayca iyileştirilebileceğini sanırlar; itiraz etmemeli ve gülmemelisiniz. Mavi gözler kendi gücünü bilir ancak böyle bir insanla oynayamazsınız! Nasıl olacak peki? Ve neden ondan (Lenoçka’dan) ne istediğini doğrudan söylemiyor, neden ona oldukça ciddi ve üzücü konuşmalarla işkence ediyor? Diğerlerinden daha zeki ve daha ilginç ama diğerleri gibi neşeli olsaydı daha iyi olurdu, çünkü hayat çok güzel ve on yedi yaş bilmeceler ve sorularla kendine eziyet etmek için oldukça erken bir yaş.

“Bugün öyle mutlu, öyle neşeli ve hoşum ki! Lenoçka ne kadar da kibar, tatlı

ve iyiydin. Beni kendinden uzaklaştırmadın, sana söylediklerimden sonra bana gülmedin, sözlerimi büyütmedin. Benimle öyle iyi, öyle içten konuştun ki. Seninle ilgili kötü bir şey düşüneneceğimi aklından geçirir miydin? Sana işkence etmekten zevk alacağımı düşünür müydün? Acaba hayatım olduğunu, benim için değerli ve güzel bir insan olduğunu hâlâ bilmiyor musun? Ah, sen Lenoçka, neşemi ve umudumu almasaydın, sana yabancı olmamak için iyi bir insan olurdum.”

Günlük, “bugün çok mutluyum” ve “çok mutsuzum” arasında gidip geliyor. Her zaman: “Ne yapmalıyım ne yapmalı?” Aşkımı dile getirmeli miyim? Ancak “hangi hakla?” sözleri vardı.

Bizim zamanımızda, bir kıza karşı duyduğunuz aşkınızın ortaya çıkmasının arifesinde de olsanız, evli de olsanız, uzun süredir beklediğiniz biri de olsa ve onsuz idare edebileceğiniz bir kız da olsa aşkınız üzerine konuşabilirsiniz. Ellilerin ve altmışların Rubicon’unda insanın bunu yapmaya hakkı olmalıydı! Aşkını dile getirdin diyelim, peki ya sonra? Reddedilmek, hayatın paramparça olması ve tükenmesi anlamına gelir! Hoşgörüyü bekleyen olmak ve “evet” cevabını duymak mı? Ancak bunun için ...

Lenoçka’nın babası kim? Kızı için ne istiyor? Kızını gerçekten seven birini mi yoksa toplumda parası ve konumu olan bir damat adayını mı istiyor? Nedense, zengin ve asil olmayan baba, kızına iyi bir eğitim vermeye ve kızını ona uygun olan en iyi çevreyle tanıştırmaya özen gösteriyordu. Peki aday kim? Zavallı bir asilzade mi, bir ordu mensubu mu, işçi mi, sıradan biri mi? Peki bu Varşova’dan tanıdıkları, babasının gözüne girmiş olan zengin Polonyalı G. nasıl bir adam? Damat adayı mı? Belki Lenoçka onu çoktan seviyordur ya da sevecektir. Napalım!

“G’yi gerçekten seversen, mutluluğun için bu yeterli olacaktır. Ah, o zaman ben mutlu bir hayatın olsun diye ölecek olsam da senin için bunu kabul ederdim ve sen sonsuza dek, en azından hayatta olduğum süre boyunca karşıma çıkmış saf ve parlak bir varlık olarak kalırdın. Seni uzaktan ve kusursuzca, bir rüya gibi ve hasretini çekerek hep severdim. Bu dünyada başka biriyle iyi olduğun düşüncesi bana bir süre, belki de uzun bir süre için acı verirdi ama bu bir hayal kırıklığı ve hayat tecrübelerim arasında karanlık bir nokta olmazdı ...”

Zengin olmak mı? Ancak nasıl? Çalışarak zengin olamazsın, zaten bütün gününü alıyor.

Kumarda kazanarak mı?

“Eve yeni döndüm. Bugün kumar oynadım ve çok kaybettim ama özlemimi dindiremedim. Seni görmemiştım. Görsem daha mı iyi olurdu acaba? Evdeydin, çünkü evinizde yanan ışığı gördüm. «Kesin G. sizde», diye düşündüm ve beni ne kadar garanti altına alırsan al ve sana ne kadar inanırsam inanayım, bu düşünce benim tadımı kaçırdı. Sana kim yakınsa hemen onu

seviyorsun. Sana kim uzaksa, tıpkı benim gibi, onu sevemiyorsun.

Tanrım, öyle üzgünüm ki. Şu an, boş boş geçen bu geceden sonra dünyada daha kötü, daha boş olan hiçbir şey yok, kesinlikle hiçbir şey, en ufak bir umut dahi: Hayır, kesinlikle ölüyorum ve artık o kadar uzun süre kalmaya gücüm yok. Bırak yok olayım.”

Son harfe kalemle iyice bastırılmıştı ve günlüğün alt kısmındaki bol mürekkebe bulanmış, kabarmış olan çizgi kâğıdı yırtmıştı.

Anlaşılan her şey bitmişti!

Ancak hayır, iki kısa not daha: «Şimdi kendimi iyi hissediyorum. Bütün akşam gözlerimi senden ayırmadım ve seninle konuştum. Gerçekten mutlu olabilir miyim?»

«İki kötü gün geçti. Korkunç hissettiğim durumlarda ve melankoli anlarında yazmamaya karar verdim. Düşüncelerimden korkmaya başlıyorum, neyse ki yetenekli değilim. Artık sadece moralim iyi olduğunda yazacağım. Ne zaman olacak bu?»

Ne zaman olacak bu? Zavallı babamın aşk notlarındaki hüznün ve umutsuzluğun son satırı bu.

Daha önce «Bu saçma mektupların kaderi yakılmak» diye yazmıştı ancak neredeyse yetmiş yıl geçti ve önümde küçük el yazısıyla ilk sayfasında «Saçma sapan sözlerim» başlığının yer aldığı temiz bir defter duruyor.

Babam yanılmıştı. Günlük defteri ondan ve bu ulaşılmaz ve erişilmez Lenoçka'dan daha uzun yaşamıştı ve belki de aşkın bugün icat edilmediğinin, ebedî yoldaşlarıyla (buruk bir hüznle, büyüleyici gücün yerini içe kapanıklığın aldığı, umutların suya düştüğü, sürekli kendini suçladığın, ideal olanın hayaliyle ve gerçekliğin sıradanlığıyla) sonsuza dek süreceğinin bir kanıtı olarak, miras kaldığı benden de daha uzun yaşayacak.

Babam başka bir konuda daha yanılıyordu: aşk günlükleri ruh halinin iyi olduğunda değil sadece üzüntü ve belirsizlik anlarında yazılır. İnsan iyi olduğunda, mutlu olduğunda ve sevgisi paylaşıldığında neden bir günlük yazsın ki? Zaten her şeyi söyleyebildiğin ve ondan her şeyi duyabildiğin birine neden gizli mektuplar yazasın ki?

Romanı nasıl sonlandı? Lenoçka vaktinde yakılmamış olan bu notları okudu mu? Bu notların yazarının kim olduğunu anladı mı, takdir etti mi? Romantik aşkı anlamayan ve kimseyi sevemeyen Lenoçka sonunda sevmeyi başarabildi mi?

Mavi gözlerinde şefkatli bakışlar barındıran, nazik, uysal, eziyet etmekten âciz olan Lenoçka'yı görüyorum. Bana minyatür bir portreden bakıyor. Bu Lenoçka benim merhum annem.

Bu satırları sonbaharın sonlarında köyde büyük açık bir pencerenin önünde yazıyorum. Pencerenin ardındaki ölmekte olan yeşillik ve tüm evim,

odam, masam ve el yazmalarım, güneşin cömert altın rengi ışıltısına bürünmüş. Erimiş bir mutluluğun içindeymişim, paylaşılan sevginin akıntısı ve ışıltısındaymişim gibi onun içinde ykanıyorum.

Rusya'nın iki uzak şehrinde iki mezar hatırlıyorum: babamın ve annemin mezarları. Biri Kama bölgesinde, eski, muhtemelen çoktan terk edilmiş bir mezarlıkta; diğeri, Belaya Nehri'nin aktığı şehrin yakınında. Bu birbirinden ayrılmış mezarları bir daha asla göremeyeceğim.

Bu aydınlık günde, hayatımın bir sonbahar gününde, bir evlat olmanın verdiği duyguyla uyanıp hayatta büyük bir mutluluk borçlu olduğum insanların mezarlarını yapıtlarımda birleştiriyorum. Onlara mütevazı, göze çarpmayan, en hassas sözlerimin piramidinden, bir evladın şükran çiçekleriyle dolu ortak bir anıt dikiyorum. Bu anıt kendi ellerimle ve kısıtlı aletlerimle dikebileceğim tek anıt. Böylece nerede dua edeceğimi ve neye derin saygı duyacağımı da bilirim ve bu her yerde ve her zaman benimle olur.

Dizgicinin daktilosundan ve matbaanın kurşuni rengi tozundan geçen bu satırlar, yabancı insanlar tarafından yoğun bir dikkatle veya olağan bir dalgınlıkla okunacaktır. Bu kitabın sayfaları çürümekte; çekip gideceğim ve her şey de gidecek.

Ne kalacak geriye?

Elbette geriye güneş kalacak ve elbette ideal, romantik, her daim biraz saf ve eğlenceli olan aşk kalacak. Aşk, topluluk içindeki insanlar nasıl olursa olsun, hangi makul sözleri bulurlarsa bulsunlar, hayalperesti nasıl bir dokunaklı gülümsemeyle ödüllendirirlerse ödüllendirsinler kalacaktır. Aşk özlemleri üzerine günlükler yazan üstün tuhaf insanlar, şövalyeler ve şairler her daim olacaktır. Bu kişiler bir anlık dikkatsizlik için "hayatlarını param parça etmeye" ve şefkat dolu bir bakış için "hiçbir iz bırakmadan kendilerini feda etmeye" hazırdırlar. Sonra günlükleri param parça olur ve o zaman gerçek, iyi, kötü ya da ortalama, belli belirsiz, basit olan şey başlar.

Bu gerçeği yaşarken, başka, gerçek olmayan bir âlemde, ideal aşkın ve ulaşılmaz mutluluğun olduğu rüyalar âleminde yazdıkları sayfaları eskimiş kâğıtların ve en sevdikleri şeylerin arasında tutarlar. Güzel ve eşsiz olan şey kutsal olarak kalır. Beyaz bir gülün yaprakları kurduğunda ve hafızaya gizlendiğinde kâğıdın yaprakları sararır ama kelimelerin güzel kokusu kalır.

Babamın bu günlüğünü kırılğan, solmuş bir çiçeği korur gibi koruyacağım. Bana yaşam sevincini, kuşkların melankolisini ve paylaşılan sevginin mutluluğunu veren geçmişin kutsallığı bu günlükte hayata gözlerini kapayacak.

Ç a ğ d a ş Ö z b e k Ö y k ü s ü

NERGİZE ESED¹Çeviren: **Emine BAKAR**

Merdan'ın Yumruğu

Sabah erkenden yağmurun kokusu genze doldu. Sonbaharın sarı yaprakları üzerine yağan damlalar etrafa bir hüznün bahşetmiş, nemli sabah açık pencereden ekim havası gibi titreten bir nefes alarak eve girmişti. Dışarıya bakarken damla damla sakın bir ezgi çalan yağmur, geçmişteki anıları da beraberinde getirdi...

O gün tatildi. İşleri bitirip hesapları hazırlamam gerektiği için kahvaltıdan sonra yola çıktım. Etrafı izlerken yaratanın ustalığına, noksansızlığına bir kere daha emin oluyordum. Onun yarattığı her şeyde adalet ve eşitlik vardı. Sıcağa karşı soğuk, güle karşı hazan, hayata karşı ölüm... O anda tabiat o kadar güzeldi ki, her yerde masumluk, masumluk, masumluk...

İşyerine vardığımda anahtarı kapı kilidine taktım, oda açıldı. Benden başka biri mi gelmişti ki diye düşünerek içeriye girdim. Kimse görünmüyordu. Bilgisayarımı açıp yarım kalan işleri bitirmeye başladım. Ne kadar oturdum bilmiyorum, eyvan tarafından hırıltılı sesi işitildi. Şaşkınlıkla eyvana baktım. Orada sigarasını çekerek bir yerlere gözünü dikmiş halde Merdan duruyordu.

Merdan kıymetlimdi. İşe başladığımdan bu yana yanımdaydı. Temiz kalpli, samimi bu Kazak delikanlı Özbekçeyi çok iyi konuşuyordu. Herkesin güldüğü Merdan'ı öz kardeşim gibi görürdüm. Geçtiğimiz yıl oğluna sünnet düğünü yaptı. Yanında oldum, eksigine gediğine elimden geldiğince yardım ettim. Eşi de Kazakistanlı, misafirlerin çoğunluğu da oradan gelmişti.

¹ **Nergize Esed:** Özbekistan'ın Taşkent şehrinde doğdu. Abdullah Kadirî Taşkent Devlet Medeniyet Enstitüsünü (2006) ve Mirza Uluğbey Özbekistan Millî Üniversitesi bünyesinde İleri Edebiyat kursunu (2009) tamamladı. *İşk Ostonasi/ Aşk Eşiği, Yuragimning Sarhadlari/ Yüreğimin Sınırları, Nastarin/ Leylak* adlı şiir kitapları ile *Atalgan Kunlar (Kutlu Günler)* adlı hikâye kitabı Özbekistan'da neşredildi. Şair, Özbekistan Yazarlar Birliği üyesidir.

İşyerinde sabah erkenden geç vakte kadar makale yazıp kâğıtlara gömülen Merdan'ın yeri ayrıydı. Gazete sayfalarını çevirdiği sırada hiç kimseyi gözü görmez, her bir noktaya, makaleler arasındaki ölçüye dikkat kesilirdi. Nedense Merdan son günlerde çok perişan ve suskundu. Ben sırdaşı olduğum halde içimi dökeyim demiyordu. İşinde ilerlemiyor, sigara içme alanına giderek sabahtan akşama kadar birini söndürüp birini yakıyordu.

İşyerimiz büyük sokağın yanı başındaydı. Sabahtan akşama kadar gürültü patırtı dinmezdi ama bu çok gürültülü mekândan öteye geçildiğinde dünya telâşesinden uzak mahzunluk ve sakinlik mekânı olan mezarlık vardı. Burada hatıralar yaşıyor, ukdeler yeşeriyor, gözyaşları dinmiyordu. Mezarlıkta yatan kimselere herkes tarafından “Merhum,” denilir. Orada ne zenginlik ne makam ne evlat elinden tutamaz. Sadece yaşarken işlediği sevap ve günahlar tanrının adalet terazisinde ölçülür. İrili ufaklı taşlarla süslenen mezarlar üzerinde aynı şekilde ağaçlar, yaşarken nice devranlar sürmüş burnundan kıl aldırmandan yaşayan bakımlı, kokoş kişilerin şimdi bir avuç kara toprağın içinde herkes gibi eşitlenmesi hakkında düşüncelere dalmış gibiydi. İşte Merdan, ne zamandır bu mezarlığa bakıp duruyordu.

Bugün de işe geldiğine bakılırsa ona bir şeyler olmuştu. Yavaşça kapıyı açıp eyvana çıktım. O da beni görünce şaşırdı, her zamanki gibi çekik gözleriyle mülayim bir şekilde tebessüm etti, sonra tümsek mezarlara bakarak:

-Ağabey, vatan ne demektir, dedi.

-Vatan mı? Doğup büyüdüğün yerdir ya.

Merdan, kinayeli bir şekilde güldü ve of çekti.

-Bunu yanımdakilere anlatamıyorum işte, dedi.

Ne demek istediğini anlamadım ama cesaret edip sormadım da. Kendisi söyler diye düşünerek ona baktım. O ise gözlerini kaçırdı ve tekrar aşağıda vız vız geçen otobüslere, rengârenk ağaçların altında ufak tefek işlerle meşgul olan insanlara gözünü dikti. Onu bir şeyler üzüyor, bir şeyler acı dolu kalbini eziyordu:

-İnsanoğlu da işte şu ağaçlara benziyor. Önce fidanken yaprak açar, meyveleri olgunlaştıktan sonra dökülür. Onu yere bağlayan şey ise kökleridir. İnsan da böyledir, onu bulunduğu yerde tutan şey vatanıdır. Ben burada doğdum. Özbekler mahallesinde çocuklarla top oynayarak büyüdüm. Annem ve babam vefat ettikten sonra kız kardeşlerime bakmak için nice kapılarda çalıştım. Çok şükür, Özbekler gönlü geniş ve sevgi dolu insanlar. En kötü günlerimde daima yardım ettiler.

Merdan sigarasını derin derin çekti sonra birden öksürüğü tuttu. Su getirdim, içti. Bir süre sonra kendine gelince konuştu:

-Eşimin lafları uzun zamandan beri huzurumuzu bozuyor. Memleketine

gel, bizimle yaşamalısın diyerek beni kendi halime bırakmıyor. Gelininiz de bu düşüncede, çocuklarımı gece gündüz göçüp gitmemiz lazım diye dolduruyor da dolduruyor. Ağabey, neticede vatan bir tane olur. İnsan kim olursa olsun doğduğu yere tohum gibi bağlıdır, doğru değil mi? Bir gün kayınbabam, “Sen nasıl Kazaksın, kendi yurdunu unutmuşsun?” deyip lafı kesti. Off! Sıkıldım artık ağabey...

Bu durumda ona nasıl teselli vereceğimi bilemedim. Gitme desem ailesi var, git desem kendi için de bizim için de zor bir durum. Arada kalan delikanlının ıstırapları önemsiz bir kaygı değil vatan derdiydi.

-Ağabey, işte şu mezarlıkta benim annem babam yatıyor. Onları sık sık ziyaret ediyorum. Annemin şefkatini babamın sıcaklığını o topraktan duyumsuyorum. Gönlüm huzur buluyor. Anneciğim her tandırı yaktığında bana külçe² de pişirirdi. Kazakça ninniler söylerdi. Sesi güzeldi. Babam işten geldiğinde evimiz bayram yerine dönerdi. O günlerin hatırasını nasıl bırakıp gideyim, annemin babamın hakkı da vatan değil mi?

Ben Merdan'ı iyi tanıyorum diye düşünürdüm ama sıkıntılar insanın asıl kimliğini ortaya çıkarır, lafı gerçekten de doğruymuş. Şimdi yanımda bana içini döken bu delikanlıyı yeniden keşfediyor gibiydim. Ona daha da şefkat duydum. Yumruğunu havada sallayarak:

-Ağabey, aslında biz Özbek, Kazak, Kırgız, Türk, Türkmen, Azerbaycanlı tek bir yumruğuz! Biz Turan çocuklarıyız, yüce bir milletin evlatlarıyız! dedi. Onun bu heyecanı birden bana geçti. Ben de yumruğunu kaldırarak:

-Doğru söylüyorsun Merdan, biz bir yumruğuz, Turanlıyız. Bu sözlerin delikanlı sözü oldu, dedim.

O da güldü, bana göre bu söz ikimize de huzur, gönlümüze değişik bir güç vermişti.

Birkaç gün geçmişti. Merdan işyerinde yanıma geldi ve sandalyeye hemen geri kalkacakmış gibi oturdu.

-Ne oldu Merdan? dedim. Yere baktı, konuşmaya hazırlanıyordu, yutkundu. Boğazına bir şey takılmış gibi söze başladı:

-Hastaneden geliyorum ağabey, yine tadım yok. Önceleri bu kadar değildi. Bu sefer oldukça rahatsız etti. Gelininiz, bu hastalık bahane, biz gidelim dediğimiz için böyle diyorsunuz, dedi. Tövbeler olsun, kalp ile şaka olur mu ağabey?

Bir suç işlemiş gibi gözlerini yerden ayırmadan otururken yanına gittim. Omzuna elimi koyarak:

-Merdan böyle yapma, sağlığına dikkat et. Henüz gençsin, kalp yüz yaşı-

² Külçe: Yuvarlak, küçük çörek.

na geldiğinde bile sana lazım, dedim. Çaresizlik içinde:

-Ağabey, ben başka bir şey demek istemiştım. Ne dersek diyelim kesinlikle anlaşılamadık, olmadı. Neticede onlar galip geldiler. Hepsi bir olup yalnız kalan beni yendiler. Artık göçüp gidiyorum, dedi.

-Böyle olacağı belliydi. Tamam, delikanlının başı sağsa alınaya yazılanı yaşar. Üzölme, aynı söz yine geçerli. Biz bir yumruğuz, Turan ehliyiz! Bunu unutma!

Merdan gülümseyerek baktı ve yerinden kalktı. İşyerindeki pencereden uzakta görünüp duran mezarlığa uzun uzun baktı...

Aradan biraz zaman geçtikten sonra Merdan'ın tekrar kalp rahatsızlığı yaşadığını ve hastaneye yattığını öğrendim. Hemen yanına gittim. Aceleyle koridordan geçerken yan tarafımda Merdan'ın karısı ve doktor konuşuyorlardı. Beni görmediler ama kendi aralarındaki konuşmayı duydum. Doktor, "Eşiniz bir şey için çok derin üzüntü içinde, her neyse bu konu çok üzülmüş bu yüzden hastalığı ilerlemiş," dediğinde karısı, "Yok ya bu yalandan hastalık doktor. Göçüp gidelim dediğimizden beri kendini hastaya vurdu eşim. Bunu bahane ederek burada kalmak istiyor." diyordu.

Merdan'ın yanına girdim. Beti benzi atmış epey halden düşmüştü. Bu görüntüsüyle kimse onu güçlü kuvvetli bir delikanlı olarak düşünmezdi. Hastalık yüzüne gölge düşürmüştü, böylesine görkemli bir adam birden güçsüzleşmişti. Beni görünce memnun oldu, çekik gözleri mutluluktan parıltıydı. Halini hatırlarını sordum, biraz şakalaşır gibi yaptım. Gülümsedi ve sonra yavaşça konuştu:

-Ağabey, evdekiler çabucak iyileşmemi bekliyorlar. Niye biliyor musunuz? Göçüp gitmemiz için. Ben ise... İyileşmek istemiyorum.

Sinirlenerek:

-Bırak yahu! Bu ne demek? İyileşmezsen ne yaparım, dedim.

O, tekrar gülümseyerek:

-Burada kalırdım ya ağabey, yanınızda çalışırdım, deyip bir an pencereye gözlerini dikti sonra birden bana bakarak:

-Biz bir tek yumruğuz ağabey, doğru mu? Nereye gidersem gideyim, nerede olursam olayım bu sözü tekrar edeceğim.

-Elbette, biz Turanız! dedim. İkimiz de yumruğumuzu yukarı kaldırdık.

Yüzüne kan geldi, biraz hafiflemiş gibiydi:

-Ama söylemiş olayım, her pazar günü yengemin pilavını yemeğe gelirim, dedi.

Şakayla:

-O zaman senden asla kurtulamayacağız, dedim. İkimiz de gülüştük.

-Tamam anlaştık, her pazar seni bekliyoruz. Ohoo daha oğullarını evlen-

direceksin, düğünlerine geleceğiz, yapacak işin çok, uzanıp yatma. Çabucak iyileş, dedim gülerek. O ise düşüncelere daldı. Biraz halsizdi galiba, yavaşça gözlerini yumdu. Ben fark ettirmeden çıkıp gitmek istedim. Kapının önüne gidip yavaşça döndüm, gözlerini kapamış yatıyor ve elleri deminki gibi yumruk yapılmış haldeydi.

Birkaç hafta geçti mi geçmedi mi bilmiyorum, o gün gelen kötü haberle kaskatı kesildim. Kulaklarıma inanamadım. Niye böyle oldu? Neden? Merdan nasıl ölür? Onun daha yaşaması gerekmez miydi? Evine nasıl gittiğimi bilmiyorum. Sayısız insan var, sanki bu haber doğru değilmiş gibi insanların arasında onu arıyorum. Şimdi karşımdan çıkacakmış, “Ağabey ben ölmedim.” diyecekmiş gibiydi. Donuk ve hissizdim.

Akrabalarıyla birlikte onu son yolculuğuna uğurlarken “o şimdi kaldı” diyen düşünce aklımdan çıkmıyordu.

Yol boyunca hatıraların sarmalında iş yerine geldim. Oda yine açıktı. Nefes darlığından kurtulmak için pencereyi açtım. Odaya ılık ve temiz bir hava girdi. Doyasıya nefes aldım. Bu nefes benim yaşadığımı, hayatın ne kadar acı, buluşma ve vedalaşmalarla dolu olsa da tatlı bir nimet olduğunu anlatıyordu. Benden yaklaşık birkaç kilometre ötede ise eyvandan böyle görünen mezarlık bu yansımanın tekrar ettiğini bildiriyordu. Merdan’ın kabri aynı doğan Turan yumruğu gibi görünmekteydi...

HECE ÖYKÜ'DE İLKLER

HAYATİ ÖZGÜR

Kişilik

...

Soğuk bir kış gecesi idi. Hafta sonunu, yeni bir haftaya bağlayan günün son saatleri, geceye özgü ayrıntılarda kendi rengine bürünen karanlığın, ıssızlığa yakışan, sessizliği boyayan siyahlığını haber ediyordu, dışarıda yağın yağmur şiddetini artırıyor, soğuk havaya maruz kalan insanlarda derinden gelen, ıslak ve gürültü koparan bir serzenişe yol açıyordu.

Uyanışların her zaman için gürültülü olduğu, bir o kadar seyir zevki verdiği bir ülkede, bu türden manzaraları olağan karşılayan Necdet, böyle havalarda sıklıkla olduğu üzere, ışığı döndürüp pencerenin tam karşısına geçmiş, dışarıda başlayan hareketliliğin odasında yarattığı değişimi gözlemlemeye başlamıştı, siyahın tüm koyu karanlığına rağmen renklerin birbirleriyle olan dansını, gölge oyunlarını andıran bir ritüel havası içerisinde görebiliyor, duvarlardaki objelerin, masasındaki bilgisayarın, koltuğu üzerinde dağınık halde duran, yine de odanın düzensizliğiyle aynı şekilde dengeli ve uyumlu bir görünüm taşıyan kâğıtların, kitaplığına raf süsü olarak yerleştirilmiş aksesuarların, diğer raflarda dizilen kitaplara kıyasla çok daha muntazam duran, harf sırasına göre sıralanmış en üst raftaki ansiklopedik eserlerin, yerdeki kilimin, kapının eşliğinde duran terliklerin, tavandan sarkan gösterişsiz avizenin, beraberinde zikretme gereği duymasa da aslında bulunduğu odaya hayat veren bir yığın eşyanın kendine has renkleriyle âdeta geceyi aydınlatan bir ışık seline dönüşünü, yüzündeki garip ve bir o kadar anlamlı gülümsemesi ile selamlıyordu. Her şey nasıl da canlı bir görünüm kazanıyordu, canlı ve büyüleyici, hareketli bir resme bakmak gibi, tek bir hareket, -ki bu tabiatın uyanışından başkası değildi- ona bağlı olan potansiyel hareketleri kendine katıyor, düzen adına var olan ne varsa, kendi çekimine dâhil ederek düzensiz bir yolculuğa çıkıyordu her birisiyle. Yine de yeni bir düzen çağrısı olarak yorumlamayı ihmal etmezdi Necdet böyle zamanları, evrenin merkezinde bir düzen vardı, var oluşu, işleyişi, mevcut yasaları hep bir düzen ilkesine göre

belirleniyordu, öyleyse...bu ritüelin de düzene hükmediyor oluşu kaçınılmazdı. Cama vuran yağmur damlaları, ani ve sert darbelerle yankılanırken odasının içinde, o anlamlı gülümseme, derin bir düşünme haline bırakmaya başlıyordu kendini. Renklerin ahenkli uyumu, dışarıda kaçışan insanların sesleriyle birleşiyor, yoldan geçen arabaların farlarından yayılan ışık kümeleri, odada bulunan cisimlerin hareketsizliğine anlaşılmaz bir canlılık katıyordu, tüm bunların mevcudiyetinde tiyatro sahnesini andıran bir renk cümbüşüne ev sahipliği yapıyordu odası. Doğanın uyanışına kendi sesiyle karşılık vermek istedi Necdet bir an için. Karanlığı sesiyle yakalamak, belki de aralamak, uzun bir iç çekiş sonrasında engin sulara kaybolmaya kulaç atan bir dalgıç misali, gizemli bildiği topraklara, en derin dehlizlerine nüfuz edecek şekilde içine çekilmek...Karanlığa bürünmek, ama siyahın tüm tonlarıyla birlikte...yine de diğer renklerin dikkatli bir gözle, inceltilmiş bir duyarlılıkla seçilebileceği, başka bir derinliğe kaynaklık eden bir dünyaydı bu, siyahın renkli dünyası...

Oturduğu sandalyeden kalkarak pencereye yaklaştı, dışarıda olan bitenin bir sınırı olabileceği düşüncesi ile uzun bir yoldan ve bu yola eşlik eden aynı uzunluktaki koşu yolundan oluşan sokağı inceledi bir müddet, bir uçtan diğerine boş kaldırımları, ıssız bankları, gecenin karanlığıyla, soğuk ve yağmurlu havayla bütünleşen ağaçları, park edilmiş araçları, ıslak zemini...hiçbir hareketlilik görünmüyordu. Hemen önünde, pencerenin eşiğinde duran, içerisinde önemli insanlara ait sözlerin yer aldığı, deri kaplı, kahverengi renkli ajandaya ilişti gözü...*Doğu'da* diyordu bir tanesinde, *hayat soyut olanın bir temsildir öz'de, Batı'da ise somut bir dünya tasarısıdır yaşamak...*siyahın da siyahı bir gecede, az önce yaşadıklarını, içine girdiği büyüdü dünyayı düşündü Necdet, karanlığı, tüm koyuluğuna rağmen, odasındaki diğer renkleri barındıran karanlığa ses vermek istediği anları, dışarıda baş gösteren gürültünün ardında bıraktığı sesleri, renklerin gizemli ve esrarengiz dilini...*bu yüzdendir ki Doğu dünyası sesi önceler, ses'e yönelir, sesle bulur yönünü, aksine Batı görsel bir şölen sofrasında karşılar geleceğini, görmek ister olan biteni, evet, tüm çıplaklığıyla hem de...*onca eşya, onca cismin arasında, odasına çöken karanlığın içindeki kendi varlığını. Karanlığı aydınlatmak isteyen bir korkunun tecellisi miydi sesi, ıssızlığı gidermeyi bekleyen, bilinmezliğe son vermeye niyetlenmiş bir feryat çağrısı mıydı?.. Ses verse de sesine bir karşılık alamayacağını biliyordu oysaki. Karşılığı olmayan bir ses nasıl bir kurtuluş nidasına dönüşebilirdi ki onun için? Derin bir mesele bu da. Diğer meseleler gibi...

Ya gören gözleri...bütün siyahlığına rağmen, odasında sahnelenen renk şölenini doğrudan doğruya deneyimlemiş, onun bir parçası olma arzusuyla ileri atılmak istemiş, onca güçlüğü rağmen, renklerin o ahenkli, esrarlı hareketlerini seçebilmiş, hatta bu tılsımdan garip bir haz alarak, tüm bu renk cüm-

büşünün içerisinde kendi rengini tasavvur etmişti. Sesiyle aydınlatamadığı bir geceyi, gören gözleriyle, renklerin büyüğü görselliği ile aydınlatılabilir miydi?

Başka bir mesele daha var diye düşündü Necdet, soruların ve içinde düğümlenen meselelerin gittikçe büyüdüğünü fark etmeye başlamıştı. Oda-sında palazlanan bu gösteri, her şeyden öte tabiatın uyanışıyla, karanlığın çökmesiyle başlamıştı, kaynağı dışarıda bir yerlerde, iradesini aşan bir noktadaydı, ışığı söndürmesi gecenin karanlığına yönelen bir davet çağrısı değil miydi, karanlığa bürünen odasında, siyahların farklı tonları arasındaki geçişler mümkün hale geliyordu böylece, sonrası tam anlamıyla bir sihir, doğanın tılsımı ve insan tabiatının gizemli dokunuşuyla canlanan büyüğü bir dünyaya açılmak gibi. Böyle olsa bile, olan bitenin ancak kendi varlığıyla bir anlam kazandığını biliyordu Necdet, önüne çıkan ne varsa kendi rengine tâbi kılıyordu karanlık, bir seli andırıyordu bu haliyle, önüne kattığı renkleri siyaha çalan tonlarla yeniden boyuyordu sanki, gel gör ki gören gözlerin kendisi olmadan neye yarardı ki bu dokunuşlar...karanlığın o dayanılması güç kaçınılmaz varlığı, korkuya, bilinmezliğe, kötülüğe yakıştırılan siyahlığı, ıssızlık temalı görünümleri, tehlikeli tenhaliği, modern insanın uzak durulması gerekli yaşam alanları olarak işaretlediği olumsuzlukları...her biri ancak bir insanın kişisel deneyiminde karşılık bulabilecek türden özelliklerdi bunların, bir yaşam belirtisi yoksa, korkuyu çağrıştıran bir karanlık ne ifade edebilirdi ki, hem aynı karanlığı korkulu kılan da o yaşam belirtisinin ta kendisi değil miydi zaten?..

Önünde durduğu pencereden, yağmurun dinmesini, annelerinin koruması altında güvenle oynayan enikleri, yoldan geçen arabaları, kaldırımlarda oluşan küçük su birikintilerini, saklandıkları yerlerden çıkmaya hazırlanan insanları, ağaçların dallarındaki küçük kıpırdanmaları, karşı tepede, tek katlı müstakil evlerde baş gösteren hayat emarelerini izlerken, bir an için düşüncelerden kurtulduğu hissine kapıldı Necdet, aklından geçenlerin bir sınırı yoktu, her ayrıntı, her gözlem başka bir anlatıma açılan anlam kapılarıydı onun için, karşı koymakta güçlük duysa da kendi dinginliğini yine kendi iradesiyle gerçekleştirmesi gerektiğini biliyordu, gökyüzüne baktı, bulutlar yavaş yavaş dağılıyor, göğün rengi tüm çıplaklığıyla seriliyordu yaşadığı dünyanın üzerine, yağmur her lahza biraz daha etkisini kaybediyor, yere düşen yağmur damlalarının uzun ve boş sokakta çıkardığı seslerin yankısı giderek daha az duyulur hale geliyordu. Yağmurun azalmasıyla hiddetini kaybeden rüzgâr, söyleyeceklerinin bitmediğini duyururcasına yine de direniyor, beklenmedik bir anda, ani ve sert dokunuşlarla varlığını dayatmaya devam ediyordu. Babam olsaydı çarpabileceği endişesiyle kapı ve pencereleri kapatmamı söylerdi şimdi...ne kadar tuhaf bir tedbir çağrısı bu oysaki, onca zaman hiç eksilmeyen, ısrarla yinelenen, bizzat kendisine yönelen bu çağrının dayanıklılığı karşısında büyük

bir şaşkınlık duyduğu günleri anımsadı Necdet, ilk başlarda uzun izahlarda bulunur, babasına aynı uyarıyı yinelemesinden duyduğu rahatsızlığı aktarır, bu işin son derece normal bir durum olduğunu, aniden baş gösteren bir fırtınada, rüzgâr şiddetini artırdığında kapıların çarpabileceğini, bunun yadırganmaması gerektiğini, sırf bir kapının çarpması ile bozulmasını beklemenin yanlışlığını anlatırdı, sıklıkla olduğu üzere istediği sonucu alamadan biterdi bu konuşmalar...babası tüm çabalarına rağmen, aynı tavrı sürdürür, benzer bir durumda kapıların çarpma riskine karşı seslenir, ya pencereleri kapamasını ya da kapıların önüne bir şey koymasını isterdi oğlundan...düşünsene demişti Necdet bir gün, yıllardır kapılar bozulacak diyorsun, şu ana kadar hiç bozulmadı, bir gün bozulsa gördün mü ben söylemiştim diyeceksin, sayısız yineleme değiştiremezken düşünceni, tek bir örnek haklı olduğunu hissetmen için yeterli olabiliyor...

Yüzündeki gülümsemede, yaşadığı dünyanın renklerini kucakladığını hissetti bir an için, tüm ıslaklığına rağmen koşu yolunda sayıları az da olsa genç insanlara rastlamak mümkündü, yağmur neredeyse dinmiş, soğuk havayı da yumuşatmıştı, belki ciğerleri temiz havaya ihtiyaç duyduğundan, belki de tek başına geçirmek istediği bir zaman gereksiniminden, karşı dairenin, ne iş yaptığını bilmediği sahibini görmüş olmasa, yaşı ilerlemiş insanların böyle bir havada, hele ki gecenin bu vaktinde dışarıda olmalarını garipserdi Necdet, işin aslı halen de garipsiyordu, ancak iki oğlu, gelinleri ve altı torunuyla beraber yaşayan, oldukça kalabalık bir aileye reislik eden Salih Bey, her zaman olduğu üzere kendine özgü yürüyüşüyle boy gösteriyordu gecenin içinde işte, elinde tuttuğu dokunmatik telefonuyla, ileri yaşına rağmen yeniye olan düşkünlüğünü belli eden bir canlılık sergiliyordu kendisini izleyenlere, bir düşkünlük hali değil de, zarurettten doğan bir ihtiyacın giderilmesi idi belki de...neden olmasın, bir mecburiyetin resmettiği, bir kaçınılmaz zamanlar klasiği...neredeyse üç günde bir farklı bir arabayla geliyordu Salih Bey... hepsi de oldukça lüks olan bu arabaları nasıl elde etmişti, ne ile almış ya da arabaların sahibi gerçekten o muydu, büyük bir muammaydı Necdet için, yaşantılarıyla diğer sakinlerin yaşam tarzlarıyla uyumsuz bir görünüm içinde olduklarını biliyordu yalnızca Salih Bey ve ailesinin, bir keresinde arkadaşlarıyla birlikte olduğu uzun bir tatilden dönüyordu, sabaha karşı yaşadığı apartmanın önüne gelmiş, henüz çok erken olduğundan zile basıp annesiyle babasını uyandırmak istememiş, anahtarı da olmadığından bir süre dışarıda oyalanmıştı, Salih Bey'in büyük oğlunu, park halindeki bir taksinin içinde uyurken görmüştü o sabah, öyle anlık bir kendinden geçme hali olmadığını çok iyi hatırlıyordu Necdet, zira derinden gelen bir horlama sesi eşlik ediyordu bu uykuya. Çok sonraları eniştesinden duyduğu kadarıyla, evleri kalabalık olduğundan, aile üyelerinin oturacak yer bulmakta güçlük çektiklerini, bu yüzden sık sık girişte oturdukla-

rını, vakitlerinin bir kısmını orada geçirdiklerini öğrenmişti. Anlaşılan o ki bu durum, gece uykuları için de bir sorun teşkil etmekteydi. Bir başka sefer, aynı Salih Bey'in koşu yolunun hemen yanında bulunan yeşilliklere içinde karpuz olan bir tabakla oturduğunu, yoldan geçen bazı tanıdıklara ikramda bulunduğunu, yine akrabadan bazı kimseleri âdeta bir ev sahibi edasıyla kendisi gibi yeşilliklere oturmaya davet ettiğini ve nihayet aynı yeşilliklere uzanarak bir tür akşam sefası yaptığını görmüştü. Ne kadar garipsenirse garipsensin, bir insanın böylesi rahat tavırlar sergilemesinin altında ne gibi sebeplerin olabileceğini düşünmek ilgi çekiciydi, bir bilim insanı titizliğiyle Salih Bey'in kişilik kodlarını ortaya çıkarmaya çalışmanın öngörülen ve beklenmedik sonuçları olacaktı ve bu durum hiç kuşkusuz sosyolojik, hatta psikolojik bir veri olarak kayda geçirilebilirdi. Mesela bir roman karakteri olsaydı şu gördüğü adam, yazarının, *"insan ilişkilerinin gösteri(ş) konusu edildiği bir dünyada, ne kadar da rahat ve umursamazdı Salih Bey, başkalarının ne düşündüğüne takılıp kalan gösteriş budalası insanların yanında ilkel de olsa bir özgüven abidesiydi sanki o"* dediği örnek bir toplum insanı olup çıkabilirdi okuyucunun karşısına pekâlâ. Göründüğü kadar toplumsal, görmezden geldikleriyle bireysel! Art arda geçen birkaç motosikletin sessiz geceyi hareketlendiren gürültüsüyle irkildi, kafasındaki romanın sayfalarını çevirmeye fırsat bulamadan el ele yürüyen bir çiftte takıldı gözleri...böylesi ıssız gecelerin olmazsa olmazıdır genç sevgililer...özgürlüğün en tatlı ve sevimli halleri, ateşin bacayı sarmasıyla tarif edilen çekici ve hoş duygulara eşlik ederken, geçmişin kabuk bağlamış, kültüre ayna tutan asırlık sorunları, dizginlenemeyen arzuların kaçınılmaz kıldığı yakınlık içeren cesur dokunuşlara feda edilir...bir tarafta geçmiş, kim ya da kimler tarafından yazıldığı bilinmeyen bir değerler manzumesi, öte yanda bir gelecek, insanlık medeniyetinin sınırsızlıklarla dolu yaşama isteği, belki de bir yeryüzü cenneti...onca anlam arasında, ideal ilişkiyi bulabilmenin, bulunsa da sürdürübilmenin güçlüğüne ortaya koyan kocaman bir çelişkiler yumağı...üniversitedeyken, kaldığı evin balkonundan, yoldan geçen çiftleri izlediği günleri anımsadı, tuhaf bir biçimde büyük bir haz duyardı bu işten, birinin hayatını dikizliyor olmaktan ziyade, gözlem yapma niyetiyle hareket ettiğini söylerdi bu durumu yadırgayan arkadaşlarına...yine de bazı şeyleri kendine saklar, anlatmaktan özenle kaçınırdı, hele ki annesinin tavsiyesi ile gözlem dünyasına attığı ilk adımdan bu kadar uzaklaşmışken...izle insanları, hareketlerini, davranışlarını, kulak kesil konuşmalarına, garipseme, kıyafetlerine bile dikkat et, merak etmiyor musun, hangi düşünceyle giyindiklerini...bak, şu karşıdaki genç çocuk, kahverengi pantolonu üstüne kırmızı gömlek giymiş, sence nasıl bir araya geldi bu iki renk, düşündün mü hiç, bir rastlantı mı, yoksa bilinçli bir seçimin sonucu mu...ilk zamanlar tuhaf karşılamıştı bu durumu

Necdet, hatta saçma olduğunu bile düşünmüştü, gel gör ki zihni kabul etmişti bu deyişi, ne kadar garip görünürse görünsün, zihninde bir şeylerin uyanmaya başladığını hissediyordu, yıllar sonra, ...*sende olan harekete geçmiş Necdet*, diye anlatacağı bu durumu İhsan...*bunca zaman doğru karşılaşmayı beklemiş demek ki...* gözlem yapmanın eşsiz cazibesine kapılıp gitmişti böylece.

O günlerde olduğu üzere, şu an da zihninde beliren düşüncelerin ardından sürüklenirken, aniden genç çiftin gözden kaybolduğunu fark etti, bu çiftte dair hangi izlenimdi onu böylesi düşüncelere iten, sıklıkla olduğu üzere ilk adımı nerede attığını bulamamak canını sıktı, bir müddet bu konuya odaklanmak istese de Salih Bey'in uzaktan görünen silueti, kafasındaki romanın çevirmekte güçlük duyduğu sayfalarına yeniden dönmesini sağladı... benim romanımda böylesi görüntüler, ne olursa olsun bir eleştiriye konu olurdu, Salih Bey'in vurdumduymazlığında, kabul ediyorum eski zamanları anımsatan bir köy insanının, belki bir taşralının doğal tavırlarına ulaşmak mümkün, gel gör ki şehir hayatına gereken özeni göstermemesi de bir (k) ayıp...böylesi bir adam için tabiatın ne ifade ettiğini düşündü bir an Necdet, gözlerini açtığı aile ve büyüdüğü çevre, Salih Bey'i tabiatına uygun bir adam kılıyordu, öyle ya, gördüğü, kendisine gösterilen hayattı yaşadığı, bu durumda ayıp denilen ahlaki cürüm kendiliğinden kalkmıyor muydu ortadan...öte yandan şehir hayatının gerekleriyle de öylesine çelişiyordu ki hareketleri, bu işte tabiata aykırı bir şeyler var dedirtecek düzeyde hem de...

Soğuk havanın ciğerlerine nüfuz edişine daha fazla dayanamadı, açık penceresinden son bir kez bulunduğu sokağa, banklara, kaldırım kenarlarına, top sahasının yanı sıra uzanan kurumuş çalılara, koşu yoluna, park halindeki arabalara baktı, birbirleriyle oynayan eniklerin dışında hiçbir hayat emaresi yoktu, bir süre odasını inceledi, her şey olması gerektiği yerde, bıraktığı şekilde duruyordu, ne kadar geçti bilinmez, kitaplıktaki bir kitap ilişti gözüne, gecenin siyahlığı, alabildiğine kaplamışken etrafını, kaldığı dairenin hemen önündeki sokak lambasından yayılan ışık, bu karartmaya direnircesine aydınlatıyordu odasını, diğer kitaplara kıyasla dikey olarak yerleştirildiği için rafa, bu durumu olağan karşıladı Necdet, bir Ortaçağ uzmanının günümüz insanına bakışıyla alakalı bir kitaptı bu, *o dönemler* diyordu yazar, *Avrupa için, hayatın rengi siyahtan da siyahtı, hani siyahın en koyusu dedikleri türden, karanlıklarla dolu bir çağ olduğundan, ışığa gereksinim duyarak yaşadı bu çağın insanları...buna rağmen korkular aydınlıktan, karanlığa alışkın zihinleri, tüm gerekliliğine rağmen kaygı duymalarına neden oluyordu aydınlıktan*, böyle diyordu yazar, ve ekliyordu hemen ardından...*her şey, karanlıktan kurtulmanın yollarını aramaya koyulduktan sonra başladı...*

BİRGÜL TEMUR

Kutsanmış

Evin önündeki incir ağacından tepelere doğru havalanan serçe ve tarla kuşlarının sesleri, alacakaranlığı yırtarak ilerliyor. Bir karga pes bir çığlıkla havalandığı ağacı arkasında bırakarak gittikçe gözden kayboluyor.

Pencerenin önünde bekliyorum. Tarlaların içinde insan silüetini andıran tek tük evler var. Hava kar habercisi, iliklere işleyen bir soğuk. Karanlıkla beraber dünya bütün gürültülerini alarak ortadan kaybolmuş. Sessizlik en ürpertici hâliyle her zerreme nüfûz ediyor, içime büzülüyorum.

Hava kararmadan önce dönerim demişti. Vakit ilerledikçe daha fazla endişeleniyorum. Kafamda bin tane soru gezinip duruyor. Üşüdüğümü hissediyorum. Sobanın yanındaki kömür kovaşını kontrol ediyorum. Kova boş. Erken davranıp hava kararmadan önce kovayı doldurmadığım için kendime kızıyorum. Kömürlük evin dibinde olsa da bu saatte dışarı çıkmaya cesaret edemiyorum. Mecburen yerdeki odunlarla idare etmem gerekecek. Geçen yıl yoğun kar yağışında ağırlıktan devrilen çamın gövdesinden kestiğimiz kalın parçalar var yerde. Onları atıyorum sobaya. Odunlar tatlı bir çıtırtı sesiyle tutuşmaya başlıyor. Sessizliği az da olsa bozduğu için hoşuma gidiyor.

Annemin ördüğü yeşil hırkayı alıyorum odamdan. Sıcacık ve sanki annem gibi kokuyor. Onun gitme diye yalvaran gözleri doluyor hayalime. Köy hayatının bana göre olmadığını ve zorlanacağımı düşünüyordu. Ama Cemil'i seviyordum. Yıllar içinde annem de durumu sessiz sedasız kabullendi.

Köye ilk geldiğimde sağda solda insan sayısı kadar köpek olduğunu görünce epey şaşırmıştım. Onlar buranın kadim sakiniydiler. Sokağa çıktığınızda kendini sevdirmek için çevrenizde dolaşan, size eşlik eden, insan canlısı sayısız köpek görürdünüz. Mitolojilerde köpekleri anlatan bir belgeselde izlediklerimi hatırlatmıştı bu bana. Maya mitolojisinde köpeklerin yıldırımları kontrol ettiğine inanılmış. Yeni Bâbil döneminde ise şifa tanrıçası olarak görülürmüş. Antik Mısır'da da kutsal sayılırlarmış. Kendilerine tahsis edilmiş hizmetkârlar tarafından bakılırlarmış. Mücevherlerle donatılmış tasma ve

koşumlar giyiyorlarmış. Hatta o kadar kutsal sayılmış ki soylular, ahirette kendilerini korumaları için en sevdikleri köpekleri ile birlikte gömülürlermiş. Ve daha köpekler üzerinden süregelmış kutsanmışlık hikâyeleri. Bu boyutta bir kutsama olmasa bile köy halkı da ayrı bir özen gösteriyordu. Kimse onlara zarar vermiyor, koruyup kolluyordu.

Dışarıda belli belirsiz bir kar atıştırmaya başlıyor. Bahçe kapısı açık! Neyse Cemil geldiğinde kapatır nasılsa. Tam o sırada kapıda bir kımıltı fark ediyorum. Daha önce buralarda hiç görmediğim simsiyah bir köpek. Gözlerinde korkunç bir ışıma, bakışlarını bakışlarıma dikeyiyor, alacaklı gibi bakıyor uzun uzun. İrkilerek pencereden uzaklaşıyor, perdeyi hızla çekiyorum. Korkumu bastırır umuduyla içimden Cemil'in az sonra geleceğini tekrarlayıp duruyorum.

Keşke İrem'i çağırsaydım yanıma. Seher teyze "ne zaman ihtiyacın olursa çağır kızım, sana yoldaşlık eder, korkmazsın hem" demişti. Niye dinlemedim ki onu! Gecenin içinden ısıklar geçiyor, azapla kulağıma doluyor bu çirkin sesler. Fildişi duvarın çatlaklarının her biri, az sonra ruh üfürülecek ve üzerindeki biçimsiz nesneler tek tek canlanacak gibi git gide daha da belirginleşiyor. Boğazıma sarılan bir el nefesimi kesince kalkıp perdeyi aralıyorum, kar zemini tamamen kaplamış. Pencereyi açıyorum, keskin soğuk yüzümü yalıyor öfkeyle. Sabaha kalmaz ayaza çevirir. Avludaki eski musluk inatla su akıtmaya devam ediyor. Şıp şıp şıp.

Sobayı kontrol ediyorum, odunlar tutuşmuş hevesle yanıyor. Sobanın arkasına allı güllü bir ot minder koyuyorum. Isınmaya ihtiyacım var. Belki de uyumaya. Sıcaklığın etkisiyle az sonra tatlı bir uykunun kucağına bırakıyorum kendimi.

Zayıf, ince uzun çirkin bir kadın beliriyor yanımda. Avucunu aç diyor. Ne diyorsa yapıyorum. Avucumun ortasındaki yaradan kızıl bir kan sızıyor. Kadının yaranın üzerine avucumu dolduracak büyüklükte bir kar öbeği bırakıyor. Yaklaş diyor, bileğimden sıkıca tutarak çeğiştiriyor beni. Dişlerimi sıkıyorum bağırmmamak için. Elimi yanan sobanın üzerine getiriyor. Parmaklarından kurtulmaya çalıştıkça daha fazla sıkıyor. Derim yanmaya, kar erimeye başlıyor. Kızıl damlalar sobanın üzerine düşüyor hırsla, her damla kendinden büyük bir ses çıkartıyor coss. Etrafı kan ve pas kokusu sarıyor hızla.

Seher teyzenin "Zehra aç kapıyı kızım" diyen gür sesiyle sıcıyorum. Sabah olmuş gün ağarmış. Hay aksi diyorum, ortalık kar kıyamet. Ben uyurken hiç durmadan dinlenmeden nasıl da delice yağmış! "Hadi kızım üzerine bir şeyler al, acele et. Hayri de gelmedi eve - Hayri onun yeğeni- Servet ormanın girişinde ısınırken görmüş ikisini. Bizi minibüsle onları gördüğü yere götürececek. Gidip bakalım!"

Minibüsten iniyoruz. Dizlerimize kadar kara batıyoruz. Soluğumuz bir tren bacası gibi savrularak helezonlar çiziyor. Yüreğimiz ağzımızda. “Daha çok var mı?” diyorum umutsuzca. “Hayır, az kaldı yaklaştık sayılır” diyor Servet amca. Etrafı taşlarla çevrili çoktan küle dönmüş bir ateş öbeğine rastlıyoruz. “İşte burası” diye işaret ediyor. Uzaktan bir çakal geçiyor, ormanın derinlerinde kayboluyor yeniden. Issızlık bütün varlığıyla hükmediyor doğaya. Kuşların çıtı çıkmıyor. Fırtına dinmiş, zemin sertleşmiş. Çığnediğimiz karın yankılanan sesinden başka ses yok. Ormanın insanın içine işleyen sessizliğine “mezarlık sessizliği” diyorum fısıltıyla. Kar ölümü andıran soğuk yüzüyle her şeyin üzerini bembeyaz örtmüş tekinsizce.

Sonra hırıltılı bir inleme sesi duyuyoruz. Sesin geldiği yönde iki tümsek var. Az ötesinde de bir tüfek, fişeklik ve siyah su matarası. “İşte buradalar” diye heyecanla bağıyor Servet amca. Seher abla dizlerinin üzerine çöküyor, elleriyle karı temizliyor. Yüzler bir bir çıkıyor ortaya. Kaskatı kesilen, sapsarı yüzüyle Cemil’in ezbere bildiğim hatları. Tatlı bir uykunun ortasında, en güzel rüyaları görüyormuş gibi huzurlu olan yüzüne bakıyorum bütün soğukkanlılığımla. Gözleri sımsıkı kapalı. Sol tarafına yığılmış cesedi, bütün ağırlık solda. Kalbindeki ve bedenindeki yükler toprağı özlemiş demek, o da beni hiç düşünmeden teslim olmuş Azrail’ine. Dudakları gibi bedeninin altında kalan eli de morarmış. Kan ve is bulaşığı parmakları ve gözüme ilişen evlilik yüzüğümüz. Tüm güzel günler için birbirimize verdiğimiz sözün simge bulmuş hâli. Şiddetli bir acı taş gibi oturuyor içime.

Biri sıcak diğeri soğuk iki beden. Ağzımdan tek söz çıkmıyor. Ölü bir beden kadar olmasa da kaskatıyım. Ne bir feryat ne gözyaşı. Cemil şehirdeki işlerini halletmek için çıkmıştı evden. Epey sonra sayıklıyorum. “Burada ne işi var Allah’ım.” Söyledikleri geliyor hatırıma: “Avcılığın da bir ahlakı var. Vurdum mu öldürüyorum. Can çekişmelerine müsaade etmiyorum ki. Ama sana söz veriyorum, bir daha asla!”

Evin kapısında gördüğüm köpekle ilgili bütün söylentiler geliyor aklıma. Söylenceye göre nereden geldiği belli olmayan siyah bir köpek kötülük yapanların etrafında belirirmiş. Çok az kişiye görünür sonra da geldiği gibi kaybolurmuş. Ben hiç görmesem de köyden görenler olmuş. O vakit kim için geldiğini anlamamışlar tabii. Kimse içindeki korkuyu bir diğerine anlatmamış. Görenler de görmezlikten gelmiş zaten.

Ertesi sabah kömür tozlarıyla kirlenmiş karda desen desen ayak izleri. En arkada ben. Erkekler birer ikişer tabutu taşıyor. Servet amca yüksek sesle “çakallar saldırmış, Allah rahmet eylesin” diyor.

“Amin” sesleri uğulduyor kulaklarımda. Bense ne olduğunu anlamamış, zihnimde ölene dek mühürlediğim o an, sersem bir halde sadece yürüyorum.

KİTAPLIK

KADINLIĞIN TÜM MEVSİMLERİ

MUHAMMET ERDEVİR

*"uyumayan aramızdaki ben'i artık kaldır
uyanınca ortadan."
Mustafa Irgat*

2000 sonrası öykücülüğümüze bakıldığında öykümüzün gittikçe olay anlatısından uzaklaştığı, bir hikâye anlatmaktan çok bir duygunun, duygulanımın aktarımına doğru yol aldığı görülüyor. Bu eğilimi eleştirenler olsa da öykü türünün roman anlatısından ayrılarak kendi yolunu bulması bakımından ben bu yeni anlatımı olumlu karşılıyorum. Hikâye anlatmanın birçok yolu var, istenirse öyküde de tahkiyeye başvurulabilir ancak öykü türü tahkiyeyle yetinmiyor. Derinleşmek, karmaşılaşmak, çok katmanlı bir anlatımla yepyeni bir evren inşa etmek istiyor. Segâh Gümüş de öyküsünün yönünü duyguların derinleşmesi, katmanlaşması ve bilinçdışının karmaşasına çevirmiş bir öykücü. Segâh Gümüş'ün ilk öykü kitabı *Dört Mevsim Gazozu*, bu iddiayı somutlaştırıyor. Bir kadın olarak kadınlığın tüm temel meselelerini ayrı ayrı içselleştiriyor ve kadının "kendi" olarak var olabilmesinin önündeki engelleri irdeliyor. Eş, aile, sorumluluklar, ilişkiler, kadına biçilen rol ve daha fazlası... Kadınlarımızı ittiğimiz koyu karanlıktan duyulan bir

çiğlık bu öyküler, çıkış yolu bulamayan bir sesin çoğala çoğala kendi içine katlanmasının bir sonucu. Yer yer romantik ve lirik, kimi zaman ise sert ve sarsıcı.

İnsan dünyada somut olarak büyük bir yer işgal ettiğini düşünür. Esasında yalan da değildir, yapıp ettikleri ve hatıralarıyla insan, dünyaya kendinden somut izler bırakarak sürdürür yaşamını. Oysa duygusal anlamda yaşananlara bakarsak yatay bir genişlemeden çok aşağı yönlü bir derinleşme arayışını görürüz. Duygularımız örselendikçe kendi kabuğumuza çekilir,

içimize kapanır ve derine doğru kazma sürecini hızlandırırız. Öyle bir an gelir ki hissettiğimiz duygusal boşluk bizi yutacak noktaya gelir ve kimliğimizin sahiciliğinden şüphe ederiz. Segâh Gümüş, kişinin kendinden şüphe edecek noktaya geldiği duygusal durumları irdeliyor öykülerinde. Bunu yaparken “sen” diliyle kurulan anlatımın esnekliğine yaslanan bir öykü dili kullanıyor. Böylece bir anlatıcı olarak doğrudan okurun içine hitap etme şansı buluyor. Okurun aynasında yansımaya başarıyor. Kierkegaard, “Benlik bir oluşma sürecinden başka bir şey değildir.” diyordu. Segâh Gümüş, bu oluşma sürecine odaklanmış gibi görünüyor. Hem kendi benliğinin oluşumunu izliyor hem de öykü kişilerinin benliğine dikkat çekiyor. Böylece okur olarak biz de hikâyenin bir parçası olarak hissediyoruz kendimizi. Acıyı duyma, acıyla bağ kurma, bu özdeşim üzerinden yaşamımızla yüzleşme fırsatı yakalıyoruz.

Segâh Gümüş’ün öykülerinde derin yalnızlığın getirdiği bunalım, insanı içten içe kemirir. Bu durum psikanalizle açıklanabilir de psikanaliz, tutkuları o tutkuların yaşandığı dönem bağlamında değerlendirdirir. Buna karşın aslında tutkuların yalnızlıkla doğrudan ilintisi vardır. Ev, insan için hem bedeni hem de ruhu temsil eden, ikisini birden somutlaştıran bir mekândır. İnsan varlığının bir yere bağlandığı, kendini temellendirdiği ilk dünyasıdır. Ancak evlilikte yaşanan karmaşa varlığın bu konumlandırılışına zarar verir. Birey, evde konumunu belirleyemez olur ve derin bir yalnızlığa sürüklenir. Bachelard’a göre aslında tutkular yalnızlık içinde pişip durur. Tutkulara kapılmış varlık, patlamalarını

ya da kahramanlıklarını kendi yalnızlığına kapanmış olarak hazırlar. (Bachelard, 2013:40) Bireyin kendi yalnızlığına kapanarak yaşadığı derin hisler onun duygularını alt üst etmekle kalmaz, davranışlarını da etkiler. Öyle ki bu etki, bireyin mekânla kurduğu ilişkiyi dönüştürür. Mekân, yani öykü kişileri açısından bakıldığında “ev”, mutlu bir yuva veya güvenli bir sığınak olmaktan çıkarak yalnızlığın somutlaştığı bir sınırlılıklar diyarına evrilir. Bachelard bunu geçmiş yalnızlıklarımızın mekânlarının bilincimizi ve davranışlarımızı etkilemesi olarak yorumlar. Mekânlar içinde yalnızlık acısı çektiğimiz, yalnızlığın tadını çıkardığımız, yalnızlıkla uzlaştığımız konumlar olarak içimizde silinmeyecek biçimde yer eder. (Bachelard, 2013:40)

“Sen geçmişini yiyerek yaşayan bir cannavarsın. Gittikçe genişliyor, genişliyorsun. O kadar ki oturduğun koltuktan taşıyorsun. Altında ezilen koltuk, minyatür bir oyuncığa dönüşüyor. Hala genişlemeye devam ediyorsun. Önce eve, sonra şehre, derken dünyaya sığamaz oluyorsun.” (Dört Mevsim Gazozu, s.10)

Erkeğin aşkını ilan etmesi, bu uğurda şarkılar ve şiirler söylemesi ne kadar olağan görülüyorsa kadınların açıkça aşkını dile getirmesi hâlâ yadırganabiliyor. Bu, elbette başlı başına bir çelişki. Toplumsal kodların bireyi elinde olmayan bir yol ve duruma sürüklediği örneklerden sadece biri. Buna karşın aşk, bilincin billurlaşan bir seviyesine tekabül eder. Özel olduğu kadar güçlü ve tetikleyicidir. Taşıdığı tutku bakımından şizofreniye yakındır. Eskilerin “kara sevda” olarak adlandırdığı hatta hastalık zannederek tedavi etmeye çalış-

tiği bir duygudan bahsediyoruz. Tam bu noktada Segâh Gümüş'ün öykülerindeki aşk teması daha da anlam kazanıyor. Rollo May "Yaratıcılık, bilinci yoğunlaşmış insanın kendi dünyasıyla karşılaşmasıdır." diyor. Yazar, kendi bilincinde yoğunlaşan duyguların ve tutkularının peşinde kurgusal bir yolculuğa çıkarken aşkın gerçeklik ve düş dünyası arasında savrulup duran sarkacını içimizde duyuruyor. Yer yer şizofrenik sanrılara dönüşüyor onun kaleminde aşk. Gerçeklik algısının özellikle kadının aleyhine bozulması, kendini yitirme ve bulamama sonucunda ortaya çıkan sancılı sürecin acılarıyla empati yapmak durumunda bırakıyor okuru.

"Gittim, çiçeğin dibine su döktüm. Güzel bir yere yerleştirdim. Korkum geçmiyordu. Bir romanın mı içindeydin yoksa tesadüf mü bu olup bitenler? Sevgilimi bulsam. Beni aydınlatır belki." (Ben, Ayten ve Bitki Sorunu, s.13)

Schopenhauer "Dünya, benim hayal gücümdür." demişti. Bachelard ise "Dil, düşünür." diyordu. Her insan hayal kurar. Hatta sanatsal yaratının temelinde bu hayal kurabilme becerisi yatar. Ancak kimi durumlarda kurulan hayaller gerçekliğin yerini almaya, gerçeklikten daha çekici gelmeye başlar. Bu durumda kişi, kendi yalnızlık ve ıssızlığından kaçıp sığınmak için bir korunak olarak görür düşlerini. Düş, gerçeğin yerini tutmaya başlar tam anlamıyla. Düş-gerçek ilişkisi, çatışması ve iki uç arasındaki gelgitler Gümüş'ün öykülerinde önemli yer tutar. Bu savrulma öykü kişilerin olgunlaşma sürecinin bir parçasıdır aynı zamanda.

"Gidiyor yurdun penceresine yaslanıyor, gökyüzüne bakıp şiirler söylüyordu, aşka âşık

oluyordu sonra. Başka pencereleri merak ediyordu, her yerin manzarası farklı farklıydı ne de olsa. Kendini kelebeksene bir tırtıl olarak görüyordu penceresinden bakarken. Uçup gidiyor, bir ara birinin omzuna konuyor; sevgiye, sıcaklığa yaslıyordu başını. Kanatlarını kimse görmüyordu." (Düşbozumu, s.23)

Düş-gerçek çatışması ve düşlerin gerçekliğin alanını ele geçirmesi düşüncesi Segâh Gümüş'ün anlatımı açısından temel çatışmalardan biridir. Aynı eğilimi "Çevrimiçi" öyküsünde de görürüz. Yazar, bir başkasına bağımlılık derecesinde bağlanan öykü kişinin gerçeklikten adım adım uzaklaşmasını anlatır. Sanal bir evren git-tikçe gerçeğe dönüşür. Soyut ilişki somut bir deneyim sunmaktadır ancak bu durum kişinin gerçeklikten uzaklaşmasını da hızlandırmaktadır. Ali Şir Nevai aşk için "Sen dünyayı yansıtan bir aynasın." diyordu. Bugün ise aşk, bazen bir ekrandan yansıyan görüntülerden ibaret oluyor. Garip ama dijital kodlamayı oluşturan neredeyse sonsuz 1'ler ve 0'lar yığını içinde aşkın da kendine bir yol buluyor olması günümüzün bir gerçeği. Gerçekte var olmayan ama olmayışı içinde varlığını inşa edebilen soyut ve sanal bir ilişki çeşidiyle karşı karşıyayız. Bu yeni ilişki biçimine cesur bir yaklaşım "Çevrimiçi" öyküsü.

"Hayatım şunlardan ibaretti: Tüm gün elimde telefon ne zaman çevrimiçi olacak diye gözetleyip hemen ardından acaba karşısında kim online diye tespit etmek, kaç dakika mesajlaştığını, bu süre zarfında neler konuştuklarını tahmin etmek, ondan bildirim geldikçe kızıl şeytanın yüzündeki ifadeleri merak etmek. Hiçbir iş yapamaz haldeydim. Bataklıkta debeleniyor, debelendikçe daha

çok balçığa saplanıyordum.” (Çevrimiçi, s.40)

Lacan birisini sevmeyi, ona kendinde olmayanı vermek olarak tanımlar. Derrida ise aşkın büyü, yüce, üstün anının sevilen kişinin kendini seven kişinin yerine koyduğu an olduğunu söyler. Fakat aşkla başlayan pek çok ilişki bir çıkmaza sürüklenir zamanla. Eşlerin birbirinden uzaklaşması, birbirine yabancılaşması ve ilişkiyi bir arada tutan bağların giderek incilmesi, zayıflaması ne yazık ki yaşamın gerçeklerinden biri. Görmezden gelsek de bu konuda hatanın çoğu erkeklerden kaynaklanıyor. İki kişinin aile olabilmesi için birbirine yakınlaşması, sarılması, aralarında bir sıcaklık olması gerekiyor ama soğukluk bir kez araya girdi mi zafer genelde hep onun oluyor. İlişkileri bozan, sarsan, inciten bir şey bu soğukluk. Soğuk ısırmaları sonucu parmaklarda gelişen kangren gibi, kangren olan uzvu feda etmeden o yaradan sağ çıkmak mümkün değil. İlişkiler, insanlar için sağ çıkamayacakları birer yaralanmaya dönüşüyor giderek. Her zamankinden daha yalnızız artık, daha kimsesiz ve daha çaresiz hissetmemiz bundan. Bunun sonucunda da duygusal soğukluk giderek fiziksel bir duruma dönüşmekte.

“Uykusu geldi, beklerken sızıverdi koltuğa. Kapının açılmasıyla sıçradı birden. Geldi, selam bile vermeden kanepesine uzandı. Kumandayı aldı, televizyonu açtı. İçi titredi. (...) Onu kanepesiyle baş başa bırakıp çift kişilik yatağa yattı. Yorganı sımsıkı büründü ama ısınmadı bir türlü. Çok üşüyordu.” (Üşüyen, s.30)

Aşkın kaderi yanlışlığı mıdır? Yanlış kişiyle, yanlış zamanda, yanlış koşullar altında işlenen baştan çıkarıcı bir günah

mıdır yoksa aşk dediğimiz? Kimliğimizi nasıl silikleştirir, bizi nasıl ortadan kaldırır, yapmam dediklerimizi yapmamızın önünü açar? Tüm bunları tek başına nasıl başarır? Milan Kundera “İnsan, ruhun sonsuz derinliği karşısında şaşkınlık duymuyor ama ‘ben’in ve ‘kimlik’in belirsizliği karşısında bir şaşkınlık söz konusudur. Bu da tek bir sorudan kaynaklanır: ‘Ben’ nerede başlayıp nerede bitmektedir?” der. “Ben”i ve “kimlik”i bildiğimiz anlamlarından çıkararak yepyeni bir anlam düzeyinde yeniden inşa eden bu tutkuya kapılmak insan olmanın doğal sonucu handiyse.

“Kimdik biz? Bir yerden gelmiştik, bir yere gidiyorduk. Evli ya da bekârdık. Kadın veya erkektik. O günahkâr sahilde tüm kimliklerimizden soyunuk yan yana yürüyorduk. Deniz dalga dalga seriliyordu ayaklarımıza. Hafif bir rüzgâr tenimizi okşuyordu. Tek şahidimiz uzaktan uzağa yıldızlardı. Issız iki çift gözden ibarettik.” (Med Cezir, s. 61)

Öykü bir anlatım yolu olarak gittikçe daha dar zamanları aktarmaya yönelmiş durumda. Malzemesini çok küçük anlar ve duygu değişimlerinden devşiriyor. Dünyamız ve çevremiz hızlansa da öykücülerin anlatım tercihi daha küçük zaman dilimlerini, daha yavaş bir akış içinde aktarmaktan yana. Segâh Gümüş’ün öykülerinde de bu minimalist tavrın etkisini görmekteyiz. Geniş zaman dilimlerine yayılan öyküler yerine anlık tepkileri, duygu değişimlerini, gerilimleri kaleme dökmekte. Toplumsal süreçlerin bireyde açtığı görünmez yaraların peşinde bir yazar o. Bu yaralar ruhun katmanlarının derinliklerine doğru yol alan fay hatları gibi aşağılarda dallanıp budaklanıyor. Katmanlar, çatlaklar, faylar

arasında biriken gerilim ise bireyin duygularında sarsıcı ve sert değişimleri tetikliyor. İşte bu, öykü için bitmek tükenmek bilmez yepyeni bir alan sunuyor. Segâh Gümüş, *Dört Mevsim Gazozu*’ndaki birçok öyküsünde bu alandan beslenen bir öykücü.

GÜNBATIMINA ÖVGÜLER

RÜVEYDA DURMAZ

Hasibe Çerko *Günbatımına Övgüler* kitabı ile okurlarını tekrar selamlıyor.

“Sınırsız doğanın içerisinde büyüyip olgunlaşan insan öyle sanıyorum ki yalnızca doğal değildir. Kendine özel duygu evrenini inşa ederken imgelemen özgün oyununa açılmaya yazgılıdır da.”

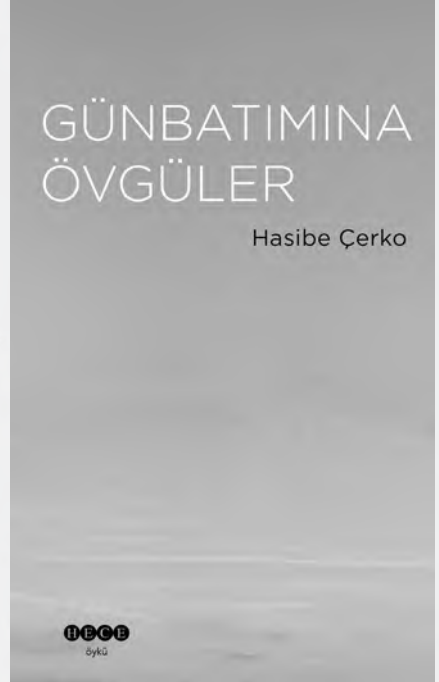
Kitaptaki öyküleri ortaya çıkaran asıl duygunun, yaratıcı gücün bu olduğunu dile getiriyor Çerko. *Günbatımına Övgüler* baştan sona doğayı bambaşka biçimlerde görme imkânı veriyor bize. Yazar, âdeta rehberlik yaparak, okurunu arkasına alıyor; yeryüzü gezisine çıkarıyor. Öyle bir dil büyüsü ve fark ediş derinliği ile yapıyor ki bunu yazar, anlatı hiç bitmesin istiyoruz. Bildiğimiz toprak, ağaç, gökyüzü, deniz bu anlatıda derinleşiyor, çoğalıyor, kendini bize bağışlıyor ve nihayetinde o ünsiyete kavuşuyoruz.

Kitaptaki tüm öyküler müstakil olarak biricik olsa da hepsi birbirinin tamamlayıcısı, açıklayıcısı niteliğinde. Özellikle iki öykü farklı bir teknikle karşımıza çıkmakta. “Ölümsüz Bir Gülümseyiş 1” ve “Ölümsüz Bir Gülümseyiş 2” başlangıcında aynı paragraflarla ilerliyor fakat ikinci öyküde ara

KAYNAKLAR

Gaston Bachelard, *Mekânın Poetikasi*, çev. Alp Tümertekin, İthaki Yayınları, İstanbul, 2013.

Segâh Gümüş, *Dört Mevsim Gazozu*, Hece Yayınları, Ankara, 2021.

cümleler öyküyü zihinde ve duyguda pekiştiriyor. Bu nedenle olacak ki en akılda kalıcı ve etkileyici bu iki öyküyü diyebilirim. Duygu kudreti baskın geliyor, yazara daha da çok inanıyoruz.

Bu kitabın diğer özel yanı ise şiirin ortaya çıktığı öykülere sahip olması. Hasibe Çerko’nun dil yeteneği, imgelem gücü şairliğe eş değerde. Şair diliyle, bakışıyla yazdığı öyküler büyülü bir yazı evreni yaratıyor. “Eski Dünya”, “Ayazda Bir Kır”, “Büyülü Geniş Açıklık” bu öykülerden.

Kitabın son öyküsü olan “Doğayla Sade

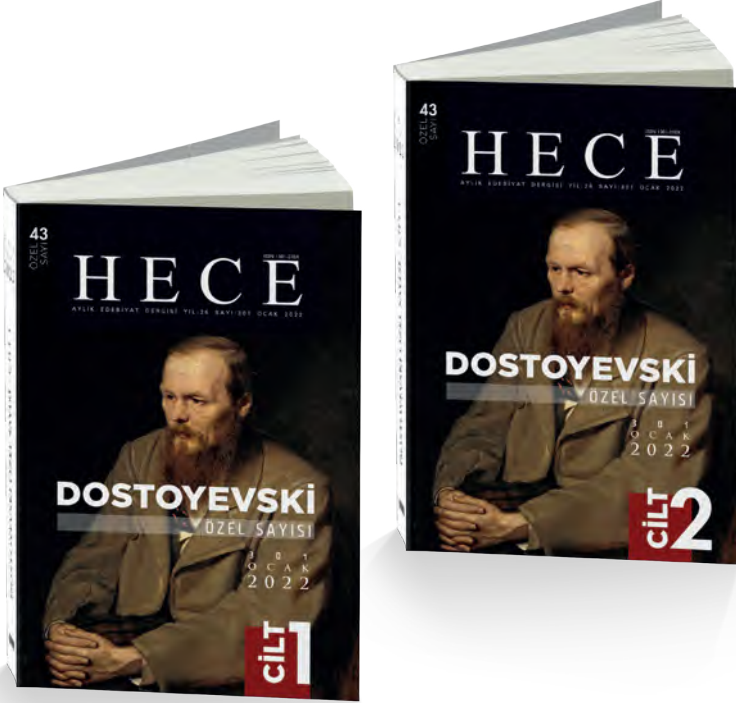
Bir Konuşma" yı özel bir yere koyuyorum. Yazara en çok yaklaştığımız yer burası bence. Onun muhayyile gücünü, yazma nedenlerini, hafızasını besleyen çocukluğunu, doğayı nasıl algıladığını bu öyküde anlıyoruz. *"Damarlarının billur sancısını hissettirirdi her bir ağaç ve o billurlukta haşyetle yüzen aynalar vardı ve kalbimi paramparça eden elmas ışıklarını bir prizma gibi dokunun dışına yansıtırlardı. Dilsiz, ölçüsüz şarlıtların gücünü sezmiştim, gene de dış dünyaya yansımalarının derinliğini bilmek için yanıp tutuşur, o ağaçların gark olduğu ışıltıya alnımı dayayıp bakakalırdım tepelerine, kızaran salkımlara."*

Günbatımına Övgüler ismini en iyi karıştıran öykünün "Kapalı Mevsim" öyküsü olduğunu düşünüyorum. Seslenişin, övgünün, arayışın, kutsayışın doruğa çıktığı

cümleleri okuyoruz. Öyle ki öyküyü bazen sesli okuma ihtiyacı duyuyoruz. Yazarın coşkusuna, acısına ortak oluyor, duyguda onunla aynı hız ve hızda yükseliyoruz. Öykünün içindeki şiir tadı, kendi müziğini yaratıyor ve yazar serenadını gerçekleştiriyor.

Hasibe Çerko öykücülükte çok belirgin, kimlikli bir tavırla yer almakta. Özellikle dil konusunda metaforik, sembolik, şiirsel yeteneği tüm öykülerini özgün bir alana taşıyor. En önemlisi insan olarak Hasibe Çerko daimi nezaketi, içtenliği ve değeriyle okuru için daha da özel bir isim oluyor.

Günbatımına Övgüler, bir yeryüzü güzellemesi, yaradılış hikâyesi, doğaya yakınlaşma, şiirsel bir gezinti, aşkın olana yönelme ya da zamansız bir yolculuk... Adına ne dersiniz deyin, sizi büyüünde bırakacak bir kitap...

DOSTOYEVSKİ

ÖZEL SAYISI

Özel Sayı, 1. Baskı, Ocak 2022
1. Cilt: 640, 2. Cilt: 592 Sayfa

HECE

Y A Y I N L A R I

SANAT

ÖZEL SAYISI

Özel Sayı, 1. Baskı, Haziran 2021
1. Cilt: 888, 2. Cilt: 856 Sayfa

HECEOYKU-110

ISSN 1304-7604

9

771304

760006

04

43.00 ₺